

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百五十一卷至第五百六十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年十月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十一	- 3 -
第四分觉魔事品第二十一之二	- 3 -
第四分善友品第二十二之一	- 21 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十二	- 33 -
第四分善友品第二十二之二	- 33 -
第四分天主品第二十三	- 41 -
第四分无杂无异品第二十四	- 47 -
第四分迅速品第二十五之一	- 58 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十三	- 65 -
第四分迅速品第二十五之二	- 65 -
第四分幻喻品第二十六	- 72 -
第四分坚固品第二十七之一	- 83 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十四	- 93 -
第四分坚固品第二十七之二	- 93 -
第四分散华品第二十八	- 101 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十五	- 126 -
第四分随顺品第二十九	- 126 -
大般若经第五会	- 154 -
序	- 154 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十六	- 156 -
第五分善现品第一	- 156 -
第五分天帝品第二	- 181 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十七	- 192 -

第五分宰堵波品第三	- 192 -
第五分神咒品第四	- 206 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十八	- 221 -
第五分设利罗品第五	- 221 -
第五分经典品第六	- 228 -
第五分回向品第七	- 236 -
大般若波罗蜜多经卷第五百五十九	- 250 -
第五分地狱品第八	- 250 -
第五分清净品第九	- 261 -
第五分不思議品第十之一	- 274 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十	- 281 -
第五分不思議品第十之二	- 281 -
第五分魔事品第十一	- 290 -
第五分真如品第十二	- 300 -
补阙真言	- 310 -
回向偈	- 310 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百五十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn jué mó shì pǐn dì èr shí yī zhī èr
第四分觉魔事品第二十一之二

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng
“复次，善现，若诸菩萨欲证无上正等

pú tí yīng shěn qǐng wèn zhū yú pú sà yún hé pú sà xiū xí yī qiè
菩提，应审请问诸余菩萨：‘云何菩萨修习一切

pú tí fēn fǎ yǐn fā hé xīn néng lìng pú sà xí kōng wú xiàng wú
菩提分法？引发何心能令菩萨习空、无相、无

yuàn wú zuò wú shēng wú miè wú qǐ wú jìn wú xìng
愿、无作、无生、无灭、无起、无尽、无性、

shí jì ér bú zuò zhèng rán xiū bō rě bō luó mì duō shàn xiàn dāng
实际而不作证，然修般若波罗蜜多？’善现当

zhī ruò yú pú sà dé cǐ wèn shí zuò rú shì dá zhū pú sà mó hē
知！若余菩萨得此问时作如是答：‘诸菩萨摩诃

sà dàn yīng sī wéi ruò kōng ruò wú xiàng nǎi zhì ruò shí jì bù wéi xiǎn
萨但应思惟若空、若无相乃至若实际。’不为显

shì yīng niàn bù shě yī qiè yǒu qíng shè shòu shū shèng fāng biàn shàn qiǎo
示应念不舍一切有情，摄受殊胜方便善巧。

dāng zhī bǐ pú sà xiān wèi méng zhū fó shòu yǔ wú shàng zhèng děng pú
当知彼菩萨先未蒙诸佛授与无上正等菩

tí bú tuì zhuǎn jì suǒ yǐ zhě hé bǐ zhū pú sà wèi néng kāi shì
提不退转记。所以者何？彼诸菩萨未能开示、

jì bié xiǎn liǎo bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà zhòng bú gòng fǎ xiàng bù
记别、显了不退转地诸菩萨众不共法相，不

rú shí zhī tā suǒ qǐng wèn bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng yì
如实知他所请问不退转地诸行、状、相，亦

bù néng dá
不能答。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán pō yǒu yīn yuán zhī zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“颇有因缘知诸菩萨

bú tuì zhuǎnfǒu
不退转不？”

fó gào shànxiàn yì yǒu yīn yuán zhī zhū pú sà shì bú tuì zhuǎn
佛告善现：“亦有因缘知诸菩萨是不退转，
wèiyǒu pú sà yú shēn bō rě bō luó mì duō ruò wén bù wén néng rú
谓有菩萨于深般若波罗蜜多，若闻、不闻能如
shí dá xiānsuǒ qǐng wèn néng rú shí xíng bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xíng
实答先所请问，能如实行不退转地诸菩萨行，
yóu cǐ yīn yuán zhī bǐ pú sà shì bú tuì zhuǎn
由此因缘知彼菩萨是不退转。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán yǐ hé yīn yuán yǒu duō pú
具寿善现复白¹佛言：“以何因缘，有多菩
sà qiú xué wú shàng zhèng děng pú tí shǎo yǒu néng zuò rú shí dá zhě
萨求学无上正等菩提，少有能作如实答者？”

fó gào shànxiàn suī duō pú sà qiú xué wú shàng zhèng děng pú
佛告善现：“虽多菩萨求学无上正等菩
tí ér shǎo pú sà dé shòu rú shì bú tuì zhuǎn dì wēi miào huì jì ruò
提，而少菩萨得受如是不退转地微妙慧记。若
yǒu dé shòu rú shì jì zhě jiē néng yú cǐ zuò rú shí dá shànxiàn dāng
有得受如是记者，皆能于此作如实答。善现当
zhī shì zhū pú sà shàn gēn míng jìng zhì huì shēn guǎng shì jiān tiān rén
知！是诸菩萨善根明净智慧深广，世间天、人、
ā sù luò děng bù néng pò huài bì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
阿素洛等不能破坏，必证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà nǎi zhì mèng zhōng yì bú
“复次，善现，若诸菩萨乃至梦中，亦不
ài yào sān jiè zhū fǎ yì bù chēng zàn yī qiè shēng wén dú jué dì fǎ
爱乐三界诸法，亦不称赞一切声闻、独觉地法，
suī guān zhū fǎ rú mèng suǒ jiàn ér yú shí jì bú zhèng bù qǔ dāng
虽观诸法如梦所见，而于实际不证不取，当
zhī shì wéi bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
知是为不退转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèng jiàn rú lái yīng
“复次，善现，若诸菩萨梦见如来、应、
zhèng děng jué zuò shī zǐ zuò yǒu wú shù liàng bǎi qiān jù zhī bì chū zhòng
正等觉坐师子座，有无数量百千俱胝苾刍众

¹ 大正藏：次；永乐北藏及龙藏：白

děnggōngjìng wéirào ér wèishuō fǎ huòjiàn zì shēnyǒu rú shì shì dāng
等恭敬围绕而为说法，或见自身有如是事，当
zhī shì wéi bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
知是为不退转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèngjiàn rú lái yīng
“复次，善现，若诸菩萨梦见如来、应、
zhèngděngjué sānshí èr xiàng bāshí suí hǎoyuánmǎnzhuāngyán
正等觉，三十二相、八十随好圆满庄严，
chángguāng yī xúnzhōu zā zhàoyào yǔ wú liàngzhòng yǒng zài xū kōng
常光一寻周匝照曜，与无量众踊在虚空
xiàn dà shéntōngshuō zhèng fǎ yào huàzuò huà shì lìng wǎng tā fāng wú
现大神通说正法要，化作化士令往他方无
biān fó tǔ shī zuò fó shì huòjiàn zì shēnyǒu rú shì shì dāng zhī shì
边佛土施作佛事，或见自身有如是事，当知是
wéi bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
为不退转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèngjiànkuáng zéi pò huàicūn
“复次，善现，若诸菩萨梦见狂贼破坏村
chéng huòjiàn huǒ qǐ fénshāo jù luò huòjiàn shī zǐ hǔ láng měng
城，或见火起焚烧聚落，或见师子、虎狼、猛
shòu dú shé è xiē yù lái hài shēn huòjiàn yuàn jiā yù zhǎn qí shǒu
兽、毒蛇、恶蝎欲来害身，或见怨家欲斩其首，
huòjiàn fù mǔ qī zǐ juànshǔ lín dāngmìngzhōng huòjiàn zì shēnyǒu
或见父母、妻子、眷属临当命终，或见自身有
yú kǔ shì yù xiāng bī pò suī jiàn cǐ děngzhū bù wèi shì ér bù jīng
余苦事欲相逼迫；虽见此等诸怖畏事，而不惊
jù yì bù yōunǎo cóngmèngjué yǐ jí néng sī wéi sān jiè fēi zhēn
惧亦不忧恼，从梦觉已即能思惟：‘三界非真
jiē rú mèngjiàn wǒ dé wú shàngzhèngděngjué shí dāngwèi yǒuqíng
皆如梦见，我得无上正等觉时，当为有情
shuō sān jiè fǎ yī qiè xū wàng jiē rú mèngjìng dāng zhī shì wéi bú tuì
说三界法一切虚妄皆如梦境。’当知是为不退
zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà nǎi zhì mèngzhōngjiàn yǒu dì
“复次，善现，若诸菩萨乃至梦中见有地
yù pángshēng guǐ jiè zhū yǒuqíng lèi biànzuo shì niàn wǒ dāng
狱、傍生、鬼界诸有情类，便作是念：‘我当

jīng qín xiū zhū pú sà mó hē sà xíng sù qù wú shàngzhèngděng pú tí
精勤修诸菩萨摩诃萨行，速趣无上正等菩提，

wǒ fó tǔ zhōng dé wú dì yù pángshēng guǐ jiè è qù jí míng
我佛土中得无地狱、傍生、鬼界恶趣及名。

cóngmèngjué yǐ yì zuò shì niàn shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà dāng
从梦觉已亦作是念。善现当知！是诸菩萨当

zuò fó shí guó tǔ qīngjìng dìng wú è qù jí è qù míng dāng zhī shì
作佛时国土清净，定无恶趣及恶趣名，当知是

wéi bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
为不退转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèngzhōngjiàn huǒshāo dì
“复次，善现，若诸菩萨梦中见火烧地

yù děngzhū yǒuqíng lèi huò fù jiànshāochéng yì jù luò biàn fā shì
狱等诸有情类，或复见烧城邑聚落，便发誓

yuàn wǒ ruò yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì dāngzhèng wú shàngzhèngděng pú
愿：‘我若已受不退转记当证无上正等菩

tí yuàn cǐ dà huǒ jí shí dùnmièbiàn wéiqīngliáng ruò cǐ pú sà zuò
提，愿此大火即时顿灭变为清凉。’若此菩萨作

shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn huǒ jí shí dùnmiè dāng zhī yǐ shòu bú tuì
是愿已，梦中见火即时顿灭，当知已受不退

zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn huǒ bù jí dùn
转记；若此菩萨作是愿已，梦中见火不即顿

miè dāng zhī wèishòu bú tuì zhuǎn jì
灭，当知未受不退转记。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà jué shí xiànjiàn dà huǒ cù qǐ
“复次，善现，若诸菩萨觉时现见大火卒起，

shāozhūchéng yì huòshāo jù luò biànzuò shì niàn wǒ zài mèngzhōng
烧诸城邑或烧聚落，便作是念：‘我在梦中

huò zài jué wèi céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng
或在觉位，曾见自有不退转地诸行、状、相，

wèishěn xū shí ruò wǒ suǒ jiàn shì shí yǒuzhě yuàn cǐ dà huǒ jí shí
未审虚实？若我所见是实有者，愿此大火即时

dùnmièbiàn wéiqīngliáng shànxiàndāng zhī ruò cǐ pú sà zuò shì shì
顿灭变为清凉。’善现当知！若此菩萨作是誓

yuàn fā chéng dì yán ěr shí dà huǒ jí wéidùnmiè dāng zhī yǐ shòu
愿发诚谛言，尔时大火即为顿灭，当知已受

bú tuì zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì shì yuàn fā chéng dì yán huǒ
不退转记；若此菩萨作是誓愿发诚谛言，火

bú dùnmiè dāng zhī wèishòu bú tuì zhuǎn jì
不顿灭，当知未受不退转记。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà jué shí jiàn huǒ shāo zhū chéng
“复次，善现，若诸菩萨觉时见火烧诸城

yì huòshāo jù luò biànzuò shì niàn wǒ zài mèngzhōng huò zài jué wèi
邑或烧聚落，便作是念：‘我在梦中或在觉位，

céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng ruò wǒ suǒ jiàn
曾见自有不退转地诸行、状、相。若我所见

dìng shì shí yǒu bì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yuàn cǐ dà huǒ jí
定是实有，必证无上正等菩提，愿此大火即

shí dùnmiè biàn wéi qīng liáng shànxiàn dāng zhī cǐ zhū pú sà fā shì
时顿灭变为清凉。’善现当知！此诸菩萨发是

shì yuàn chéng dì yán yǐ ěr shí dà huǒ bù wéi dùnmiè rán shāo yī jiā
誓愿诚谛言已，尔时大火不为顿灭，然烧一家

yuè zhì yī jiā fù shāo yī jiā huòshāo yī xiàng yuè zhì yī xiàng fù shāo
越置一家复烧一家，或烧一巷越置一巷复烧

yī xiàng rú shì zhǎn zhuǎn qí huǒ nǎi miè shì zhū pú sà jué dìng yǐ shòu
一巷，如是展转其火乃灭，是诸菩萨决定已受

bú tuì zhuǎn jì rán bèi shāo zhě yóu bǐ yǒu qíng zào zuò zēng zhǎng huài
不退转记。然被烧者，由彼有情造作增长坏

zhèng fǎ yè bǐ yóu cǐ yè xiān duò è qù wú liàng jié zhōng shòu zhèng
正法业，彼由此业先堕恶趣，无量劫中受正

kǔ guǒ jīn shēng rén qù shòu bǐ yú yāng huò yóu cǐ yè dāng duò è qù
苦果，今生人趣受彼余殃，或由此业当堕恶趣，

jīng wú liàng jié shòu zhèng kǔ guǒ jīn zài rén qù xiān xiàn shǎo yāng dāng
经无量劫受正苦果，今在人趣先现少殃，当

zhī shì wéi bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xiàng
知是为不退转地诸菩萨相。

fù cì shànxiàn gèng yǒu suǒ yú zhū xíng zhuàng xiàng
“复次，善现，更有所余诸行、状、相，

zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě shuō
知是不退转菩萨摩诃萨，吾当为汝分别解说，

rǔ yīng dì tīng jí shàn sī wéi
汝应谛听，极善思惟。”

shànxiàn dá yán wěi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
善现答言：“唯然！愿说！我等乐闻。”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà jiàn yǒu nán zǐ huò yǒu nǚ rén
佛告善现：“若诸菩萨见有男子、或有女人、

huòyǒutóngnán huòyǒutóng nǚ xiànwéi fēi rén zhī suǒ mèizhuó shòuzhū
或有童男、或有童女现为非人之所魅著，受诸
kǔ nǎo bù néngyuǎn lí biànzuo shì niàn ruò zhū rú lái yīng zhèng
苦恼不能远离，便作是念：‘若诸如来、应、正
děng jué zhī wǒ yǐ dé qīng jìng yì yào shòu wǒ wú shàng zhèng děng pú
等觉知我已得清净意乐，授我无上正等菩
tí bú tuì zhuǎn jì ruò wǒ jiǔ fā qīng jìng yì yào qiú zhèng wú shàng
提不退转记；若我久发清净意乐，求证无上
zhèng děng pú tí yuǎn lí shēng wén dú jué zuò yì bù yǐ shēng wén
正等菩提，远离声闻、独觉作意，不以声闻、
dú jué zuò yì qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ruò wǒ dāng lái bì
独觉作意求证无上正等菩提；若我当来必
dé wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn wèi lái lì yì ān lè zhū yǒu qíng
得无上正等菩提，能尽未来利益安乐诸有情
lèi ruò shí fāng jiè xiàn zài shí yǒu wú liàng rú lái yīng zhèng děng jué
类；若十方界现在实有无量如来、应、正等觉
shuō zhèng fǎ yào ráo yì yǒu qíng bǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué
说正法要饶益有情，彼诸如来、应、正等觉
wú suǒ bú jiàn wú suǒ bù zhī wú suǒ bù jiě wú suǒ bú zhèng xiàn
无所不见、无所不知、无所不解、无所不证，现
zhī jiàn jué yī qiè yǒu qíng yì yào chā bié yuàn chuí zhào chá wǒ xīn suǒ
知见觉一切有情意乐差别，愿垂照察我心所
niàn jí chéng dì yán ruò wǒ shí néng xiū pú sà xíng bì zhèng wú shàng
念及诚谛言：若我实能修菩萨行，必证无上
zhèng děng pú tí jiù bá yǒu qíng shēng sǐ kǔ zhě yuàn shì nán zǐ huò
正等菩提救拔有情生死苦者，愿是男子、或
cǐ nǚ rén huò cǐ tóng nán huò cǐ tóng nǚ bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎo nǎo
此女人、或此童男、或此童女不为非人之所烦恼，
bǐ suí wǒ yǔ jí dāng shě qù shì zhū pú sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ
彼随我语即当舍去。’是诸菩萨作此语时，若彼
fēi rén bù wéi qù zhě dāng zhī wèi shòu bú tuì zhuǎn jì ruò bǐ fēi rén
非人不为去者，当知未受不退转记。若彼非人
jí wéi qù zhě dāng zhī yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì
即为去者，当知已受不退转记。

fù cì shàn xiàn yǒu zhū pú sà wèi jù xiū xíng yī qiè fó fǎ
“复次，善现，有诸菩萨未具修行一切佛法，

wèi rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi miǎn è mó zhī suǒ rǎo luàn yú zhū
未入菩萨正性离生，未免恶魔之所扰乱，于诸

mó shì wèinéng jué zhī wèishòu pú tí bú tuì zhuǎn jì bù néng zì
魔事未能觉知，未受菩提不退转记，不能自
shěnhàngēnhòu bó yú shǎosuǒ xiū qǐ zēngshàngmàn xué zhū pú sà
审善根厚薄，于少所修起增上慢，学诸菩萨
fā chéng dì yán biàn wéi è mó zhī suǒ kuáng huò wèi bǐ pú sà jiàn yǒu
发诚谛言，便为恶魔之所诳惑。谓彼菩萨见有
nán zǐ huò yǒu nǚ rén huò yǒu tóng nán huò yǒu tóng nǚ xiàn wéi fēi rén
男子、或有女人、或有童男、或有童女现为非人
zhī suǒ mèi zhuó shòu zhū kǔ nǎo bù néng yuǎn lí jí biàn qīng ěr fā
之所魅著，受诸苦恼不能远离，即便轻尔发
chéng dì yán wǒ ruò yǐ cóngguò qù zhū fó shòu dé wú shàng zhèng
诚谛言：‘我若已从过去诸佛受得无上正
děng pú tí bú tuì zhuǎn jì lìng cǐ nán zǐ huò nǚ rén děng bù wéi fēi
等菩提不退转记，令此男子或女人等不为非
rén zhī suǒ rǎo nǎo bǐ suí wǒ yǔ sù dāng shě qù shì zhū pú sà zuò
人之所烦恼，彼随我语速当舍去。’是诸菩萨作
cǐ yǔ yǐ ěr shí è mó wèi kuáng huò gù jí biàn qū pò fēi rén lìng
此语已，尔时恶魔为诳惑故，即便驱迫非人令
qù suǒ yǐ zhě hé è mó wēi lì shèng bǐ fēi rén shì gù fēi rén
去。所以者何？恶魔威力胜彼非人，是故非人
shòu mó jiào chì jí biàn shě qù shí bǐ pú sà jiàn cǐ shì yǐ huān
受魔教敕即便舍去。时，彼菩萨见此已，欢
xǐ yǒng yuè zuò shì niàn yán fēi rén lìng² qù shì wú wēi lì suǒ yǐ zhě
喜踊跃作是念言：‘非人令²去是吾威力。所以者
hé fēi rén suí wǒ suǒ fā shì yuàn jí biàn fàng cǐ zhū nán nǚ děng wú
何？非人随我所发誓愿即便放此诸男女等，无
bié yuán gù shì zhū pú sà bù néng jué zhī è mó suǒ zuò wèi shì jǐ
别缘故。’是诸菩萨不能觉知恶魔所作，谓是己
lì wàng shēng huān xǐ shì cǐ qīng nòng zhū yú pú sà yán wǒ yǐ
力妄生欢喜，恃此轻弄诸余菩萨言：‘我已
cóngguò qù zhū fó shòu dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì
从过去诸佛受得无上正等菩提不退转记，
suǒ fā shì yuàn jiē bù táng juān rǔ děng wèi méng zhū fó shòu jì bù
所发誓愿皆不唐捐。汝等未蒙诸佛授记，不
yīng xiàng xué fā chéng dì yán shè yǒu yào qī bì kōng wú guǒ shì zhū
应相学发诚谛言，设有要期必空无果。’是诸

² 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令

pú sà qīng nòng huǐ miè yú pú sà gù wàng shì shǎo néng yú zhū gōng dé
菩萨轻弄毁蔑余菩萨故，妄恃少能于诸功德
shēng zhǎng duō zhǒng zēng shàng màn gù yuǎn lí wú shàng zhèng děng pú
生长多种增上慢故，远离无上正等菩
tí bù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà yǐ wú fāng biàn shàn
提，不能证得一切智智。是诸菩萨以无方便善
qiǎo lì gù shēng zhǎng duō zhǒng zēng shàng màn gù huǐ zī qīng miè yú
巧力故，生长多种增上慢故，毁訾轻蔑余
pú sà gù suī qín jīng jìn ér duò shēng wén huò dú jué dì shì zhū pú
菩萨故，虽勤精进而堕声闻或独觉地。是诸菩
sà bó fú dé gù suǒ zuò shàn yè fā chéng dì yán jiē dòng mó shì shì
萨薄福德故，所作善业发成谛言皆动魔事。是
zhū pú sà bù néng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhēn shàn
诸菩萨不能亲近、供养恭敬、尊重赞叹真善
zhī shí bù néng qǐng wèn dé bú tuì zhuǎn pú sà xíng xiàng bù néng zī
知识，不能请问得不退转菩萨行相，不能咨
shòu zhū è mó jūn suǒ zuò shì yè yóu sī mó fù zhuǎn fù jiān láo suǒ
受诸恶魔军所作事业，由斯魔缚转复坚牢。所
yǐ zhě hé shì zhū pú sà bù jiǔ xiū xíng liù dào bǐ àn yuǎn lí bō
以者何？是诸菩萨不久修行六到彼岸，远离般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ kuáng huò shì
若波罗蜜多方便善巧，故为恶魔之所诳惑。是
gù pú sà yīng shàn jué zhī zhū è mó shì qín xiū shàn yè
故，菩萨应善觉知诸恶魔事，勤修善业。

fù cì shàn xiàn yǒu zhū pú sà wèi jiǔ xiū xíng liù dào bǐ àn
“复次，善现，有诸菩萨未久修行六到彼岸，
yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ
远离般若波罗蜜多方便善巧，故为恶魔之所
kuáng huò wèi yǒu è mó wéi kuáng huò gù fāng biàn huà zuò zhǒng zhǒng
诳惑。谓有恶魔为诳惑故，方便化作种种
xíng xiàng zhì pú sà suǒ zuò rú shì yán duō shàn nán zǐ rǔ zì
形像，至菩萨所作如是言：‘咄！善男子，汝自
zhī yé guò qù zhū fó yǐ céng shòu rǔ dà pú tí jì rǔ yú wú
知耶？过去诸佛已曾授汝大菩提记，汝于无
shàng zhèng děng pú tí jué dìng dāng dé bú fù tuì zhuǎn rǔ shēn fù mǔ
上正等菩提决定当得不复退转。汝身父母、
xiōng dì zǐ mèi qīn yǒu juàn shǔ nǎi zhì qī shì míng zì chā bié wǒ
兄弟、姊妹、亲友、眷属乃至七世名字差别我

xī shàn zhī rǔ shēnshēng zài mǒufāng mǒuguó mǒuchéng mǒu
悉善知，汝身生在某方、某国、某城、某
yì mǒu jù luò zhōng rǔ zài mǒunián mǒuyuè mǒu rì mǒu
邑、某聚落中，汝在某年、某月、某日、某
shí mǒu xiù xiàngwángzhōngshēng rú shì è mó ruò jiàn pú sà bǐng
时、某宿相王中生。’如是恶魔若见菩萨稟
xìng róuruǎn zhūgēnmèidùn biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì suǒbǐng
性柔软、诸根昧钝，便诈记言：‘汝于先世所稟
gēnxìng yǐ céng rú shì ruò jiàn pú sà bǐngxìnggāngqiáng zhūgēnmíng
根性已曾如是。’若见菩萨稟性刚强、诸根明
lì biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì suǒbǐnggēnxìng yǐ céng rú shì
利，便诈记言：‘汝于先世所稟根性亦曾如是。’
ruò jiàn pú sà jū ā liàn rě huòcháng qǐ shí huòshòu yī shí huò
若见菩萨居阿练若，或常乞食，或受一食，或
yī zuò shí huò yī bō shí huò jū zhǒngjiān huò jū lù dì huò
一坐食，或一钵食，或居冢间，或居露地，或
jū shù xià huò fèn sǎo yī huòdànsān yī huòchángzuò bú wò
居树下，或粪扫衣，或但三衣，或常坐不卧，
huò rú jiù fū jù huòshǎo yù huò xǐ zú huòyàoyuǎn lí huò
或如旧敷具，或少欲，或喜足，或乐远离，或
yào jì dìng huò jù zhèngniàn huò jù miào huì huò bú zhòng lì yǎng
乐寂定，或具正念，或具妙慧，或不重利养，
huò bú guì míng yù huòhàoliánjiǎn bù tú qí zú huòxǐngshuìmián
或不贵名誉，或好廉俭不涂其足，或省睡眠，
huò lí diào jǔ huòhàoshǎoyán huòyàoruǎn yǔ rú shì è mó jiàn
或离掉举，或好少言，或乐软语。如是恶魔见
cǐ pú sà zhǒngzhǒngxíng yǐ biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì yǐ céng
此菩萨种种行已，便诈记言：‘汝于先世亦曾
rú shì suǒ yǐ zhě hé rǔ jīn chéng jiù rú shì rú shì shūshènggōng
如是。所以者何？汝今成就如是如是殊胜功
dé shì jiāntóngjiàn xiān shì dìngyīng yì yǒu rú shì shūshènggōng dé
德，世间同见，先世定应亦有如是殊胜功德，
yīng zì qìngwèi wù dé zì qīng
应自庆慰勿得自轻。’

shí bǐ pú sà wén cǐ è mó shuō qí guò qù dāng lái gōng
“时，彼菩萨闻此恶魔说其过去、当来功
dé jí shuō xiàn zài qīn yǒu zì shēnmíngděnggōng dé jiān tàn zhǒngzhǒng
德，及说现在亲友自身名等功德，兼叹种种

shū shèng shàn gēn huān xǐ yǒng yuè qǐ zēng shàng màn líng miè huǐ mà zhū
殊胜善根，欢喜踊跃起增上慢，凌蔑毁骂诸
yú pú sà ěr shí è mó zhī qí àn dùn shēng zēng shàng màn líng miè
余菩萨。尔时，恶魔知其暗钝，生增上慢凌蔑
tā rén fù gào zhī yán rǔ dìng chéng jiù shū shèng gōng dé guò qù
他人，复告之言：‘汝定成就殊胜功德，过去
rú lái yǐ shòu rǔ jì rǔ yú wú shàng zhèng děng pú tí dìng dāng zhèng
如来已授汝记，汝于无上正等菩提定当证
dé bú fù tuì zhuǎn yǐ yǒu rú shì ruì xiàng xiàn qián ěr shí è
得不复退转，已有如是瑞相现前。’尔时，恶
mó wèi rǎo luàn gù huò jiǎo xiàn zuò chū jiā xíng xiàng huò jiǎo xiàn zuò zài
魔为扰乱故，或矫现作出家形像，或矫现作在
jiā xíng xiàng huò jiǎo xiàn zuò fù mǔ xiōng dì zǐ mèi qīn yǒu
出家形像，或矫现作父母、兄弟、姊妹、亲友、
fàn zhì shī zhǔ tiān lóng yào chā rén fēi rén děng zhǒng zhǒng
梵志、师主、天、龙、药叉、人非人等种种
xíng xiàng zhì cǐ pú sà suǒ jū zhī chù zuò rú shì yán guò qù rú
形像，至此菩萨所居之处，作如是言：‘过去如
lái jiǔ yǐ shòu rǔ dà pú tí jì rǔ yú wú shàng zhèng děng pú tí jué
来久已授汝大菩提记，汝于无上正等菩提决
dìng dāng dé bú fù tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé bú tuì zhuǎn dì pú sà
定当得不复退转。所以者何？不退转地菩萨
xíng xiàng rǔ jiē jù yǒu yīng zì zūn zhòng mò shēng yí huò shí cǐ
行相汝皆具有，应自尊重莫生疑惑。’时，此
pú sà wén bǐ yǔ yǐ zēng shàng màn xīn zhuǎn fù jiān gù
菩萨闻彼语已，增上慢心转复坚固。

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ suǒ shuō bú tuì zhuǎn dì zhū xíng
“善现当知！如我所说不退转地诸行、

zhuàng xiàng shì zhū pú sà shí jiē wèi yǒu shàn xiàn dāng zhī shì
状、相，是诸菩萨实皆未有。善现当知！是
zhū pú sà mó suǒ zhí chí wéi mó suǒ rǎo bù dé zì zài suǒ yǐ zhě hé
诸菩萨魔所执持，为魔所娆不得自在。所以者何？
shì zhū pú sà yú bú tuì zhuǎn zhū xíng zhuàng xiàng shí jiē fēi yǒu
是诸菩萨于不退转诸行、状、相实皆非有，
dàn wén è mó zhà shuō qí dé jí míng zì děng shēng zēng shàng màn líng
但闻恶魔诈说其德及名字等，生增上慢，凌
miè huǐ mà zhū yú pú sà shì gù shàn xiàn ruò zhū pú sà yù dé wú
蔑毁骂诸余菩萨。是故，善现，若诸菩萨欲得无

shàngzhèngděng pú tí yīngshànjué zhī zhū è mó shì
上 正 等 菩 提 ， 应 善 觉 知 诸 恶 魔 事 。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà mó suǒ zhí chí wéi mó suǒ
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 诸 菩 萨 魔 所 执 持 、 为 魔 所
mèi dàn wén míng zì wàng shēng zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú
魅 ， 但 闻 名 字 妄 生 执 著 。 所 以 者 何 ？ 是 诸 菩
sà wèi shàn xiū xíng liù dào bǐ àn jí yú wú liàng wú biān fó fǎ yóu cǐ
萨 未 善 修 行 六 到 彼 岸 及 余 无 量 无 边 佛 法 ， 由 此
yīn yuán lìng mó dé biàn shì zhū pú sà bù néng liǎo zhī sì mó xíng xiàng
因 缘 令 魔 得 便 。 是 诸 菩 萨 不 能 了 知 四 魔 行 相 ，
yóu cǐ yīn yuán lìng mó dé biàn shì zhū pú sà bù néng liǎo zhī wǔ qǔ yùn
由 此 因 缘 令 魔 得 便 。 是 诸 菩 萨 不 能 了 知 五 取 蕴
děng wú liàng fǎ mén yì bù liǎo zhī yǒu qíng zhū fǎ míng zì shí xiàng yóu
等 无 量 法 门 ， 亦 不 了 知 有 情 诸 法 名 字 实 相 ， 由
cǐ yīn yuán lìng mó dé biàn fāng biàn huà zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng gào pú
此 因 缘 令 魔 得 便 ， 方 便 化 作 种 种 形 像 ， 告 菩
sà yán rǔ suǒ xiū xíng yuàn xíng yǐ mǎn dāng dé wú shàng zhèng děng
萨 言 ： ‘ 汝 所 修 行 愿 行 已 满 ， 当 得 无 上 正 等
pú tí rǔ chéng fó shí dāng dé rú shì gōng dé míng hào wèi bǐ è
菩 提 ， 汝 成 佛 时 当 得 如 是 功 德 名 号 。 ’ 谓 彼 恶
mó zhī cǐ pú sà cháng yè sī yuàn wǒ chéng fó shí dāng dé rú shì
魔 知 此 菩 萨 长 夜 思 愿 ： ‘ 我 成 佛 时 当 得 如 是
gōng dé míng hào suí qí sī yuàn ér jì shuō zhī
功 德 名 号 。 ’ 随 其 思 愿 而 记 说 之 。

shí cǐ pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
“ 时 ， 此 菩 萨 远 离 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善
qiǎo wén mó jì shuō zuò shì niàn yán cǐ rén qí zāi wèi wǒ jì
巧 ， 闻 魔 记 说 ， 作 是 念 言 ： ‘ 此 人 奇 哉 ！ 为 我 记
shuō dāng dé chéng fó gōng dé míng hào yǔ wǒ cháng yè sī yuàn xiāng
说 当 得 成 佛 功 德 名 号 ， 与 我 长 夜 思 愿 相
yìng yóu cǐ gù zhī guò qù zhū fó bì yǐ shòu wǒ dà pú tí jì wǒ
应 。 由 此 故 知 ， 过 去 诸 佛 必 已 授 我 大 菩 提 记 ， 我
yú wú shàng zhèng děng pú tí jué dìng dāng dé bú fù tuì zhuǎn wǒ
于 无 上 正 等 菩 提 决 定 当 得 不 复 退 转 ， 我
chéng fó shí bì dìng dāng dé rú shì gōng dé zūn guì míng hào shì zhū
成 佛 时 必 定 当 得 如 是 功 德 尊 贵 名 号 。 ’ 是 诸

pú sà rú shì è mó huò mó juàn shǔ huò mó suǒ zhí zhū shā mén děng
菩萨如是³ 恶魔、或魔眷属、或魔所执诸沙门等

jì shuō dāng lái chéng fó míng hào rú shì rú shì jiāo màn zhuǎn zēng
记说当来成佛名号，如是如是僇慢转增：

wǒ yú wèi lái dìng dāng zuò fó huò dé rú shì gōng dé míng hào zhū
‘我于未来定当作佛，获得如是功德名号，诸
yú pú sà wú yǔ wǒ děng
余菩萨无与我等。’

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ suǒ shuō bú tuì zhuǎn dì zhū xíng
“善现当知！如我所说不退转地诸行、
zhuàng xiàng cǐ zhū pú sà jiē wèi chéng jiù dàn wén mó shuō chéng
状、相，此诸菩萨皆未成就，但闻魔说成
fó xū míng biàn shēng jiāo màn qīng nòng huǐ miè yú pú sà zhòng yóu
佛虚名，便生僇慢轻弄、毁蔑余菩萨众。由
cǐ yīn yuán shì zhū pú sà yuǎn lí wú shàng zhèng děng pú tí shì zhū
此因缘，是诸菩萨远离无上正等菩提。是诸
pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo qì shě shàn yǒu
菩萨远离般若波罗蜜多方便善巧，弃舍善友，
wéi è zhī shí suǒ shè shòu gù dāng duò shēng wén huò dú jué dì
为恶知识所摄受故，当堕声闻或独觉地。

shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú sà huò yǒu cǐ shēn huán dé
“善现当知！是诸菩萨或有此身，还得
zhèng niàn zhì chéng huǐ guò shě jiāo màn xīn qīn jìn gòng yǎng zhēn jìng
正念，至诚悔过，舍僇慢心，亲近供养真净
shàn yǒu bǐ suī liú zhuǎn shēng sǐ duō shí ér hòu fù yī shēn shēn bō
善友；彼虽流转生死多时，而后复依甚深般
rě bō luó mì duō jiàn cì xiū xué dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
若波罗蜜多渐次修学，当证无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú sà ruò yǒu cǐ shēn bù dé zhèng niàn
善现当知！是诸菩萨若有此身，不得正念，
bù néng huǐ guò bù shě màn xīn bú yào qīn chéng zhēn jìng shàn yǒu
不能悔过，不舍慢心，不乐亲承真净善友；
bǐ dìng liú zhuǎn shēng sǐ duō shí hòu suī jīng jìn xiū zhū shàn yè ér
彼定流转生死多时，后虽精进修诸善业，而
duò shēng wén huò dú jué dì pì rú bì chū qiú shēng wén guǒ yú sì
堕声闻或独觉地。譬如苾刍求声闻果，于四

³ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：是

zhòng zuì ruò suí fàn yī biàn fēi shā mén fēi shì jiā zǐ bǐ yú xiàn
重罪若随犯一，便非沙门、非释迦子，彼于现
zài dìng bù néng dé yù liú děngguǒ wàng zhí xū míng pú sà yì ěr dàn
在定不能得预流等果。妄执虚名菩萨亦尔，但
wén mó shuō chéng fó kōng míng biàn qǐ màn xīn qīng nòng huǐ miè yú pú
闻魔说成佛空名，便起慢心轻弄、毁蔑余菩
sà zhòng dāng zhī cǐ zuì guò bǐ bì chū suǒ fàn sì zhòng wú biān bèi shù
萨众，当知此罪过彼苾刍所犯四重无边倍数。
zhì bǐ bì chū suǒ fàn sì zhòng cǐ pú sà zuì guò wǔ wú jiàn yì wú liàng
置彼苾刍所犯四重，此菩萨罪过五无间亦无量
bèi suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà shí bù chéng jiù shū shèng gōng dé
倍。所以者何？是诸菩萨实不成就殊胜功德，
wén è mó shuō chéng fó xū míng biàn zì jiāo màn qīng yú pú sà shì
闻恶魔说成佛虚名，便自憍慢轻余菩萨，是
gù cǐ zuì guò wǔ wú jiàn wú liàng bèi shù
故此罪过五无间无量倍数。

yóu cǐ dāng zhī ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng
“由此当知，若诸菩萨欲证无上正等
pú tí yīng shàn jué zhī rú shì jì shuō xū míng hào děng wēi xì mó shì
菩提，应善觉知如是记说虚名号等微细魔事。

fù cì shàn xiàn yǒu zhū pú sà xiū yuǎn lí xíng wèi yīn
“复次，善现，有诸菩萨修远离行，谓隐
shān lín kōng zé kuàng yě jū ā liàn rě yàn zuò sī wéi shí
山林、空泽、旷野，居阿练若宴坐思惟。时，
yǒu è mó lái zhì qí suǒ gōng jìng zàn tàn yuǎn lí gōng dé wèi zuò shì
有恶魔来至其所，恭敬赞叹远离功德，谓作是
yán shàn zāi dà shì néng xiū rú shì zhēn yuǎn lí xíng cǐ yuǎn
言：‘善哉！大士！能修如是真远离行。此远
lí xíng yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué gòng suǒ chēng zàn tiān dì
离行一切如来、应、正等觉共所称赞，天帝
shì děng zhū tiān shén xiān jiē gòng shǒu hù gòng yǎng zūn zhòng yīng cháng
释等诸天神仙皆共守护、供养尊重，应常
zhù cǐ wù wǎng yú chù shàn xiàn dāng zhī wǒ bù chēng tàn zhū pú sà
住此勿往余处。’善现当知！我不称叹诸菩萨
zhòng cháng yào jì jìng jū ā liàn rě kuàng yě shān lín yàn zuò sī
众常乐寂静，居阿练若、旷野、山林宴坐思
wéi xiū yuǎn lí xíng
惟修远离行。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà zhòngyīng xiū hé
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨众应修何
děngzhēnyuǎn lí xíng ér fó shì zūn jīn zuò shì shuō wǒ bù chēng
等真远离行？而佛世尊今作是说：‘我不称
tàn zhū pú sà zhòngchángyào jì jìng jū ā liàn rě kuàng yě shān
叹诸菩萨众常乐寂静，居阿练若、旷野、山
lín yànzuò sī wéi xiū yuǎn lí xíng’ ”
林宴坐思惟修远离行。’ ”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà huò jū shān lín kōng zé kuàng
佛告善现：“若诸菩萨或居山林、空泽、旷
yě ā liàn rě chù huòzhùchéng yì jù luò wáng dū xuān zá
野、阿练若处，或住城邑、聚落、王都、喧杂
zhī chù dàn néng yuǎn lí fán nǎo è yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì
之处，但能远离烦恼恶业及诸声闻、独觉作意，
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jí xiū zhū yú shū shèng
行深般若波罗蜜多方便善巧，及修诸余殊胜
gōng dé shì míng pú sà zhēn yuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng yī qiè rú
功德，是名菩萨真远离行。此远离行，一切如
lái yīng zhèngděng jué gòng suǒ chēng tàn zhū fó shì zūn jiē gòng kāi
来、应、正等觉共所称叹，诸佛世尊皆共开
xǔ zhū pú sà zhòngchángyīng xiū xué ruò zhòu ruò yè yīngzhèng sī wéi
许。诸菩萨众常应修学，若昼若夜应正思惟，
jīng jìn xiū xíng cǐ yuǎn lí fǎ shì míng pú sà xiū yuǎn lí xíng cǐ yuǎn
精进修行此远离法，是名菩萨修远离行。此远
lí xíng bù zá shēng wén dú jué zuò yì bù zá yī qiè fán nǎo è yè
离行不杂声闻、独觉作意，不杂一切烦恼恶业，
lí zhū xuān zá bì jìng qīng jìng lìng zhū pú sà jí zhèng wú shàngzhèng
离诸喧杂毕竟清净，令诸菩萨疾证无上正
děng pú tí néng jìn wèi lái dù yǒu qíng zhòng
等菩提，能尽未来度有情众。

shànxiàndāng zhī mó suǒ chēng zàn yīn yú shān lín kōng zé
“善现当知！魔所称赞隐于山林、空泽、
kuàng yě ā liàn rě chù qì shèng wò jù yànzuò sī wéi fēi zhū pú
旷野、阿练若处，弃胜卧具宴坐思惟，非诸菩
sà zhēn yuǎn lí xíng suǒ yǐ zhě hé bǐ yuǎn lí xíng yǒu yǒu xuān zá
萨真远离行。所以者何？彼远离行犹有喧杂，
wèi bǐ huò zá è yè fán nǎo huò zá shēng wén dú jué zuò yì yú
谓彼或杂恶业烦恼，或杂声闻、独觉作意，于

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bù néng jīng jìn xìn shòu xiū
深般若波罗蜜多方便善巧不能精进信受修

xué bù néng yuán mǎn yī qiè zhì zhì
学，不能圆满一切智智。

shàn xiàn dāng zhī yǒu zhū pú sà suī yào xiū xíng mó suǒ chēng
“善现当知！有诸菩萨虽乐修行魔所称

zàn yuǎn lí xíng fǎ ér qǐ jiāo màn bù qīng jìng xīn qīng miè huǐ zǐ zhū
赞远离行法，而起憍慢不清净心，轻蔑毁訾诸

yú pú sà mó hē sà zhòng wèi yǒu pú sà mó hē sà zhòng suī jū chéng
余菩萨摩訶萨众。谓有菩萨摩訶萨众虽居城

yì jù luò wáng dū ér xīn qīng jìng bù zá zhǒng zhǒng fán nǎo è
邑、聚落、王都而心清净，不杂种种烦恼恶

yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì jīng qín xiū xué bō luó mì duō jí
业及诸声闻、独觉作意，精勤修学波罗蜜多及

yú wú liàng pú tí fēn fǎ chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ suī jū
余无量菩提分法，成熟有情、严净佛土，虽居

kuài nào ér xīn jì jìng cháng yào xiū xí zhēn yuǎn lí xíng bǐ yú rú shì
快闹而心寂静，常乐修习真远离行。彼于如是

zhēn jìng pú sà mó hē sà zhòng xīn shēng jiāo màn qīng nòng huǐ zǐ
真净菩萨摩訶萨众，心生憍慢轻弄、毁訾、

fěi bàng líng miè
诽谤、凌蔑。

shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
“善现当知！是诸菩萨远离般若波罗蜜多

fāng biàn shàn qiǎo suī jū kuàng yě bǎi yú shàn nà qí zhōng jué wú zhū
方便善巧，虽居旷野百踰缮那，其中绝无诸

è qín shòu shé xiē dào zéi wéi yǒu guǐ shén luó chà suǒ děng yóu
恶禽兽、蛇蝎、盗贼，唯有鬼神、罗刹娑等游

zhǐ qí zhōng bǐ jū rú shì ā liàn rě chù suī jīng yī nián huò wǔ
止其中。彼居如是阿练若处，虽经一年，或五、

huò shí huò fù nǎi zhì bǎi qiān jù zhī ruò guò shì shù xiū yuǎn lí xíng ér
或十、或复乃至百千俱胝若过是数修远离行，而

bù liǎo zhī zhēn yuǎn lí xíng wèi zhū pú sà suī jū kuài nào ér xīn jì jìng
不了知真远离行，谓诸菩萨虽居快闹而心寂静，

yuǎn lí zhǒng zhǒng fán nǎo è yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì fā
远离种种烦恼恶业及诸声闻、独觉作意，发

qù wú shàng zhèng děng pú tí
趣无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà suī jū kuàng yě jīng lì duō
“善现当知！是诸菩萨虽居旷野经历多

shí ér zá shēngwén dú jué zuò yì yú bǐ èr dì shēnshēngyào zhuó
时，而杂声闻、独觉作意，于彼二地深生乐著，

yī èr dì fǎ xiū yuǎn lí xíng fù yú cǐ xíng shēnshēngdānrǎn bǐ suī
依二地法修远离行，复于此行深生耽染。彼虽

rú shì xiū yuǎn lí xíng ér bú chènshùnzhū fó zhī xīn
如是修远离行，而不称顺诸佛之心。

shànxiàndāng zhī wǒ suǒ chēng tàn zhū pú sà zhòng zhēnyuǎn
“善现当知！我所称叹诸菩萨众真远

lí xíng shì zhū pú sà dōu bù chéng jiù bǐ yú zhēn jìng yuǎn lí xíng
离行，是诸菩萨都不成就。彼于真净远离行

zhōng yì bú jiàn yǒu xiāng sì xíng xiàng suǒ yǐ zhě hé bǐ yú rú shì
中，亦不见有相似行相。所以者何？彼于如是

zhēnyuǎn lí xíng bù shēng ài yào dàn yào qín xiū shēngwén dú jué kōng
真远离行不生爱乐，但乐勤修声闻、独觉空

yuǎn lí xíng
远离行。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà xiū bù zhēn jìng yuǎn lí xíng
“善现当知！是诸菩萨修不真净远离行

shí mó lái kōng zhōng huān xǐ zàn tàn gào yán dà shì shàn zāi
时，魔来空中欢喜赞叹，告言：‘大士！善哉！

shàn zāi nǚ néng qín xiū zhēn yuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng yī qiè rú lái
善哉！汝能勤修真远离行。此远离行一切如来、

yīng zhèngděng jué gòng suǒ chēng tàn nǚ yú cǐ xíng jīng qín xiū xué
应、正等觉共所称叹，汝于此行精勤修学，

jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí
疾证无上正等菩提。’

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà zhí zhuó rú shì èr shèng suǒ
“善现当知！是诸菩萨执著如是二乘所

xiū yuǎn lí xíng fǎ yǐ wéi zuì shèng qīng nòng huǐ miè zhù pú sà shèng suī
修远离行法以为最胜，轻弄毁蔑住菩萨乘虽

jū kuì nào ér xīn jì jìng chéng tiáo shàn fǎ zhū bì chū děng yán bǐ bù
居愤闹而心寂静成调善法诸苾刍等言：‘彼不

néng xiū yuǎn lí xíng shēn jū kuì nào xīn bú jì jìng wú tiáo shàn fǎ
能修远离行，身居愤闹心不寂静，无调善法。’

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú fó suǒ zàn zhù zhēnyuǎn
“善现当知！是诸菩萨于佛所赞住真远

lí xíng pú sà mó hē sà qīngnòng huǐ zǐ wèi jū kuì nào xīn bú jì jìng
离行菩萨摩诃萨轻弄毁些，谓居惯闹心不寂静，
bù néng qín xiū zhēnyuǎn lí xíng yú zhū rú lái suǒ bù chēng zàn zhù zhēn
不能勤修真远离行。于诸如来所不称赞住真
xuān zá xíng pú sà mó hē sà zūn zhòng zàn tàn wèi bù xuān zá qí xīn
喧杂行菩萨摩诃萨尊重赞叹，谓不喧杂其心
jì jìng néng zhèng xiū xíng zhēnyuǎn lí xíng
寂静，能正修行真远离行。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú yīng qīn jìn gōngjìng gòng
“善现当知！是诸菩萨于应亲近、恭敬供
yǎng rú shì zūn zhě ér bù qīn jìn gòngyǎng gōngjìng fǎn jiā qīngmiè
养如世尊者，而不亲近、供养恭敬，反加轻蔑。
yú yīngyuǎn lí bù yīng qīn jìn gōngjìng gòngyǎng rú è yǒuzhě ér
于应远离，不应亲近、恭敬供养如恶友者，而
fǎn qīn jìn gòngyǎng gōngjìng rú shì shì zūn
反亲近、供养恭敬如事世尊。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
“善现当知！是诸菩萨远离般若波罗蜜多
fāngbiàn shànqiǎo wàng qǐ zhǒngzhǒng fēn bié zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé
方便善巧，妄起种种分别执著。所以者何？
bǐ zuò shì niàn wǒ suǒ xiū xué shì zhēnyuǎn lí gù wéi fēi rén chēng
彼作是念：‘我所修学是真远离，故为非人称
zàn hù niàn jū chéng yì zhěshēn xīn rǎoluàn shéidāng hù niàn chēng
赞护念。居城邑者身心扰乱，谁当护念、称
zàn jìngzhòng shì zhū pú sà yóu cǐ yīn yuán xīn duōjiāomàn qīng
赞、敬重？’是诸菩萨由此因缘心多憍慢，轻
miè huǐ zǐ zhū yú pú sà fánǎo è yè zhòu yè zēngzhǎng
蔑毁些诸余菩萨，烦恼恶业昼夜增长。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú yú pú sà wéizhān tú luó
“善现当知！是诸菩萨于余菩萨为旃荼罗，
huì wū pú sà mó hē sà zhòng suī sì pú sà mó hē sà xiàng ér shì
秽污菩萨摩诃萨众，虽似菩萨摩诃萨相，而是
tiānshàng rénzhōng dà zéi kuánguòtiān rén ā sù luò děng
天上、人中 大贼，诳惑天、人、阿素洛等，
qí shēn suī fú shāmén fǎ yī ér xīn cháng huáidào zéi yì yào zhū yǒu
其身虽服沙门法衣，而心常怀盗贼意乐。诸有
fā qù pú sà shèngzhě bù yīng qīn jìn gòngyǎng gōngjìng zūnzhòng
发趣菩萨乘者，不应亲近、供养恭敬、尊重

zàn tàn rú shì è rén suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū rén děng huái zēng shàng
赞叹如是恶人。所以者何？此诸人等怀增上
màn wài sì pú sà nèi duō fán nǎo shì gù shàn xiàn ruò pú sà
慢，外似菩萨内多烦恼。是故，善现，若菩萨
mó hē sà zhēn shí bù shě yī qiè zhì zhì bú qì wú shàng zhèng děng pú
摩诃萨真实不舍一切智智，不弃无上正等菩
tí shēn xīn xīn qiú yī qiè zhì zhì yù dé wú shàng zhèng děng pú tí
提，深心欣求一切智智，欲得无上正等菩提，
pǔ wèi lì lè zhū yǒu qíng zhě bù yīng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn
普为利乐诸有情者，不应亲近、供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn rú shì è rén
重赞叹如是恶人。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà cháng yīng jīng jìn xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常应精进修

zì shì yè yàn lí shēng sǐ bù zhuó sān jiè yú bǐ è zéi zhān tú luó
自事业，厌离生死不著三界，于彼恶贼旃荼罗
rén cháng yīng fā xīn cí bēi xǐ shě yīng zuò shì niàn wǒ
人，常应发心慈、悲、喜、舍，应作是念：‘我
bù yīng qǐ rú bǐ è rén suǒ qǐ guò huàn shè dāng shī niàn rú bǐ zàn qǐ
不应起如彼恶人所起过患，设当失念如彼暂起，
jí yīng jué zhī lìng sù chú miè shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē
即应觉知令速除灭。’是故，善现，诸菩萨摩诃
sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng shàn jué zhī zhū è mó shì
萨欲证无上正等菩提，当善觉知诸恶魔事，
yīng qín jīng jìn yuǎn lí chú miè rú bǐ pú sà suǒ qǐ guò huàn qín qiú
应勤精进远离、除灭如彼菩萨所起过患，勤求
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī rú shì xué zhě shì wéi pú sà fāng biàn shàn
“善现当知！如是学者，是为菩萨方便善

qiǎo rú shí jué zhī zhū è mó shì
巧，如实觉知诸恶魔事。”

dì sì fēnshàn yǒu pǐn dì èr shí èr zhī yī
第四分善友品第二十二之一

ěr shí shì zūn fù gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà shēn xīn
尔时，世尊复告善现：“若菩萨摩诃萨深心

yù zhèng wú shàng pú tí cháng yīng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn
欲证无上菩提，常应亲近、供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn zhēn jìng shàn yǒu
重赞叹真净善友。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà mó
具寿善现便白佛言：“何等名为诸菩萨摩

hē sà zhēn jìng shàn yǒu
诃萨真净善友？”

fó gào shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shì
佛告善现：“一切如来、应、正等觉，是

zhū pú sà mó hē sà zhòng zhēn jìng shàn yǒu yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà
诸菩萨摩诃萨众真净善友；一切不退转菩萨

mó hē sà yì shì pú sà mó hē sà zhòng zhēn jìng shàn yǒu ruò yú pú
摩诃萨，亦是菩萨摩诃萨众真净善友。若余菩

sà jí zhū shēng wén bìng yú shàn shì néng wéi pú sà xuān shuō kāi shì shèn
萨及诸声闻并余善士，能为菩萨宣说开示甚

shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yīng fǎ mén jiào jiè jiào shòu zhū pú sà
深般若波罗蜜多相应法门，教诫教授诸菩萨

zhòng lìng zhòng shàngēn xiū pú sà xíng sù yuán mǎn zhě yì shì pú sà mó
众令种善根修菩萨行速圆满者，亦是菩萨摩

hē sà zhòng zhēn jìng shàn yǒu shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yīng jīng
诃萨众真净善友。甚深般若波罗蜜多相应经

diǎn yì shì pú sà mó hē sà zhòng zhēn jìng shàn yǒu
典，亦是菩萨摩诃萨众真净善友。

fù cì shàn xiàn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
“复次，善现，布施、净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō dāng zhī yì shì zhū pú sà zhòng zhēn jìng
静虑、般若波罗蜜多，当知亦是诸菩萨众真净

shàn yǒu shàn xiàn dāng zhī rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà
善友。善现当知！如是六种波罗蜜多亦是菩萨

mó hē sà shī rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà
摩诃萨师，如是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨

dǎo rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà míng rú
导，如是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨明，如
shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà zhào rú shì liù
是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨照，如是六
zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà shè rú shì liù zhǒng bō
种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨舍，如是六种波
luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà hù rú shì liù zhǒng bō luó mì duō
罗蜜多亦是菩萨摩诃萨护，如是六种波罗蜜多
yì shì pú sà mó hē sà guī rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú
亦是菩萨摩诃萨归，如是六种波罗蜜多亦是菩
sà mó hē sà qù rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē
萨摩诃萨趣，如是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃
sà zhōu rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà fù
萨洲，如是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨父，
rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yì shì pú sà mó hē sà mǔ rú shì liù
如是六种波罗蜜多亦是菩萨摩诃萨母，如是六
zhǒng bō luó mì duō néng lìng pú sà mó hē sà zhòng dé wēi miào zhì
种波罗蜜多，能令菩萨摩诃萨众得微妙智、
shēng rú shí jué jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé
生如实觉，疾证无上正等菩提。所以者何？
yī qiè pú sà mó hē sà zhòng jiē yīn liù zhǒng bō luó mì duō xiū xí
一切菩萨摩诃萨众，皆因六种波罗蜜多，修习
bō rě bō luó mì duō jiū jìng yuán mǎn
般若波罗蜜多究竟圆满。

shàn xiàn dāng zhī guò qù rú lái yīng zhèng děng jué
“善现当知！过去如来、应、正等觉，
yǐ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ bō niè pán bǐ fó shì zūn jiē
已证无上正等菩提、已般涅槃，彼佛世尊皆
yī liù zhǒng bō luó mì duō shēng yī qiè zhì wèi lái rú lái yīng zhèng
依六种波罗蜜多生一切智；未来如来、应、正
děng jué dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng bō niè pán bǐ
等觉，当证无上正等菩提、当般涅槃，彼
fó shì zūn yì yī liù zhǒng bō luó mì duō shēng yī qiè zhì xiàn zài shí
佛世尊亦依六种波罗蜜多生一切智；现在十
fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué
方无量无数无边世界一切如来、应、正等觉，
xiàn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí xiàn wèi yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ
现证无上正等菩提，现为有情宣说正法，

bǐ fó shì zūn yì yī liù zhǒng bō luó mì duōshēng yī qiè zhì jīn wǒ
彼佛世尊亦依六种波罗蜜多生一切智。今我
rú lái yīng zhèngděng jué xiànzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
如来、应、正等觉，现证无上正等菩提，
xiàn wèi yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ yì yī liù zhǒng bō luó mì duōshēng
现为有情宣说正法，亦依六种波罗蜜多生
yī qiè zhì hé yǐ gù rú shì liù zhǒng bō luó mì duō pǔ néng shè
一切智。何以故？如是六种波罗蜜多，普能摄
shòu sān shí qī zhǒng pú tí fēn fǎ ruò sì fàn zhù ruò sì shè shì
受三十七种菩提分法，若四梵住，若四摄事，
ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ ruò zhū fó zhì ruò zì rán zhì bù sī
若余无量无边佛法，若诸佛智，若自然智、不思
yì zhì wú dí duì zhì yī qiè zhì zhì xī jiē shè zài rú shì liù zhǒng
议智、无敌对智、一切智智，悉皆摄在如是六种
bō luó mì duō shì gù wǒ shuō rú shì liù zhǒng bō luó mì duō shì zhū
波罗蜜多。是故我说如是六种波罗蜜多，是诸
pú sà mó hē sà zhòng zhēn jìng shàn yǒu yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòng
菩萨摩訶萨众真净善友，与诸菩萨摩訶萨众
wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi zhào wéi shè wéi hù wéi guī wéi qù
为师为导，为明为照，为舍为护，为归为趣，
wéi zhōu wéi zhǔ wéi fù wéi mǔ néng lìng pú sà mó hē sà zhòng dé wēi
为洲为渚、为父为母⁴，能令菩萨摩訶萨众得微
miào zhì shēng rú shí jué jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zuò
妙智、生如实觉，疾证无上正等菩提，作
zhū yǒu qíng bù xī bào yǒu shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng
诸有情不希报友。是故，善现，诸菩萨摩訶萨应
xué liù zhǒng bō luó mì duō
学六种波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yù xué liù zhǒng bō
“复次，善现，诸菩萨摩訶萨欲学六种波
luó mì duō yīng yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng
罗蜜多，应于般若波罗蜜多甚深经典，至心听
wén shòu chí dú sòng guān chá yì qù qǐng jué suǒ yí suǒ yǐ
闻、受持、读诵、观察义趣、请决所疑。所以
zhě hé rú shì bō rě bō luó mì duō néng yǔ liù zhǒng bō luó mì duō
者何？如是般若波罗蜜多，能与六种波罗蜜多，

⁴ 大正藏：父母；永乐北藏及龙藏：为父为母

wéi zūn wéi dǎo néng shì néng zhuǎn wéi shēng yǎng mǔ suǒ yǐ
为尊、为导、能示、能转，为生养母。所以
zhě hé ruò lí bō rě bō luó mì duō zé wú qián wǔ bō luó mì duō
者何？若离般若波罗蜜多，则无前五波罗蜜多，
suī yǒu bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ ér bù míng wéi
虽有布施、净戒、安忍、精进、静虑，而不名为
néng dào bǐ àn shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yù dé bù
能到彼岸。是故，善现，诸菩萨摩诃萨欲得不
suí tā jiào xíng yù zhù bù suí tā jiào dì yù duàn yī qiè yǒu qíng yí
随他教行，欲住不随他教地，欲断一切有情疑，
yù mǎn yī qiè yǒu qíng yuàn yù yán jìng fó tǔ yù chéng jiù yǒu qíng
欲满一切有情愿，欲严净佛土，欲成就⁵有情，
yīng xué bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì
应学般若波罗蜜多。所以者何？于此般若波罗蜜
duō shēn shēn jīng zhōng guǎng shuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué fǎ
多甚深经中，广说菩萨摩诃萨众所应学法。
yī qiè pú sà mó hē sà zhòng jiē yú qí zhōng yīng qín xiū xué ruò qín
一切菩萨摩诃萨众皆于其中应勤修学。若勤
xiū xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo dìng zhèng wú
修学甚深般若波罗蜜多方便善巧，定证无
shàng zhèng děng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
上正等菩提，能尽未来利乐一切。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多

yǐ hé wéi xiàng
以何为相？”

fó gào shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō wú zhuó wéi
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多无著为

xiàng
相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán shēn shēn bō
具寿善现复白佛言：“颇有因缘，甚深般

rě bō luó mì duō wú zhuó zhī xiàng yú yī qiè fǎ kě shuō yì yǒu wú
若波罗蜜多无著之相，余一切法可说亦有无

zhuó xiàng yé
著相耶？”

⁵ 大正藏：熟；永乐北藏及龙藏：就

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì yǒu yīn yuán gù shèn shēn
佛告善现：“如是！如是！有因缘故，甚深

bō rě bō luó mì duō wú zhuó zhī xiàng yú yī qiè fǎ yì kě shuō yǒu cǐ
般若波罗蜜多无著之相，余一切法亦可说有此

wú zhuó xiàng suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ wú bù jiē rú shèn shēn bō
无著相。所以者何？以一切法无不皆如甚深般

rě bō luó mì duō shì kōng yuǎn lí shì gù shàn xiàn shèn shēn bō
若波罗蜜多是空、远离。是故，善现，甚深般

rě bō luó mì duō yóu wú zhuó xiàng shì kōng yuǎn lí yú yī qiè fǎ yóu
若波罗蜜多由无著相是空、远离，余一切法由

wú zhuó xiàng yì kōng yuǎn lí
无著相亦空、远离。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē kōng yuǎn
具寿善现复白佛言：“若一切法皆空、远

lí yún hé yǒu qíng kě dé shī shè yǒu rǎn yǒu jìng shì zūn fēi kōng
离，云何有情可得施设有染有净？世尊！非空、

yuǎn lí fǎ kě shuō yǒu rǎn yǒu jìng shì zūn fēi kōng yuǎn lí néng zhèng
远离法可说有染有净。世尊！非空、远离能证

wú shàng zhèng děng pú tí fēi lí kōng yuǎn lí yǒu bié fǎ kě dé néng
无上正等菩提，非离空、远离有别法可得能

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì zūn yún hé lìng wǒ jiě fó suǒ shuō
证无上正等菩提。世尊！云何令我解佛所说

shèn shēn yì qù
甚深义趣？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu qíng cháng yè yǒu wǒ
佛告善现：“于意云何？有情长夜有我、

wǒ suǒ xīn zhí wǒ wǒ suǒ fǒu
我所，心执我、我所不？”

shàn xiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì yǒu
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！有

qíng cháng yè yǒu wǒ wǒ suǒ xīn zhí zhuó wǒ wǒ suǒ
情长夜有我、我所，心执著我、我所。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu qíng suǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ
佛告善现：“于意云何？有情所执我及我所

kōng yuǎn lí fǒu
空、远离不？”

shàn xiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì yǒu
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！有

qíngsuǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ jiē kōng yuǎn lí
情所执我及我所皆空、远离。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé qǐ bù yǒu qíng yóu wǒ wǒ
佛告善现：“于意云何？岂不有情由我、我
suǒ zhí liú zhuǎn shēng sǐ
所执流转生死？”

shàn xiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì zhū
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！诸
yǒu qíng lèi yóu wǒ wǒ suǒ zhí liú zhuǎn shēng sǐ
有情类由我、我所执流转生死。”

fó gào shàn xiàn rú shì yǒu qíng liú zhuǎn shēng sǐ shī shè zá
佛告善现：“如有有情流转生死，施設杂
rǎn jí qīng jìng zhě yóu zhū yǒu qíng xū wàng zhí zhuó wǒ jí wǒ suǒ shuō
染及清净者。由诸有情虚妄执著我及我所说
yǒu zá rǎn ér yú qí zhōng wú zá rǎn zhě yóu zhū yǒu qíng bú wàng zhí
有杂染，而于其中无杂染者；由诸有情不妄执
zhuó wǒ jí wǒ suǒ shuō yǒu qīng jìng ér yú qí zhōng wú qīng jìng zhě shì
著我及我所说有清净，而于其中无清净者。是
gù shàn xiàn suī yī qiè fǎ jiē kōng yuǎn lí ér zhū yǒu qíng yì
故，善现，虽一切法皆空、远离，而诸有情亦
kě shī shè yǒu rǎn yǒu jìng shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng
可施设有染有净。善现当知！若菩萨摩诃萨能
rú shì xíng míng xíng bō rě bō luó mì duō
如是行，名行般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
具寿善现便白佛言：“甚奇！世尊！希有！
shàn shì suī yī qiè fǎ jiē kōng yuǎn lí ér zhū yǒu qíng yǒu rǎn yǒu
善逝！虽一切法皆空、远离，而诸有情有染有
jìng shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng zé bù xíng sè
净。世尊！若菩萨摩诃萨能如是行，则不行色，
yì bù xíng shòu xiǎng xíng shí shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng
亦不行受、想、行、识。世尊！若菩萨摩诃萨能
rú shì xíng shì jiān tiān rén ā sù luò děng jiē bù néng fú shì
如是行，世间天、人、阿素洛等皆不能伏。世
zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng biàn shèng yī qiè shēng wén
尊！若菩萨摩诃萨能如是行，便胜一切声闻、
dú jué suǒ xíng zhī xíng zhì wú shèng chù suǒ yǐ zhě hé yǐ zhū fó xìng
独觉所行之行至无胜处。所以者何？以诸佛性

jí rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng jiē bù kě shèng shì zūn
及如来性、自然觉性、一切智性皆不可胜。世尊！

zhū pú sà mó hē sà yóu cǐ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì zhòu
诸菩萨摩诃萨由此般若波罗蜜多相应作意，昼

yè ān zhù fāng biàn shàn qiǎo qù xiàng wú shàng zhèng děng pú tí jí
夜安住方便善巧，趣向无上正等菩提，疾

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
证无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù
“复次，善现，于意云何？假使于此瞻部

zhōu zhōng yī qiè yǒu qíng fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn dé rén shēn yǐ
洲中一切有情，非前非后皆得人身，得人身已

jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn jì fā xīn yǐ xiū zhū pú sà mó hē
皆发无上正等觉心，既发心已修诸菩萨摩诃

sà xíng jiē zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ
萨行，皆证无上正等菩提。有善男子、善女

rén děng jìn qí xíng shòu yǐ zhū shì jiān shàng miào lè jù gòng yǎng gōng
人等尽其形寿，以诸世间上妙乐具，供养恭

jìng zūn zhòng zàn tàn cǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué fù chí rú
敬、尊重赞叹此诸如来、应、正等觉。复持如

shì suǒ jí shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng
是所集善根，与诸有情平等共有回向无上

zhèng děng pú tí shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé
正等菩提。是善男子、善女人等由此因缘得

fú duō fǒu
福多不？”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào shàn xiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú dà
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòng zhōng xuān shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設、建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì jiě jí zhù rú shì shēn shēn bō rě bō
立、分别、开示令其易解，及住如是甚深般若波

luó mì duō xiāng yìng zuò yì cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì
罗蜜多相应作意。此善男子、善女人等，由是

yīn yuán suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián wú liàng wú shù
因 缘 所 获 功 德 甚 多 于 前 无 量 无 数。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù
“复次，善现，于意云何？假使于此瞻部
zhōu zhōng yī qiè yǒu qíng fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn dé rén shēn yǐ
洲 中 一 切 有 情 ， 非 前 非 后 皆 得 人 身 ， 得 人 身 已
jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn jì fā xīn yǐ jìn qí xíng shòu yǐ
皆 发 无 上 正 等 觉 心 ， 既 发 心 已 尽 其 形 寿 ， 以
zhū shì jiān yī qiè lè jù gōng jìng bù shī yī qiè yǒu qíng fù chí rú shì
诸 世 间 一 切 乐 具 ， 恭 敬 布 施 一 切 有 情 。 复 持 如 是
bù shī shàng ēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng
布 施 善 根 ， 与 诸 有 情 平 等 共 有 回 向 无 上 正
děng pú tí shì zhū pú sà mó hē sà zhòng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō
等 菩 提 。 是 诸 菩 萨 摩 诃 萨 众 ， 由 此 因 缘 得 福 多
fǒu
不 ？ ”

shàn xiàn dá yán shèn duō shì zūn shèn duō shàn shì
善 现 答 言 ： “ 甚 多 ！ 世 尊 ！ 甚 多 ！ 善 逝 ！ ”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xià zhì yī rì ān zhù bō
佛 告 善 现 ： “ 若 菩 萨 摩 诃 萨 下 至 一 日 安 住 般

rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián wú
若 波 罗 蜜 多 相 应 作 意 ， 所 获 功 德 甚 多 于 前 无
liàng wú shù suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà rú shì zhòu yè ān
量 无 数 。 所 以 者 何 ？ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 如 是⁶ 昼 夜 安
zhù bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì rú shì rú shì kān wéi yī qiè
住 般 若 波 罗 蜜 多 相 应 作 意 ， 如 是 如 是 堪 为 一 切
yǒu qíng fú tián suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà suǒ qǐ cí xīn
有 情 福 田 。 所 以 者 何 ？ 是 菩 萨 摩 诃 萨 所 起 慈 心 ，
zhū yǒu qíng lèi wú néng jí zhě wéi chú rú lái yīng zhèng děng jué
诸 有 情 类 无 能 及 者 ， 唯 除 如 来 、 应 、 正 等 觉 。
hé yǐ gù yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué wú yǔ děng gù yī
何 以 故 ？ 一 切 如 来 、 应 、 正 等 觉 无 与 等 故 ， 一
qiè rú lái yīng zhèng děng jué wú pì yù gù yī qiè rú lái yīng
切 如 来 、 应 、 正 等 觉 无 譬 喻 故 ， 一 切 如 来 、 应 、
zhèng děng jué suǒ chéng jiù fǎ bù sī yì gù
正 等 觉 所 成 就 法 不 思 议 故 。

⁶ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：是

shànxiàn yún hé shì pú sà mó hē sà néng yǐn ěr xǔ shū
“善现，云何是菩萨摩诃萨能引尔许殊
shèngōng dé shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú
胜功德？善现当知！是菩萨摩诃萨成就如
shì shūshèng bō rě bō luó mì duō yóu cǐ bō rě bō luó mì duō jiàn
是殊胜般若波罗蜜多，由此般若波罗蜜多，见
zhū yǒuqíng shòuzhū kǔ nǎo rú bèixíng lù qǐ dà bēi xīn fù yǐ tiānyǎn
诸有情受诸苦恼如被刑戮，起大悲心。复以天眼
guānzhū shì jiān jiànyǒu wú biānzhū yǒuqíng lèi chéng wú jiàn yè duò wú
观诸世间，见有无边诸有情类，成无间业堕无
xiá chùshòuzhū jù kǔ huòwéijiàn wǎng zhī suǒ fù bì bù dé zhèngdào
暇处受诸剧苦，或为见网之所覆蔽不得正道；
huò fù jiànyǒuzhū yǒuqíng lèi duò wú xiá chù lí zhū yǒu xiá jiàn rú shì
或复见有诸有情类，堕无暇处离诸有暇。见如是
děngzhū yǒuqíng yǐ shēng dà yàn bù pǔ yuán yī qiè yǒuqíng shì jiān
等诸有情已，生大厌怖，普缘一切有情世间，
qǐ dà cí bēi xiāng yìng zuò yì wǒ dāng pǔ wèi yī qiè yǒuqíng zuò dà
起大慈悲相应作意：‘我当普为一切有情作大
yī hù wǒ dāng jiě tuō yī qiè yǒuqíng suǒ shòu kǔ nǎo suī zuò shì niàn
依护，我当解脱一切有情所受苦恼。’虽作是念，
ér bú zhù cǐ xiǎng yì bú zhù yú xiǎng shànxiàndāng zhī shì míng pú
而不住此想亦不住余想。善现当知！是名菩
sà mó hē sà zhòng dà huì guāng míng néngzhèng wú shàngzhèngděng pú
萨摩诃萨众大慧光明，能证无上正等菩
tí
提。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóuzhù cǐ zhù néng
“善现当知！是菩萨摩诃萨由住此住，能
zuò yī qiè shì jiān fú tián suī wèizhèng dé yī qiè zhì zhì ér yú wú
作一切世间福田，虽未证得一切智智，而于无
shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn kānshòu shī zhǔ yī fú yǐn shí
上正等菩提得不退转，堪受施主衣服、饮食、
wò jù yī yào jí yú zī jù shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē
卧具、医药及余资具。善现当知！是菩萨摩诃
sà shànzhù bō rě bō luó mì duō gù néng bì jìng bào shī zhǔ ēn yì
萨善住般若波罗蜜多故，能毕竟报施主恩，亦
néng qīn jìn yī qiè zhì zhì shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà
能亲近一切智智。是故，善现，若菩萨摩诃萨

yù bù xū shòuguówáng dà chén jí zhūyǒuqíngsuǒyǒu xìn shī yù shì
欲不虚受国王、大臣及诸有情所有信施，欲示
yǒuqíngzhēnjìng dào lù yù wèiyǒuqíngzuò dà míngzhào yù tuōyǒuqíng
有情真净道路，欲为有情作大明照，欲脱有情
shēng sǐ láo yù yù shī yǒuqíngqīngjìng fǎ yǎn yīngcháng ān zhùshèn
生死牢狱，欲施有情清净法眼，应常安住甚
shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì
深般若波罗蜜多相应作意。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà chángzhù bō rě bō
“善现当知！若菩萨摩诃萨常住般若波
luó mì duōxiāngyìngzuò yì shì pú sà mó hē sà shī cǐ zuò yì héng shí
罗蜜多相应作意，是菩萨摩诃萨施⁷此作意恒时
yì niàn bú lìng zhū yú zuò yì zàn qǐ suǒyǒuyánshuō yì yǔ bō rě bō
忆念，不令诸余作意暂起，所有言说亦与般若波
luó mì duō lǐ qù xiāngyìng shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zhòu
罗蜜多理趣相应。善现当知！是菩萨摩诃萨昼
yè jīng qín héngzhù bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì wú shí zàn shě
夜精勤，恒住般若波罗蜜多相应作意无时暂舍。
pì rú yǒurén xiānwèicéngyǒu mò ní bǎozhū hòu shí yù dé huān xǐ zì
譬如有人先未曾有末尼宝珠，后时遇得欢喜自
qīng yù yuánhuán shī shēng dà yōunǎo cháng huáitàn xī wèicháng lí
庆，遇缘还失生大忧恼，常怀叹惜未尝离
niàn sī dāng hé jì huán dé cǐ zhū bǐ rén yóu shì xiāngyìngzuò yì
念，思当何计还得此珠。彼人由是相应作意，
yuán cǐ bǎozhū wú shí zàn shě zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì yīng
缘此宝珠无时暂舍。诸菩萨摩诃萨亦复如是，应
cháng ān zhùshènshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì ruò bù ān
常安住甚深般若波罗蜜多相应作意，若不安
zhùshènshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì zé wéisàng shī yī
住甚深般若波罗蜜多相应作意，则为丧失一
qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà
切智智相应作意。是故，善现，诸菩萨摩诃萨
yú shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì yīngcháng ān zhù wú dé
于深般若波罗蜜多相应作意，应常安住无得
zàn shě
暂舍。”

⁷ 大正藏：于；永乐北藏及龙藏：施

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán ruò yī qiè fǎ jí zhū zuò yì
尔时，善现便白佛言：“若一切法及诸作意

jiē lí zì xìng kōng wú suǒ yǒu yún hé pú sà mó hē sà bù lí bō rě
皆离自性，空无所有，云何菩萨摩诃萨不离般若

bō luó mì duō yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì
波罗蜜多一切智智相应作意？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jí zhū zuò
佛告善现：“若菩萨摩诃萨知一切法及诸作

yì jiē lí zì xìng kōng wú suǒ yǒu shì pú sà mó hē sà bù lí bō rě
意皆离自性，空无所有，是菩萨摩诃萨不离般若

bō luó mì duō yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì suǒ yǐ zhě hé shēn shēn
波罗蜜多一切智智相应作意。所以者何？甚深

bō rě bō luó mì duō yī qiè zhì zhì jí zhū zuò yì jiē lí zì xìng kōng
般若波罗蜜多一切智智及诸作意皆离自性，空

wú suǒ yǒu cǐ zhōng yī qiè zēng jiǎn jù wú ruò zhèng tōng dá jí míng
无所有，此中一切增减俱无，若正通达即名

bù lí
不离。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán ruò shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“若深般若波罗蜜多

zì xìng cháng kōng wú zēng wú jiǎn yún hé pú sà mó hē sà zhòng xiū
自性常空，无增无减，云何菩萨摩诃萨众修

zhèng bō rě bō luó mì duō biàn dé wú shàng zhèng děng pú tí
证般若波罗蜜多，便得无上正等菩提？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū zhèng bō rě bō luó
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修证般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú zēng wú jiǎn yú pú sà mó hē sà yì wú zēng
蜜多，于一切法无增无减，于菩萨摩诃萨亦无增

jiǎn rú shēn bō rě bō luó mì duō zì xìng kōng gù wú zēng wú jiǎn zhū
减，如深般若波罗蜜多自性空故无增无减，诸

fó pú sà yì fù rú shì ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhī shì zé
佛⁸菩萨亦复如是。若菩萨摩诃萨能如是知，是则

míng wéi xiū zhèng bō rě bō luó mì duō yóu cǐ yīn yuán néng jí zhèng
名为修证般若波罗蜜多，由此因缘，能疾证

dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
得所求无上正等菩提。

⁸ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：佛

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà wénshuō rú shì shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨闻说如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō wú zēngjiǎn shí bù jīng bú bù bù chén
深般若波罗蜜多无增减时，不惊、不怖、不沉、

bú mò yì bù yóu yù shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
不没亦不⁹犹豫，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō yǐ dào jiū jìng ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng
多已到究竟，安住菩萨不退转地，疾证无上

zhèngděng pú tí néng jìn wèi lái dù yǒuqíngzhòng
正等菩提，能尽未来度有情众。”

大般若波罗蜜多经卷第五百五十一

⁹ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：不

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百五十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn shàn yǒu pǐn dì èr shí èr zhī èr
第四分善友品第二十二之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn wéi jí bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！为即般

rě bō luó mì duō néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
若波罗蜜多，能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离般若波罗蜜多有法可得，能行

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bō rě bō luó mì duō kōng néng xíng bō rě
“世尊！为即般若波罗蜜多空，能行般若

bō luó mì duō fǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duō kōng yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离般若波罗蜜多空有法可得，

néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
“世尊！为即空，能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōngyǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě bō luó mì
“世尊！为离空有法可得，能行般若波罗蜜

duō fǒu
多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即空，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōngyǒu fǎ kě dé néng xíng kōng fǒu
“世尊！为离空有法可得，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bō rě bō luó mì duō néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即般若波罗蜜多，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离般若波罗蜜多有法可得，能行

kōng fǒu
空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
“世尊！为即色，能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè yǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě bō luó mì
“世尊！为离色有法可得，能行般若波罗蜜

duō fǒu
多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shòu xiǎng xíng shí néng xíng bō rě
“世尊！为即受、想、行、识，能行般若

bō luó mì duō fǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shòu xiǎng xíng shí yǒu fǎ kě dé néng
“世尊！为离受、想、行、识有法可得，能
xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè kōng néng xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！为即色空，能行般若波罗蜜多
fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè kōng yǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě bō luó
“世尊！为离色空有法可得，能行般若波罗
mì duō fǒu
蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shòu xiǎng xíng shí kōng néng xíng bō
“世尊！为即受、想、行、识空，能行般
rě bō luó mì duō fǒu
若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shòu xiǎng xíng shí kōng yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离受、想、行、识空有法可得，
néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即色，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè yǒu fǎ kě dé néng xíng kōng fǒu
“世尊！为离色有法可得，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shòu xiǎng xíng shí néngxíngkōngfǒu
“世尊！为即受、想、行、识，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shòu xiǎng xíng shí yǒu fǎ kě dé néng

xíngkōngfǒu
行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè kōng néngxíngkōngfǒu
“世尊！为即色空，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè kōng yǒu fǎ kě dé néngxíngkōngfǒu
“世尊！为离色空有法可得，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shòu xiǎng xíng shí kōng néngxíngkōng

fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shòu xiǎng xíng shí kōng yǒu fǎ kě dé

néngxíngkōngfǒu
能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè fǎ néngxíng bō rě bō luó mì duō

fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè fǎ yǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě bō
“世尊！为离一切法有法可得，能行般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè fǎ kōng néng xíng bō rě bō luó mì
“世尊！为即一切法空，能行般若波罗蜜

duō fǒu
多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè fǎ kōng yǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě
“世尊！为离一切法空有法可得，能行般若

bō luó mì duō fǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè fǎ néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即一切法，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè fǎ yǒu fǎ kě dé néng xíng kōng fǒu
“世尊！为离一切法有法可得，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè fǎ kōng néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即一切法空，能行空不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè fǎ kōng yǒu fǎ kě dé néng xíng kōng
“世尊！为离一切法空有法可得，能行空

fǒu
不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

ěr shí shàn xiàn biàn bái fó yán ruò ěr zhū pú sà mó hē
尔时，善现便白佛言：“若尔，诸菩萨摩诃

sà yǐ hé děng fǎ néng xíng bō rě bō luó mì duō jí néng xíng kōng
萨以何等法，能行般若波罗蜜多及能行空？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn yǒu fǎ néng xíng bō
佛告善现：“于意云何？汝见有法能行般
rě bō luó mì duō jí néng xíng kōng fǒu
若波罗蜜多及能行空不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn yǒu bō rě bō luó mì
佛告善现：“于意云何？汝见有般若波罗蜜
duō jí jiàn yǒu kōng shì pú sà mó hē sà suǒ xíng chù fǒu
多及见有空是菩萨摩诃萨所行处不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ suǒ bú jiàn fǎ shì fǎ
佛告善现：“于意云何？汝所不见法，是法
kě dé fǒu
可得不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé bù kě dé fǎ yǒu shēng miè
佛告善现：“于意云何？不可得法，有生灭
fǒu
不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rǔ suǒ bú jiàn suǒ bù dé fǎ suǒ yǒu shí xiàng
佛告善现：“汝所不见、所不得法所有实相，

jí shì pú sà wú shēng fǎ rěn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
即是菩萨无生法忍。若菩萨摩诃萨成就如是

wú shēng fǎ rěn biàn yú wú shàng zhèng děng pú tí kān dé shòu jì
无生法忍，便于无上正等菩提堪得受记。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yú fó shí lì sì wú suǒ wèi
善现当知！是菩萨摩诃萨于佛十力、四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jí shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍及十八佛不

gòng fǎ děng wú liàng wú biān shū shèng gōng dé míng néng jīng jìn rú shí
共法等无量无边殊胜功德，名能精进如实

xíngzhě ruònéng rú shì jīng jìn xiū xíng bù dé wú shàngzhèngděng jué
行者。若能如是精进修行，不得无上正等觉
zhì yī qiè xiàng zhì dà zhì miào zhì yī qiè zhì zhì dà shāng
智、一切相智、大智、妙智、一切智智、大商
zhǔ zhì wú yǒu shì chù
主智，无有是处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为以一

qiè fǎ wú shēng fǎ xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì
切法无生法性，于佛无上正等菩提得受记
fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ yǒushēng fǎ
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法有生法
xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
性，于佛无上正等菩提得受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ yǒushēng wú
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法有生无
shēng fǎ xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
生法性，于佛无上正等菩提得受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ fēi yǒushēng
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法非有生
fēi wú shēng fǎ xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì
非无生法性，于佛无上正等菩提得受记
fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán ruò ěr yún hé zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“若尔，云何诸菩萨
mó hē sà yú fó wú shàngzhèngděng pú tí kān dé shòu jì
摩诃萨于佛无上正等菩提堪得受记？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn yǒu fǎ yú fó wú
佛告善现：“于意云何？汝见有法于佛无

shàng zhèng děng pú tí dé shòu jì fǒu
上正等菩提得受记不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiàn fǎ yú fó wú
善现对曰：“不也！世尊！我不见法于佛无

shàng zhèng děng pú tí kān dé shòu jì yì bú jiàn fǎ yú fó wú shàng
上正等菩提堪得受记，亦不见法于佛无上

zhèng děng pú tí yǒu néng zhèng zhě zhèng shí zhèng chù jí yóu cǐ zhèng
正等菩提有能证者、证时、证处及由此证

ruò suǒ zhèng fǎ jiē yì bú jiàn hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ jiē wú suǒ
若所证法皆亦不见。何以故？以一切法皆无所

dé yú yī qiè fǎ wú suǒ dé zhōng néng zhèng suǒ zhèng zhèng shí
得，于一切法无所得中，能证、所证、证时、

zhèng chù jí yóu cǐ zhèng bù kě dé gù
证处及由此证不可得故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shàn xiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现

dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ dé shí bú zuò shì
当知！若菩萨摩诃萨于一切法无所得时，不作是

niàn wǒ yú wú shàng zhèng děng pú tí dāng néng zhèng dé wǒ yòng
念：‘我于无上正等菩提当能证得，我用

shì fǎ yú rú shì shí yú rú shì chù zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
是法于如是时、于如是处证得无上正等菩

tí
提。’”

dì sì fēn tiān zhǔ pǐn dì èr shí sān
第四分天主品第二十三

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō zuì wéishènhēnnánjiànnánjué
蜜多最为甚深难见难觉。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō zuì wéishènhēn rú
说。憍尸迦，如是般若波罗蜜多最为甚深，如
shì bō rě bō luó mì duōnánjiànnánjué jiāo shī jiā xū kōngshènhēn
是般若波罗蜜多难见难觉。憍尸迦，虚空甚深
gù rú shì bō rě bō luó mì duō zuì wéishènhēn xū kōngnánjiànnán
故，如是般若波罗蜜多最为甚深，虚空难见难
jué gù rú shì bō rě bō luó mì duōnánjiànnánjué hé yǐ gù jiāo
觉故，如是般若波罗蜜多难见难觉。何以故？憍
shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō zì xìngyuǎn lí dōu wú suǒyǒu rú
尸迦，如是般若波罗蜜多自性远离都无所有，如
xū kōng gù
虚空故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán fēi shǎoshàngēnzhūyǒuqíng lèi
时，天帝释复白佛言：“非少善根诸有情类，
néng yú rú shì shènhēnnánjiànnánjué bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng
能于如是甚深难见难觉般若波罗蜜多，至心听
wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèi
闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、广为
yǒuqíng fēn bié jiě shuō
有情分别解说。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā fēi shǎoshàngēnzhūyǒuqíng lèi néng yú rú shì shèn
说。憍尸迦，非少善根诸有情类，能于如是甚
shènnánjiànnánjué bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí
深难见难觉般若波罗蜜多，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíng fēn bié jiě
读诵、精勤修学、如理思惟、广为有情分别解

shuō huònéngshū xiě guǎnglǐng liú bù shì zhūyǒuqíngōng dé wú liàng
说，或能书写广令流布，是诸有情功德无量。

jiāo shī jiā jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù zhōuzhōng yī qièyǒuqíng
“僬尸迦，假使于此赡部洲中，一切有情

xī jiē chéng jiù shí shàn yè dào yú yì yún hé shì zhūyǒuqíngōng
悉皆成就十善业道。于意云何？是诸有情功
dé duō fǒu
德多不？”

tiān dì shì yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǒushànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú
佛言：“僬尸迦，有善男子、善女人等，于

cǐ bō rě bō luó mì duōshèshēnjīngdiǎn zhì xīn tīngwén shòu chí
此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngfēn bié jiě
读诵、精勤修学、如理思惟、广为有情分别解

shuō huònéngshū xiě guǎnglǐng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
说，或能书写广令流布，是善男子、善女人
děngsuǒhuò fú jù yú qiángōng dé bǎi bèi wéishèng qiān bèi wéishèng
等所获福聚于前功德，百倍为胜，千倍为胜，
nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéishèng
乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

ěr shí huì zhōngyǒu yī bì chūgàotiān dì shì jiāo shī jiā
尔时，会中有一苾刍告天帝释：“僬尸迦，

ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshèshēn
若善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深
jīngdiǎn zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú
经典，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如

lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngfēn bié jiě shuō huò fù shū xiě guǎnglǐng
理思惟、广为有情分别解说，或复书写广令
liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngsuǒhuò fú jù shèng yú rén
流布，是善男子、善女人等所获福聚胜于仁
zhě
者。”

tiān dì shì yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngchū yī fā xīn
天帝释言：“是善男子、善女人等初一发心

shàngshèng yú wǒ kuàng yú bō rě bō luó mì duōshèshēnjīngdiǎn zhì
尚胜于我，况于般若波罗蜜多甚深经典，至

xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng
心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、广
wèiyǒuqíng fēn bié jiě shuō huò fù shū xiě guǎng lìng liú bù
为有情分别解说，或复书写广令流布！

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngsuǒ yǒugōng dé
胜一切世间天、人、阿素洛等所有功德。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù fēi wéi
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，非唯
pǔ shèng shì jiāntiān rén ā sù luò děngsuǒ yǒugōng dé yì shèng
普胜世间天、人、阿素洛等所有功德，亦胜
yī qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué suǒ yǒugōng
一切预流、一来、不还、阿罗汉、独觉所有功
dé
德。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù fēi wéi
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，非唯
pǔ shèng yī qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué suǒ
普胜一切预流、一来、不还、阿罗汉、独觉所
yǒugōng dé yì shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
有功德，亦胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗
mì duōfāngbiànshànqiǎo wéi dà shī zhǔ xiū xíng bù shī
蜜多方便善巧，为大施主修行布施。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo chángsuǒ xiū xuéqīngjìng shī luó wú quē shī luó wú xì shī luó
巧，常所修学清净尸罗、无缺尸罗、无隙尸罗、
wú zá shī luó wú huì shī luó yuánmǎn jiè yùn
无杂尸罗、无秽尸罗、圆满戒蕴。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo chángsuǒ xiū xuéyuánmǎn ān rěn yuánmǎn jì jìng wú chēn wú
巧，常所修学圆满安忍，圆满寂静、无瞋无

hèn nǎi zhì jiāo mù yì wú hài xīn jiū jìng ān rěn
恨乃至焦木亦无害心究竟安忍。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo cháng suǒ xiū xué yǒng měng jīng jìn bù shě shàn è wú dài wú
巧，常所修学勇猛精进，不舍善轭、无怠无
xià shēn yǔ yì yè yuán mǎn jīng jìn
下，身、语、意业圆满精进。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo cháng suǒ xiū xué kě ài jìng lù kě yào jìng lù yǒng měng jìng
巧，常所修学可爱静虑、可乐静虑、勇猛¹⁰静
lù ān zhù jìng lù zì zài jìng lù yuán mǎn jìng lù
虑、安住静虑、自在静虑、圆满静虑。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yì
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨所获福聚，亦
shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
胜一切菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo cháng suǒ xiū xué zhū yú shàn gēn
巧，常所修学诸余善根。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíng shēn shēn
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如说修行甚深
bō rě bō luó mì duō yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù jiē shèng yī qiè shì jiān
般若波罗蜜多，有方便善巧故，皆胜一切世间
tiān rén ā sù luò děng yì shèng yī qiè shēng wén dú jué yì
天、人、阿素洛等，亦胜一切声闻、独觉，亦
shèng yī qiè yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo zhū pú sà
胜一切远离般若波罗蜜多方便善巧诸菩萨
zhòng suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíng shēn shēn
众。所以者何？是菩萨摩诃萨如说修行甚深
bō rě bō luó mì duō yú shēn bō rě bō luó mì duō jiū jìng suí zhuǎn
般若波罗蜜多，于深般若波罗蜜多究竟随转。

¹⁰ 大正藏：健；永乐北藏及龙藏：猛

shì pú sà mó hē sà néngshào yī qiè zhì zhì zhǒngxìnglìng bú duàn jué
是菩萨摩诃萨能绍一切智智种性令不断绝，
cháng bù yuǎn lí zhū fó pú sà zhēnjìngshànyǒu shì pú sà mó hē
常不远离诸佛、菩萨、真净善友。是菩萨摩诃
sà rú shì xiū xíngshū shèng jìng xíng cháng bù yuǎn lí miào pú tí zuò
萨如是修行殊胜净行，常不远离妙菩提座，
xiáng fú zhòng mó zhì zhū wàidào shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí
降伏众魔制诸外道。是菩萨摩诃萨如是学时
fāngbiànshànqiǎo chángnéng jì bá nì fán nǎo ní zhū yǒuqíng lèi shì
方便善巧，常能济拔溺烦恼泥诸有情类。是
pú sà mó hē sà rú shì xué shí fāngbiànshànqiǎo cháng xué pú sà mó
菩萨摩诃萨如是学时方便善巧，常学菩萨摩
hē sà zhòngsuǒ yīng xué fǎ bù xué shēng wén dú jué shèngděngsuǒ yīng
诃萨众所应学法，不学声闻、独觉乘等所应
xué fǎ
学法。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨于深般若波罗
mì duō rú shì xué shí zhū tiānshénzhòng jiē dà huān xǐ hù shì sì
蜜多如是学时，诸天神众皆大欢喜，护世四
wáng gè lǐng tiānzhòng lái zhì qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
王各领天众来至其所，供养恭敬、尊重赞叹，
xiánzuò shì yán shàn zāi dà shì dāng qín jīng jìn xué zhū pú sà mó
咸作是言：‘善哉！大士！当勤精进学诸菩萨摩
hē sà zhòngsuǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén dú jué shèngděngsuǒ yīng
诃萨众所应学法，勿学声闻、独觉乘等所应
xué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí zuò sù zhèng wú
学法，若如是学疾当安坐妙菩提座，速证无
shàngzhèngděng pú tí rú xiān rú lái yīng zhèngděng jué shòu sì
上正等菩提。如先如来、应、正等觉受四
tiānwángsuǒ fèng sì bō rǔ yì dāngshòu rú xī hù shì sì dà tiān
天王所奉四钵，汝亦当受；如昔护世四大天
wáng fèngshàng sì bō wǒ yì dāng fèng
王奉上四钵，我亦当奉。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí wǒ
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如是学时，我
děngtiān dì shàng lǐng tiānzhòng lái zhì qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūn
等天帝尚领天众来至其所，供养恭敬、尊

zhòngzàn tàn kuàng yú tiānshén bú yì qí suǒ
重赞叹，况余天神不诣其所！

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí yī qiè
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如是学时，一切
rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng bìngzhūtiān
如来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众，并诸天、
lóng ā sù luò děng cháng suí hù niàn yóu cǐ yīn yuán shì pú
龙、阿素洛等，常随护念。由此因缘，是菩
sà mó hē sà yī qiè shì jiānxiǎnnàn wēi è shēn xīn yōu kǔ jiē bù qīn
萨摩诃萨一切世间险难、危厄、身心忧苦皆不侵
hài shì jiān suǒ yǒu sì dà xiāngwéizhǒngzhǒng jí bìng jiē yú shēnzhōng
害，世间所有四大相违种种疾病皆于身中
yǒng wú suǒ yǒu wéichúzhòng yè zhuǎnxiànqīngshòu
永无所有，唯除重业转现轻受。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshēnshēn
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如说修行甚深
bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo huò rú shì děngxiàn shì gōng dé
般若波罗蜜多方便善巧，获如是等现世功德、
hòu shì gōng dé wú liàng wú biān
后世功德无量无边。”

shí ā nán tuó qiè zuò shì niàn tiānzhǔ dì shì wéi zì biàn cái
时，阿难陀窃作是念：“天主帝释为自辩才
zànshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō jí zhū pú sà gōng dé shèng
赞说如是甚深般若波罗蜜多及诸菩萨功德胜
lì wéi shì rú lái wēishén zhī lì
利，为是如来威神之力？”

shí tiān dì shì chéng fó wēishén zhī ā nán tuó xīn zhī suǒ niàn
时，天帝释承佛威神，知阿难陀心之所念，
bó yán dà dé wǒ suǒ zànshuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō jí zhū
白言：“大德！我所赞说甚深般若波罗蜜多及诸
pú sà gōng dé shèng lì jiē shì rú lái wēishén zhī lì
菩萨功德胜利，皆是如来威神之力。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rú shì rú shì jīn tiān dì
尔时，佛告阿难陀言：“如是！如是！今天帝
shì zànshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō jí zhū pú sà gōng dé
释赞说如是甚深般若波罗蜜多及诸菩萨功德
shèng lì dāng zhī jiē shì rú lái shén lì fēi zì biàn cái suǒ yǐ zhě hé
胜利，当知皆是如来神力非自辩才。所以者何？

shènshēn bō rě bō luó mì duō jí zhū pú sà mó hē sà zhònggōng dé
甚深般若波罗蜜多及诸菩萨摩诃萨众功德
shèng lì dìng fēi yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngsuǒnéngzàn
胜利，定非一切世间天、人、阿素洛等所能赞
shuō
说。”

dì sì fēnwú zá wú yì pǐn dì èr shí sì 第四分无杂无异品第二十四

ěr shí fó gào ā nántuóyán ruò shí pú sà mó hē sà sī wéi
尔时，佛告阿难陀言：“若时菩萨摩诃萨思惟
bō rě bō luó mì duō xí xué bō rě bō luó mì duō xiū xíng bō rě bō
般若波罗蜜多，习学般若波罗蜜多，修行般若波
luó mì duō shì shí sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jiē shēngyóu
罗蜜多。是时，三千大千世界一切恶魔皆生犹
yù xiánzuò shì niàn cǐ pú sà mó hē sà wéi yú zhōngjiānzhèng yú
豫，咸作是念：‘此菩萨摩诃萨为于中间证于
shí jì tuì duòshēngwénhuò dú jué dì wéi qù wú shàngzhèngděng
实际，退堕声闻或独觉地？为趣无上正等
pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
菩提，能尽未来利乐一切？’

fù cì qìng xǐ ruò shí pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō
“复次，庆喜，若时菩萨摩诃萨安住般若波
luó mì duō shì shí è mó shēng dà yōu kǔ shēn xīn zhàn lì rú zhòng
罗蜜多，是时恶魔生大忧苦，身心战栗如中
dú jiàn
毒箭。

fù cì qìng xǐ ruò shí pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，庆喜，若时菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shì shí è mó lái dào qí suǒ huà zuò zhǒng zhǒng kě bù wèi
罗蜜多，是时恶魔来到其所，化作种种可怖畏
shì suǒ wèi dāo jiàn è shòu dú shé měng huǒ chì rán sì fāng jù
事，所谓刀剑、恶兽、毒蛇，猛火炽燃四方俱
fā yù lìng pú sà shēn xīn jīng jù mí shī wú shàngzhèngděng jué xīn
发，欲令菩萨身心惊惧，迷失无上正等觉心，
yú suǒ xiū xíng xīn shēng tuì qū nǎi zhì fā qǐ yī niàn luàn yì zhàng ài
于所修行心生退屈，乃至发起一念乱意，障碍

wú shàng zhèng děng pú tí shì bǐ è mó shēn xīn suǒ yuàn
无上正等菩提，是彼恶魔深心所愿。”

ěr shí qīng xǐ biàn bó fó yán wéi zhū pú sà mó hē sà xiū
尔时，庆喜便白佛言：“为诸菩萨摩诃萨修
xíng bō rě bō luó mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn wéi yǒu
行般若波罗蜜多时，皆为恶魔之所扰乱？为有
rǎo luàn bù rǎo luàn zhě
扰乱、不扰乱者？”

fó gào qīng xǐ fēi zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
佛告庆喜：“非诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn rán yǒu rǎo luàn bù rǎo luàn
蜜多时，皆为恶魔之所扰乱，然有扰乱、不扰乱
zhě
者。”

jù shòu qīng xǐ fù bó fó yán hé děng pú sà mó hē sà xiū
具寿庆喜复白佛言：“何等菩萨摩诃萨修
xíng bō rě bō luó mì duō shí wéi zhū è mó zhī suǒ rǎo luàn hé děng
行般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所扰乱？何等
pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ
菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不为恶魔之所
rǎo luàn
扰乱？”

fó gào qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén shuō shēn shēn
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨先世闻说甚深
bō rě bō luó mì duō wú xìn jiě xīn huǐ zǐ fěi bàng shì pú sà
般若波罗蜜多，无信解心、毁訾、诽谤，是菩萨
mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo
摩诃萨修行般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰
luàn ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén shuō shēn shēn bō rě bō luó mì
乱。若菩萨摩诃萨先世闻说甚深般若波罗蜜
duō yǒu xìn jiě xīn bù qǐ huǐ bàng shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō
多，有信解心、不起毁谤，是菩萨摩诃萨修行般
rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà wén shuō rú shì shēn
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨闻说如是甚
shēn bō rě bō luó mì duō yí huò yóu yù wéi yǒu wéi wú wéi shí bù shí
深般若波罗蜜多，疑惑犹豫为有为无、为实不实？

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，便为恶魔
zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō rú shì shēnshēn bō rě bō
之所扰乱。若菩萨摩诃萨闻说如是甚深般若波
luó mì duō qí xīn dōu wú yí huò yóu yù xìn dìng shí yǒu shì pú sà
罗蜜多，其心都无疑惑犹豫、信定实有，是菩萨
mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎo
摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰
luàn
乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí shànyǒu
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离善友，
wéi zhū è yǒu zhī suǒ shè chí bù wén bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì
为诸恶友之所摄持，不闻般若波罗蜜多甚深义
chù yóu bù wén gù bù néng jiě liǎo bù jiě liǎo gù bù néng xiū xí
处，由不闻故不能解了，不解了故不能修习，
bù xiū xí gù bù néng qǐng wèn yún hé yīng xiū shēnshēn bō rě bō luó mì
不修习故不能请问：云何应修甚深般若波罗蜜
duō yún hé yīng xué shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó
多？云何应学甚深般若波罗蜜多？是菩萨摩
hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
诃萨修行般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。
ruò pú sà mó hē sà qīn jìn shànyǒu bù wéi è yǒu zhī suǒ shè chí dé
若菩萨摩诃萨亲近善友，不为恶友之所摄持，得
wén bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì chù yóu dé wén gù biànnéng jiě
闻般若波罗蜜多甚深义处，由得闻故便能解
liǎo yóu jiě liǎo gù jí néng xiū xí yóu xiū xí gù biànnéng qǐng wèn
了，由解了故即能修习，由修习故便能请问：
yún hé yīng xiū shēnshēn bō rě bō luó mì duō yún hé yīng xué shēnshēn
云何应修甚深般若波罗蜜多？云何应学甚深
bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
般若波罗蜜多？是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗
mì duō shèshòu zàn tàn fēi zhēnmiào fǎ shì pú sà mó hē sà xiū
蜜多，摄受、赞叹非真妙法，是菩萨摩诃萨修

xíng bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà
行般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨
mó hē sà qīn jìn bō rě bō luó mì duō bú shè bú zàn fēi zhēnmiào
摩诃萨亲近般若波罗蜜多，不摄、不赞非真妙
fǎ shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è
法，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不为恶
mó zhī suǒ rǎoluàn
魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗
mì duō yú zhēnmiào fǎ huǐ zǐ fěi bàng ěr shí è mó biàn
蜜多，于真妙法毁訾¹¹、诽谤。尔时，恶魔便
zuò shì niàn jīn cǐ pú sà yǔ wǒ wéi bàn yóu bǐ huǐ bàng zhēnmiào
作是念：‘今此菩萨与我为伴，由彼毁谤真妙
fǎ gù biànyǒu wú liàng chū xué dà shèng zhū pú sà zhòng yú zhēnmiào fǎ
法故，便有无量初学大乘诸菩萨众于真妙法
yì shēng huǐ bàng yóu cǐ yīn yuán wǒ yuàn yuán mǎn suī yǒu wú liàng xīn
亦生毁谤，由此因缘我愿圆满。虽有无量新
xué dà shèng zhū pú sà zhòng yǔ wǒ wéi bàn rán bù néng lìng wǒ yuàn mǎn
学大乘诸菩萨众与我为伴，然不能令我愿满
zú jīn cǐ pú sà yǔ wǒ wéi bàn lìng wǒ suǒ yuàn yī qiè mǎn zú
足，今此菩萨与我为伴，令我所愿一切满足，
gù cǐ pú sà shì wǒ zhēn bàn wǒ yīng shè shòu lìng zēng shì lì shì pú
故此菩萨是我真伴，我应摄受令增势力。’是菩
sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，便为恶魔之所
rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà qīn jìn bō rě bō luó mì duō yú zhēn
扰乱。若菩萨摩诃萨亲近般若波罗蜜多，于真
miào fǎ zàn tàn xìn shòu yì lìng wú liàng xīn xué dà shèng zhū pú sà zhòng
妙法赞叹信受，亦令无量新学大乘诸菩萨众
yú zhēnmiào fǎ zàn tàn xìn shòu yóu cǐ è mó chóu yōu jīng bù shì pú
于真妙法赞叹信受，由此恶魔愁忧惊怖，是菩
sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎo
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰
luàn
乱。

¹¹ 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨闻说般若波罗

mì duōshēnshēnjīng shí zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō
蜜多甚深经时，作如是语：‘如是般若波罗蜜多

lǐ qù shēnshēn nánjiàn nánjué hé yòngxuānshuō tīngwén shòu
理趣甚深、难见、难觉，何用宣说、听闻、受

chí dú sòng sī wéi jīng qín xiū xué shū xiě liú bù cǐ jīng diǎn
持、读诵、思惟、精勤修学、书写流布？此经典

wéi wǒ shàng bù néng dé qí yuán dǐ kuàng yú bó fú qiǎn zhì zhě zāi
为我尚不能得其源底，况余薄福浅智者哉！’

shí yǒu wú liàng xīn xué dà shèngzhū pú sà děng wén qí suǒshuō xīn jiē
时，有无量新学大乘诸菩萨等，闻其所说心皆

jīng bù biàn tuì wú shàngzhèngděngjué xīn duò yú shēngwénhuò dú jué
惊怖，便退无上正等觉心，堕于声闻或独觉

dì shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biàn wéi è
地。是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，便为恶

mó zhī suǒrǎoluàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó mì duō
魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨闻说般若波罗蜜多

shēnshēnjīng shí zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō lǐ qù
甚深经时，作如是语：‘如是般若波罗蜜多理趣

shēnshēnnánjiànnánjué ruò bù xuānshuō tīngwén shòu chí dú sòng
甚深难见难觉，若不宣说、听闻、受持、读诵、

sī wéi jīng qín xiū xué shū xiě liú bù néngzhèng wú shàngzhèngděng
思惟、精勤修学、书写流布，能证无上正等

pú tí bì wú shì chù shí yǒu wú liàng xīn xué dà shèngzhū pú sà
菩提必无是处。’时，有无量新学大乘诸菩萨

děng wén qí suǒshuō huān xǐ yǒngyuè biàn yú bō rě bō luó mì duō
等，闻其所说欢喜踊跃，便于般若波罗蜜多

chángyào tīngwén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ sī
常乐听闻、受持、读诵、令善通利、如理思

wéi jīng jìn xiū xíng wèi tā yǎnshuō shū xiě liú bù qiú qù wú shàng
惟、精进修行、为他演说、书写流布，求趣无上

zhèngděng pú tí shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
正等菩提，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

bù wéi è mó zhī suǒrǎoluàn
不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà shì jǐ suǒyǒugōng dé
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨恃己所有功德

shàngēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng wèizuò shì yán wǒ néng
善根，轻余菩萨摩诃萨众，谓作是言：‘我能
ān zhù zhēnyuǎn lí xíng rǔ děng jiē wú wǒ néng xiū xí zhēnyuǎn lí
安住真远离行，汝等皆无。我能修习真远离
xíng rǔ děng bù néng ěr shí è mó huān xǐ yǒngyuè yán cǐ
行，汝等不能。’尔时，恶魔欢喜踊跃言：‘此
pú sà shì wú bàn lǚ liú zhuǎn shēng sǐ wèiyǒuchū qī suǒ yǐ zhě hé
菩萨是吾伴侣，流转生死未有出期。所以者何？
shì zhū pú sà shì jǐ suǒ yǒugōng dé shàngēn qīng yú pú sà mó hē sà
是诸菩萨恃己所有功德善根，轻余菩萨摩诃萨
zhòng biànyuǎn wú shàngzhèngděng pú tí bù néng jīng qín kōng wǒ jìng
众，便远无上正等菩提，不能精勤空我境
jiè shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí biàn wéi
界。’是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，便为
è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà bú shì jǐ yǒugōng dé shàn
恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨不恃己有功德善
gēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng suī cháng jīng jìn xiū zhū shàn fǎ
根，轻余菩萨摩诃萨众，虽常精进修诸善法，
ér bù zhí zhuó zhū shàn fǎ xiàng shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
而不执著诸善法相，是菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà zì shì míng xìng jí suǒ
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨自恃名姓及所
xiū xí dù duō gōng dé qīng miè zhū yú xiū shèng shàn fǎ zhū pú sà zhòng
修习杜多功德，轻蔑诸余修胜善法诸菩萨众，
cháng zì zàn tàn huǐ zǐ tā rén shí wú bú tuì zhuǎn pú sà mó hē
常自赞叹、毁訾¹²他人，实无不退转菩萨摩诃
sà zhū xíng zhuàng xiàng ér wèi shí yǒu qǐ zhū fán nǎo yán rǔ
萨诸行、状、相而谓实有，起诸烦恼言：‘汝
děng wú pú sà míng xìng wéi wǒ dú yǒu yóuzēng shàng màn qīng yú pú
等无菩萨名姓，唯我独有。’由增上慢轻余菩
sà ěr shí è mó biàn dà huān xǐ zuò rú shì niàn jīn cǐ pú
萨。尔时，恶魔便大欢喜，作如是念：‘今此菩
sà lìng wǒ guó tǔ gōng diàn bù kōng zēng yì dì yù páng shēng guǐ
萨令我国土宫殿不空，增益地狱、傍生、鬼

¹² 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

jiè shì shí è mó zhù qí shén lì lìng zhuǎnzēng yì wēi shì biàn
界。’ 是时， 恶魔助其神力， 令转 增益威势辩
cái yóu cǐ duō rén xìn shòu qí yǔ yīn sī quàn fā tóng bǐ è jiàn
才， 由此多人信受其语， 因斯劝发同彼恶见，
tóng è jiàn yǐ suí bǐ xié xué suí xié xué yǐ fán nǎo chì shèng xīn diān
同恶见已随彼邪学， 随邪学已烦恼炽盛， 心颠
dǎo gù zhū suǒ fā qǐ shēn yǔ yì yè jiē néng gǎn dé bù kě ài
倒故， 诸所发起身、语、意业皆能感得不可爱
yào shuāi sǔn kǔ guǒ yóu cǐ yīn yuán zēng zhǎng dì yù páng shēng
乐衰损苦果。由此因缘， 增长地狱、傍生、
guǐ jiè lìng mó gōng diàn guó tǔ chōng mǎn yóu cǐ è mó huān xǐ yǒng
鬼界， 令魔宫殿国土充满， 由此恶魔欢喜踊
yuè zhū yǒu suǒ zuò suí yì zì zài shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
跃， 诸有所作随意自在， 是菩萨摩诃萨修行般若
bō luó mì duō shí biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn ruò pú sà mó hē sà
波罗蜜多时， 便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨
bú shì jǐ yǒu xū wàng xìng míng jí suǒ xiū xí dù duō gōng dé qīng miè
不恃己有虚妄姓名及所修习杜多功德， 轻蔑
zhū yú xiū shèng shàn fǎ zhū pú sà zhòng yú zhū gōng dé lí zēng shàng
诸余修胜善法诸菩萨众， 于诸功德离增上
màn cháng bú zì zàn yì bù huǐ tā néng shàn jué zhī zhū è mó shì
慢， 常不自赞亦不毁他， 能善觉知诸恶魔事，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时， 不为恶魔之
suǒ rǎo luàn
所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò shí pú sà mó hē sà yǔ qiú shēng wén
“复次， 庆喜， 若时菩萨摩诃萨与求声闻、

dú jué shèng zhě gēng xiāng huǐ miè dòu zhēng fěi bàng shì shí è mó
独觉乘者更相毁蔑、斗诤、诽谤， 是时恶魔
jiàn cǐ shì yǐ biàn zuò shì niàn jīn cǐ pú sà suī yuǎn wú shàng zhèng
见此事已， 便作是念：‘今此菩萨虽远无上正
děng pú tí ér bù jí yuǎn suī jìn dì yù páng shēng guǐ jiè ér
等菩提而不极远， 虽近地狱、傍生、鬼界而
bú shèn jìn zuò shì niàn yǐ suī shēng huān xǐ ér bù yǒng yuè ruò
不甚近。’ 作是念已， 虽生欢喜而不踊跃。若
shí pú sà mó hē sà yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòng gēng xiāng huǐ miè
时菩萨摩诃萨与诸菩萨摩诃萨众更相毁蔑、

dòuzhēng fěi bàng shì shí è mó jiàn cǐ shì yǐ biànzuò shì niàn
斗诤、诽谤，是时恶魔见此已，便作是念：

cǐ èr pú sà jí yuǎn wú shàng zhèng děng pú tí shèn jìn dì yù
‘此二菩萨极远无上正等菩提，甚近地狱、

pángshēng guǐ jiè zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒngyuè zēng qí wēi shì
傍生、鬼界。’作是念已欢喜踊跃，增其威势，

lìng èr péngdǎng dòuzhēng bù xī shǐ yú wú liàng wú biānyōu qíng jiē yú
令二朋党斗诤不息，使余无量无边有情皆于

dà shèng shēn xīn yàn lí shì pú sà mó hē sà xiū xíng ān ruò bō luó mì
大乘深心厌离，是菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜

duō shí biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú
多时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩訶萨与求

shēng wén dú jué shèng zhě bù xiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng fāng
声闻、独觉乘者不相毁蔑、斗诤、诽谤，方

biàn huà dǎo lìng qù dà shèng huò lìng qín xiū zì shèng shèng shàn yǔ qiú
便化导令趣大乘，或令勤修自乘胜善，与求

wú shàng zhèng děng pú tí shàn nán zǐ děng bù xiāng huǐ miè dòuzhēng
无上正等菩提善男子等不相毁蔑、斗诤、

fěi bàng gēng xiāng jiào huì xiū shèng shàn fǎ sù qù wú shàng zhèng děng
诽谤，更相教诲修胜善法，速趣无上正等

pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng shì pú sà mó hē sà xiū
菩提，转妙法轮度有情众，是菩萨摩訶萨修

xíng ān ruò bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
行般若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng zhèng
“复次，庆喜，若菩萨摩訶萨未得无上正

děng pú tí bú tuì zhuǎn jì yú dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì
等菩提不退转记，于得无上正等菩提不退

zhuǎn jì zhū pú sà mó hē sà qǐ sǔn hài xīn dòuzhēng qīng miè mà
转记诸菩萨摩訶萨起损害心，斗诤、轻蔑、骂

rǔ fěi bàng shì pú sà mó hē sà suí qǐ ěr suǒ niàn bù ráo yì xīn
辱、诽谤，是菩萨摩訶萨随起尔所念不饶益心，

huán tuì ěr suǒ jié céng xiū shèng xíng jīng ěr suǒ shí yuǎn lí shàn yǒu
还退尔所劫曾修胜行，经尔所时远离善友，

huán shòu ěr suǒ shēng sǐ xì fù ruò bú qì shě dà pú tí xīn huán ěr
还受尔所生死系缚。若不弃舍大菩提心，还尔

suǒ jié pī hóng shì kǎi qín xiū shèng xíng shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ
所劫被弘誓铠，勤修胜行时无间断，然后乃补

suǒ tuì gōng dé
所退功德。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán shì pú sà mó hē sà suǒ qǐ
尔时，庆喜便白佛言：“是菩萨摩诃萨所起

è xīn shēng sǐ zuì kǔ wéiyào liú zhuǎnjīng ěr suǒ shí wéi yú zhōng
恶心生死罪苦，为要流转经尔所时，为于中

jiān yì dé chū lí shì pú sà mó hē sà suǒ tuì shèng xíng wéiyào jīng
间亦得出离？是菩萨摩诃萨所退胜行，为要精

qín jīng ěr suǒ jié pī hóng shì kǎi xiū zhū shèng xíng shí wú jiàn duàn rán
勤经尔所劫被弘誓铠，修诸胜行时无间断，然

hòu nǎi bǔ suǒ tuì gōng dé wéi yú zhōngjiānyǒu fù běn yì
后乃补所退功德，为于中间有复本义？”

fó gào qìng xǐ wǒ wèi pú sà dú jué shēng wén shuō yǒu chū
佛告庆喜：“我为菩萨、独觉、声闻说有出

zuì huán bǔ shàn fǎ
罪还补善法。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng zhèng
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨未得无上正

děng pú tí bú tuì zhuǎn jì yú dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì
等菩提不退转记，于得无上正等菩提不退

zhuǎn jì zhū pú sà mó hē sà qǐ sǔn hài xīn dòuzhēng qīngmiè huǐ
转记诸菩萨摩诃萨起损害心，斗争、轻蔑、毁

rǔ fěi bàng hòu wú cán kuì huái è bù shě bù néng rú fǎ fā lù
辱、诽谤，后无惭愧怀恶不舍，不能如法发露

huǐ guò wǒ shuō bǐ lèi yú qí zhōngjiān wú yǒu chū zuì huán bǔ shàn yì
悔过。我说彼类于其中间无有出罪还补善义，

yào ěr suǒ jié liú zhuǎnshēng sǐ yuǎn lí shàn yǒu zhòng kǔ suǒ fù ruò
要尔所劫流转生死，远离善友众苦所缚。若

bú qì shě dà pú tí xīn yào ěr suǒ jié pī hóng shì kǎi qín xiū shèng
不弃舍大菩提心，要尔所劫被弘誓铠，勤修胜

xíng shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ suǒ tuì gōng dé
行时无间断，然后乃补所退功德。

ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì
“若菩萨摩诃萨未得无上正等菩提不退

zhuǎn jì yú dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì zhū pú sà
转记，于得无上正等菩提不退转记诸菩萨

mó hē sà qǐ sǔn hài xīn dòuzhēng qīngmiè huǐ rǔ fěi bàng
摩诃萨起损害心，斗争、轻蔑、毁辱、诽谤，

hòushēngcán kuì xīn bú xì è xúnéng rú fǎ fā lù huǐguò zuò rú
后生惭愧心不系恶，寻能如法发露悔过，作如
shì niàn wǒ jīn yǐ dé nán dé rénshēn hé róng fù qǐ rú shì guò è
是念：‘我今已得难得人身，何容复起如是过恶
shī dà shàn lì wǒ yīng rǎo yì yī qiè yǒuqíng hé róng yú zhōng fǎn zuò
失大善利？我应饶益一切有情，何容于中反作
shuāi sǔn wǒ yīng gōng jìng yī qiè yǒuqíng rú pú shì zhǔ hé róng yú
衰损？我应恭敬一切有情如仆事主，何容于
zhōng fǎn shēng jiǎo màn huǐ rǔ líng miè wǒ yīng rěn shòu yī qiè yǒu
中反生傲慢、毁辱、凌蔑？我应忍受一切有
qíng chuí dǎ hē mà hé róng yú bǐ fǎn yǐ bào è shēn yǔ jiā bào wǒ
情捶打诃骂，何容于彼反以暴恶身语加报？我
yīng hé jiě yī qiè yǒuqíng lìng xiāng jìng ài hé róng fù qǐ bó è yǔ yán
应和解一切有情令相敬爱，何容复起勃恶语言
yǔ bǐ guāizhēng wǒ yīng kān nài yī qiè yǒuqíng cháng shí lǚ jiàn yóu
与彼乖争？我应堪耐一切有情长时履践，犹
rú dào lù yì rú qiáoliáng¹³ hé róng yú bǐ fǎn jiā líng rǔ wǒ qiú
如道路亦如桥梁¹³，何容于彼反加凌辱？我求
wú shàng zhèng děng pú tí wèi bá yǒuqíng shēng sǐ dà kǔ lìng dé jiū
无上正等菩提，为拔有情生死大苦，令得究
jìng ān lè niè pán hé róng fǎn yù jiā zhī yǐ kǔ wǒ yīng cóng jīn jìn
竟安乐涅槃，何容反欲加之以苦？我应从今尽
wèi lái jì rú chī rú yǎ rú lóng rú máng yú zhū yǒuqíng
未来际，如痴、如症、如聋、如盲，于诸有情
wú suǒ fēn bié jiǎ shǐ zhǎn jié tóu zú shǒu bì tiǎo mù gē ěr yì
无所分别。假使斩截头足手臂、挑目、割耳、劓
bí jié shé jù jiě yī qiè shēn fēn zhī tǐ yú bǐ yǒuqíng zhōng bù
鼻、截舌、锯解一切身分支体，于彼有情终不
qǐ è ruò wǒ qǐ è zé biàn tuì huài suǒ fā wú shàng zhèng děng jué
起恶。若我起恶，则便退坏所发无上正等觉
xīn zhàng ài suǒ qiú yī qiè zhì zhì bù néng lì yì ān lè yǒuqíng
心，障碍所求一切智智，不能利益安乐有情。’
qìng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà wǒ shuō zhōng jiān yì yǒu chū zuì
庆喜当知！是菩萨摩诃萨我说中间亦有出罪
huán bǔ shàn yì fēi yào jīng yú ěr suǒ jié shù liú zhuǎn shēng sǐ è
还补善义，非要经于尔所劫数流转生死。恶

¹³ 大正藏：梁；永乐北藏及龙藏：梁

mó yú bǐ bù néng rǎo luàn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
魔于彼不能扰乱，疾证无上正等菩提。

fù cì qìng xǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ qiú shēng wén
“复次，庆喜，诸菩萨摩诃萨与求声闻、
dú jué shèng zhě bù yīng jiāo shè shè yǔ jiāo shè bù yīng gòng zhù shè yǔ
独觉乘者不应交涉，设与交涉不应共住，设与
gòng zhù bù yīng yǔ bǐ lùn yì jué zé suǒ yǐ zhě hé ruò yǔ bǐ lèi
共住不应与彼论义决择。所以者何？若与彼类
lùn yì jué zé huò dāng fā qǐ fèn huì děng xīn huò fù lìng shēng cū è
论义决择，或当发起忿恚等心，或复令生粗恶
yán shuō rán zhū pú sà yú yǒu qíng lèi bù yīng fā qǐ fèn huì děng xīn
言说；然诸菩萨于有情类不应发起忿恚等心，
yì bù yīng shēng cū è yán shuō shè bèi zhǎn zhuó shǒu zú shēn fēn yì bù
亦不应生粗恶言说，设被斩斫首足身分亦不
yīng qǐ fèn huì è yán suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà yīng zuò shì
应起忿恚恶言。所以者何？诸菩萨摩诃萨应作是
niàn wǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí wèi bá yǒu qíng shēng sǐ zhòng
念：‘我求无上正等菩提，为拔有情生死众
kǔ lìng dé jiū jìng lì yì ān lè hé róng yú bǐ fān wéi è shì
苦，令得究竟利益安乐，何容于彼翻为恶事？’
qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yǒu qíng lèi qǐ fèn huì xīn fā
庆喜当知！若菩萨摩诃萨于有情类起忿恚心、发
cū è yán biàn ài wú shàng zhèng děng pú tí yì huài wú biān pú sà
粗恶言，便碍无上正等菩提，亦坏无边菩萨
xíng fǎ shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù dé wú shàng zhèng děng pú tí
行法。是故菩萨摩诃萨众欲得无上正等菩提，
yú zhū yǒu qíng bù yīng fèn huì yì bù yīng qǐ cū è yán shuō
于诸有情不应忿恚，亦不应起粗恶言说。”

ěr shí qìng xǐ biàn bái fó yán zhū pú sà mó hē sà yǔ pú
尔时，庆喜便白佛言：“诸菩萨摩诃萨与菩
sà mó hē sà yún hé gòng zhù
萨摩诃萨云何共住？”

fó gào qìng xǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ pú sà mó hē sà gòng
佛告庆喜：“诸菩萨摩诃萨与菩萨摩诃萨共
zhù xiāng shì yīng rú dà shī suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà yǔ
住相视应如大师。所以者何？诸菩萨摩诃萨与
pú sà mó hē sà zhǎn zhuǎn xiāng shì yīng zuò shì niàn bǐ shì wǒ děng
菩萨摩诃萨展转相视，应作是念：‘彼是我等

zhēnshàn zhī shí yǔ wǒ wéibàntóngchéng yī chuán¹⁴ tóngxíng yī dào
真善知识，与我为伴同乘一船¹⁴、同行一道、
tóng yī suǒ qù tóng yī shì yè wǒděng yǔ bǐ xué shí xuéchù jí
同一所趣、同一事业，我等与彼学时、学处及
suǒxué fǎ ruòyóu cǐ xué jiē wúyǒu yì fù zuò shì niàn bǐ zhū
所学法、若由此学皆无有异。’复作是念：‘彼诸
pú sà wèi wǒděngshuō dà pú tí dào jí wǒliángbàn yì wǒ dǎo shī
菩萨为我说大菩提道，即我良伴亦我导师。
ruò bǐ pú sà mó hē sà zhù zá zuò yì yuǎn lí yī qiè zhì zhì xiāngyìng
若彼菩萨摩诃萨住杂作意，远离一切智智相应
zuò yì wǒ dāng yú zhōng bù tóng bǐ xué ruò bǐ pú sà mó hē sà lí
作意，我当于中不同彼学。若彼菩萨摩诃萨离
zá zuò yì bù lí yī qiè zhì zhì xiāngyìng zuò yì wǒ dāng yú zhōng
杂作意，不离一切智智相应作意，我当于中
chángtóng bǐ xué qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì
常同彼学。’庆喜当知！若菩萨摩诃萨能如是
xué pú tí zī liáng jí dé yuánmǎn sù zhèng wú shàngzhèngděng pú
学，菩提资粮疾得圆满，速证无上正等菩
tí yú qí zhōngjiān wú zhàng wú nàn
提，于其中间无障无难。”

dì sì fēnxùn sù pǐn dì èr shí wǔ zhī yī 第四分迅速品第二十五之一

ěr shí jù shòushànxiànbìan bó fó yán shì zūn ruò pú sà
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！若菩萨
mó hē sà wèi jìn gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē
摩诃萨为尽故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃
sà wèi bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē
萨为不生故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃
sà wèimiè gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi
萨为灭故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为
bù qǐ gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi fēi
不起故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为非
yǒu gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèiyuǎn
有故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为远

¹⁴ 大正藏：舡；永乐北藏及龙藏：船

lí gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi lí rǎn
离故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为离染

gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi xū kōng
故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为虚空

gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi fǎ jiè gù
故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为法界故

xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi niè pán gù xué
学，是学一切智智不？若菩萨摩诃萨为涅槃故学，

shì xué yī qiè zhì zhì fǒu
是学一切智智不？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí fēi xué
佛告善现：“若菩萨摩诃萨如是学时，非学

yī qiè zhì zhì
一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yuán pú sà mó hē sà rú
具寿善现复白佛言：“何缘菩萨摩诃萨如

shì xué shí fēi xué yī qiè zhì zhì
是学时，非学一切智智？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé fó zhèng zhēn rú jí yuán
佛告善现：“于意云何？佛证真如极圆

mǎn gù shuō míng rú lái yīng zhèng děng jué rú shì zhēn rú kě
满故，说名如来、应、正等觉，如是真如可

shuō wéi jìn nǎi zhì kě shuō wéi niè pán fǒu
说为尽，乃至可说为涅槃不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé zhēn rú
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？真如

lí xiàng bù kě shuō jìn nǎi zhì bù kě shuō wéi niè pán
离相不可说尽，乃至不可说为涅槃。”

fó gào shàn xiàn shì gù pú sà mó hē sà rú shì xué shí fēi
佛告善现：“是故菩萨摩诃萨如是学时，非

xué yī qiè zhì zhì shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà bú wéi jìn
学一切智智。善现当知！若菩萨摩诃萨不为尽

gù xué shì xué yī qiè zhì zhì nǎi zhì bú wéi niè pán gù xué shì xué
故学，是学一切智智，乃至不为涅槃故学，是学

yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé fó zhèng zhēn rú jí yuán mǎn gù shuō
一切智智。所以者何？佛证真如极圆满故，说

míng rú lái yīng zhèng děng jué ěr shí zhèng dé yī qiè zhì zhì zhēn
名如来、应、正等觉，尔时证得一切智智真

rú fēi jìn nǎi zhì niè pán shì gù pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
如非尽乃至涅槃。是故菩萨摩诃萨如是学时，是
xué yī qiè zhì zhì
学一切智智。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是
xué bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo shì xué fó dì shì xué shí
学般若波罗蜜多方便善巧，是学佛地，是学十
lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jí wéi
大舍、十八佛不共法及余无量无边佛法，即为
yǐ xué yī qiè zhì zhì
已学一切智智。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，至
yī qiè xué jiū jìng bǐ àn
一切学究竟彼岸。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yī
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，一
qiè tiān mó jí zhū wài dào jiē bù néng fú
切天、魔及诸外道皆不能伏。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí sù
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，速
dé pú sà bú tuì fǎ xìng
得菩萨不退法性。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí sù
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，速
zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì
住菩萨不退转地。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí sù
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，速
dāng ān zuò miào pú tí zuò
当安坐妙菩提座。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí xíng
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，行
zì zǔ fù rú lái xíng chù
自祖父如来行处。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí jí
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，即

wéi yǐ xué yǔ zhū yǒuqíng wéi yī hù fǎ shì xué dà cí dà bēixìng gù
为已学与诸有情为依护法，是学大慈、大悲性故。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué sānzhuàn shí èr xíngxiàng wú shàng fǎ lún
学三转、十二行相无上法轮。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué ān chù bǎiqiān jù zhī zhū yǒuqíng jiè lìng zhù niè pán bì jìng ān lè
学安处百千俱胝诸有情界，令住涅槃毕竟安乐。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué bú duàn rú lái zhǒngxìng
学不断如来种姓。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué zhū fó kāi gān lù mén
学诸佛开甘露门。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué ān lì wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng zhù sānshèng fǎ
学安立无量无数无边有情住三乘法。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“善现当知！若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué shì xiàn yī qiè yǒuqíng jiū jìng jì mièzhēn wú wéi jiè shì wéi xiū xué
学示现一切有情究竟寂灭真无为界，是为修学

yī qiè zhì zhì
一切智智。

shànxiàndāng zhī rú shì xuézhě xià liè yǒuqíngsuǒ bù néng
“善现当知！如是学者，下劣有情所不能

xué suǒ yǐ zhě hé rú shì xuézhě yù shàn bá jì yī qiè yǒuqíng
学。所以者何？如是学者，欲善拔济一切有情

shēng sǐ dà kǔ yù shàn ān lì yī qiè yǒuqíng guǎng dà shèng shì yù
生死大苦，欲善安立一切有情广大胜事，欲

yǔ yǒuqíng tóng shòu bì jìng lì yì ān lè yù yǔ yǒuqíng tóng zhèng wú
与有情同受毕竟利益安乐，欲与有情同证无

shàngzhèngděng pú tí yù yǔ yǒuqíngtóngxué zì lì lì tā miào xíng
上 正 等 菩 提 ， 欲 与 有 情 同 学 自 利 利 他 妙 行 ，
rú tài xū kōng wú duàn wú jìn
如 太 虚 空 无 断 无 尽 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí jué
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 决
dìng bú duò yī qiè dì yù pángshēng guǐ jiè ā sù luò zhōng
定 不 堕 一 切 地 狱 、 傍 生 、 鬼 界 、 阿 素 洛 中 ，
jué dìng bù shēngbiān dì dá xù miè lì chēzhōng jué dìng bù shēngzhān
决 定 不 生 边 地 达 絮 蔑 戾 车 中 ， 决 定 不 生 旃
tú luó jiā bǔ jié suō jiā jí yú zhǒngzhǒng pín qióng xià jiàn bú lǜ
荼 罗 家 、 补 羯 娑 家 及 余 种 种 贫 穷 、 下 贱 、 不 律
yí jiā jué dìng bù shēngzhǒngzhǒng gōngqiǎo jì yuè shāng gǔ
仪 家 ， 决 定 不 生 种 种 工 巧 、 妓 乐 、 商 贾 、
zá huì zhī jiā
杂 秽 之 家 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí suí
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 随
suǒ shēng chù zhōng bù máng lóng yīn yǎ luán bì gēn zhī cán quē
所 生 处 终 不 盲 聋 、 瘖 哑 、 挛 臂 、 根 支 残 缺 、
bèi lǚ diān xián yōng jū jiè lài zhì lòu è chuāng bù cháng
背 佞 、 癫 癩 、 痈 疽 、 疥 癬 、 痔 漏 、 恶 疮 ， 不 长
bù duǎn yì bù lí hēi jí wú zhǒngzhǒng huì è chuāng bìng
不 短 亦 不 黧 黑 ， 及 无 种 种 秽 恶 疮 病 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shēng
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 生
shēng cháng dé juàn shǔ yuán mǎn zhū gēn yuán mǎn zhī tǐ yuán mǎn
生 常 得 眷 属 圆 满 、 诸 根 圆 满 、 支 体 圆 满 ，
yīn shēng qīng liàng xíng mào duān yán yán cí wēi sù zhòng rén ài jìng
音 声 清 亮 、 形 貌 端 严 ， 言 辞¹⁵ 威 肃 众 人 爱 敬 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí suǒ
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 所
shēng zhī chù lí hài shēng mìng lí bù yǔ qǔ lí yù xié xíng lí xū
生 之 处 离 害 生 命 ， 离 不 与 取 ， 离 欲 邪 行 ， 离 虚
kuáng yǔ lí cū è yǔ lí lí jiàn yǔ lí huì è yǔ yì lí
诳 语 ， 离 粗 恶 语 ， 离 离 间 语 ， 离 秽 恶¹⁶ 语 ， 亦 离

¹⁵ 大正藏：词；永乐北藏及龙藏：辞

¹⁶ 大正藏：杂秽；永乐北藏及龙藏：秽恶

tān yù chēn huì xié jiàn zhōng bú shèshòu xū wàng xié fǎ bù yǐ
贪欲、瞋恚、邪见，终不摄受虚妄邪法，不以
xié fǎ ér zì huómìng yì bú shèshòu pò jiè è jiàn bàng fǎ yǒu
邪法而自活命，亦不摄受破戒、恶见、谤法有
qíng yǐ wéi qīn yǒu
情以为亲友。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhōng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，终
bù shēng yú dān lè shǎo huì chángshòutiānchù suǒ yǐ zhě hé shì pú
不生于耽乐少慧长寿天处。所以者何？是菩
sà mó hē sà chéng jiù fāngbiànshànqiǎo shì lì yóu cǐ fāngbiànshàn
萨摩诃萨成就方便善巧势力，由此方便善
qiǎo shì lì suī néngshuò rù jìng lù wú liàng jí wú sè dìng ér bù
巧势力，虽能数入静虑、无量及无色定，而不
suí bǐ shì lì shòushēng shèshēn bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù
随彼势力受生。甚深般若波罗蜜多所摄受故，
chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yú zhū dìngzhōng suī cháng huò dé rù
成就如是方便善巧，于诸定中虽常获得入
chū zì zài ér bù suí bǐ zhū dìng shì lì shēngchángshòutiān fèi xiū pú
出自在，而不随彼诸定势力生长寿天，废修菩
sà mó hē sà xíng
萨摩诃萨行。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí dé
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，得
qīngjìng lì qīngjìng wú wèi qīngjìng fó fǎ
清净力、清净无畏、清净佛法。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ běnxìngqīngjìng
具寿善现便白佛言：“若一切法本性清净，
yún hé pú sà mó hē sà zhòng rú shì xué shí fù néngzhèng dé qīngjìng
云何菩萨摩诃萨众如是学时，复能证得清净
zhū lì qīngjìng wú wèi qīngjìng fó fǎ
诸力、清净无畏、清净佛法？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū fǎ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸法
běn lái zì xìngqīngjìng shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ běnxìngjìng
本来自性清净。是菩萨摩诃萨于一切法本性净
zhōng jīng qín xiū xuéshēnshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo
中，精勤修学甚深般若波罗蜜多方便善巧，

rú shí tōng dá xīn bù chén mò yì wú zhì ài yuǎn lí yī qiè fán nǎo rǎn
如 实 通 达 心 不 沉 没 亦 无 滞 碍 ， 远 离 一 切 烦 恼 染
zhuó gù shuō pú sà rú shì xué shí yú yī qiè fǎ fù dé qīng jìng yóu
著 。 故 说 菩 萨 如 是 学 时 ， 于 一 切 法 复 得 清 净 ， 由
cǐ yīn yuán dé qīng jìng lì qīng jìng wú wèi qīng jìng fó fǎ
此 因 缘 得 清 净 力 、 清 净 无 畏 、 清 净 佛 法 。

fù cì shàn xiàn suī yī qiè fǎ běn xìng qīng jìng ér zhū yì
“ 复 次 ， 善 现 ， 虽 一 切 法 本 性 清 净 ， 而 诸 异
shēng bù zhī jiàn jué shì pú sà mó hē sà wèi yù lìng bǐ zhī jiàn
生 不 知 、 见 、 觉 。 是 菩 萨 摩 诃 萨 为 欲 令 彼 知 、 见 、
jué gù fā qín jīng jìn xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
觉 故 ， 发 勤 精 进 修 行 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧 ，
zuò rú shì niàn wǒ yú zhū fǎ běn xìng qīng jìng zhī jiàn jué yǐ
作 如 是 念 ： ‘ 我 于 诸 法 本 性 清 净 知 、 见 、 觉 已 ，
rú shí kāi wù yī qiè yǒu qíng lìng yú zhū fǎ běn xìng qīng jìng yì zhī jiàn
如 实 开 悟 一 切 有 情 ， 令 于 诸 法 本 性 清 净 亦 知 、 见 、
jué shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí dé qīng jìng lì qīng jìng
觉 。 ’ 是 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 得 清 净 力 、 清 净
wú wèi qīng jìng fó fǎ
无 畏 、 清 净 佛 法 。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 学 时 ， 于
zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié jiē néng tōng dá zhì jí bǐ àn fāng biàn shàn
诸 有 情 心 行 差 别 皆 能 通 达 至 极 彼 岸 ， 方 便 善
qiǎo lìng zhū yǒu qíng zhī yī qiè fǎ běn xìng qīng jìng zhèng dé bì jìng qīng
巧 令 诸 有 情 知 一 切 法 本 性 清 净 ， 证 得 毕 竟 清
jìng niè pán
净¹⁷ 涅 槃 。

大般若波罗蜜多经卷第五百五十二

¹⁷ 大正藏：凉；永乐北藏及龙藏：净

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí sān
大般若波罗蜜多经卷第五百五十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn xùn sù pǐn dì èr shí wǔ zhī èr
第四分迅速品第二十五之二

shàn xiàn dāng zhī pì rú dà dì shǎo chù chū shēng jīn yín děng
“善现当知！譬如大地少处出生金银等

bǎo duō chù chū shēng xián lǚ děng wù zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì
宝，多处出生咸卤等物，诸有情类亦复如是，

shǎo xué bō rě bō luó mì duō duō xué shēng wén dú jué dì fǎ shàn
少学般若波罗蜜多，多学声闻、独觉地法。善

xiàn dāng zhī pì rú rén qù shǎo fèn néng zuò zhuàn lún wáng yè duō fèn
现当知！譬如人趣少分能作转轮王业，多分

néng zuò zhū xiǎo wáng yè zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì shǎo fèn néng xiū
能作诸小王业，诸有情类亦复如是，少分能修

yī qiè zhì zhì dào duō fèn néng xiū shēng wén dú jué dào shàn xiàn dāng
一切智智道，多分能修声闻、独觉道。善现当

zhī pì rú yù jiè dì jū tiān zhōng shǎo fèn néng zào tiān dì shì yè
知！譬如欲界地居天中，少分能造天帝释业，

duō fèn néng zào yú tiān zhòng yè zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì shǎo qiú
多分能造余天众业，诸有情类亦复如是，少求

wú shàng zhèng děng pú tí duō qiú shēng wén dú jué shèng guǒ shàn
无上正等菩提，多求声闻、独觉乘果。善

xiàn dāng zhī pì rú sè jiè chū jìng lǜ zhōng shǎo fèn néng xiū dà fàn
现当知！譬如色界初静虑中，少分能修大梵

wáng yè duō fèn néng xiū fàn tiān zhòng yè zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì
王业，多分能修梵天众业，诸有情类亦复如是，

shǎo yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn duō yú wú shàng
少于无上正等菩提得不退转，多于无上

zhèng děng pú tí yóu yǒu tuì zhuǎn
正等菩提犹有退转。

shì gù shàn xiàn zhū yǒu qíng lèi shǎo fèn néng fā dà pú tí
“是故，善现，诸有情类少分能发大菩提

xīn yú zhōngzhuǎnshǎonéng xiū pú sà mó hē sà xíng yú zhōngzhuǎn
心，于中 转 少 能 修 菩 萨 摩 诃 萨 行，于 中 转
shǎonéngxué bō rě bō luó mì duō yú zhōngzhuǎnshǎonéng yú bō rě
少 能 学 般 若 波 罗 蜜 多，于 中 转 少 能 于 般 若
bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo yú zhōng jí shǎonéng yú wú shàng
波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，于 中 极 少 能 于 无 上
zhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn shì gù shànxiàn ruò pú sà mó
正 等 菩 提 得 不 退 转 。是 故，善 现，若 菩 萨 摩
hē sà yù duò jí shǎoyǒuqíngshù zhě dāng qín xiū xuéshēnshēn bō rě
诃 萨 欲 堕 极 少 有 情 数 者，当 勤 修 学 甚 深 般 若
bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo lìng yú wú shàng zhèngděng pú tí dé
波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，令 于 无 上 正 等 菩 提 得
bú tuì zhuǎn jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí
不 退 转，疾 证 无 上 正 等 菩 提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xuéshēn
“复 次，善 现，若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 修 学 甚
shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bù qǐ zāi niè jù xíng zhī
深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，不 起 栽 蘖 俱 行 之
xīn bù qǐ yí huò jù xíng zhī xīn bù qǐ qiān lìn jù xíng zhī xīn bù
心，不 起 疑 惑 俱 行 之 心，不 起 悭 吝 俱 行 之 心，不
qǐ fàn jiè jù xíng zhī xīn bù qǐ fèn huì jù xíng zhī xīn bù qǐ xiè dài
起 犯 戒 俱 行 之 心，不 起 忿 恚 俱 行 之 心，不 起 懈 怠
jù xíng zhī xīn bù qǐ sǎn luàn jù xíng zhī xīn bù qǐ è huì jù xíng zhī
俱 行 之 心，不 起 散 乱 俱 行 之 心，不 起 恶 慧 俱 行 之
xīn
心。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xuéshēn
“复 次，善 现，若 菩 萨 摩 诃 萨 如 是 修 学 甚
shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo néngshè yī qiè bō luó mì
深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，能 摄 一 切 波 罗 蜜
duō néng jí yī qiè bō luó mì duō néngdǎo yī qiè bō luó mì duō
多，能 集 一 切 波 罗 蜜 多，能 导 一 切 波 罗 蜜 多。
suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhōng hán róng yī qiè bō
所 以 者 何？甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 中 含 容 一 切 波
luó mì duō gù shànxiàn dāng zhī rú wěi shēn jiàn pǔ néng shè shòu liù shí
罗 蜜 多 故。善 现 当 知！如 伪 身 见 普 能 摄 受 六 十
èr jiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì hán róng yī qiè
二 见，甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 复 如 是，含 容 一 切

bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà néngzhèng xiū xuéshènshēn bō rě
波罗蜜多。若菩萨摩诃萨能正修学甚深般若

bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo néng yīn yī qiè bō luó mì duō lìng jiàn
波罗蜜多方便善巧，能引一切波罗蜜多令渐

zēngzhǎng shànxiàndāng zhī pì rú mìnggēnnéng chí zhūgēn shènshēn
增长。善现当知！譬如命根能持诸根，甚深

bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì néng chí yī qiè shūshèngshàn fǎ
般若波罗蜜多亦复如是，能持一切殊胜善法。

suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà néngzhèng xiū xuéshènshēn bō rě
所以者何？若菩萨摩诃萨能正修学甚深般若

bō luó mì duō pǔ néngshè chí yī qiè shàn fǎ shànxiàndāng zhī rú
波罗蜜多，普能摄持一切善法。善现当知！如

mìnggēnmiè zhūgēn suí miè shènshēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
命根灭诸根随灭，甚深般若波罗蜜多亦复如是。

ruò pú sà mó hē sà tuì shī rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duō zé
若菩萨摩诃萨退失如是甚深般若波罗蜜多，则

wéi tuì shī yī qiè shàn fǎ ruò pú sà mó hē sà néngzhèng xiū xuéshèn
为退失一切善法。若菩萨摩诃萨能正修学甚

shēn bō rě bō luó mì duō pǔ néngmiè chú zhū bú shàn fǎ shì gù
深般若波罗蜜多，普能灭除诸不善法。是故，

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù zhì yī qiè bō luó mì duō jiū jìng bǐ
善现，若菩萨摩诃萨欲至一切波罗蜜多究竟彼

àn yīngqín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō
岸，应勤修学甚深般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néngqín xiū xuéshèn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能勤修学甚

shēn bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒuqíng zuì shàng zuì shèng suǒ yǐ
深般若波罗蜜多，于诸有情最上、最胜。所以

zhě hé shì pú sà mó hē sà néngqín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó
者何？是菩萨摩诃萨能勤修学甚深般若波罗

mì duō wú shàng fǎ gù
蜜多无上法故。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé yú cǐ sānqiān dà qiān
“复次，善现，于意云何？于此三千大千

shì jiè zhū yǒuqíng lèi nìngwéi duō fǒu
世界诸有情类宁为多不？”

shànxiàn duì yuē shàn bù zhōuzhōng zhū yǒuqíng lèi shàng duō wú
善现对曰：“瞻部洲中诸有情类尚多无

shù hé kuàngsānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng lèi nìng bù wéiduo
数，何况三千大千世界诸有情类宁不为多！”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shànxiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现

dāng zhī jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng lèi fēi qián fēi hòu
当知！假使三千大千世界诸有情类，非前非后

jiē dé rénshēn dé rénshēn yǐ fēi qián fēi hòu jiē fā wú shàngzhèng
皆得人身。得人身已，非前非后皆发无上正

děngjué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà xíng xiū xíngmǎn yǐ fēi qián
等觉心，修诸菩萨摩诃萨行。修行满已，非前

fēi hòu jiē dé wú shàngzhèngděng pú tí yǒu pú sà mó hē sà jìn qí
非后皆得无上正等菩提。有菩萨摩诃萨尽其

xíngshòu néng yǐ shàngmiào yī fú yǐn shí fángshè wò jù
形寿，能以上妙衣服、饮食、房舍、卧具、

bìngyuán yī yào jí zhū zī cái gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn cǐ
病缘医药及诸资财，供养恭敬、尊重赞叹此

zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú yì yún hé shì pú sà mó hē
诸如来、应、正等觉。于意云何？是菩萨摩诃

sà yóu cǐ yīn yuán dé fú duōfǒu
萨由此因缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现对曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng xiū rú shì shènsēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能修如是甚深

bō rě bō luó mì duō jīng tán zhǐ qǐngsuǒ huògōng dé shènduō yú qián
般若波罗蜜多，经弹指顷所获功德，甚多于前

wú liàng wú shù suǒ yǐ zhè hé shènsēn bō rě bō luó mì duō jù dà
无量无数。所以者何？甚深般若波罗蜜多具大

yì yòng néng lìng pú sà mó hē sà zhòng jí zhèng wú shàngzhèngděng
义用，能令菩萨摩诃萨众疾证无上正等

pú tí shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèng
菩提。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲证无上正

děng pú tí yù wéi yī qiè yǒuqíng shàngshǒu yù pǔ ráo yì yī qiè yǒu
等菩提，欲为一切有情上首，欲普饶益一切有

qíng wú jiù hù zhě wèizuò jiù hù wú guī yī zhě wèizuò guī yī wú
情，无救护者为作救护，无归依者为作归依，无

tóu qù zhě wèizuò tóu qù wú yǎn mù zhě wèizuò yǎn mù wú guāngmíng
投趣者为作投趣，无眼目者为作眼目，无光明

zhě wèi zuò guāng míng shī zhèng lù zhě shì yǐ zhèng lù wèi niè pán zhě
者为作光明，失正路者示以正路，未涅槃者
lìng dé niè pán dāng xué rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō
令得涅槃，当学如是甚深般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù xíng zhū fó suǒ xíng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨欲行诸佛所行
jìng jiè yù jū zhū fó dà xiān zūn wèi yù yóu xì fó suǒ yóu xì chù
境界，欲居诸佛大仙尊位，欲游戏佛所游戏处，
yù zuò zhū fó dà shī zǐ hǒu yù jī zhū fó wú shàng fǎ gǔ yù kòu zhū
欲作诸佛大师子吼，欲击诸佛无上法鼓，欲扣诸
fó wú shàng fǎ zhōng yù chuī zhū fó wú shàng fǎ luó yù shēng zhū fó
佛无上法钟，欲吹诸佛无上法螺，欲升诸佛
wú shàng fǎ zuò yù yǎn zhū fó wú shàng fǎ yì yù jué yī qiè yǒu qíng
无上法座，欲演诸佛无上法义，欲决一切有情
yí wǎng yù rù zhū fó gān lù fǎ jiè yù shòu zhū fó wēi miào fǎ lè
疑网，欲入诸佛甘露法界，欲受诸佛微妙法乐，
yù zhèng zhū fó yuán jìng gōng dé yù yī yī yīn wèi sān qiān jiè yī qiè
欲证诸佛圆净功德，欲以一音为三千界一切
yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ pǔ lìng yī qiè huò dà ráo yì dāng xué rú shì
有情宣说正法，普令一切获大饶益，当学如是
shēn shēn bō rě bō luó mì duō
甚深般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xué rú shì shēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修学如是甚
shēn bō rě bō luó mì duō wú yǒu yī qiè shì chū shì jiāngōng dé shèng
深般若波罗蜜多，无有一切世、出世间功德胜
lì ér bù néng dé suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì
利而不能得。所以者何？甚深般若波罗蜜多是
yī qiè zhǒng gōng dé shàn gēn suǒ yī chù gù shàn xiàn dāng zhī wǒ céng
一切种功德善根所依处故。善现当知！我曾
bú jiàn yǒu pú sà mó hē sà qín xiū rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō
不见有菩萨摩诃萨勤修如是甚深般若波罗蜜多，
ér bù néng dé shì chū shì jiāngōng dé shèng lì
而不能得世、出世间功德胜利。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà xiū xué
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨修学
rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō qǐ yì néng dé shēng wén dú jué
如是甚深般若波罗蜜多，岂亦能得声闻、独觉

gōng dé shàngēn

功德善根？”

fó gàoshànxiàn shēngwén dú jué gōng dé shàngēn cǐ zhū
佛告善现：“声闻、独觉功德善根，此诸

pú sà mó hē sà zhòng yì jiē néng dé dàn yú qí zhōng wú zhù wú zhuó
菩萨摩诃萨众亦皆能得，但于其中无住无著，

yǐ shèng zhì jiànzhèngguānchá yǐ chāoguòshēngwén jí dú jué dì qù
以胜智见正观察已，超过声闻及独觉地，趣

rù pú sà zhèngxìng lí shēng gù cǐ pú sà mó hē sà zhòng wú yǒu yī
入菩萨正性离生故。此菩萨摩诃萨众无有一

qiè gōng dé shàngēn ér bù néng dé
切功德善根而不能得。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè zhōngshēng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨于一切种声

wén dú jué gōng dé shàngēn jiē yīng xiū xué suī yú qí zhōng bù qiú zuò
闻、独觉功德善根皆应修学，虽于其中不求作

zhèng ér yú yī qiè yù shàntōng dá wèi bǐ yǒuqíngxuānshuō kāi shì
证，而于一切欲善通达，为彼有情宣说开示。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zé
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，则

wéi lín jìn yī qiè zhì zhì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn
为邻近一切智智，速证无上正等菩提，能尽

wèi lái lì lè yī qiè
未来利乐一切。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zé
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，则

wéi yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngzhēnjìng fú tián chāozhū
为一切世间天、人、阿素洛等真净福田，超诸

shì jiānshāmén fàn zhì shēngwén dú jué fú tián zhī shàng jí néng
世间沙门、梵志、声闻、独觉福田之上，疾能

zhèng dé yī qiè zhì zhì
证得一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí suí
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，随

suǒshēngchù bù shě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō bù lí rú
所生处，不舍如是甚深般若波罗蜜多，不离如

shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō cháng xíng rú shì shēnshēn bō rě bō
是甚深般若波罗蜜多，常行如是甚深般若波

luó mì duō

罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng xíng rú shì shèn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能行如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī yǐ yú yī qiè zhì zhì dé bú tuì
深般若波罗蜜多，当知已于一切智智得不退

zhuǎn yú yī qiè fǎ néng zhèng jué zhī yuǎn lí shēng wén dú jué děng
转，于一切法能正觉知，远离声闻、独觉等

dì qīn jìn wú shàng zhèng děng pú tí
地，亲近无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zuò rú shì niàn cǐ shì bō rě bō luó mì duō cǐ shì
蜜多时，作如是念：‘此是般若波罗蜜多，此是

xiū shí cǐ shì xiū chù wǒ néng xiū cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō
修时，此是修处。我能修此甚深般若波罗蜜多，

wǒ yóu rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō qì shě rú shì suǒ yīng shě
我由如是甚深般若波罗蜜多，弃舍如是所应舍

fǎ dāng néng yǐn fā yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà fēi xíng bō
法，当能引发一切智智。’是菩萨摩诃萨非行般

rě bō luó mì duō yì yú bō rě bō luó mì duō bù néng jiě liǎo suǒ yǐ
若波罗蜜多，亦于般若波罗蜜多不能解了。所以

zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ shì bō
者何？甚深般若波罗蜜多不作是念：‘我是般

rě bō luó mì duō cǐ shì xiū shí cǐ shì xiū chù cǐ shì xiū zhě
若波罗蜜多，此是修时，此是修处，此是修者，

cǐ shì bō rě bō luó mì duō suǒ yuǎn lí fǎ cǐ shì bō rě bō luó mì
此是般若波罗蜜多所远离法，此是般若波罗蜜

duō suǒ zhào liǎo fǎ cǐ shì bō rě bō luó mì duō suǒ zhèng wú shàng zhèng
多所照了法，此是般若波罗蜜多所证无上正

děng pú tí ruò rú shì zhī shì xíng bō rě bō luó mì duō
等菩提。’若如是知，是行般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zuò rú shì niàn cǐ fēi bō rě bō luó mì duō cǐ fēi
蜜多时，作如是念：‘此非般若波罗蜜多，此非

xiū shí cǐ fēi xiū chù cǐ fēi xiū zhě fēi yóu bō rě bō luó mì duō
修时，此非修处，此非修者，非由般若波罗蜜多

yuǎn lí yī qiè suǒ yīng shě fǎ fēi yóu bō rě bō luó mì duō néng zhèng
远离一切所应舍法，非由般若波罗蜜多能证
wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē zhù zhēn
无上正等菩提。所以者何？以一切法皆住真
rú wú chā bié gù shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè
如无差别故。’善现当知！若菩萨摩诃萨于一切
fǎ dōu wú fēn bié wú suǒ jué liǎo shì xíng bō rě bō luó mì duō
法都无分别、无所觉了，是行般若波罗蜜多。”

dì sì fēn huàn yù pǐn dì èr shí liù 第四分 幻喻品第二十六

shí tiān dì shì zuò shì niàn yán ruò pú sà mó hē sà xiū xíng
时，天帝释作是念言：“若菩萨摩诃萨修行
bō rě bō luó mì duō shàng shèng yī qiè yǒu qíng zhī lèi kuàng dé wú
般若波罗蜜多，尚胜一切有情之类，况得无
shàng zhèng děng pú tí ruò zhū yǒu qíng wén shuō yī qiè zhì zhì míng zì
上正等菩提！若诸有情闻说一切智智名字
shēn shēng xìn jiě shàng wéi huò dé rén zhōng shàn lì jí dé shì jiān zuì
深生信解，尚为获得人中善利，及得世间最
shèng shòu mìng kuàng fā wú shàng zhèng děng jué xīn huò néng tīng wén
胜寿命，况发无上正等觉心，或能听闻
shèn shēn bō rě bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng néng fā wú shàng zhèng
甚深般若波罗蜜多！若诸有情能发无上正
děng jué xīn tīng wén bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhū yú yǒu
等觉心，听闻般若波罗蜜多甚深经典，诸余有
qíng jiē yīng yuàn yào suǒ huò gōng dé shì jiān tiān rén ā sù luò
情皆应愿乐，所获功德，世间天、人、阿素洛
děng jiē bù néng jí
等皆不能及。”

ěr shí shì zūn zhī tiān dì shì xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán
尔时，世尊知天帝释心之所念，便告之言：

rú shì rú shì rú nǚ suǒ niàn
“如是！如是！如汝所念。”

shí tiān dì shì yǒng yuè huān xǐ huà zuò tiān shàng wēi miào xiāng
时，天帝释踊跃欢喜，化作天上微妙香

18 huā fèng sǎn rú lái jí zhū pú sà jì sǎnhuā yǐ zuò shì yuànyán
华，奉¹⁹散如来及诸菩萨，既散华已作是愿言：

ruò pú sà shèngshànnán zǐ děng qiú wú shàngzhèngděng pú tí
“若菩萨乘善男子等求趣无上正等菩提，
yǐ wǒ suǒshēngshàngēngōng dé lìng bǐ suǒyuànshūshènggōng dé sù
以我所生善根功德，令彼所愿殊胜功德速
dé yuánmǎn lìng bǐ suǒ qiú wú shàng fó fǎ sù dé yuánmǎn lìng bǐ
得圆满，令彼所求无上佛法速得圆满，令彼
suǒ qiú yī qiè zhì zhì xiāngyìngzhū fǎ sù dé yuánmǎn lìng bǐ suǒ qiú zì
所求一切智智相应诸法速得圆满，令彼所求自
rán rén fǎ sù dé yuánmǎn lìng bǐ suǒ qiú wú lòu shèng fǎ sù dé yuán
然人法速得圆满，令彼所求无漏圣法速得圆
mǎn lìng bǐ yī qiè suǒ yù wén fǎ jiē dé rú yì ruò qiú shēngwén
满，令彼一切所欲闻法皆得如意。若求声闻、
dú jué shèngzhě yì lìng suǒyuàn jí dé mǎn zú
独觉乘者，亦令所愿疾得满足。”

zuò shì yuàn yǐ biàn bó fó yán ruò pú sà shèngshànnán zǐ
作是愿已，便白佛言：“若菩萨乘善男子
děng yǐ fā wú shàngzhèngděng jué xīn wǒ zhōng bù shēng yī niàn yì yì
等已发无上正等觉心，我终不生一念异意，
lìng qí tuì zhuǎn dà pú tí xīn wǒ zhōng bù shēng yī niàn yì yì lìng
令其退转大菩提心；我终不生一念异意，令
zhū pú sà mó hē sà zhòng tuì shī dà bēixiāngyìngzuò yì ruò pú sà mó hē
诸菩萨摩诃萨众厌离无上正等菩提，退堕
shēngwén dú jué děng dì wǒ zhōng bù qǐ yī niàn yì xīn lìng zhū
声闻、独觉等地；我终不起一念异心，令诸
pú sà mó hē sà zhòng tuì shī dà bēixiāngyìngzuò yì ruò pú sà mó hē
菩萨摩诃萨众退失大悲相应作意。若菩萨摩诃
sà yǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí shēn xīn yào yù wǒ yuàn bǐ xīn bèi
萨已于无上正等菩提深心乐欲，我愿彼心倍
fù zēng jìn sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yuàn bǐ pú sà mó hē
复增进，速证无上正等菩提；愿彼菩萨摩诃
sà zhòng jiàn shēng sǐ zhōngzhǒngzhǒng kǔ yǐ wèi yù lì lè shì jiāntiān
萨众见生死中种种苦已，为欲利乐世间天、
rén ā sù luò děng fā qǐ zhǒngzhǒngjiān gù dà yuàn wǒ jì zì
人、阿素洛等，发起种种坚固大愿：‘我既自

¹⁸ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

¹⁹ 大正藏：捧；永乐北藏及龙藏：奉

dù shēng sǐ dà hǎi yì dāngjīng qín dù wèi dù zhě wǒ jì zì jiě shēng
度生死大海，亦当精勤度未度者；我既自解生

sǐ xì fù yì dāngjīng qín jiě wèi jiě zhě wǒ yú zhǒngzhǒngshēng sǐ
死系缚，亦当精勤解未解者；我于种种生死

kǒng bù jì zì ān wǎn yì dāngjīng qín ān wèi ān zhě wǒ jì zì zhèng
恐怖既自安隐，亦当精勤安未安者；我既自证

jiū jìng niè pán yì dāngjīng qín lìng wèizhèngzhě jiē tóngzhèng dé
究竟涅槃，亦当精勤令未证者皆同证得。’

shì zūn ruò yǒuqíng lèi yú chū fā xīn pú sà gōng dé shēn xīn
“世尊！若有情类于初发心菩萨功德深心

suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú jiǔ fā xīn xiū zhū shèng xíng pú sà gōng dé
随喜，得几许福？于久发心修诸胜行菩萨功德

shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú bú tuì zhuǎn dì pú sà gōng dé
深心随喜，得几许福？于不退转地菩萨功德

shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú yī shēng suǒ xì pú sà gōng dé
深心随喜，得几许福？于一生所系菩萨功德

shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú
深心随喜，得几许福？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā miào gāo shān wáng
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，妙高山王

kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī
可知两数，此有情类随喜俱心所生福德不可知

liàng jiāo shī jiā sì dà zhōu jiè kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí
量。憍尸迦，四大洲界可知两数，此有情类随

xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā xiǎoqiān shì jiè
喜俱心所生福德不可知量。憍尸迦，小千世界

kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī
可知两数，此有情类随喜俱心所生福德不可知

liàng jiāo shī jiā zhōngqiān shì jiè kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí
量。憍尸迦，中千世界可知两数，此有情类随

xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā wǒ cǐ sānqiān
喜俱心所生福德不可知量。憍尸迦，我此三千

dà qiān shì jiè kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú
大千世界可知两数，此有情类随喜俱心所生福

dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè hé wéi yī
德不可知量。憍尸迦，假使三千大千世界合为一

hǎi yǒu qǔ yī máo xī wéi bǎi fēn chí yī fēn duān zhān bǐ hǎi jìn kě
海，有取一毛析为百分，持一分端沾²⁰彼海尽可
zhī dī shù cǐ yǒu qíng lèi suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī
知滴数，此有情类随喜俱心所生福德不可知
liàng 量。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà
时，天帝释复白佛言：“若诸有情于诸菩萨
cóng chū fā xīn nǎi zhì zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí wú
从初发心乃至证得所求无上正等菩提，无
liàng wú biān shū shèng gōng dé bù shēng suí xǐ huò fù yú bǐ suí xǐ jù
量无边殊胜功德不生随喜，或复于彼随喜俱
xīn suǒ shēng fú dé bù wén bù zhī bù qǐ yì niàn bù shēng suí xǐ
心所生福德不闻、不知、不起忆念、不生随喜，
dāng zhī jiē shì mó suǒ zhí chí mó suǒ mèi zhuó mó zhī péng dǎng mó
当知皆是魔所执持、魔所魅著、魔之朋党、魔
tiān jiè mò lái shēng cǐ jiān suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà qiú
天界没来生此间。所以者何？若菩萨摩诃萨求
qù wú shàng zhèng děng pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng ruò yǒu fā
趣无上正等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，若有发
xīn yú bǐ gōng dé shēn shēng suí xǐ ruò yǒu yú bǐ suí xǐ gōng dé shēn
心于彼功德深生随喜，若有于彼随喜功德深
xīn yì niàn shēng suí xǐ zhě jiē néng pò huài yī qiè mó jūn gōng diàn juàn
心忆念生随喜者，皆能破坏一切魔军宫殿眷
shǔ jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
属，疾证无上正等菩提，能尽未来利乐一切。
shì zūn ruò zhū yǒu qíng shēn xīn jìng ài fó fǎ sēng bǎo suí suǒ
世尊！若诸有情深心敬爱佛、法、僧宝，随所
shēng chù cháng yù jiàn fó wén fǎ yù sēng yú zhū pú sà mó hē sà
生处常欲见佛、闻法、遇僧，于诸菩萨摩诃萨
zhòng gōng dé shàn gēn yīng shēn suí xǐ jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú shàng
众功德善根应深随喜，既随喜已回向无上
zhèng děng pú tí ér bù yīng shēng èr bú èr xiǎng ruò néng rú shì
正等菩提，而不应生二、不二想。若能如是，
jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ráo yì yǒu qíng pò mó jūn zhòng
疾证无上正等菩提，饶益有情破魔军众。”

²⁰ 大正藏：沾；永乐北藏及龙藏：沾

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jiāo shī jiā ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà mó hē sà zhòng gōng dé
说。憍尸迦，若诸有情于诸菩萨摩诃萨众功德

shàngēn shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì zhū yǒu
善根，深心随喜回向无上正等菩提，是诸有

qíng sù néng yuán mǎn zhū pú sà xíng jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
情速能圆满诸菩萨行，疾证无上正等菩提。

ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà mó hē sà zhòng gōng dé shàngēn
“若诸有情于诸菩萨摩诃萨众功德善根，

shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì zhū yǒu qíng jù
深心随喜回向无上正等菩提，是诸有情具

dà wēi lì cháng néng fèng shì yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí
大威力，常能奉事一切如来、应、正等觉及

shàn zhī shí héng wén bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn shàn zhī
善知识，恒闻般若波罗蜜多甚深经典，善知

yì qù shì zhū yǒu qíng chéng jiù rú shì suí xǐ huí xiàng gōng dé shàngēn
义趣。是诸有情成就如是随喜回向功德善根，

suí suǒ shēng chù cháng wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng gòng
随所生处，常为一切世间天、人、阿素洛等供

yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bú jiàn è sè bù wén è shēng
养恭敬、尊重赞叹，不见恶色，不闻恶声，

bú xiù è xiāng bù cháng è wèi bù jué è chù bù sī è fǎ
不嗅恶香，不尝恶味，不觉恶触，不思恶法，

bú duò è qù shēng tiān rén zhōng héng shòu zhòng zhòng wú rǎn shèng lè
不堕恶趣，生天、人中恒受种种无染胜乐，

cháng bù yuǎn lí zhū fó shì zūn cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn
常不远离诸佛世尊，从一佛国趣一佛国，亲近

zhū fó zhòng zhū shàngēn chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ hé yǐ
诸佛、种诸善根，成熟有情、严净佛土。何以

gù jiāo shī jiā shì zhū yǒu qíng néng yú wú liàng zhū pú sà zhòng gōng
故？憍尸迦，是诸有情能于无量诸菩萨众功

dé shàngēn shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yóu cǐ
德善根，深心随喜回向无上正等菩提，由此

yīn yuán shàngēn zēng jìn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí jì dé
因缘善根增进，疾证无上正等菩提。既得

wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn wèi lái rú shí ráo yì wú liàng wú shù
无上正等菩提，能尽未来如实饶益无量无数

wú biānyǒuqíng lìng zhù wú yú bō niè pán jiè
无边有情，令住无余般涅槃界。

yǐ shì gù jiāo shī jiā zhù pú sà shèngshànán zǐ děng
“以是故，憍尸迦，住菩萨乘善男子等，

yú pú sà zhònggōng dé shàngēn jiē yīng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
于菩萨众功德善根，皆应随喜回向无上正

děng pú tí yú shēng suí xǐ jí huí xiàng shí bù yīng zhí zhuó jí xīn
等菩提，于生随喜及回向时，不应执著即心、

lí xīn suí xǐ huí xiàng bù yīng zhí zhuó jí xīn xiū xíng lí xīn xiū xíng
离心随喜回向，不应执著即心修行、离心修行。

ruò néng rú shì wú suǒ zhí zhuó suí xǐ huí xiàng xiū zhū pú sà mó hē sà
若能如是无所执著随喜回向，修诸菩萨摩诃萨

xíng sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dù zhūtiān rén ā sù
行，速证无上正等菩提，度诸天、人、阿素

luò děng lìng tuōshēng sǐ dé bō niè pán yóu cǐ yīn yuán zhū yǒuqíng
洛等，令脱生死得般涅槃。由此因缘，诸有情

lèi yú zhū pú sà gōng dé shàngēn jiē yīng fā shēng suí xǐ huí xiàng
类于诸菩萨功德善根，皆应发生随喜回向，

néng lìng wú liàng wú biānyǒuqíng zhòng zhū shàngēn huò dà lì lè
能令无量无边有情种诸善根获大利乐。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán xīn jiē rú huàn yún hé pú
尔时，善现便白佛言：“心皆如幻，云何菩

sà mó hē sà néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
萨摩诃萨能证无上正等菩提？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ wéi jiàn yǒu rú huàn xīn
佛告善现：“于意云何？汝为见有如幻心

fǒu
不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ jiàn huàn fǒu
佛告善现：“于意云何？汝见幻不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiàn huàn yì bú
善现对曰：“不也！世尊！我不见幻，亦不

jiàn yǒu rú huàn zhī xīn
见有如幻之心。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé ruò rǔ bú jiàn huàn bú jiàn
佛告善现：“于意云何？若汝不见幻，不见

rú huàn xīn ruò chù wú huàn wú rú huàn xīn rǔ jiànyǒu shì xīn néng
如幻心，若处无幻、无如幻心，汝见有是心能
dé wú shàngzhèngděng pú tí fǒu
得无上正等菩提不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiànyǒuchù wú
善现对曰：“不也！世尊！我都不见有处无
huàn wú rú huàn xīn gèngyǒu shì xīn néng dé wú shàngzhèngděng pú
幻、无如幻心，更有是心能得无上正等菩
tí
提！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò chù lí huàn lí rú huàn
佛告善现：“于意云何？若处离幻、离如幻
xīn rǔ jiànyǒu shì fǎ néng dé wú shàngzhèngděng pú tí fǒu
心，汝见有是法能得无上正等菩提不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiànyǒuchù lí
善现对曰：“不也！世尊！我都不见有处离
huàn lí rú huàn xīn gèngyǒu shì fǎ néng dé wú shàngzhèngděng pú
幻、离如幻心，更有是法能得无上正等菩
tí
提。

shì zūn wǒ dōu bú jiàn jí lí xīn fǎ shuō hé děng fǎ
“世尊！我都不见即、离心法，说何等法
shì yǒu shì wú yǐ yī qiè fǎ bì jìng lí gù ruò yī qiè fǎ bì jìng lí
是有是无？以一切法毕竟离故。若一切法毕竟离
zhě bù kě shī shè shì yǒu shì wú ruò fǎ bù kě shī shè yǒu wú zé
者，不可施设有是无；若法不可施设有无，则
bù kě shuō néng dé wú shàngzhèngděng pú tí fēi wú suǒ yǒu fǎ néng
不可说能得上正等菩提，非无所有法能
dé pú tí gù suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē wú suǒ yǒu xìng bù
得菩提故。所以者何？以一切法皆无所有，性不
kě dé wú rǎn wú jìng bì jìng lí fǎ wú suǒ yǒu gù bù dé wú shàng
可得、无染无净，毕竟离法无所有故，不得无上
zhèngděng pú tí shì gù bō rě bō luó mì duō yì bì jìng lí ruò fǎ
正等菩提，是故般若波罗蜜多亦毕竟离。若法
bì jìng lí shì fǎ bù yīng xiū yì bù yīng qiǎn yì fù bù yīng yǒu suǒ
毕竟离，是法不应修，亦不应遣，亦复不应有所
yīn fā
引发。

shì zūn shēnshēn bō rě bō luó mì duō jì bì jìng lí yún hé
“世尊！甚深般若波罗蜜多既毕竟离，云何

kě shuō zhū pú sà mó hē sà yī shēn bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú
可说诸菩萨摩诃萨依深般若波罗蜜多证得无

shàngzhèngděng pú tí shì zūn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì
上正等菩提？世尊！诸佛无上正等菩提亦

bì jìng lí yún hé bì jìng lí fǎ néng dé bì jìng lí gù²¹ shì gù bō
毕竟离，云何毕竟离法能得毕竟离故？是故般

rě bō luó mì duō yīng bù kě shuō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
若波罗蜜多应不可说证得无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì rú
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！如

rǔ suǒ shuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō jì bì jìng lí zhū fó wú
汝所说。甚深般若波罗蜜多既毕竟离，诸佛无

shàngzhèngděng pú tí yì bì jìng lí shànxiàndāng zhī shēnshēn bō
上正等菩提亦毕竟离。善现当知！甚深般

rě bō luó mì duō bì jìng lí gù dé bì jìng lí zhū fó wú shàngzhèng
若波罗蜜多毕竟离故，得毕竟离诸佛无上正

děng pú tí shànxiàndāng zhī ruò shēn bō rě bō luó mì duō fēi bì jìng
等菩提。善现当知！若深般若波罗蜜多非毕竟

lí yīng fēi bō rě bō luó mì duō yǐ shēn bō rě bō luó mì duō bì jìng
离，应非般若波罗蜜多，以深般若波罗蜜多毕竟

lí gù dé míng bō rě bō luó mì duō shì gù shàn xiàn zhū pú
离故，得名般若波罗蜜多。是故，善现，诸菩

sà mó hē sà fēi bù yī zhǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú
萨摩诃萨非不依止甚深般若波罗蜜多证得无

shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī suī fēi lí fǎ néng dé lí fǎ
上正等菩提。善现当知！虽非离法能得离法，

ér dé wú shàngzhèngděng pú tí fēi bù yī zhǐ shēnshēn bō rě bō luó
而得无上正等菩提非不依止甚深般若波罗

mì duō shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù dé wú shàngzhèngděng pú tí
蜜多，是故菩萨摩诃萨众欲得无上正等菩提，

yīng qín xiū xué shēnshēn bō rě bō luó mì duō
应勤修学甚深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà suǒ xíng
具寿善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨所行

²¹ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：故

yì qù jí wéishènsēn
义趣极为甚深。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà suǒ
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨所
xíng yì qù jí wéishènsēn shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà néng
行义趣极为甚深。善现当知！诸菩萨摩诃萨能
wéinán shì suī xíng rú shì shènsēn yì qù ér yú shēngwén dú jué
为难事，虽行如是甚深义趣，而于声闻、独觉
dì fǎ néng bú zuòzhèng
地法能不作证。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
尔时，善现复白佛言：“如我解佛所说义者，
zhū pú sà mó hē sà suǒ zuò bù nán bù yīngshuō bǐ néngwéinán shì
诸菩萨摩诃萨所作不难，不应说彼能为难事。
suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà suǒzhèng yì qù dōu bù kě dé
所以者何？诸菩萨摩诃萨所证义趣都不可得，
néngzhèng bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé zhèng fǎ zhèngzhě
能证般若波罗蜜多亦不可得，证法、证者、
zhèngchù zhèng shí yì bù kě dé shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén
证处、证时亦不可得。世尊！若菩萨摩诃萨闻
rú shì yǔ xīn bù chénmò yì bù yōu huǐ bù jīng bú bù shì xíng
如是语，心不沉没亦不忧悔、不惊、不怖，是行
bō rě bō luó mì duō shì zūn shì pú sà mó hē sà rú shì xíng shí
般若波罗蜜多。世尊！是菩萨摩诃萨如是行时，
bú jiànzhòngxiàng bú jiàn wǒ xíng bú jiàn bù xíng bú jiàn bō rě bō
不见众相，不见我行，不见不行，不见般若波
luó mì duō shì wǒ suǒ xíng bú jiàn wú shàngzhèngděng pú tí shì wǒ suǒ
罗蜜多是我所行，不见无上正等菩提是我所
zhèng yì fù bú jiànzhèngchù shí děng shì zūn shì pú sà mó hē
证，亦复不见证处、时等。世尊！是菩萨摩诃
sà yú rú shì shì yì fù bú jiàn shì xíng bō rě bō luó mì duō biàn jìn
萨于如是事亦复不见，是行般若波罗蜜多，便近
wú shàngzhèngděng pú tí shì zūn shì pú sà mó hē sà yú rú shì shì
无上正等菩提。世尊！是菩萨摩诃萨于如是事
yì fù bú jiàn shì xíng bō rě bō luó mì duō biànyuǎnshēngwén dú
亦复不见，是行般若波罗蜜多，便远声闻、独
jué děng dì shì zūn shì pú sà mó hē sà yú rú shì shì yì bù fēn bié
觉等地。世尊！是菩萨摩诃萨于如是事亦不分别，

sūi xíng bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ xíng bō rě bō luó
虽行般若波罗蜜多，不作是念：‘我行般若波罗
mì duō qīn jìn wú shàngzhèngděng pú tí yuǎn lí shēngwén dú jué
蜜多，亲近无上正等菩提，远离声闻、独觉
děng dì
等地。’

shì zūn pì rú xū kōng bú zuò shì niàn wǒ qù bǐ shì
“世尊！譬如虚空，不作是念：‘我去彼事
ruò yuǎn ruò jìn suǒ yǐ zhě hé xū kōng wú dòng yì wú fēn bié wú
若远若近。’所以者何？虚空无动亦无分别，无
fēn bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó
分别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗
mì duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēngwén dú jué děng dì wǒ
蜜多，不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我
jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō
近无上正等菩提。’所以者何？甚深般若波
luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn pì rú huàn shì bú zuò shì niàn huàn zhì huàn
“世尊！譬如幻士，不作是念：‘幻质、幻
shī qù wǒ wéi jìn bàngguānzhòngděng qù wǒ wéi yuǎn suǒ yǐ zhě hé
师去我为近，傍观众等去我为远。’所以者何？
suǒ huàn huà zhě wú fēn bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng
所幻化者无分别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行
shēn bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēngwén dú
深般若波罗蜜多，不作是念：‘我远声闻、独
jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēn
觉等地，我近无上正等菩提。’所以者何？甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn pì rú yǐng xiàng bú zuò shì niàn wǒ yīn bǐ xiàn
“世尊！譬如影像，不作是念：‘我因彼现
qù wǒ wéi jìn jìng shuǐ děng fǎ qù wǒ wéi yuǎn suǒ yǐ zhě hé suǒ
去我为近，镜水等法去我为远。’所以者何？所
xiàn yǐng xiàng wú fēn bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng
现影像无分别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行
shēn bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēngwén dú
深般若波罗蜜多，不作是念：‘我远声闻、独

jué dǎng dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shèn
觉等地，我近无上正等菩提。’所以者何？甚

shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué yú yī qiè
“世尊！如诸如来、应、正等觉，于一切

fǎ wú ài wú zēng suǒ yǐ zhě hé rú lái yǒng duàn yī qiè fēn bié ài
法无爱无憎。所以者何？如来永断一切分别爱

zēngděng gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō
憎等故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波

luó mì duō yú yī qiè fǎ wú ài wú zēng suǒ yǐ zhě hé rú zhū rú
罗蜜多，于一切法无爱无憎。所以者何？如诸如

lai yīng zhèngděng jué suǒ dé bō rě bō luó mì duō yǒng duàn yī
来、应、正等觉，所得般若波罗蜜多永断一

qiè wàngxiǎng fēn bié gù yú zhū fǎ wú ài wú zēng zhū pú sà mó hē
切妄想分别故，于诸法无爱无憎。诸菩萨摩诃

sà suǒ xíng bō rě bō luó mì duō yǒng fú yī qiè wàngxiǎng fēn bié gù
萨所行般若波罗蜜多，永伏一切妄想分别故，

yú zhū fǎ wú ài wú zēng
于诸法无爱无憎。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ biàn huà zhě
“世尊！如诸如来、应、正等觉所变化者，

bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēng wén dú jué dǎng dì wǒ jìn wú shàng
不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上

zhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé suǒ biàn huà zhě wú fēn bié gù
正等菩提。’所以者何？所变化者无分别故。

xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì bú
行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦复如是，不

zuò shì niàn wǒ yuǎn shēng wén dú jué dǎng dì wǒ jìn wú shàngzhèng
作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上正

děng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú yī
等菩提。’所以者何？甚深般若波罗蜜多于一

qiè fǎ wú fēn bié gù
切法无分别故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué yù yǒu suǒ zuò
“世尊！如诸如来、应、正等觉欲有所作，

huà zuò huà zhě lìng zuò bǐ shì rán suǒ huà zhě bú zuò shì niàn wǒ néng
化作化者令作彼事，然所化者不作是念：‘我能

zào zuò rú shì shì yè suǒ yǐ zhě hé zhū suǒ huà zhě yú suǒ zuò yè
造作如是事业。’ 所以者何？ 诸所化者于所作业
wú fēn bié gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì
无分别故。 行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦
fù rú shì yǒu suǒ wéi gù ér qín xiū xué jì xiū xué yǐ suī néng chéng
复如是， 有所为故而勤修学， 既修学已虽能成
bàn suǒ zuò shì yè ér yú suǒ zuò wú suǒ fēn bié suǒ yǐ zhě hé shèn
办所作事业， 而于所作无所分别。 所以者何？ 甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn pì rú qiǎo jiàng huò bǐ dì zǐ yǒu suǒ wéi gù zào zuò
“世尊！ 譬如巧匠或彼弟子， 有所为故造作
jī guān huò nán huò nǚ huò xiàng mǎ děng cǐ zhū jī guān suī yǒu
机关或男、或女、或象、马等； 此诸机关虽有
suǒ zuò ér yú bǐ shì dōu wú fēn bié suǒ yǐ zhě hé jī guān fǎ ěr
所作， 而于彼事都无分别。 所以者何？ 机关法尔
wú fēn bié gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì
无分别故。 行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦
fù rú shì yǒu suǒ wéi gù ér chéng lì zhī jì chéng lì yǐ suī néng
复如是， 有所为故而成立之， 既成立已虽能
chéng bàn zhǒng zhǒng shì yè ér yú qí zhōng dōu wú fēn bié suǒ yǐ zhě
成办种种事业， 而于其中都无分别。 所以者
hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō fǎ ěr yú fǎ wú fēn bié gù
何？ 甚深般若波罗蜜多法尔于法无分别故。”

dì sì fēn jiān gù pǐn dì èr shí qī zhī yī 第四分坚固品第二十七之一

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
时， 舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí wéi xíng jiān gù fǎ wéi xíng bù jiān gù fǎ
般若波罗蜜多时， 为行坚固法， 为行不坚固法？”

shàn xiàn dá yán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
善现答言：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí xíng bù jiān gù fǎ bù xíng jiān gù fǎ hé yǐ gù shè lì
多时， 行不坚固法， 不行坚固法。 何以故？ 舍利
zǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō jí yī qiè fǎ bì jìng jiē wú jiān gù
子， 甚深般若波罗蜜多及一切法， 毕竟皆无坚固

xìng gù suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
性故。所以者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yú shēn bō rě bō luó mì duō jí yī qiè fǎ shàng bú jiàn
蜜多时，于深般若波罗蜜多及一切法，尚不见
yǒu fēi jiān gù fǎ kě dé kuàngjiàn yǒu jiān gù fǎ kě dé
有非坚固法可得，况见有坚固法可得！”

shí yǒu wú liàng yù jiè tiān zǐ sè jiè tiān zǐ xián zuò shì niàn
时，有无量欲界天子、色界天子，咸作是念：

ruò pú sà shèngshàn nán zǐ děng néng fā wú shàng zhèngděng jué xīn
“若菩萨乘善男子等，能发无上正等觉心，
suī xíng bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì qù ér yú shí jì néng bú zuò
虽行般若波罗蜜多甚深义趣，而于实际能不作
zhèng bú duò shēng wén jí dú jué dì yóu cǐ yīn yuán shì yǒu qíng
证，不堕声闻及独觉地。由此因缘，是有情
lèi shì²² wéi xī yǒu néng wéi nán shì yīng dāng jìng lǐ suǒ yǐ zhě hé
类是²²为希有能为难事，应当敬礼。所以者何？
shì pú sà shèngshàn nán zǐ děng suī xíng fǎ xìng ér yú qí zhōng néng bú
是菩萨乘善男子等虽行法性，而于其中能不
zuò zhèng
作证。”

ěr shí shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán
尔时，善现知诸天子心之所念，便告之言：

cǐ pú sà shèngshàn nán zǐ děng bú zhèng shí jì bú duò shēng wén
“此菩萨乘善男子等，不证实际，不堕声闻
jí dú jué dì fēi shèn xī yǒu yì wèi wéi nán ruò pú sà mó hē sà zhī
及独觉地，非甚希有亦未为难。若菩萨摩诃萨知
yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng bì jìng fēi yǒu jiē bù kě dé ér fā wú shàng
一切法及诸有情毕竟非有皆不可得，而发无上
zhèngděng jué xīn pī jīng jìn jiǎ shì dù wú liàng wú biān yǒu qíng lìng rù
正等觉心，被精进甲誓度无量无边有情，令入
wú yú bō niè pán jiè shì pú sà mó hē sà nǎi shèn xī yǒu néng wéi nán
无余般涅槃界，是菩萨摩诃萨乃甚希有能为难
shì tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà suī zhī yǒu qíng bì jìng fēi yǒu
事。天子当知！若菩萨摩诃萨虽知有情毕竟非有
dōu bù kě dé ér fā wú shàng zhèngděng jué xīn pī jīng jìn jiǎ wèi yù
都不可得，而发无上正等觉心，被精进甲为欲

²² 大正藏：甚；永乐北藏及龙藏：是

tiáo fú zhū yǒu qíng lèi rú yǒu wèi yù tiáo fú xū kōng hé yǐ gù zhū
调伏诸有情类，如有为欲调伏虚空。何以故？诸
tiān zǐ xū kōng lí gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì lí xū kōng kōng
天子，虚空离故，当知一切有情亦离；虚空空
gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì kōng xū kōng bù jiān shí gù dāng zhī
故，当知一切有情亦空；虚空不坚实故，当知
yī qiè yǒu qíng yì bù jiān shí xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè
一切有情亦不坚实；虚空无所有故，当知一切
yǒu qíng yì wú suǒ yǒu yóu cǐ yīn yuán shì pú sà mó hē sà nǎi shèn
有情亦无所有。由此因缘，是菩萨摩诃萨乃甚
xī yǒu néng wéi nán shì
希有能为难事。

tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà pī dà yuàn kǎi wèi
“天子当知！是菩萨摩诃萨被大愿铠，为
yù tiáo fú yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng bì jìng fēi yǒu dōu bù kě dé
欲调伏一切有情，而诸有情毕竟非有、都不可得，
rú yǒu pī kǎi yǔ xū kōng zhàn tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà
如有被铠与虚空战。天子当知！是菩萨摩诃萨
pī dà yuàn kǎi wèi yù ráo yì yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng jí dà
被大愿铠，为欲饶益一切有情，而诸有情及大
yuàn kǎi bì jìng fēi yǒu jù bù kě dé hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu
愿铠毕竟非有、俱不可得。何以故？诸天子，有
qíng lí gù cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì lí yǒu qíng kōng gù cǐ dà
情离故，此大愿铠当知亦离；有情空故，此大
yuàn kǎi dāng zhī yì kōng yǒu qíng bù jiān shí gù cǐ dà yuàn kǎi dāng
愿铠当知亦空；有情不坚实故，此大愿铠当
zhī yì bù jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu gù cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì
知亦不坚实；有情无所有故，此大愿铠当知亦
wú suǒ yǒu tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà tiáo fú ráo yì zhū yǒu
无所有。天子当知！是菩萨摩诃萨调伏饶益诸有
qíng shì yì bù kě dé hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí gù cǐ
情事亦不可得。何以故？诸天子，有情离故，此
tiáo fú ráo yì shì dāng zhī yì lí yǒu qíng kōng gù cǐ tiáo fú ráo yì
调伏饶益事当知亦离；有情空故，此调伏饶益
shì dāng zhī yì kōng yǒu qíng bù jiān shí gù cǐ tiáo fú ráo yì shì dāng
事当知亦空；有情不坚实故，此调伏饶益事当
zhī yì bù jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu gù cǐ tiáo fú ráo yì shì dāng zhī
知亦不坚实；有情无所有故，此调伏饶益事当知

yì wú suǒ yǒu tiān zǐ dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu
亦无所有。天子当知！诸菩萨摩诃萨亦无所有。

hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī
何以故？诸天子，有情离故，诸菩萨摩诃萨当知

yì lí yǒu qíng kōng gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì kōng yǒu
亦离；有情空故，诸菩萨摩诃萨当知亦空；有

qíng bù jiān shí gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì bù jiān shí yǒu qíng
情不坚实故，诸菩萨摩诃萨当知亦不坚实；有情

wú suǒ yǒu gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì wú suǒ yǒu
无所有故，诸菩萨摩诃萨当知亦无所有。

tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ xīn bù
“天子当知！若菩萨摩诃萨闻如是语，心不

chén mò yì bù yōu huǐ bù jīng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē
沉没亦不忧悔、不惊、不怖，当知是菩萨摩诃

sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí
萨行深般若波罗蜜多。何以故？诸天子，有情离

gù dāng zhī sè yùn yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī shòu xiǎng
故，当知色蕴亦离，有情离故，当知受、想、

xíng shí yùn yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī yǎn chù yì lí yǒu qíng
行、识蕴亦离；有情离故，当知眼处亦离，有情

lí gù dāng zhī ěr bí shé shēn yì chù yì lí yǒu qíng
离故，当知耳、鼻、舌、身、意处亦离；有情

lí gù dāng zhī sè chù yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī shēng xiāng
离故，当知色处亦离，有情离故，当知声、香、

wèi chù fǎ chù yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī yǎn jiè yì lí
味、触、法处亦离；有情离故，当知眼界亦离，

yǒu qíng lí gù dāng zhī ěr bí shé shēn yì jiè yì lí
有情离故，当知耳、鼻、舌、身、意界亦离；

yǒu qíng lí gù dāng zhī sè jiè yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī shēng
有情离故，当知色界亦离；有情离故，当知声、

xiāng wèi chù fǎ jiè yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī yǎn shí
香、味、触、法界亦离；有情离故，当知眼识

jiè yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī ěr bí shé shēn yì
界亦离，有情离故，当知耳、鼻、舌、身、意

shí jiè yì lí yǒu qíng lí gù dāng zhī yǎn chù yì lí yǒu qíng lí
识界亦离；有情离故，当知眼触亦离，有情离

gù dāng zhī ěr bí shé shēn yì chù yì lí yǒu qíng lí
故，当知耳、鼻、舌、身、意触亦离；有情离

gù dāng zhī yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì lí yǒuqíng lí gù
故，当知眼触为缘所生诸受亦离，有情离故，
dāng zhī ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì
当知耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受亦
lí yǒuqíng lí gù dāng zhī dì jiè yì lí yǒuqíng lí gù dāng
离；有情离故，当知地界亦离，有情离故，当
zhī shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì lí yǒuqíng lí gù dāng
知水、火、风、空、识界亦离；有情离故，当
zhī yīn yuán yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī děng wú jiàn yuán suǒ yuán
知因缘亦离，有情离故，当知等无间缘、所缘
yuán zēngshàngyuán yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī wú míng yì lí
缘、增上缘亦离；有情离故，当知无明亦离，
yǒuqíng lí gù dāng zhī xíng shí míng sè liù chù chù shòu
有情离故，当知行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī
爱、取、有、生、老死亦离；有情离故，当知
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì lí yǒuqíng lí
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多亦离；有情离
gù dāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì lí yǒuqíng lí gù
故，当知内空乃至无性自性空亦离；有情离故，
dāng zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī
当知真如乃至不思議界亦离；有情离故，当知
kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī sì
苦圣谛乃至道圣谛亦离；有情离故，当知四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī sì jìng
念住乃至八圣道支亦离；有情离故，当知四静
lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī
虑、四无量、四无色定亦离；有情离故，当知
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì lí yǒuqíng lí gù dāng
空、无相、无愿解脱门亦离；有情离故，当
zhī bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī jìng
知八解脱乃至十遍处亦离；有情离故，当知净
guān dì nǎi zhì rú lái dì yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī jí xǐ dì
观地乃至如来地亦离；有情离故，当知极喜地
nǎi zhì fǎ yún dì yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yī qiè tuó luó ní
乃至法云地亦离；有情离故，当知一切陀罗尼
mén sān mó dì mén yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī wǔ yǎn liù
门、三摩地门亦离；有情离故，当知五眼、六

shéntōng yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
神通亦离；有情离故，当知如来十力乃至十八

fó bú gòng fǎ yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī dà cí dà bēi
佛不共法亦离；有情离故，当知大慈、大悲、

dà xǐ dà shě yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī sān shí èr xiàng
大喜、大舍亦离；有情离故，当知三十二相、

bā shí suí hǎo yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī wú wàng shī fǎ héng
八十随好亦离；有情离故，当知无忘失法、恒

zhù shě xìng yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì
住舍性亦离；有情离故，当知一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yù liú guǒ nǎi zhì dú
一切相智亦离；有情离故，当知预流果乃至独

jué pú tí yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yī qiè pú sà mó hē sà xíng
觉菩提亦离；有情离故，当知一切菩萨摩诃萨行、

zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yī
诸佛无上正等菩提亦离；有情离故，当知一

qiè zhì zhì yì lí yǒuqíng lí gù dāng zhī yī qiè fǎ yì lí
切智智亦离；有情离故，当知一切法亦离。

tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén shuō yī qiè fǎ wú
“天子当知！若菩萨摩诃萨闻说一切法无

bù lí shí qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù bù chén bú mò
不离时，其心不惊、不恐、不怖、不沉、不没，

dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
当知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē hé yīn yuán gù zhū pú sà mó
尔时，世尊告善现曰：“何因缘故诸菩萨摩

hē sà wén shuō yī qiè fǎ wú bù lí shí qí xīn bù jīng bù kǒng
诃萨闻说一切法无不离时，其心不惊、不恐、

bú bù bù chén bú mò
不怖、不沉、不没？”

jù shòu shàn xiàn bó yán shì zūn yǐ yī qiè fǎ jiē yuǎn lí gù
具寿善现白言：“世尊！以一切法皆远离故，

zhū pú sà mó hē sà wén shuō yī qiè fǎ wú bù lí shí qí xīn bù jīng
诸菩萨摩诃萨闻说一切法无不离时，其心不惊、

bù kǒng bú bù bù chén bú mò suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà
不恐、不怖、不沉、不没。所以者何？诸菩萨

mó hē sà yú yī qiè fǎ ruò néng jīng děng ruò suǒ jīng děng ruò jīng
摩诃萨于一切法，若能惊等、若所惊等、若惊

děngchù ruò jīng dēng shí ruò jīng dēng zhě yóu cǐ jīng dēng jiē wú suǒ
等处、若惊等时、若惊等者、由此惊等皆无所
dé yǐ yī qiè fǎ bù kě dé gù shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén
得，以一切法不可得故。世尊！若菩萨摩诃萨闻
shuō shì shì xīn bù chén mò yì bù jīng bù bù yōu bù huǐ dāng
说是事，心不沉没亦不惊怖、不忧、不悔，当
zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé
知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多。所以者何？
shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ jiē bù kě dé bù kě shī shè shì
是菩萨摩诃萨观一切法皆不可得，不可施设是
néng chén děng shì suǒ chén děng shì chén děng chù shì chén děng shí
能沉等、是所沉等、是沉等处、是沉等时、
shì chén děng zhě yóu cǐ chén děng yǐ shì yīn yuán zhū pú sà mó
是沉等者、由此沉等，以是因缘，诸菩萨摩
hē sà wén rú shì shì xīn bù chén mò yì bù jīng bù bù yōu bù huǐ
诃萨闻如是事，心不沉没亦不惊怖、不忧、不悔。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shēn shēn bō rě
“世尊！若菩萨摩诃萨能如是行甚深般若

bō luó mì duō zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng shì jiè zhǔ děng jiē
波罗蜜多，诸天帝释、大梵天王、世界主等皆
gòng jìng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
共敬礼、供养恭敬、尊重赞叹。”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shēn shēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能如是行甚深

bō rě bō luó mì duō fēi dàn héng wéi zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng
般若波罗蜜多，非但恒为诸天帝释、大梵天王、
shì jiè zhǔ děng jiē gòng jìng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
世界主等，皆共敬礼、供养恭敬、尊重赞叹，
shì pú sà mó hē sà yì wéi guò cǐ jí guāng jìng tiān ruò biàn jìng tiān
是菩萨摩诃萨亦为过此极光净天、若遍净天、
ruò guǎng guǒ tiān ruò jìng jū tiān jí yú tiān lóng ā sù luò děng
若广果天、若净居天及余天、龙、阿素洛等，
jiē gòng jìng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì pú sà mó
皆共敬礼、供养恭敬、尊重赞叹。是菩萨摩
hē sà néng rú shì xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì wéi shí fāng wú
诃萨能如是行甚深般若波罗蜜多，亦为十方无
liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú
量无数无边世界一切如来、应、正等觉及诸菩

sà mó hē sà zhòngchánggòng hù niàn shànxiàndāng zhī shì pú sà mó
萨摩诃萨众常共护念。善现当知！是菩萨摩
hē sà néng rú shì xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō jí lìng yī qiè
诃萨能如是行甚深般若波罗蜜多，即令一切
gōng dé shàngēn jí dé yuánmǎn shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē
功德善根疾得圆满。善现当知！若菩萨摩诃
sà néng rú shì xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō chángwéizhū fó jí
萨能如是行甚深般若波罗蜜多，常为诸佛及
zhū pú sà bìngzhūtiān lóng ā sù luò děngshǒu hù yì niàn dāng zhī
诸菩萨并诸天、龙、阿素洛等守护忆念，当知
xíng fó suǒ yīng xíng chù yì zhèng xiū xíng fó suǒ xíng xíng sù zhèng wú
行佛所应行处，亦正修行佛所行行，速证无
shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ yú wú shàngzhèng
“善现当知！是菩萨摩诃萨已于无上正
děng pú tí dé bú tuì zhuǎn yī qiè mó jūn jí zhū wàidào è zhī shí
等菩提得不退转，一切魔军及诸外道恶知识
děng bù néng liú nán suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà qí xīn jiān
等不能留难。所以者何？是菩萨摩诃萨其心坚
gù yú yú jīn gāng jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng lèi jiē biàn
固踰于金刚。假使三千大千世界诸有情类皆变
wéi mó shì yī yī mó gè fù huàzuò ěr suǒ è mó cǐ è mó zhòng jiē
为魔，是一一魔各复化作尔所恶魔，此恶魔众皆
yǒu wú liàng wú shù shén lì shì zhū è mó jìn qí shén lì bù néng liú
有无量无数神力，是诸恶魔尽其神力，不能留
nán shì pú sà mó hē sà lìng bù néng xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō
难是菩萨摩诃萨，令不能行甚深般若波罗蜜多，
jí yú wú shàngzhèngděng pú tí huò yǒu tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé shì
及于无上正等菩提或有退转。所以者何？是
pú sà mó hē sà yǐ dé bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo zhī yī
菩萨摩诃萨已得般若波罗蜜多方便善巧，知一
qiè fǎ bù kě dé gù
切法不可得故。

fù cì shànxiàn zhì yī sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng
“复次，善现，置一三千大千世界诸有情
lèi jiē biàn wéi mó jiǎ shǐ shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī
类皆变为魔。假使十方殒伽沙等诸佛世界，一

qiè yǒuqíng jiē biànwéi mó shì zhū mózhòng gè fù huàzuò ěr suǒ è mó
切有情皆变为魔，是诸魔众各复化作尔所恶魔，

cǐ zhū è mó jiē yǒu wú liàng wú shù shén lì shì zhū è mó jìn qí shén
此诸恶魔皆有无量无数神力，是诸恶魔尽其神

lì bù néng liú nán shì pú sà mó hē sà lìng bù néng xíng shēn shēn bō
力，不能留难是菩萨摩诃萨，令不能行甚深般

rě bō luó mì duō jí yú wú shàng zhèng děng pú tí huò yǒu tuì zhuǎn
若波罗蜜多，及于无上正等菩提或有退转。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yǐ dé bō rě bō luó mì duō fāng
所以者何？是菩萨摩诃萨已得般若波罗蜜多方

biàn shàn qiǎo zhī yī qiè fǎ bù kě dé gù
便善巧，知一切法不可得故。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà chéng jiù èr fǎ yī
“善现当知！若菩萨摩诃萨成就二法，一

qiè è mó bù néng liú nán lìng bù néng xíng shēn shēn bō rě bō luó mì
切恶魔不能留难，令不能行甚深般若波罗蜜

duō jí yú wú shàng zhèng děng pú tí huò yǒu tuì zhuǎn hé děng wéi èr
多，及于无上正等菩提或有退转。何等为二？

yī zhě bù shě yī qiè yǒuqíng èr zhě guānchá zhū fǎ jiē kōng
一者、不舍一切有情。二者、观察诸法皆空。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù èr fǎ yī qiè è
复次，善现，若菩萨摩诃萨成就二法，一切恶

mó bù néng zhàng ài lìng bù néng xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō
魔不能障碍，令不能行甚深般若波罗蜜多，

jí yú wú shàng zhèng děng pú tí huò yǒu tuì zhuǎn hé děng wéi èr
及于无上正等菩提或有退转。何等为二？

yī zhě rú shuō xī jiē néng zuò èr zhě cháng wéi zhū fó hù niàn
一者、如说悉皆能作。二者、常为诸佛护念。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shēn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能如是行甚

shēn bō rě bō luó mì duō zhū tiān shén děng cháng lái lǐ jìng qīn jìn
深般若波罗蜜多，诸天神等常来礼敬、亲近、

gòng yǎng qǐng wèn quàn fā zuò rú shì yán shàn zāi dà shì
供养、请问、劝发，作如是言：‘善哉！大士！

rǔ néng rú shì xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jí zhèng
汝能如是行深般若波罗蜜多方便善巧，疾证

wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè yǒuqíng wú yī hù zhě néng zuò yī hù
无上正等菩提，一切有情无依怙者能作依怙，

wú guī yī zhě néng zuò guī yī wú jiù hù zhě néng zuò jiù hù wú tóu
无归依者能作归依，无救护者能作救护，无投
qù zhě néng zuò tóu qù wú shè zhái zhě néng zuò shè zhái wú zhōu zhǔ zhě
趣者能作投趣，无舍宅者能作舍宅，无洲渚者
néng zuò zhōu zhǔ yǔ àn míng zhě néng zuò guāng míng yǔ lóng máng zhě
能作洲渚，与暗冥者能作光明，与聋盲者
néng zuò ěr mù hé yǐ gù shàn nán zǐ ruò néng ān zhù shēn shēn bō
能作耳目。何以故？善男子，若能安住甚深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
若波罗蜜多方便善巧，疾证无上正等菩提，
yī qiè è mó bù néng liú nàn
一切恶魔不能留难。’

大般若波罗蜜多经卷第五百五十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百五十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn jiān gù pǐn dì èr shí qī zhī èr
第四分坚固品第二十七之二

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhù shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能如是住甚

shēn bō rě bō luó mì duō zé wéi shí fāng wú liàng wú shù wú biān
深般若波罗蜜多，则为十方无量、无数、无边

shì jiè xiàn zài rú lái yīng zhèngděng jué bì chū dēng zhòng qián hòu
世界现在如来、应、正等觉，苾刍等众前后

wéi rào xuān shuō bō rě bō luó mì duō chǔ dà zhòng zhōng zì rán huān
围绕，宣说般若波罗蜜多。处大众中自然欢

xǐ chēng yáng zàn tàn shì pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng sè xiàng
喜称扬赞叹是菩萨摩诃萨名字、种姓、色相

gōng dé suǒ wèi ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé
功德，所谓安住甚深般若波罗蜜多真净功德。

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ jīn zhě wèi zhòng xuān shuō shēn shēn
“善现当知！如我今者为众宣说甚深

bō rě bō luó mì duō zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn
般若波罗蜜多，在大众中自然欢喜称扬赞

tàn bǎo chuáng pú sà mó hē sà děng zhū pú sà mó hē sà jí yú xiàn
叹宝幢菩萨摩诃萨等诸菩萨摩诃萨，及余现

zhù bú dòng fó suǒ jìng xiū fàn xíng zhù shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú
住不动佛所净修梵行住深般若波罗蜜多诸菩

sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé suǒ wèi ān zhù shèn
萨摩诃萨名字、种姓、色相功德，所谓安住甚

shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé xiàn zài shí fāng wú liàng wú
深般若波罗蜜多真净功德。现在十方无量、无

shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhòng xuān
数、无边世界一切如来、应、正等觉为众宣

shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú bǐ yì yǒu zhū pú sà mó hē sà
说甚深般若波罗蜜多，于彼亦有诸菩萨摩诃萨

jìng xiū fàn xíng bù lí bō rě bō luó mì duō bǐ zhū rú lái yīng
净修梵行， 不离般若波罗蜜多。 彼诸如来、 应、
zhèngděng jué gè yú zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn bǐ
正等觉， 各于众 中自然欢喜称 扬赞叹彼
pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé suǒ wèi bù lí
菩萨摩诃萨名字、 种 姓、 色相 功德， 所谓不
shènshēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé
甚 深般若波罗蜜多真净功德。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yī qiè rú lái yīng zhèng
尔时， 善现便白佛言：“一切如来、 应、 正
děng jué wèi zhòng xuān shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí jiē zài
等觉为众 宣说甚 深般若波罗蜜多时， 皆在
zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn yī qiè pú sà mó hē sà
众 中自然欢喜称 扬赞叹一切菩萨摩诃萨
zhòng míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé yé
众 名字、 种 姓、 色相 功德耶？”

fó yán fú yě fēi zhū rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhòng
佛言：“不也！非诸如来、 应、 正 等觉为众
xuān shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí jiē zài zhòngzhōng zì rán
宣说甚 深般若波罗蜜多时， 皆在众 中自然
huān xǐ chēng yáng zàn tàn yī qiè pú sà mó hē sà zhòng míng zì zhǒng
欢喜称 扬赞叹一切菩萨摩诃萨众 名字、 种
xìng sè xiàng gōng dé shàn xiàn dāng zhī yǒu pú sà mó hē sà yǐ yú
姓、 色相 功德。善现当知！有菩萨摩诃萨已于
wú shàng zhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn xíng shēn bō rě bō luó mì
无上 正 等菩提得不退 转， 行深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo shì pú sà mó hē sà méng zhū rú lái yīng zhèng
多方便善巧， 是菩萨摩诃萨蒙 诸如来、 应、 正
děng jué wèi zhòng xuān shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí zài dà
等觉为众 宣说甚 深般若波罗蜜多时， 在大
zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè
众 中自然欢喜称 扬赞叹名字、 种 姓、 色
xiàng gōng dé
相 功德。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pō yǒu pú sà mó hē sà zhòng
具寿善现复白佛言：“颇有菩萨摩诃萨众
wèi yú wú shàng zhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn ér méng rú lái yīng
未于无上 正 等菩提得不退 转， 而蒙如来、 应、

zhèngděng jué wèizhòngxuānshuōshēn bō rě bō luó mì duō shí zài
正等觉为众宣说甚深般若波罗蜜多时，在
dà zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè
大众中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓、色
xiàng gōng dé yé
相功德耶？”

fó yán yì yǒu wèi yǒu pú sà mó hē sà zhòng suī yú wú shàng
佛言：“亦有！谓有菩萨摩诃萨众虽于无上

zhèngděng pú tí wèi dé bú tuì ér xiū bō rě bō luó mì duō fāng biàn
正等菩提未得不退，而修般若波罗蜜多方便
shàn qiǎo shì pú sà mó hē sà yì méng rú lái yīng zhèngděng jué
善巧，是菩萨摩诃萨亦蒙如来、应、正等觉
wèizhòngxuānshuōshēn bō rě bō luó mì duō shí zài dà zhòngzhōng
为众宣说甚深般若波罗蜜多时，在大众中
zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
自然欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相功德。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán cǐ suǒ shuō zhě shì hé pú sà
具寿善现复白佛言：“此所说者是何菩萨

mó hē sà yé
摩诃萨耶？”

fó gào shàn xiàn yǒu zhū pú sà mó hē sà zhòng suī bú dòng fó
佛告善现：“有诸菩萨摩诃萨众随不动佛

wéi pú sà shí suǒ xiū ér xué suǒ xíng ér zhù xiū xíng bō rě bō luó mì
为菩萨时所修而学、所行而住，修行般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo shì pú sà mó hē sà suī yú wú shàng zhèngděng
多方便善巧。是菩萨摩诃萨虽于无上正等
pú tí wèi dé bú tuì ér méng rú lái yīng zhèngděng jué wèizhòng
菩提未得不退，而蒙如来、应、正等觉为众
xuānshuōshēn bō rě bō luó mì duō shí zài dà zhòngzhōng zì rán
宣说甚深般若波罗蜜多时，在大众中自然
huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé fù
欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相功德。复
yǒu pú sà mó hē sà zhòng suī bǎo chuáng pú sà mó hē sà děng suǒ xiū
有菩萨摩诃萨众随宝幢菩萨摩诃萨等所修
ér xué suǒ xíng ér zhù xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
而学、所行而住，修行般若波罗蜜多方便善巧，
shì pú sà mó hē sà suī yú wú shàng zhèngděng pú tí wèi dé bú tuì
是菩萨摩诃萨虽于无上正等菩提未得不退，

ér méng rú lái yīng zhèngděng jué wèizhòng xuānshuō shēnshēn bō rě
而蒙如来、应、正等觉为众宣说甚深般若
bō luó mì duō shí zài dà zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn
波罗蜜多时，在大众中自然欢喜称扬赞叹
míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
名字、种姓、色相功德。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú shēng xìng zhōng suī shēn xìn jiě ér wèizhèng
蜜多，于一切法无生性中，虽深信解而未证
dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē jì jìng xìng suī shēn xìn jiě ér
得无生法忍，于一切法皆寂静性，虽深信解而
wèi dé rù bú tuì zhuǎn dì shì pú sà mó hē sà yǐ zhù bō rě bō luó
未得入不退转地，是菩萨摩诃萨已住般若波罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo yì méng rú lái yīng zhèngděng jué wèizhòng
蜜多方便善巧，亦蒙如来、应、正等觉为众

xuānshuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō shí zài dà zhòngzhōng zì rán
宣说甚深般若波罗蜜多时，在大众中自然

huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé shàn
欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相功德。善

xiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà méng zhū rú lái yīng zhèngděng
现当知！若菩萨摩诃萨蒙诸如来、应、正等

jué wèizhòng xuānshuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō shí zài dà zhòng
觉为众宣说甚深般若波罗蜜多时，在大众

zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng
中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相功

dé shì pú sà mó hē sà chāozhūshēngwén jí dú jué dì jìn dé wú
德，是菩萨摩诃萨超诸声闻及独觉地，近得无

shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó
上正等菩提不退转记。所以者何？是菩萨摩

hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bì dāng ān zhù
诃萨修行般若波罗蜜多方便善巧，必当安住

bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
不退转地，疾证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō rú shì shēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨闻说如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù shēn xīn xìn jiě wú huò wú yí
深般若波罗蜜多所有义趣深心信解，无惑、无疑、

bù mí bú mèn dànzuò shì niàn rú fó suǒshuōshēnshēn bō rě
不迷、不闷，但作是念：‘如佛所说甚深般若
bō luó mì duō lǐ qù bì rán dìng fēi diāndǎo shì pú sà mó hē
波罗蜜多，理趣必然，定非颠倒。’是菩萨摩诃
sà yīngzuò shì niàn wǒ yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù shēn
萨应作是念：‘我于般若波罗蜜多甚深义趣深
shēng xìn jiě jué dìng yǐ yú huò fù dāng yú bú dòng rú lái yīng zhèng
生信解，决定已于或复当于不动如来、应、正
děngjué jí zhū pú sà mó hē sà suǒ guǎngwén bō rě bō luó mì duō
等觉及诸菩萨摩诃萨所，广闻般若波罗蜜多，
yú shēn yì qù shēnshēng xìn jiě shēng xìn jiě yǐ qín xiū fàn xíng
于深义趣深生信解，生²³信解已，勤修梵行，
dāng dé zhù yú bú tuì zhuǎn dì zhù shì dì yǐ jí zhèng wú shàng
当得住于不退转地，住是地已，疾证无上
zhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà dàn wén rú
正等菩提。’善现当知！若菩萨摩诃萨但闻如
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shàng huò wú biāngōng dé shèng lì
是甚深般若波罗蜜多，尚获无边功德胜利，
kuàngshēn xìn jiě rú shuō xiū xíng xì niàn sī wéishēnshēn yì qù
况深信解、如说修行，系念思惟甚深义趣！
shì pú sà mó hē sà ān zhù zhēn rú jìn yī qiè zhì jí zhèng wú shàng
是菩萨摩诃萨安住真如近一切智，疾证无上
zhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng xuān shuō fǎ yào
正等菩提，为诸有情宣说法要。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán fǎ lí zhēn rú wú bié kě dé
尔时，善现便白佛言：“法离真如无别可得，
wèishuō hé fǎ ān zhù zhēn rú fù shuōshéinéng jìn yī qiè zhì jí
为说何法安住真如？复说谁能近一切智，疾
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shéi fù wèishéishuō hé fǎ yào
证无上正等菩提？谁复为谁说何法要？”

fó gào shànxiàn rǔ suǒ wèn yán fǎ lí zhēn rú wú bié kě dé
佛告善现：“汝所问言‘法离真如无别可得，
wèishuō hé fǎ ān zhù zhēn rú fù shuōshéinéng jìn yī qiè zhì jí
为说何法安住真如？复说谁能近一切智，疾
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shéi fù wèishéishuō hé fǎ zhě
证无上正等菩提？谁复为谁说何法？’者，

²³ 大正藏：既；永乐北藏及龙藏：生

rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō fǎ lí zhēn rú dōu bù kě dé rú
如是！如是！如汝所说。法离真如都不可得，如
hé kě shuō fǎ zhùzhēn rú
何可说法住真如？

shànxiàn zhēn rú shàng bù kě dé kuàng bié yǒu fǎ néng zhù
“善现，真如尚不可得，况别有法能住
zhēn rú qǐ fù yǒunéng jìn yī qiè zhì jí zhèng wú shàngzhèngděng
真如？岂复有能近一切智，疾证无上正等
pú tí nìng fù yǒunéng wèi tā shuō fǎ shànxiàndāng zhī zhēn rú
菩提？宁复有能为他说法？善现当知！真如
bù kě zì zhùzhēn rú cǐ zhōngdōu wú néng suǒ zhù gù zhēn rú bù
不可自住真如，此中都无能、所住故；真如不
néng jìn yī qiè zhì cǐ zhōngdōu wú néng suǒ jìn gù zhēn rú bù néng
能近一切智，此中都无能、所近故；真如不能
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí cǐ zhōngdōu wú néng dé suǒ dé
证得无上正等菩提，此中都无能得、所得
chā bié xìng gù zhēn rú bù néng wèi tā shuō fǎ cǐ zhōngdōu wú néng
差别性故；真如不能为他说法，此中都无能、
suǒshuō gù suí shì sù gù shuō yǒu pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì
所说故。随世俗故，说有菩萨行深般若波罗蜜
duō ān zhùzhēn rú jìn yī qiè zhì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú
多，安住真如，近一切智，疾证无上正等菩
tí wèi zhū yǒuqíng xuānshuō fǎ yào
提，为诸有情宣说法要。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释便白佛言：“如是般若波罗蜜多
lǐ qù shènsēn jí nán xìn jiě zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
理趣甚深极难信解，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō suī zhī zhū fǎ jiē bù kě dé ér qiú wú shàngzhèngděng pú
罗蜜多，虽知诸法皆不可得，而求无上正等菩
tí yù wèi yǒuqíng xuānshuō fǎ yào shèn wéi nán shì suǒ yǐ zhě hé
提，欲为有情宣说法要，甚为难事。所以者何？
dìng wú yǒu fǎ néng zhùzhēn rú yì wú yǒunéng jìn yī qiè zhì jí zhèng
定无有法能住真如，亦无有能近一切智、疾证
wú shàngzhèngděng pú tí yì wú yǒunéng xuānshuō fǎ yào rán zhū pú
无上正等菩提，亦无有能宣说法要，然诸菩
sà wén rú shì shì xīn bù chén mò wú huò wú yí bù jīng bù
萨闻如是事，心不沉没、无惑、无疑、不惊、不

kǒng yì bù mí mèn rú shì děng shì shèn wéi xī yǒu
恐亦不迷闷，如是等事甚为希有。”

ěr shí shàn xiàn wèi dì shì yán jiāo shī jiā rú rǔ suǒ shuō
尔时，善现谓帝释言：“憍尸迦，如汝所说

zhū pú sà zhòng wén shēn fǎ xīn bù chén mò wú huò wú yí
‘诸菩萨众闻甚深法，心不沉没、无惑、无疑、

bù jīng bù kǒng yì bù mí mèn ér qiú wú shàng zhèng děng pú tí
不惊、不恐亦不迷闷，而求无上正等菩提，

yù wèi yǒu qíng xuān shuō fǎ yào jí wéi nán shì shèn xī yǒu zhě jiāo
欲为有情宣说法要，极为难事甚希有！’者。憍

shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān fǎ
尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观法

jiē kōng dōu wú suǒ yǒu shéi chén shéi mò shéi huò shéi yí
皆空、都无所有，谁沉？谁没？谁惑？谁疑？

shéi jīng shéi kǒng shéi mí shéi mèn shì gù cǐ shì wèi wéi xī yǒu
谁惊？谁恐？谁迷？谁闷？是故此事未为希有。

rán wèi yǒu qíng yú chī diān dǎo bù néng tōng dá zhū fǎ jiē kōng gù qiú
然为有情愚痴颠倒，不能通达诸法皆空故，求

pú tí yù wèi xuān shuō fāng biàn shàn qiǎo fēi jí wéi nán
菩提欲为宣说方便善巧，非极为难。”

tiān dì shì yán zūn zhě shàn xiàn zhū yǒu suǒ shuō wú bù yī kōng
天帝释言：“尊者善现，诸有所说无不依空，

shì gù suǒ yán cháng wú zhì ài rú yǒu yǐ jiàn yǎng shè xū kōng ruò yuǎn
是故所言常无滞碍。如有以箭仰射虚空，若远

ruò jìn jù wú zhì ài zūn zhě suǒ shuō yì fù rú shì ruò shēn ruò qiǎn
若近俱无滞碍，尊者所说亦复如是，若深若浅

yī qiè yī kōng shéi néng yú zhōng gǎn zuò liú nán
一切依空，谁能于中敢作留难？”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán wǒ yǔ zūn zhě shàn xiàn suǒ shuō
时，天帝释便白佛言：“我与尊者善现所说，

wéi shùn rú lái shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ wéi zhèng shuō yé
为顺如来实语、法语，于法随法，为正说耶？”

ěr shí shì zūn gào tiān dì shì rǔ yǔ shàn xiàn zhū yǒu suǒ yán
尔时，世尊告天帝释：“汝与善现诸有所言，

jiē shùn rú lái shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ wú diān dǎo shuō
皆顺如来实语、法语，于法随法，无颠倒说。

hé yǐ gù jiāo shī jiā jù shòu shàn xiàn suǒ yǒu biàn cái wú bù yī
何以故？憍尸迦，具寿善现所有辩才，无不依

kōng ér shī shè gù suǒ yǐ zhě hé jù shòushànxiànguān yī qiè fǎ
空而施設故。所以者何？具寿善现观一切法
jiē bì jìngkōng shàng bù dé shènsēn bō rě bō luó mì duō kuàngyǒu
皆毕竟空，尚不得甚深般若波罗蜜多，况有
néngxíngshènsēn bō rě bō luó mì duōzhě shàng bù dé zhū fó wú shàng
能行甚深般若波罗蜜多者！尚不得诸佛无上
zhèngděng pú tí kuàngyǒunéngzhèngzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
正等菩提，况有能证诸佛无上正等菩提
zhě shàng bù dé yī qiè zhì kuàngyǒunéng dé yī qiè zhì zhě shàng
者！尚不得一切智，况有能得一切智者！尚
bù dé zhēn rú kuàngyǒunéng dé zhēn rú chéng rú lái zhě shàng bù
不得真如，况有能得真如成如来者！尚不
dé wú shēngxìng kuàngyǒunéngzhèng wú shēngxìngzhě shàng bù dé pú
得无生性，况有能证无生性者！尚不得菩
tí kuàngyǒunéngzhèng fó pú tí zhě shàng bù dé shí lì kuàng
提，况有能证佛菩提者！尚不得十力，况
yǒunéngchéng shí lì zhě shàng bù dé sì wú suǒ wèi kuàngyǒunéng
有能成十力者！尚不得四无所畏，况有能
chéng sì wú suǒ wèizhě shàng bù dé zhū fǎ kuàngyǒunéngshuō fǎ zhě
成四无所畏者！尚不得诸法，况有能说法者！
hé yǐ gù jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú yī qiè fǎ zhù yuǎn lí zhù
何以故？憍尸迦，具寿善现于一切法住远离住，
yú yī qiè fǎ zhù wú suǒ dé zhù guān yī qiè fǎ bì jìng jiē kōng suǒ
于一切法住无所得住，观一切法毕竟皆空，所
néngxíngděng bù kě dé gù
能行等不可得故。

jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú yī qiè fǎ zhù yuǎn lí zhù
“憍尸迦，具寿善现于一切法住远离住、
wú suǒ dé zhù bǐ zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ zhù bō rě bō luó mì
无所得住，比诸菩萨摩诃萨众所住般若波罗蜜
duō wēi miào xíng zhù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān
多微妙行住，百分不及一，千分不及一，百千
fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以故？
jiāo shī jiā shì zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ zhù bō rě bō luó mì duō
憍尸迦，是诸菩萨摩诃萨众所住般若波罗蜜多
wēi miào xíng zhù chú rú lái zhù yú yú pú sà jí zhū shēng wén dú
微妙行住，除如来住，于余菩萨及诸声闻、独

jué dǎng zhù wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào
觉等住为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéi shàng wéi wú shàng yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà
为上为无上。以是故，憍尸迦，若菩萨摩诃萨
yù yú yī qiè yǒu qíng zhòng zhōng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi
欲于一切有情众中为最为胜、为尊为高、为
miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng zhě dāng zhù bō rě bō luó mì
妙为微妙、为上为无上者，当住般若波罗蜜
duō wēi miào xíng zhù wú dé zàn shě
多微妙行住无得暂舍。”

dì sì fēn sǎn huā pǐn dì èr shí bā 第四分散华品第二十八

ěr shí huì zhōng wú liàng wú shù sān shí sān tiān huān xǐ yǒng yuè
尔时，会中无量无数三十三天欢喜踊跃，
gè qǔ tiān shàng wēi miào xiāng huā fèng sǎn rú lái jí zhū pú sà
各取天上微妙香²⁴华，奉散如来及诸菩萨。
shì shí zhòng nèi liù qiān bì chū jù cóng zuò qǐ dǐng lǐ fó zú
是时，众内六千苾刍俱从座起顶礼佛足，
piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì xiàng bó qié fàn qū gōng hé zhǎng
偏覆左肩，右膝著地，向薄伽梵曲躬合掌。
fó shén lì gù gè yú zhǎng zhōng wēi miào xiāng huā zì rán yíng mǎn
佛神力故，各于掌中微妙香²⁵华自然盈满。
shì bì chū zhòng yǒng yuè huān xǐ dé wèi céng yǒu gè yǐ cǐ huā fèng sǎn
是苾刍众踊跃欢喜得未曾有，各以此华奉散
fó shàng jí zhū pú sà jì sǎn huā yǐ tóng fā yuàn yán wǒ děng yòng
佛上及诸菩萨，既散华已同发愿言：“我等用
sī shèng shàngēn lì yuàn cháng ān zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō
斯胜善根力，愿常安住甚深般若波罗蜜多
wēi miào xíng zhù sù qù wú shàng zhèng děng pú tí
微妙行住，速趣无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn jí biàn wēi xiào rú fó cháng fǎ cóng qí miàn
尔时，世尊即便微笑。如佛常法，从其面
mén fàng zhǒng zhǒng guāng qīng huáng chì bái hóng zǐ bì lǜ jīn yín pō
门放种种光，青黄赤白红紫碧绿金银颇

²⁴ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

²⁵ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

zhī pángzhào wú biānzhū fó guó tǔ shàng zhì fàn shì xià chèfēng lún
胝，傍照无边诸佛国土，上至梵世下彻风轮，
jiàn fù huán lái rào fó yòuzhuǎn jīng sān zā yǐ cóng dǐng shàng rù
渐复还来绕佛右转，经三匝已从顶上入。

shí ā nán tuó jí cóng zuò qǐ lǐ fó hé zhǎng bó yán shì
时，阿难陀即从座起，礼佛合掌白言：“世
zūn hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēixiào zhū fó xiàn xiào fēi wú yīn yuán
尊！何因何缘现此微笑？诸佛现笑非无因缘，
wéi yuàn rú lái āi mǐn wèi shuō
惟²⁶愿如来哀愍为说！”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán cǐ zhū bì chū yú dāng lái shì
尔时，佛告阿难陀言：“此诸苾芻于当来世
xīng yù jié zhōng jiē dé zuò fó tóng míng sǎn huà shí hào jù zú shēng
星喻劫中皆得作佛，同名散华，十号具足，声
wén sēng shù yī qiè jiē děng shòu liàng yì děng èr shí qiān jié bǐ yī
闻僧数一切皆等，寿量亦等二十千劫。彼一
yī fó suǒ yǎn jiào lǐ qù shēng guǎng liú bù tiān rén zhèng fǎ zhù
一佛所演言教，理趣深广流布天、人，正法住
shì jù èr wàn jié bǐ zhū fó tǔ guǎng bó yán jìng rén wù chì shèng ān
世俱二万劫。彼诸佛土广博严净，人物炽盛安
wēn fēng lè bǐ zhū rú lái gè yú zì tǔ jiāng zhū dì zǐ xún huán yóu
隐丰乐。彼诸如来各于自土，将诸弟子循环²⁷游
lì cūn chéng jù luò guó yì wáng dū zhuàn miào fǎ lún dù tiān
历村城、聚落、国邑、王都，转妙法轮度天、
rén zhòng lìng huò shū shèng lì yì ān lè bǐ zhū shì zūn wǎng lái zhù chù
人众，令获殊胜利益安乐。彼诸世尊往来住处，
zhòu yè cháng yǔ wǔ sè miào huā yóu cǐ yīn yuán gù wǒ wēixiào
昼夜常雨五色妙华。由此因缘，故我微笑。

shì gù qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé ān zhù zuì shèng zhù zhě
是故，庆喜，若菩萨摩诃萨欲得安住最胜住者，
dāng zhù bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù ruò pú sà mó hē sà yù
当住般若波罗蜜多微妙行住。若菩萨摩诃萨欲
dé ān zhù rú lái zhù zhě dāng zhù bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù
得安住如来住者，当住般若波罗蜜多微妙行住。

qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà jīng qín xiū xué shèn shēn
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨精勤修学甚深

²⁶ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

²⁷ 大正藏：还；永乐北藏及龙藏：环

bō rě bō luó mì duō lìng dé jiū jìng shì pú sà mó hē sà xiān shì huò
般若波罗蜜多令得究竟，是菩萨摩诃萨先世或
cóng rén zhōng mò yǐ huán shēng cǐ chù huò cóng dǔ shǐ duō tiān shàng mò
从人中没已还生此处，或从睹史多天没
lái shēng rén jiān suǒ yǐ zhě hé bǐ yú xiān shì huò zài rén zhōng huò
来生人间。所以者何？彼于先世或在人中、或
jū tiān shàng yóu céng guǎng wén shēn shēn bō rě bō luó mì duō gù yú
居天上，由曾广闻甚深般若波罗蜜多故，于
jīn shēng néng qín xiū xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō qīng xǐ dāng zhī
今生能勤修学甚深般若波罗蜜多。庆喜当知！
rú lái xiàn jiàn ruò pú sà mó hē sà néng qín xiū xué shēn shēn bō rě bō
如来现见，若菩萨摩诃萨能勤修学甚深般若波
luó mì duō yú shēn mìng cái wú suǒ gù zhě dìng yú wú shàng zhèng
罗蜜多，于身、命、财无所顾者，定于无上正
děng pú tí dé bú tuì zhuǎn
等菩提得不退转。

fù cì qīng xǐ ruò yǒu qíng lèi ài yào tīng wén shēn shēn bō
“复次，庆喜，若有情类爱乐听闻甚深般
rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng shū xiě jīng qín xiū
若波罗蜜多，闻已受持、读诵、书写、精勤修
xué rú lǐ sī wéi wèi pú sà shèng shàn nán zǐ děng xuān shuō kāi
学、如理思惟，为菩萨乘善男子等宣说、开
shì jiào jiè jiào shòu dāng zhī bǐ rén shì dà pú sà céng yú guò
示、教诫、教授。当知彼人是大菩萨，曾于过
qù qīn cóng rú lái yīng zhèng děng jué wén shuō rú shì shēn shēn bō rě
去亲从如来、应、正等觉闻说如是甚深般若
bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng shū xiě jīng qín xiū xué
波罗蜜多，闻已受持、读诵、书写、精勤修学、
rú lǐ sī wéi yì céng wèi tā xuān shuō kāi shì jiào jiè jiào shòu
如理思惟，亦曾为他宣说、开示、教诫、教授
shēn shēn bō rě bō luó mì duō gù yú jīn shēng néng bàn shì shì qīng xǐ
甚深般若波罗蜜多故，于今生能办是事。庆喜
dāng zhī shì yǒu qíng lèi céng yú guò qù wú liàng fó suǒ zhòng zhū shàn gēn
当知！是有情类曾于过去无量佛所种诸善根
gù yú jīn shēng néng zuò shì shì cǐ yǒu qíng lèi yīng zuò shì sī wǒ
故，于今生能作是事。此有情类应作是思：‘我
xiān fēi wéi cóng shēng wén děng wén shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì
先非唯从声闻等闻说如是甚深般若波罗蜜

duō dìngcóng rú lái yīng zhèngděngjué wénshuō rú shì shènsēn bō
多，定从如来、应、正等觉闻说如是甚深般
rě bō luó mì duō wǒ xiān fēi wéi yú shēngwénděng qīn jìn gòngyǎng
若波罗蜜多；我先非唯于声闻等亲近、供养、
zhòngzhūshàngēn dìng yú rú lái yīng zhèngděngjué qīn jìn gòng
种诸善根，定于如来、应、正等觉亲近、供
yǎng zhòngzhūshàngēn yóu shì yīn yuán jīn dé wén cǐ shènsēn bō
养、种诸善根。由是因缘，今得闻此甚深般
rě bō luó mì duō ài yào shòu chí dú sòng shū xiě jīng qín xiū
若波罗蜜多，爱乐、受持、读诵、书写、精勤修
xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō wú juàn
学、如理思惟，广为有情宣说无倦。’

fù cì qīng xǐ ruò yǒuqíng lèi bù jīng bú bù ài yào tīng
“复次，庆喜，若有情类不惊不怖，爱乐听

wénshènsēn bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng shū xiě
闻甚深般若波罗蜜多，闻已受持、读诵、书写、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi ruò fǎ ruò yì ruò wén ruò yì
精勤修学、如理思惟，若法、若义、若文、若意
jiē shàntōng dá suí shùn xiū xíng shì zhū yǒuqíng zé wèixiànjiàn wǒ děng
皆善通达随顺修行，是诸有情则为现见我等
rú lái yīng zhèngděngjué qīng xǐ dāng zhī ruò yǒuqíng lèi wén
如来、应、正等觉。庆喜当知！若有情类闻
shuō rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù shēn xīn xìn jiě
说如是甚深般若波罗蜜多所有义趣，深心信解、
bù shēng huǐ bàng bù kě jǔ huài shì zhū yǒuqíng yǐ céng gòngyǎng wú
不生毁谤、不可沮坏。是诸有情已曾供养无
liàngzhū fó yú zhū fó suǒ duō zhòngshàngēn yì wéi wú liàngshàn yǒu shè
量诸佛，于诸佛所多种善根，亦为无量善友摄
shòu
受。

fù cì qīng xǐ ruò zhū yǒuqíng néng yú rú lái yīng zhèng
“复次，庆喜，若诸有情能于如来、应、正

děngjué shèng fú tián suǒ zhòngzhūshàngēn suī dìngdāng dé huò shēngwén
等觉胜福田所种诸善根，虽定当得或声闻
guǒ huò dú jué guǒ huò rú lái guǒ ér zhèng wú shàngzhèngděng pú
果、或独觉果、或如来果，而证无上正等菩
tí yào yú bō rě bō luó mì duō shènsēn yì qù shàn dá wú ài jīng
提，要于般若波罗蜜多甚深义趣善达无碍，精

jìn xiū xíngzhū pú sà xínglìng jí yuánmǎn qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà
进修行诸菩萨行令极圆满。庆喜当知！若菩萨
mó hē sà néng yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù shàn dá wú ài
摩诃萨能于般若波罗蜜多甚深义趣善达无碍，
jīng jìn xiū xíngzhū pú sà xínglìng jí yuánmǎn shì pú sà mó hē sà bú
精进修行诸菩萨行令极圆满，是菩萨摩诃萨不
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí ér zhù shēngwén dú jué dì zhě
证无上正等菩提，而住声闻、独觉地者，
bì wú shì chù shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù dé wú shàngzhèngděng
必无是处。是故菩萨摩诃萨众欲得无上正等
pú tí yīng yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù shàn dá wú ài
菩提，应于般若波罗蜜多甚深义趣善达无碍，
jīng jìn xiū xíngzhū pú sà xínglìng jí yuánmǎn
精进修行诸菩萨行令极圆满。

shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng
“是故，庆喜，我以般若波罗蜜多甚深经
diǎn fù zhǔ yú rǔ yīngzhèngshòu chí dú sòng tōng lì mò lìng wàng
典付嘱于汝，应正受持、读诵、通利，莫令忘
shī qìng xǐ dāng zhī chú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn
失。庆喜当知！除此般若波罗蜜多甚深经典，
shòu chí zhū yú wǒ suǒshuō fǎ shè yǒuwàng shī qí zuì shàngqīng ruò yú
受持诸余我所说法，设有忘失其罪尚轻。若于
bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn bú shànshòu chí xià zhì yī jù
般若波罗蜜多甚深经典不善受持，下至一句
yǒusuǒwàng shī qí zuì shènzhòng qìng xǐ dāng zhī ruò yú bō rě
有所忘失，其罪甚重。庆喜当知！若于般若
bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn xià zhì yī jù néngshànshòu chí bú wàng
波罗蜜多甚深经典，下至一句能善受持不忘
shī zhěhuò fú wúliàng ruò yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn bú
失者获福无量。若于般若波罗蜜多甚深经典不
shànshòu chí xià zhì yī jù yǒuwàng shī zhě suǒhuòzhòng zuì tóngqián
善受持，下至一句有忘失者，所获重罪同前
fú liàng shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng
福量。是故，庆喜，我以般若波罗蜜多甚深经
diǎn yīn qín fù rǔ dāngzhèngshòu chí dú sòng tōng lì rú lǐ
典殷勤付汝，当正受持、读诵、通利、如理
sī wéi guǎngwèi tā shuō fēn bié kāi shì lìngshòu chí zhě jiū jìng jiě
思惟、广为他说、分别开示，令受持者究竟解

liǎowén yì yì qù
了文义趣。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨于深般若波罗
mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi guǎng
蜜多，受持、读诵、究竟通利、如理思惟、广
wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng qí jiě liǎo shì pú sà mó hē sà zé wéi
为他说，分别开示令其解了，是菩萨摩诃萨则为
shòu chí shè qǔ guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn suǒ zhèng wú shàng
受持摄取过去、未来、现在诸佛世尊所证无上
zhèng děng pú tí shēng zhǎng zhī chù qìng xǐ dāng zhī ruò yǒu qíng lèi
正等菩提生长之处。庆喜当知！若有情类
qǐ yīn jìng xīn xiàn yú wǒ suǒ yù chí zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi
起殷净心现于我所，欲持种种上妙华鬘乃
zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú xiè juàn zhě dāng
至灯明，供养恭敬、尊重赞叹无懈倦者，当
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng
于般若波罗蜜多至心听闻、受持、读诵、究竟
tōng lì rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng qí jiě
通利、如理思惟、广为他说，分别开示令其解
liǎo huò fù shū xiě zhòng bǎo zhuāng yán héng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào
了，或复书写众宝庄严，恒以种种上妙
huā mǎn nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bù yīng xiè
华鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹不应懈
xī
息。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà gòng yǎng gōng jìng zūn
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō zé wéi xiàn qián gòng yǎng
重赞叹甚深般若波罗蜜多，则为现前供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wǒ jí shí fāng sān shì zhū fó qìng xǐ dāng zhī
恭敬、尊重赞叹我及十方三世诸佛。庆喜当知！
ruò pú sà mó hē sà wén shēn bō rě bō luó mì duō qǐ yīn jìng xīn gōng
若菩萨摩诃萨闻深般若波罗蜜多，起殷净心恭
jìng ài yào jí yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng
敬爱乐，即于过去、未来、现在一切如来、应、
zhèng děng jué suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí qǐ yīn jìng xīn gōng
正等觉所证无上正等菩提，起殷净心恭

jìng ài yào qìng xǐ rǔ ruò ài yào yú wǒ bù shě yú wǒ yì dāng
敬爱乐。庆喜，汝若爱乐于我、不舍于我，亦当
ài yào bù shě bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn xià zhì yī jù
爱乐、不舍般若波罗蜜多甚深经典，下至一句
wù lìng wàng shī
勿令忘失。

qìng xǐ wǒ shuō rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn
“庆喜，我说如是般若波罗蜜多甚深经典

fù zhǔ yīn yuán suī jīng wú liàng bǎi qiān dà jié yì bù kě jìn jǔ yào
付嘱因缘，虽经无量百千大劫亦不可尽。举要

yán zhī rú wǒ jì shì rǔ děng dà shī shēnshēn bō rě bō luó mì duō
言之，如我既是汝等大师，甚深般若波罗蜜多

dāng zhī yì shì rǔ děng dà shī rǔ děng tiān rén ā sù luò děng jìng
当知亦是汝等大师，汝等天、人、阿素洛等敬

zhòng yú wǒ yì dāng jìng zhòng shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì gù
重于我，亦当敬重甚深般若波罗蜜多。是故，

qìng xǐ wǒ yǐ wú liàng shàn qiǎo fāng biàn fù rǔ bō rě bō luó mì duō
庆喜我以无量善巧方便，付汝般若波罗蜜多

shēnshēn jīng diǎn rǔ dāng shòu chí wú lìng wàng shī wǒ jīn chí cǐ shēn
甚深经典，汝当受持无令忘失。我今持此甚

shēn bō rě bō luó mì duō duì zhū tiān rén ā sù luò děng wú liàng
深般若波罗蜜多，对诸天、人、阿素洛等无量

dà zhòng fù zhǔ yú rǔ yīng zhèng shòu chí wú lìng wàng shī
大众付嘱于汝，应正受持勿令忘失。

qìng xǐ wǒ jīn shí yán gào rǔ zhū yǒu jìng xìn yù bù shě fó
“庆喜，我今实言告汝，诸有净信欲不舍佛、

yù bù shě fǎ yù bù shě sēng fù yù bù shě sān shì zhū fó suǒ zhèng
欲不舍法、欲不舍僧，复欲不舍三世诸佛所证

wú shàng zhèng děng pú tí dìng bù yīng shě shēnshēn bō rě bō luó mì
无上正等菩提，定不应舍甚深般若波罗蜜

duō rú shì míng wéi wǒ děng zhū fó jiào jiè jiào shòu zhū dì zǐ fǎ
多，如是名为我等诸佛教诫教授诸弟子法。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài yào tīng
“庆喜当知！若善男子、善女人等爱乐听

wén shēnshēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì
闻甚深般若波罗蜜多，受持、读诵、究竟通利、

rú lǐ sī wéi yǐ wú liàng mén guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì shī shè
如理思惟，以无量门广为他说，分别开示施設

jiàn lì lìng qí jiě liǎo jīng jìn xiū xíng shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
建立，令其解了精进修行；是善男子、善女人等

jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng sù yuánmǎn yī qiè zhì zhì
疾证无上正等菩提，能速²⁸圆满一切智智。

suǒ yǐ zhě hé zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yī qiè zhì zhì jiē
所以者何？诸佛无上正等菩提、一切智智皆

yī rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù qīng xǐ dāng
依如是甚深般若波罗蜜多而得生故。庆喜当

zhī sān shì zhū fó jiē yī rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō chū
知！三世诸佛皆依如是甚深般若波罗蜜多，出

shēng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù qīng xǐ ruò pú sà mó hē
生无上正等菩提。是故，庆喜，若菩萨摩诃

sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí dāng qín jīng jìn xiū xué rú shì shènsēn
萨欲得无上正等菩提，当勤精进修学如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì
深般若波罗蜜多。所以者何？甚深般若波罗蜜

duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ shēngzhū pú sà mó hē sà gù
多是诸菩萨摩诃萨母，生诸菩萨摩诃萨故。

qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà qín xué liù zhǒng bō luó
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨勤学六种波罗

mì duō sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù qīng xǐ wǒ
蜜多，速证无上正等菩提。是故，庆喜，我

yǐ cǐ liù bō luó mì duō gèng fù zhǔ rǔ dāngzhèngshòu chí wú lìng wàng
以此六波罗蜜多更付嘱汝，当正受持无令忘

shī suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō luó mì duō shì zhū rú lái
失。所以者何？如是六种波罗蜜多是诸如来、

yīng zhèngděngjué wú jìn fǎ zàng yī qiè fó fǎ cóng cǐ shēng gù
应、正等觉无尽法藏，一切佛法从此生故。

qīng xǐ dāng zhī shí fāng sān shì zhū fó shì zūn suǒ shuō fǎ yào jiē shì
庆喜当知！十方三世诸佛世尊所说法要，皆是

liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng zhī suǒ liú chū qīng xǐ dāng zhī
六种波罗蜜多无尽法藏之所流出。庆喜当知！

shí fāng sān shì zhū fó shì zūn jiē yī liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ
十方三世诸佛世尊，皆依六种波罗蜜多无尽法

zàng jīng qín xiū xué zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí qīng xǐ dāng
藏精勤修学，证得无上正等菩提。庆喜当

²⁸ 大正藏：近；永乐北藏及龙藏：速

zhī shí fāngsān shì zhū fó shì zūnshēngwén dì zǐ jiē yī liù zhǒng bō
知！十方三世诸佛世尊声闻弟子，皆依六种波
luó mì duō wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué yǐ zhèng dāng rù wú yú
罗蜜多无尽法藏精勤修学，已、正、当入无余
niè pán
涅槃。

fù cì qīng xǐ jiǎ shǐ rǔ wèishēngwénshèngrénshuōshēng
“复次，庆喜，假使汝为声闻乘人说声
wén fǎ yóu cǐ fǎ gù sānqiān dà qiān shì jiè yǒuqíng yī qiè jiē dé
闻法，由此法故，三千大千世界有情一切皆得
ā luó hàn guǒ yóu wèi wèi wǒ zuò fó dì zǐ suǒ yīng zuò shì rǔ ruò néng
阿罗汉果，犹未为我作佛弟子所应作事。汝若能
wèi pú sà shèng rén xuān shuō yī jù shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng
为菩萨乘人宣说一句甚深般若波罗蜜多相
yīng zhī fǎ jí míng wèi wǒ zuò fó dì zǐ suǒ yīng zuò shì wǒ yú cǐ shì
应之法，即名为我作佛弟子所应作事，我于此事
shēn shēng suí xǐ shèng rǔ jiào huà sān qiān dà qiān shì jiè yǒu qíng yī qiè
深生随喜，胜汝教化三千大千世界有情一切
jiē dé ā luó hàn guǒ
皆得阿罗汉果。

fù cì qīng xǐ jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
“复次，庆喜，假使三千大千世界一切有情，
yóu tā jiào lì fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn jù shí zhèng dé ā luó
由他教力，非前非后皆得人身，俱时证得阿罗
hàn guǒ shì zhū ā luó hàn suǒ yǒu shī xìng jiè xìng xiū xìng zhū fú yè
汉果，是诸阿罗汉所有施性、戒性、修性诸福业
shì yú rǔ yì yún hé bǐ fú yè shì nìng wéi duō fǒu
事，于汝意云何？彼福业事宁为多不？”

qīng xǐ dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì bǐ
庆喜答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！彼
fú yè shì wú liàng wú biān
福业事无量无边。”

fó gào qīng xǐ ruò yǒu shēng wén néng wèi pú sà xuān shuō bō
佛告庆喜：“若有声闻能为菩萨宣说般
rě bō luó mì duō xiāng yīng zhī fǎ jīng yī rì yè suǒ huò fú jù shèn
若波罗蜜多相应之法，经一日夜，所获福聚甚
duō yú bǐ
多于彼。

qìng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì fù zhì yī rì
“庆喜当知！置一日夜但经一日，复置一日

dàn jīng bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī shí dàn jīng shí
但经半日，复置半日但经一时，复置一时但经食

qǐng fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng é ěr fù
顷，复置食顷但经须臾，复置须臾但经俄尔，复

zhì é ěr jīng tán zhǐ qǐng shì shēng wén rén néng wéi pú sà xuān shuō bō
置俄尔经弹指顷，是声闻人能为菩萨宣说般

rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ suǒ huò fú jù shènduō yú qián hé
若波罗蜜多相应之法，所获福聚甚多于前。何

yǐ gù cǐ shēng wén rén suǒ huò fú jù chāo guò yī qiè shēng wén
以故？此声闻人所获福聚，超过一切声闻、

dú jué zhū shàn gēn gù
独觉诸善根故。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèi shēng wén rén xuān
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨为声闻人宣

shuō zhǒng zhǒng shēng wén chéng fǎ jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè
说种种声闻乘法，假使三千大千世界一切

yǒu qíng yóu cǐ fǎ gù xī jiē zhèng dé ā luó hàn guǒ jiē jù zhǒng
有情由此法故，悉皆证得阿罗汉果，皆具种

zhǒng shū shèng gōng dé yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ
种殊胜功德。于意云何？是菩萨摩诃萨由此

yīn yuán suǒ huò fú jù nìng wéi duō fǒu
因缘，所获福聚宁为多不？”

qìng xǐ dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì shì
庆喜答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！是

pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù wú liàng wú biān
菩萨摩诃萨所获福聚无量无边。”

fó gào qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèi shēng wén chéng shàn
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨为声闻乘善

nán zǐ děng huò dú jué shèng shàn nán zǐ děng huò wú shàng shèng shàn
男子等，或独觉乘善男子等，或无上乘善

nán zǐ děng xuān shuō bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ jīng yī rì
男子等，宣说般若波罗蜜多相应之法，经一日

yè suǒ huò fú jù shènduō yú qián
夜，所获福聚甚多于前。

qìng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì fù zhì yī rì
“庆喜当知！置一日夜但经一日，复置一日

dàn jīng bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī shí dàn jīng shí
但经半日，复置半日但经一时，复置一时但经食
qǐng fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng é ěr fù
顷，复置食顷但经须臾，复置须臾但经俄尔，复
zhì é ěr jīng tán zhǐ qǐng shì pú sà mó hē sà néng wèi sān shèng shàn
置俄尔经弹指顷，是菩萨摩诃萨能为三乘善
nán zǐ děng xuān shuō bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ suǒ huò fú
男子等宣说般若波罗蜜多相应之法，所获福
jù shèng duō yú qián wú liàng wú shù hé yǐ gù shèn shēn bō rě bō
聚甚多于前无量无数。何以故？甚深般若波
luó mì duō xiāng yìng fǎ shī chāo guò yī qiè shēng wén dú jué xiāng yìng
罗蜜多相应法施，超过一切声闻、独觉相应
fǎ shī jí bǐ èr shèng zhū shàn gēn gù suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó
法施及彼二乘诸善根故。所以者何？是菩萨摩
hē sà zì qiú wú shàng zhèng děng pú tí yì yǐ dà shèng xiāng yìng zhī
诃萨自求无上正等菩提，亦以大乘相应之
fǎ shì xiàn quàn dǎo zàn lì qìng xǐ tā zhū yǒu qíng lìng yú wú
法示现、劝导、赞励、庆喜他诸有情，令于无
shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn
上正等菩提得不退转。

qìng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà zì xiū bù shī bō luó
“庆喜当知！是菩萨摩诃萨自修布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì jiào tā xiū bù shī bō luó mì
蜜多乃至般若波罗蜜多，亦教他修布施波罗蜜
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
多乃至般若波罗蜜多；自住内空乃至无性自性
kōng yì jiào tā zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì zhù zhēn rú
空，亦教他住内空乃至无性自性空；自住真如
nǎi zhì bù sī yì jiè yì jiào tā zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì
乃至不思議界，亦教他住真如乃至不思議界；自
zhù kǔ jí miè dào shèng dì yì jiào tā zhù kǔ jí miè
住苦、集、灭、道圣谛，亦教他住苦、集、灭、
dào shèng dì zì xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì jiào tā xiū
道圣谛；自修四念住乃至八圣道支，亦教他修
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zì xiū sì jìng lù sì wú liàng
四念住乃至八圣道支；自修四静虑、四无量、
sì wú sè dìng yì jiào tā xiū sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
四无色定，亦教他修四静虑、四无量、四无色定；

zì xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì jiào tā xiū kōng wú
自修空、无相、无愿解脱门，亦教他修空、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì
相、无愿解脱门；自修八解脱乃至十遍处，亦
jiào tā xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù zì xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ
教他修八解脱乃至十遍处；自修极喜地乃至法
yún dì yì jiào tā xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì xiū yī qiè tuó
云地，亦教他修极喜地乃至法云地；自修一切陀
luó ní mén sān mó dì mén yì jiào tā xiū yī qiè tuó luó ní mén sān
罗尼门、三摩地门，亦教他修一切陀罗尼门、三
mó dì mén zì xiū wǔ yǎn liù shéntōng yì jiào tā xiū wǔ yǎn liù
摩地门；自修五眼、六神通，亦教他修五眼、六
shéntōng zì xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì jiào
神通；自修如来十力乃至十八佛不共法，亦教
tā xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xiū sān shí èr
他修如来十力乃至十八佛不共法；自修三十二
xiàng bā shí suí hǎo yì jiào tā xiū sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
相、八十随好，亦教他修三十二相、八十随好；
zì xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì jiào tā xiū wú wàng shī fǎ
自修无忘失法、恒住舍性，亦教他修无忘失法、
héngzhù shěxìng zì xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性；自修一切智、道相智、一切相智，
yì jiào tā xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xiū pú
亦教他修一切智、道相智、一切相智；自修菩
sà mó hē sà xíng yì jiào tā xiū pú sà mó hē sà xíng zì xiū wú shàng
萨摩诃萨行，亦教他修菩萨摩诃萨行；自修无上
zhèngděng pú tí yì jiào tā xiū wú shàng zhèngděng pú tí zì xiū yī
正等菩提，亦教他修无上正等菩提；自修一
qiè zhì zhì yì jiào tā xiū yī qiè zhì zhì yóu cǐ yīn yuán shàngēn zēng
切智智，亦教他修一切智智。由此因缘善根²⁹增
zhǎng jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí
长，疾证无上正等菩提。

qìng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shū
“庆喜当知！是菩萨摩诃萨成就如是殊

shèng shàngēn yì niàn rú shì shū shèng shàngēn ruò yú wú shàng zhèng
胜善根，忆念如是殊胜善根，若于无上正

²⁹ 大正藏：根；永乐北藏：根；龙藏：眼；校勘：根

děng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě wú yǒu shì chù
等菩提有退转者，无有是处。”

ěr shí shì zūn sì zhòngwéirào zànshuō bō rě bō luó mì duō
尔时，世尊四众围绕，赞说般若波罗蜜多，
fù ā nán tuó lìng shòu chí yǐ fù yú yī qiè tiān lóng yào chā jiàn
付阿难陀令受持已，复于一切天、龙、药叉、健
dá fù ā sù luò jiē lù tú jǐn nà luò mò hū luò qié rén
达缚、阿素洛、揭路荼、紧捺洛、莫呼洛伽、人
fēi rén děng dà zhòng huì qián xiàn shén tōng lì lìng zhòng jiē jiàn bú dòng
非人等大众会前现神通力，令众皆见不动
rú lái yīng zhèngděngjué shēngwén pú sà dà zhòngwéirào
如来、应、正等觉，声闻、菩萨、大众围绕，
wèi hǎi yù huì xuānshuō miào fǎ jí jiàn bǐ tǔ yán jìng zhī xiàng qí
为海喻会宣说妙法，及见彼土严净之相；其
shēngwén sēng jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú fù fán nǎo dé zhēn
声闻僧皆阿罗汉、诸漏已尽，无复烦恼、得真
zì zài xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo huì mǎ yì rú dà lóng
自在，心善解脱、慧善解脱，如调慧马亦如大龙，
yǐ zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn dài dé jǐ lì
已作所作、已办所办，弃诸重担、逮得己利，
jìn zhū yǒu jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì yī jiū jìng qí
尽诸有结、正知解脱，至心自在、第一究竟；其
pú sà sēng yī qiè jiē shì zhòng wàng suǒ shí dé tuó luó ní jí wú ài
菩萨僧一切皆是众望所识，得陀罗尼及无碍
biàn chéng jiù wú liàng bù kě sī yì bù kě chēng liáng wēi miào gōng dé
辩，成就无量不可思议、不可称量微妙功德。
fó shè shén lì lìng cǐ zhòng huì tiān lóng yào chā jiàn dá fù děng
佛摄神力，令此众会天、龙、药叉、健达缚等，
bú fù jiàn bǐ bú dòng rú lái yīng zhèngděngjué shēngwén pú sà jí
不复见彼不动如来应正等觉、声闻、菩萨及
yú dà zhòng bìng bǐ fó tǔ yán jìng zhī xiàng bǐ fó zhòng huì jí yán jìng
余大众，并彼佛土严净之相。彼佛众会及严净
tǔ jiē fēi cǐ tǔ yǎngēn suǒ duì suǒ yǐ zhě hé fó shè shén lì
土，皆非此土眼根所对。所以者何？佛摄神力，
yú bǐ yuǎn jìng wú jiàn yuán gù
于彼远境不见缘故。

ěr shí fó gào ā nán tuó yán bú dòng rú lái yīng zhèng
尔时，佛告阿难陀言：“不动如来、应、正

děngjuéguó tǔ zhòng huì rǔ gèngjiàn fǒu
等觉国土众会，汝更见不？”

ā nántuóyán wǒ bú fù jiàn bǐ shì fēi cǐ yǎnsuǒxíng gù
阿难陀言：“我不复见，彼事非此眼所行故。”

fó gào jù shòu ā nántuóyán rú bǐ rú lái zhòng huì guó tǔ
佛告具寿阿难陀言：“如彼如来众会国土

fēi cǐ tǔ yǎnsuǒxíng jìng jiè dāng zhī zhū fǎ yì fù rú shì fēi yǎngēn
非此土眼所行境界，当知诸法亦复如是，非眼根

děngsuǒxíng jìng jiè qìng xǐ dāng zhī fǎ bù xíng fǎ fǎ bú jiàn fǎ
等所行境界。庆喜当知！法不行法，法不见法，

fǎ bù zhī fǎ fǎ bú zhèng fǎ qìng xǐ dāng zhī yī qiè fǎ xìng wú
法不知法，法不证法。庆喜当知！一切法性无

néngxíngzhě wú néngjiànzhě wú néng zhī zhě wú néngzhèngzhě
能行者、无能见者、无能知者、无能证者、

wú dòng wú zuò suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ jiē wú zuò yòng
无动、无作。所以者何？以一切法皆无作用，

néng qǔ suǒ qǔ jù rú xū kōng xìng yuǎn lí gù yī yī qiè fǎ bù
能取、所取俱如虚空，性远离故；以一切法不

kě sī yì néng suǒ sī yì jiē rú huàn shì xìng yuǎn lí gù yī
可思议，能、所思议皆如幻士，性远离故；以

yī qiè fǎ wú zuò shòuzhě rú guāng yǐng děng bù jiān shí gù
一切法无作、受者，如光影等，不坚实故。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng néng
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨能如是行，能

rú shì jiàn néng rú shì zhī néng rú shì zhèng shì xíng bō rě bō luó
如是见，能如是知，能如是证，是行般若波罗

mì duō yì bù zhí zhuó cǐ zhū fǎ xiàng qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà
蜜多，亦不执著此诸法相。庆喜当知！若菩萨

mó hē sà rú shì xué shí shì xué bō rě bō luó mì duō qìng xǐ dāng zhī
摩诃萨如是学时，是学般若波罗蜜多。庆喜当知！

ruò pú sà mó hē sà yù dé yī qiè bō luó mì duō sù jí yuán mǎn zhì
若菩萨摩诃萨欲得一切波罗蜜多速疾圆满，至

yī qiè fǎ jiū jìng bǐ àn yīngxué bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé
一切法究竟彼岸，应学般若波罗蜜多。所以者何？

rú shì xuézhě yú zhū xuézhōng wéi zuì wéishèng wéizūn wéigāo wéi
如是学者，于诸学中为最为胜、为尊为高、为

miào wéi wēimiào wéishàng wéi wú shàng lì yì ān lè yī qiè shì jiān
妙为微妙、为上为无上，利益安乐一切世间，

wú yī hù zhě wèi zuò yī hù zhū fó shì zūn kāi xǔ chēng zàn xiū xué bō
无依护者为作依护，诸佛世尊开许称赞修学般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī zhū fó pú sà xué cǐ xué yǐ zhù cǐ xué
“庆喜当知！诸佛、菩萨学此学已住此学
zhōng néng yǐ yòu shǒu ruò yòu zú zhǐ jǔ qǔ sān qiān dà qiān shì jiè
中，能以右手若右足指，举取三千大千世界，
zhì zhì tā fāng huò huán běn chù qí zhōng yǒu qíng bù zhī bù jué wú sǔn
掷置他方或还本处，其中有情不知不觉无损
wú bù suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé wēi lì
无怖。所以者何？甚深般若波罗蜜多功德威力
bù kě sī yì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jí zhū pú sà xué cǐ bō
不可思议。过去未来现在诸佛及诸菩萨，学此般
rě bō luó mì duō yú qù³⁰ lái jīn jí wú wéi fǎ xī jiē huò dé
若波罗蜜多，于去³⁰、来、今及无为法，悉皆获得
wú ài zhì jiàn shì gù qìng xǐ wǒ shuō néng xué shèn shēn bō rě bō
无碍智见。是故，庆喜，我说能学甚深般若波
luó mì duō yú zhū xué zhōng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào
罗蜜多，于诸学中为最为胜、为尊为高、为妙
wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng qìng xǐ dāng zhī zhū yǒu yù qǔ
为微妙、为上为无上。庆喜当知！诸有欲取
shèn shēn bō rě bō luó mì duō liàng biān jì zhě rú yú chī zhě yù qǔ
甚深般若波罗蜜多量、边际者，如愚痴者欲取
xū kōng liàng jí biān jì hé yǐ gù shèn shēn bō rě bō luó mì duō
虚空量及边际，何以故？甚深般若波罗蜜多
gōng dé wú liàng wú biān jì gù
功德无量无边际故。

qìng xǐ dāng zhī wǒ zhōng bù shuō shèn shēn bō rě bō luó mì
“庆喜当知！我终不说甚深般若波罗蜜
duō gōng dé shèng lì rú míng shēn děng yǒu liàng biān jì suǒ yǐ zhě
多功德胜利，如名身等有量、边际。所以者
hé míng jù wén shēn shì yǒu liàng fǎ shèn shēn bō rě bō luó mì duō
何？名句、文身是有量法，甚深般若波罗蜜多
gōng dé shèng lì fēi yǒu liàng fǎ fēi míng shēn děng néng liàng bō rě bō
功德胜利非有量法，非名身等能量般若波

³⁰ 大正藏：去；永乐北藏及龙藏：未；校勘：去

luó mì duōgōng dé shèng lì yì fēi bō rě bō luó mì duōgōng dé shèng
罗蜜多功德胜利，亦非般若波罗蜜多功德胜
lì shì bǐ suǒliáng
利是彼所量。”

ěr shí qīng xǐ biàn bó fó yán hé yīn yuán gù shènsēn bō
尔时，庆喜便白佛言：“何因缘故，甚深般
rě bō luó mì duōshuō wéi wú liàng
若波罗蜜多说为无量？”

fó gào qīng xǐ shènsēn bō rě bō luó mì duōxìng wú jìn gù
佛告庆喜：“甚深般若波罗蜜多性无尽故
shuō wéi wú liàng xìng yuǎn lí gù shuō wéi wú liàng xìng jì jìng gù shuō wéi
说为无量，性远离故说为无量，性寂静故说为
wú liàng rú shí jì gù shuō wéi wú liàng rú xū kōng gù shuō wéi wú liàng
无量，如实际故说为无量，如虚空故说为无量，
gōng dé duō gù shuō wéi wú liàng wú biān jì gù shuō wéi wú liàng bù kě
功德多故说为无量，无边际故说为无量，不可
liáng gù shuō wéi wú liàng qīng xǐ dāng zhī sān shì zhū fó jiē xué bō rě
量故说为无量。庆喜当知！三世诸佛皆学般若
bō luó mì duō jiū jìng yuán mǎn zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
波罗蜜多，究竟圆满证得无上正等菩提，
wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì ér cǐ bō rě bō luó mì duō cháng wú
为诸有情宣说开示，而此般若波罗蜜多常无
miè jìn suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì duō rú tài xū
灭³¹尽。所以者何？甚深般若波罗蜜多如太虚
kōng bù kě jìn gù qīng xǐ dāng zhī zhū yǒu yù jìn shènsēn bō rě bō
空不可尽故。庆喜当知！诸有欲尽甚深般若波
luó mì duō zé wéi yù jìn xū kōng biān jì shì gù qīng xǐ shènsēn
罗蜜多，则为欲尽虚空边际。是故，庆喜，甚
shēn bō rě bō luó mì duōshuō wéi wú jìn yóu wú jìn gù shuō wéi wú
深般若波罗蜜多说为无尽，由无尽故说为无
liàng
量。”

ěr shí shàn xiàn zuò shì niàn yán cǐ chù shènsēn wǒ dāng
尔时，善现作是念言：“此处甚深，我当
wèn fó
问佛。”

³¹ 大正藏：减；永乐北藏及龙藏：灭

zuò shì niàn yǐ biàn bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
作是念已，便白佛言：“甚深般若波罗蜜多，

hé gù rú lái shuō wéi wú jìn
何故如来说为无尽？”

fó gào shàn xiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō rú tài xū kōng
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多如太虚空，

bù kě jìn gù shuō wéi wú jìn
不可尽故说为无尽。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yīng yǐn
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨应引

fā bō rě bō luó mì duō
发般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng guān sè wú jìn gù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨应观色无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān shòu xiǎng xíng shí wú jìn
引发般若波罗蜜多，应观受、想、行、识无尽

gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān yǎn chù wú jìn gù yīn fā
故，引发般若波罗蜜多；应观眼处无尽故，引发

bō rě bō luó mì duō yīng guān ěr bí shé shēn yì chù wú
般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、身、意处无

jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān sè chù wú jìn gù yīn
尽故，引发般若波罗蜜多；应观色处无尽故，引

fā bō rě bō luó mì duō yīng guān shēng xiāng wèi chù fǎ chù
发般若波罗蜜多，应观声、香、味、触、法处

wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān yǎn jiè wú jìn gù
无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼界无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān ěr bí shé shēn yì
引发般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、身、意

jiè wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān sè jiè wú jìn gù
界无尽故，引发般若波罗蜜多；应观色界无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān shēng xiāng wèi chù fǎ
引发般若波罗蜜多，应观声、香、味、触、法

jiè wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān yǎn shí jiè wú jìn
界无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼识界无尽

gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān ěr bí shé shēn
故，引发般若波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān yǎn chù wú
意识界无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼触无

jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn
尽故，引发般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、身、
yì chù wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎnchùwéi
意触无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān
缘所生诸受无尽故，引发般若波罗蜜多，应观
ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú jìn gù
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受无尽故，
yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān dì jiè wú jìn gù yīn fā bō rě
引发般若波罗蜜多；应观地界无尽故，引发般若
bō luó mì duō yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú jìn gù
波罗蜜多，应观水、火、风、空、识界无尽故，
yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán wú jìn gù yīn fā bō
引发般若波罗蜜多；应观因缘无尽故，引发般
rě bō luó mì duō yīngguānděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàng
若波罗蜜多，应观等无间缘、所缘缘、增上
yuán wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān wú míng wú jìn
缘无尽故，引发般若波罗蜜多；应观无明无尽
gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng shí míng sè
故，引发般若波罗蜜多，应观行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎo wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō
忧恼无尽故，引发般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān sè rú xū
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观色如虚

kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng
空无尽故，引发般若波罗蜜多，应观受、想、
xíng shí rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān
行、识如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观
yǎnchù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān
眼处如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多，应观
ěr bí shé shēn yì chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě
耳、鼻、舌、身、意处如虚空无尽故，引发般若
bō luó mì duō yīngguān sè chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě
波罗蜜多；应观色处如虚空无尽故，引发般若
bō luó mì duō yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù rú xū kōng
波罗蜜多，应观声、香、味、触、法处如虚空

wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn jiè rú xū kōng
无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼界如虚空

wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé
无尽故，引发般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、

shēn yì jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng
身、眼界如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应

guān sè jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng
观色界如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多，应

guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā
观声、香、味、触、法界如虚空无尽故，引发

bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn shí jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn
般若波罗蜜多；应观眼识界如虚空无尽故，引

fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì shí
发般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、身、意识

jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn
界如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼

chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr
触如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多，应观耳、

bí shé shēn yì chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó
鼻、舌、身、意触如虚空无尽故，引发般若波罗

mì duō yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú xū kōng wú jìn gù
蜜多；应观眼触为缘所生诸受如虚空无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì
引发般若波罗蜜多，应观耳、鼻、舌、身、意

chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō
触为缘所生诸受如虚空无尽故，引发般若波

luó mì duō yīngguān dì jiè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō
罗蜜多；应观地界如虚空无尽故，引发般若波

luó mì duō yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú xū kōng wú
罗蜜多，应观水、火、风、空、识界如虚空无

jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán rú xū kōng wú
尽故，引发般若波罗蜜多；应观因缘如虚空无

jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānděng wú jiànyuán suǒ
尽故，引发般若波罗蜜多，应观等无间缘、所

yuányuán zēngshàngyuán rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó
缘缘、增上缘如虚空无尽故，引发般若波罗

mì duō yīngguān wú míng rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó
蜜多；应观无明如虚空无尽故，引发般若波罗

mì duō yīngguānxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
蜜多，应观行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú xū kōng wú jìn gù
取、有、生、老死愁叹苦忧恼如虚空无尽故，
yǐn fā bō rě bō luó mì duō
引发般若波罗蜜多。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngzuò rú shì yǐn fā bō rě
“善现，诸菩萨摩诃萨应作如是，引发般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì guānchá shí èr
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是观察十二

yuán qǐ yuǎn lí èr biān zhū pú sà mó hē sà rú shì guānchá shí èr
缘起远离二边，诸菩萨摩诃萨如是观察十二

yuán qǐ wú zhōng wú biān shì zhū pú sà mó hē sà zhòng bú gòngmiào
缘起无中无边，是诸菩萨摩诃萨众不共妙

guān wèiyào ān zuòmiào pú tí zuò fāngnéng rú shì rú shí guānchá shí
观，谓要安坐妙菩提座，方能如是如实观察十

èr yuán qǐ lǐ qù shèshēn rú tài xū kōng bù kě jìn gù biànnéng
二缘起理趣甚深，如太虚空不可尽故，便能

zhèng dé yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yǐ rú
证得一切智智。善现当知！若菩萨摩诃萨以如

xū kōng wú jìn xíngxiàng xíngshēn bō rě bō luó mì duō rú shí guānchá
虚空无尽行相，行深般若波罗蜜多，如实观察

shí èr yuán qǐ bú duòshēngwén jí dú jué dì jí zhèng wú shàng
十二缘起，不堕声闻及独觉地，疾证无上

zhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà rě yú wú
正等菩提。善现当知！诸菩萨摩诃萨若于无

shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē yóu bù yī rú shì zuò yì
上正等菩提有退转者，皆由不依如是作意

fāngbiànshànqiǎo bù rú shí zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
方便善巧，不如实知诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō yún hé yīng yǐ wú jìn xíngxiàng yǐn fā bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，云何应以无尽行相引发般若波罗蜜多？

yún hé yīng yǐ wú jìn xíngxiàng rú shí guānchá shí èr yuán qǐ
云何应以无尽行相如实观察十二缘起？

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà ruò yú wú shàngzhèng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨若于无上正

děng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē yóuyuǎn lí yīn fā bō rě bō luó mì
等菩提有退转者，皆由远离引发般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà rě yú wú
多方便善巧。善现当知！诸菩萨摩诃萨若于无
shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎnzhě yī qiè jiē yī yīn fā bō rě bō
上正等菩提不退转者，一切皆依引发般若波
luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo shì pú sà mó hē sà yóu yī rú shì fāng
罗蜜多方便善巧，是菩萨摩诃萨由依如是方
biàn shàn qiǎo xíng shēn bō rě bō luó mì duō yī rú xū kōng wú jìn xíng
便善巧行深般若波罗蜜多，以如虚空无尽行
xiàng rú shí guān chá shí èr yuán qǐ yóu cǐ yīn yuán sù néng yuán mǎn
相如实观察十二缘起。由此因缘，速能圆满
shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
甚深般若波罗蜜多，疾能证得一切智智。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì guān chá yuán
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是观察缘
qǐ fǎ shí bú jiàn yǒu fǎ wú yīn ér shēng bú jiàn yǒu fǎ xìng xiàng cháng
起法时，不见有法无因而生，不见有法性相常
zhù bú jiàn yǒu fǎ yǒu zuò shòu zhě shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà
住，不见有法有作、受者。善现当知！诸菩萨
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yī rú xū kōng wú jìn xíng xiàng
摩诃萨行深般若波罗蜜多，以如虚空无尽行相
rú shí guān chá shí èr yuán qǐ yīn fā bō rě bō luó mì duō xiū zhū pú
如实观察十二缘起，引发般若波罗蜜多修诸菩
sà mó hē sà xíng jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
萨摩诃萨行，疾证无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī ruò shí pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“善现当知！若时菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō yī rú xū kōng wú jìn xíng xiàng yīn fā bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，以如虚空无尽行相引发般若波罗蜜多，
rú shí guān chá shí èr yuán qǐ shì shí pú sà mó hē sà bú jiàn sè yùn
如实观察十二缘起。是时菩萨摩诃萨不见色蕴，
bú jiàn shòu xiǎng xíng shí yùn bú jiàn yǎn chù bú jiàn ěr
不见受、想、行、识蕴；不见眼处，不见耳、
bí shé shēn yì chù bú jiàn sè chù bú jiàn shēng xiāng
鼻、舌、身、意处；不见色处，不见声、香、
wèi chù fǎ chù bú jiàn yǎn jiè bú jiàn ěr bí shé shēn
味、触、法处；不见眼界，不见耳、鼻、舌、身、

yì jiè bú jiàn sè jiè bú jiànshēng xiāng wèi chù fǎ jiè
眼界；不见色界，不见声、香、味、触、法界；
bú jiànyǎn shí jiè bú jiàn ěr bí shé shēn yì shí jiè bú
不见眼识界，不见耳、鼻、舌、身、意识界；不
jiànyǎnchù bú jiàn ěr bí shé shēn yì chù bú jiànyǎnchù
见眼触，不见耳、鼻、舌、身、意触；不见眼触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú jiàn ěr bí shé shēn yì chùwéi
为缘所生诸受，不见耳、鼻、舌、身、意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu bú jiàn dì jiè bú jiànshuǐ huǒ fēng kōng
缘所生诸受；不见地界，不见水、火、风、空、
shí jiè bú jiàn yīn yuán bú jiànděng wú jiàn yuán suǒ yuányuán
识界；不见因缘，不见等无间缘、所缘缘、
zēngshàngyuán bú jiàn wú míng bú jiànxíng shí míng sè liù chù
增上缘；不见无明，不见行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼；
bú jiàn bù shī bō luó mì duō bú jiàn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
不见布施波罗蜜多，不见净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō bú jiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
虑、般若波罗蜜多；不见内空乃至无性自性空；
bú jiànzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bú jiàn kǔ jí miè dào shèng
不见真如乃至不思議界；不见苦、集、灭、道圣
dì bú jiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bú jiàn sì jìng lù
谛；不见四念住乃至八圣道支；不见四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng bú jiàn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
四无量、四无色定；不见空、无相、无愿解脱
mén bú jiàn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bú jiàn jìng guān dì nǎi zhì
门；不见八解脱乃至十遍处；不见净观地乃至
rú lái dì bú jiàn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bú jiàn yī qiè tuó luó
如来地；不见极喜地乃至法云地；不见一切陀罗
ní mén sān mó dì mén bú jiàn wǔ yǎn liù shéntōng bú jiàn rú
尼门、三摩地门；不见五眼、六神通；不见如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú jiàn sān shí èr xiàng bā
来十力乃至十八佛不共法；不见三十二相、八
shí suí hǎo bú jiàn wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng bú jiàn yī qiè
十随好；不见无忘失法、恒住舍性；不见一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú jiàn yù liú guǒ nǎi zhì dú jué
智、道相智、一切相智；不见预流果乃至独觉

pú tí bú jiàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng bú jiàn zhū fó wú shàng
菩提；不见一切菩萨摩诃萨行；不见诸佛无上

zhèngděng pú tí bú jiàn yī qiè zhì zhì bú jiàn cǐ fó shì jiè bú
正等菩提；不见一切智智；不见此佛世界，不

jiàn bǐ fó shì jiè bú jiàn yǒu fǎ néng jiàn cǐ fó bǐ fó shì jiè shàn
见彼佛世界；不见有法能见此佛、彼佛世界。善

xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō
现，若菩萨摩诃萨能如是行，是行般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò shí pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“善现当知！若时菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shì shí è mó jí shēngyōunǎo rú zhòng dú jiàn pì rú yǒu
罗蜜多，是时恶魔极生忧恼如中毒箭。譬如有

rén fù mǔ cù sàngshēn xīn kǔ tòng è mó yì ěr
人父母卒丧身心苦痛，恶魔亦尔。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán wéi yī è mó jiàn zhū pú sà
具寿善现便白佛言：“为一恶魔，见诸菩萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō jí shēngyōunǎo rú zhòng dú jiàn wéi
行深般若波罗蜜多，极生忧恼如中毒箭？为

duō è mó wéi biàn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jiē yì rú
多恶魔，为遍三千大千世界一切恶魔皆亦如

shì
是？”

fó gào shàn xiàn biàn mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó
佛告善现：“遍满三千大千世界一切恶魔，

jiàn zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō jí shēngyōunǎo rú zhòng
见诸菩萨行深般若波罗蜜多，极生忧恼如中

dú jiàn gè yú běnzuò bù néng zì ān suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó
毒箭，各于本座不能自安。所以者何？若菩萨摩

hē sà zhù shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù shì jiān tiān rén
诃萨住深般若波罗蜜多微妙行住，世间天、人、

ā sù luò děng sì qiú qí duǎn jiē bù néng dé yì fù bù néng rǎo luàn
阿素洛等伺求其短皆不能得，亦复不能扰乱

zhàng ài shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
障碍。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲证无上

zhèngděng pú tí dāng qín ān zhù shēn bō rě bō luó mì duō wēi
正等菩提，当勤安住甚深般若波罗蜜多微

miào xíng zhù
妙行住。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng qín ān zhù shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能勤安住甚
shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù zé néng xiū mǎn bù shī jìng
深般若波罗蜜多微妙行住，则能修满布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shànxiàndāng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。善现当
zhī ruò pú sà mó hē sà néng zhèng xiū xíng shēn bō rě bō luó mì
知！若菩萨摩诃萨能正修行甚深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo biàn néng jù zú xiū mǎn yī qiè bō luó mì duō
多方便善巧，便能具足修满一切波罗蜜多，
liú nán shì qǐ jiē néng rú shí jué zhī yuǎn lí shànxiàndāng zhī ruò pú
留难事起皆能如实觉知远离。善现当知！若菩
sà mó hē sà yù zhèng shè shòu fāng biàn shàn qiǎo yīng xíng bō rě bō luó
萨摩诃萨欲正摄受方便善巧，应行般若波罗
mì duō yīng xiū bō rě bō luó mì duō
蜜多，应修般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò shí pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“善现当知！若时菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō shì shí wú liàng wú shù shì jiè
罗蜜多，引发般若波罗蜜多，是时无量无数世界
zhū fó shì zūn xiàn shuō fǎ zhě jiē xī hù niàn shì pú sà mó hē sà yīng
诸佛世尊现说法者皆悉护念。是菩萨摩诃萨应
zuò shì niàn bǐ zhū rú lái yīng zhèngděng jué yì cóng bō rě bō
作是念：‘彼诸如来、应、正等觉亦从般若波
luó mì duō shēng yī qiè zhì shì pú sà mó hē sà zuò cǐ niàn yǐ fù
罗蜜多生一切智。’是菩萨摩诃萨作此念已，复
yīng sī wéi rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ yīng zhèng fǎ
应思惟：‘如诸如来、应、正等觉所应证法，
wǒ yì dāng zhèng rú shì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng
我亦当证。’如是，善现，若菩萨摩诃萨修行
bō rě bō luó mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō zuò shì sī wéi jīng
般若波罗蜜多，引发般若波罗蜜多，作是思惟经
tán zhǐ qǐng suǒ shēng fú jù shèng yǒu suǒ dé zhū pú sà zhòng jīng rú jìng
弹指顷所生福聚，胜有所得诸菩萨众经如殍
qié shā shù dà jié xiū xíng bù shī suǒ huò gōng dé hé kuàng néng jīng yī
伽沙数大劫修行布施所获功德，何况能经一
rì bàn rì xiū xíng bō rě bō luó mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō
日、半日修行般若波罗蜜多，引发般若波罗蜜多，

yì niàn sī wéizhū fó gōng dé
忆念思惟诸佛功德！

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néngjīng yī rì huò
“善现当知！若菩萨摩诃萨能经一日，或
fù nǎi zhì jīng tán zhǐ qǐng xiū xíng bō rě bō luó mì duō yīn fā bō rě
复乃至经弹指顷，修行般若波罗蜜多，引发般若
bō luó mì duō yì niàn sī wéizhū fó gōng dé shì pú sà mó hē sà bù
波罗蜜多，忆念思惟诸佛功德，是菩萨摩诃萨不
jiǔ dāngzhù bú tuì zhuǎn dì shì pú sà mó hē sà chángwéi rú lái、
久当住不退转地，是菩萨摩诃萨常为如来、
yīng zhèngděngjué gòngsuǒ hù niàn shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó
应、正等觉共所护念。善现当知！若菩萨摩
hē sà chángwéi rú lái、yīng zhèngděngjué suǒ hù niànzhě dìngzhèng
诃萨常为如来、应、正等觉所护念者，定证
wú shàngzhèngděng pú tí bú duòshēngwén dú jué děng dì shì pú
无上正等菩提，不堕声闻、独觉等地，是菩
sà mó hē sà jué dìng bú fù duòzhū è qù jué dìng bù shēngzhū wú xiá
萨摩诃萨决定不复堕诸恶趣，决定不生诸无暇
chù chángshēngshàn qù bù lí zhū fó
处，常生善趣不离诸佛。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō yì niàn sī wéizhū fó gōng dé jīng
蜜多，引发般若波罗蜜多，忆念思惟诸佛功德经
tán zhǐ qǐng shàngguò wú biāngōng dé shèng lì kuàngjīng yī rì ruòguò
弹指顷，尚获无边功德胜利，况经一日若过
yī rì xiū xíng bō rě bō luó mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō
一日，修行般若波罗蜜多，引发般若波罗蜜多，
yì niàn sī wéizhū fó gōng dé rú xiāngxiàng pú sà mó hē sà cháng
忆念思惟诸佛功德！如香象菩萨摩诃萨常
néng xiū xíng bō rě bō luó mì duō yīn fā bō rě bō luó mì duō yì niàn
能修行般若波罗蜜多，引发般若波罗蜜多，忆念
sī wéizhū fó gōng dé cháng bù shě lí shì pú sà mó hē sà jīn zài bú
思惟诸佛功德常不舍离，是菩萨摩诃萨今在不
dòng rú lái、yīng zhèngděngjué suǒ xiū xíng fàn xíng
动如来、应、正等觉所修行梵行。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百五十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn suí shùn pǐn dì èr shí jiǔ
第四分随顺品第二十九

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng guān zhū fǎ bù
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观诸法不
hé hé gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wú fēn bié
和合故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法无分别
gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wú zá huài gù
故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法无杂坏故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wú biàn yì gù suí shùn
随顺般若波罗蜜多；应观诸法无变异故，随顺
bō rě bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wú biǎo shì gù suí shùn bō rě
般若波罗蜜多；应观诸法无表示故，随顺般若
bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ suí jué huì gù suí shùn bō rě bō luó
波罗蜜多；应观诸法随觉慧故，随顺般若波罗
mì duō yīng guān zhū fǎ wéi yǒu jiǎ míng suǒ quán biǎo gù suí shùn bō rě
蜜多；应观诸法唯有假名所诠表故，随顺般若
bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wéi yǒu yán shuō jiǎ shī shè gù suí shùn
波罗蜜多；应观诸法唯有言说假施設故，随顺
bō rě bō luó mì duō yīng guān zhū fǎ wéi jiǎ jiàn lì wú chù wú shí
般若波罗蜜多；应观诸法唯假建立，无处、无时
yì wú shí shì kě xuān shuō gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān
亦无实事可宣说故，随顺般若波罗蜜多；应观
zhū fǎ dàn yǒu xū jiǎ xìng xiàng yòng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
诸法但有虚假性相用故，随顺般若波罗蜜多；
yīng guān zhū fǎ wú xiàn ài gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān
应观诸法无限碍故，随顺般若波罗蜜多；应观
sè yùn wú xiàn liàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng guān shòu
色蕴无限量故，随顺般若波罗蜜多；应观受、
xiǎng xíng shí yùn wú xiàn liàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
想、行、识蕴无限量故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguānyǎnchù wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观眼处无限量故，随顺般若波罗蜜多；应观
ěr bí shé shēn yì chù wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō
耳、鼻、舌、身、意处无限量故，随顺般若波
luó mì duō yīngguān sè chù wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì
罗蜜多；应观色处无限量故，随顺般若波罗蜜
duō yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù wú xiànlìàng gù
多；应观声、香、味、触、法处无限量故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn jiè wú xiànlìàng gù suí shùn
随顺般若波罗蜜多；应观眼界无限量故，随顺
bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè wú
般若波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意界无
xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān sè jiè wú xiànlìàng
限量故，随顺般若波罗蜜多；应观色界无限量
gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshēng xiāng wèi chù
故，随顺般若波罗蜜多；应观声、香、味、触、
fǎ jiè wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn shí
法界无限量故，随顺般若波罗蜜多；应观眼识
jiè wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí
界无限量故，随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
舌、身、意识界无限量故，随顺般若波罗蜜多；
yīngguānyǎnchù wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观眼触无限量故，随顺般若波罗蜜多；应观
ěr bí shé shēn yì chù wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō
耳、鼻、舌、身、意触无限量故，随顺般若波
luó mì duō yīngguānyǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú xiànlìàng gù
罗蜜多；应观眼触为缘所生诸受无限量故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì
随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì
触为缘所生诸受无限量故，随顺般若波罗蜜
duō yīngguān dì jiè wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观地界无限量故，随顺般若波罗蜜多；
yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú xiànlìàng gù suí shùn bō
应观水、火、风、空、识界无限量故，随顺般
rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán wú xiànlìàng gù suí shùn bō rě bō
若波罗蜜多；应观因缘无限量故，随顺般若波

luó mì duō yīngguānděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán
罗蜜多；应观等无间缘、所缘缘、增上缘

wú xiànliàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān wú míng wú xiàn
无量故，随顺般若波罗蜜多；应观无明无限

liàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng shí míng sè
量故，随顺般若波罗蜜多；应观行、识、名色、

liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦

yōunǎo wú xiànliàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ
烦恼无量故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法

wú xiàng zhuàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ tōng
无相状故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法通

dá xiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ běnxìngjìng
达相故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法本性净

gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú yánshuō gù
故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法无言说故，

suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú shēngděng gù suí
随顺般若波罗蜜多；应观诸法无生等故，随

shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú mièděng gù suí shùn bō
顺般若波罗蜜多；应观诸法无灭等故，随顺般

rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ nièpánděng gù suí shùn bō rě bō
若波罗蜜多；应观诸法涅槃等故，随顺般若波

luó mì duō yīngguānzhū fǎ zhēn rú děng gù suí shùn bō rě bō luó mì
罗蜜多；应观诸法真如等故，随顺般若波罗蜜

duō yīngguānzhū fǎ wú qù lái gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观诸法无去来故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguānzhū fǎ wú zì tā gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观诸法无自他故，随顺般若波罗蜜多；应观

zhū fǎ zì tā děng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ
诸法自他等故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法

yì shēngshèngzhěběnxìngjìng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīng
异生圣者本性净故，随顺般若波罗蜜多；应

guānzhū fǎ qì shězhòngdàn wú zēng yì gù suí shùn bō rě bō luó mì
观诸法弃舍重担无增益故，随顺般若波罗蜜

duō yīngguānzhū fǎ wú fāngchù gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观诸法无方处故，随顺般若波罗蜜多。

suǒ yǐ zhě hé sè yùnběnxìng wú fāng wú chù shòu xiǎng
“所以者何？色蕴本性无方无处，受、想、

xíng shí yùnběnxìng wú fāng wú chù yǎnchùběnxìng wú fāng wú chù ěr
行、识蕴本性无方无处；眼处本性无方无处，耳、
bí shé shēn yì chùběnxìng wú fāng wú chù sè chùběnxìng wú fāng
鼻、舌、身、意处本性无方无处；色处本性无方
wú chù shēng xiāng wèi chù fǎ chùběnxìng wú fāng wú chù
无处，声、香、味、触、法处本性无方无处；
yǎn jiè běnxìng wú fāng wú chù ěr bí shé shēn yì jiè běnxìng
眼界本性无方无处，耳、鼻、舌、身、意界本性
wú fāng wú chù sè jiè běnxìng wú fāng wú chù shēng xiāng wèi
无方无处；色界本性无方无处，声、香、味、
chù fǎ jiè běnxìng wú fāng wú chù yǎn shí jiè běnxìng wú fāng wú chù
触、法界本性无方无处；眼识界本性无方无处，
ěr bí shé shēn yì shí jiè běnxìng wú fāng wú chù yǎnchùběn
耳、鼻、舌、身、意识界本性无方无处；眼触本
xìng wú fāng wú chù ěr bí shé shēn yì chùběnxìng wú fāng
性无方无处，耳、鼻、舌、身、意触本性无方
wú chù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuběnxìng wú fāng wú chù ěr
无处；眼触为缘所生诸受本性无方无处，耳、
bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuběnxìng wú fāng wú chù
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受本性无方无处；
dì jiè běnxìng wú fāng wú chù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè běn
地界本性无方无处，水、火、风、空、识界本
xìng wú fāng wú chù yīn yuánběnxìng wú fāng wú chù děng wú jiàn yuán
性无方无处；因缘本性无方无处，等无间缘、
suǒ yuán yuán zēngshàng yuán běnxìng wú fāng wú chù wú míng běnxìng wú
所缘缘、增上缘本性无方无处；无明本性无
fāng wú chù xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
方无处，行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo běnxìng wú fāng wú chù
取、有、生、老死愁叹苦忧恼本性无方无处。

fù cì shànxiàn yīngguānzhū fǎ jì miè ān lè gù suí
“复次，善现，应观诸法寂灭安乐故，随
shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú ài wú lí ài gù
顺般若波罗蜜多；应观诸法无爱、无离爱故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú rǎn wú lí rǎn gù
随顺般若波罗蜜多；应观诸法无染、无离染故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé sè yùnzhenxìng wú rǎn
随顺般若波罗蜜多。所以者何？色蕴真性无染、

wú lí rǎn shòu xiǎng xíng shí yùnzhenxìng wú rǎn wú lí rǎn
无离染，受、想、行、识蕴真性无染、无离染；
yǎnchùzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn ěr bí shé shēn yì chù
眼处真性无染、无离染，耳、鼻、舌、身、意处
zhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn sè chùzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn shēng
真性无染、无离染；色处真性无染、无离染，声、
xiāng wèi chù fǎ chùzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn yǎn jiè zhēn
香、味、触、法处真性无染、无离染；眼界真
xìng wú rǎn wú lí rǎn ěr bí shé shēn yì jiè zhēnxìng wú
性无染、无离染，耳、鼻、舌、身、眼界真性无
rǎn wú lí rǎn sè jiè zhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn shēng xiāng
染、无离染；色界真性无染、无离染，声、香、
wèi chù fǎ jiè zhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn yǎn shí jiè zhēnxìng wú
味、触、法界真性无染、无离染；眼识界真性无
rǎn wú lí rǎn ěr bí shé shēn yì shí jiè zhēnxìng wú rǎn
染、无离染，耳、鼻、舌、身、意识界真性无染、
wú lí rǎn yǎnchùzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn ěr bí shé
无离染；眼触真性无染、无离染，耳、鼻、舌、
shēn yì chùzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhū
身、意触真性无染、无离染；眼触为缘所生诸
shòuzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn ěr bí shé shēn yì chù
受真性无染、无离染，耳、鼻、舌、身、意触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn dì jiè zhēnxìng wú
为缘所生诸受真性无染、无离染；地界真性无
rǎn wú lí rǎn shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhēnxìng wú rǎn
染、无离染，水、火、风、空、识界真性无染、
wú lí rǎn yīn yuánzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn děng wú jiànyuán
无离染；因缘真性无染、无离染，等无间缘、
suǒyuányuán zēngshàngyuánzhēnxìng wú rǎn wú lí rǎn wú míngzhēn
所缘缘、增上缘真性无染、无离染；无明真
xìng wú rǎn wú lí rǎn xíng shí míng sè liù chù chù shòu
性无染、无离染，行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎozhēnxìng wú rǎn
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼真性无染、
wú lí rǎn
无离染。

fù cì shànxiàn yīngguānzhū fǎ bì jìng qīngjìng gù suí
“复次，善现，应观诸法毕竟清净故，随

shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ wú zhuó lí zhuó gù suí shùn
顺般若波罗蜜多；应观诸法无著离著故，随顺

bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ jué wù pú tí jí fó zhì gù suí
般若波罗蜜多；应观诸法觉悟菩提及佛智故，随

shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ kōng wú xiàng wú yuàn gù
顺般若波罗蜜多；应观诸法空、无相、无愿故，

suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ liángyào cí bēi wéishàng
随顺般若波罗蜜多；应观诸法良药慈悲为上

shǒu gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ cí zhù fàn
首故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法慈住、梵

zhù wú guò wú qǔ gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
住、无过、无取故，随顺般若波罗蜜多；应观

zhū fǎ yú zhū yǒuqíng wú chēn wú fèn gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
诸法于诸有情无瞋无忿故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguān dà hǎi wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观大海无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观

xū kōng wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān sè yùn
虚空无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观色蕴

lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng
离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观受、想、

xíng shí yùn lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
行、识蕴离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观

yǎnchù lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr
眼处离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观耳、

bí shé shēn yì chù lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì
鼻、舌、身、意处离诸相故，随顺般若波罗蜜

duō yīngguān sè chù lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观色处离诸相故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù lí zhūxiàng gù suí shùn
应观声、香、味、触、法处离诸相故，随顺

bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn jiè lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě
般若波罗蜜多；应观眼界离诸相故，随顺般若

bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè lí zhūxiàng
波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意界离诸相

gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān sè jiè lí zhūxiàng gù
故，随顺般若波罗蜜多；应观色界离诸相故，

suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ
随顺般若波罗蜜多；应观声、香、味、触、法

jiè lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn shí jiè
界离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观眼识界

lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí
离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
舌、身、意识界离诸相故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguānyǎnchù lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观眼触离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观

ěr bí shé shēn yì chù lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō
耳、鼻、舌、身、意触离诸相故，随顺般若波

luó mì duō yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí zhūxiàng gù
罗蜜多；应观眼触为缘所生诸受离诸相故，

suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì
随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意

chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì
触为缘所生诸受离诸相故，随顺般若波罗蜜

duō yīngguān dì jiè lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观地界离诸相故，随顺般若波罗蜜多；

yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè lí zhūxiàng gù suí shùn bō
应观水、火、风、空、识界离诸相故，随顺般

rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō
若波罗蜜多；应观因缘离诸相故，随顺般若波

luó mì duō yīngguānděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán
罗蜜多；应观等无间缘、所缘缘、增上缘

lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān wú míng lí zhū
离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观无明离诸

xiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng shí míng sè
相故，随顺般若波罗蜜多；应观行、识、名色、

liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦

yōunǎo lí zhūxiàng gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān sè yùn
烦恼离诸相故，随顺般若波罗蜜多；应观色蕴

wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng
无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观受、想、

xíng shí yùn wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
行、识蕴无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观

yǎnchù wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr
眼处无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观耳、

bí shé shēn yì chù wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì
鼻、舌、身、意处无边际故，随顺般若波罗蜜
duō yīngguān sè chù wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观色处无边际故，随顺般若波罗蜜多；
yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù wú biān jì gù suí shùn
应观声、香、味、触、法处无边际故，随顺
bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn jiè wú biān jì gù suí shùn bō rě
般若波罗蜜多；应观眼界无边际故，随顺般若
bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè wú biān jì
波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意识界无边际
gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān sè jiè wú biān jì gù
故，随顺般若波罗蜜多；应观色界无边际故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ
随顺般若波罗蜜多；应观声、香、味、触、法
jiè wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn shí jiè
界无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观眼识界
wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí
无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
舌、身、意识界无边际故，随顺般若波罗蜜多；
yīngguānyǎnchù wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān
应观眼触无边际故，随顺般若波罗蜜多，应观
ěr bí shé shēn yì chù wú biān jì gù suí shùn bō rě bō
耳、鼻、舌、身、意触无边际故，随顺般若波
luó mì duō yīngguānyǎnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòu wú biān jì gù
罗蜜多；应观眼触为缘所生诸受无边际故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān ěr bí shé shēn yì
随顺般若波罗蜜多；应观耳、鼻、舌、身、意
chù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòu wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì
触为缘所生诸受无边际故，随顺般若波罗蜜
duō yīngguān dì jiè wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō
多；应观地界无边际故，随顺般若波罗蜜多；
yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú biān jì gù suí shùn bō
应观水、火、风、空、识界无边际故，随顺般
rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán wú biān jì gù suí shùn bō rě bō
若波罗蜜多；应观因缘无边际故，随顺般若波
luó mì duō yīngguānděng wú jiànyuán suǒ yuányuán zēngshàngyuán
罗蜜多；应观等无间缘、所缘缘、增上缘

wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān wú míng wú biān
无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观无明无边
jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng shí míng sè
际故，随顺般若波罗蜜多；应观行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎo wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān rì guāng
烦恼无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观日光
lún zhào wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè
轮照无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观一切
yīn shēng wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè
音声无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观一切
yǒuqíng wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān jī jí
有情无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观积集
shàn fǎ wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ
善法无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法
dé dìng wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè
得定无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观一切
fó fǎ wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fǎ
佛法无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观诸法
wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānkōngxìng wú biān
无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观空性无边
jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè xīn jí xīn suǒ
际故，随顺般若波罗蜜多；应观一切心及心所
wú biān jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān xīn xíng wú biān
无边际故，随顺般若波罗蜜多；应观心行无边
jì gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguānshàn fǎ wú zhuǎnbiàn
际故，随顺般若波罗蜜多；应观善法无转变
gù suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān bú shàn fǎ wú liàng gù
故，随顺般若波罗蜜多；应观不善法无量故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè fǎ rú shī zǐ hǒu gù
随顺般若波罗蜜多；应观一切法如师子吼故，
suí shùn bō rě bō luó mì duō
随顺般若波罗蜜多。

suǒ yǐ zhě hé sè yùn rú dà hǎi shòu xiǎng xíng shí
“所以者何？色蕴如大海，受、想、行、识

yùn rú dà hǎi yǎnchù rú dà hǎi ěr bí shé shēn yì chù
蕴如大海；眼处如大海，耳、鼻、舌、身、意处

rú dà hǎi sè chù rú dà hǎi shēng xiāng wèi chù fǎ chù
如大海；色处如大海，声、香、味、触、法处

rú dà hǎi yǎn jiè rú dà hǎi ěr bí shé shēn yì jiè rú
如大海；眼界如大海，耳、鼻、舌、身、眼界如

dà hǎi sè jiè rú dà hǎi shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú
大海；色界如大海，声、香、味、触、法界如

dà hǎi yǎn shí jiè rú dà hǎi ěr bí shé shēn yì shí jiè
大海；眼识界如大海，耳、鼻、舌、身、意识界

rú dà hǎi yǎn chù rú dà hǎi ěr bí shé shēn yì chù rú
如大海；眼触如大海，耳、鼻、舌、身、意触如

dà hǎi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú dà hǎi ěr bí shé
大海；眼触为缘所生诸受如大海，耳、鼻、舌、

shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú dà hǎi dì jiè rú dà hǎi
身、意触为缘所生诸受如大海；地界如大海，

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú dà hǎi yīn yuán rú dà hǎi
水、火、风、空、识界如大海；因缘如大海，

děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú dà hǎi wú míng
等无间缘、所缘缘、增上缘如大海；无明

rú dà hǎi xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
如大海，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、

yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú dà hǎi
有、生、老死愁叹苦忧恼如大海。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú xū kōng shòu xiǎng xíng
“复次，善现，色蕴如虚空，受、想、行、

shí yùn rú xū kōng yǎn chù rú xū kōng ěr bí shé shēn
识蕴如虚空；眼处如虚空，耳、鼻、舌、身、

yì chù rú xū kōng sè chù rú xū kōng shēng xiāng wèi chù
意处如虚空；色处如虚空，声、香、味、触、

fǎ chù rú xū kōng yǎn jiè rú xū kōng ěr bí shé shēn
法处如虚空；眼界如虚空，耳、鼻、舌、身、

yì jiè rú xū kōng sè jiè rú xū kōng shēng xiāng wèi chù
意识界如虚空；色界如虚空，声、香、味、触、

fǎ jiè rú xū kōng yǎn shí jiè rú xū kōng ěr bí shé shēn
法界如虚空；眼识界如虚空，耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè rú xū kōng yǎn chù rú xū kōng ěr bí shé shēn
意识界如虚空；眼触如虚空，耳、鼻、舌、身、

yì chù rú xū kōng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú xū kōng ěr
意触如虚空；眼触为缘所生诸受如虚空，耳、

bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú xū kōng dì jiè
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受如虚空；地界
rú xū kōng shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú xū kōng yīn yuán
如虚空，水、火、风、空、识界如虚空；因缘
rú xū kōng děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán rú xū
如虚空，等无间缘、所缘缘、增上缘如虚
kōng wú míng rú xū kōng xíng shí míng sè liù chù chù
空；无明如虚空，行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú xū kōng
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼如虚空。

fù cì shànxiàn sè rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì
“复次，善现，色如妙高山种种严饰，
shòu xiǎng xíng shí rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì yǎnchù rú
受、想、行、识如妙高山种种严饰；眼处如
miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì ěr bí shé shēn yì chù rú
妙高山种种严饰，耳、鼻、舌、身、意处如
miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì sè chù rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán
妙高山种种严饰；色处如妙高山种种严
shì shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú miàogāoshānzhǒngzhǒng
饰，声、香、味、触、法处如妙高山种种
yán shì yǎn jiè rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì ěr bí shé
严饰；眼界如妙高山种种严饰，耳、鼻、舌、
shēn yì jiè rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì sè jiè rú miàogāoshān
身、意识界如妙高山种种严饰；色界如妙高山
zhǒngzhǒngyán shì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú miàogāoshān
种种严饰，声、香、味、触、法界如妙高山
zhǒngzhǒngyán shì yǎn shí jiè rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì ěr
种种严饰；眼识界如妙高山种种严饰，耳、
bí shé shēn yì shí jiè rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì yǎn
鼻、舌、身、意识界如妙高山种种严饰；眼
chù rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì ěr bí shé shēn yì
触如妙高山种种严饰，耳、鼻、舌、身、意
chù rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
触如妙高山种种严饰；眼触为缘所生诸受
rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì ěr bí shé shēn yì chù
如妙高山种种严饰，耳、鼻、舌、身、意触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú miàogāoshānzhǒngzhǒngyán shì dì jiè rú
为缘所生诸受如妙高山种种严饰；地界如

miào gāo shān zhǒng zhǒng yán shì shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú
妙高山种种严饰，水、火、风、空、识界如
miào gāo shān zhǒng zhǒng yán shì yīn yuán rú miào gāo shān zhǒng zhǒng yán
妙高山种种严饰；因缘如妙高山种种严
shì děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú miào gāo shān
饰，等无间缘、所缘缘、增上缘如妙高山
zhǒng zhǒng yán shì wú míng rú miào gāo shān zhǒng zhǒng yán shì xíng
种种严饰；无明如妙高山种种严饰，行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú miào gāo shān zhǒng zhǒng yán shì
老死愁叹苦忧恼如妙高山种种严饰。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú rì lún shēng guāng shòu
“复次，善现，色蕴如日轮生光，受、
xiǎng xíng shí yùn rú rì lún shēng guāng yǎn chù rú rì lún shēng guāng
想、行、识蕴如日轮生光；眼处如日轮生光，
ěr bí shé shēn yì chù rú rì lún shēng guāng sè chù rú rì
耳、鼻、舌、身、意处如日轮生光；色处如日
lún shēng guāng shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú rì lún shēng
轮生光，声、香、味、触、法处如日轮生
guāng yǎn jiè rú rì lún shēng guāng ěr bí shé shēn yì
光；眼界如日轮生光，耳、鼻、舌、身、意
jiè rú rì lún shēng guāng sè jiè rú rì lún shēng guāng shēng xiāng
界如日轮生光；色界如日轮生光，声、香、
wèi chù fǎ jiè rú rì lún shēng guāng yǎn shí jiè rú rì lún shēng
味、触、法界如日轮生光；眼识界如日轮生
guāng ěr bí shé shēn yì shí jiè rú rì lún shēng guāng
光，耳、鼻、舌、身、意识界如日轮生光；
yǎn chù rú rì lún shēng guāng ěr bí shé shēn yì chù rú rì
眼触如日轮生光，耳、鼻、舌、身、意触如日
lún shēng guāng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú rì lún shēng guāng
轮生光；眼触为缘所生诸受如日轮生光，
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú rì lún shēng
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受如日轮生
guāng dì jiè rú rì lún shēng guāng shuǐ huǒ fēng kōng shí
光；地界如日轮生光，水、火、风、空、识
jiè rú rì lún shēng guāng yīn yuán rú rì lún shēng guāng děng wú jiàn
界如日轮生光；因缘如日轮生光，等无间

yuán suǒyuányuán zēngshàngyuán rú rì lún shēngguāng wú míng rú
缘、所缘缘、增上缘如日轮生光；无明如
rì lún shēngguāng xíng shí míng sè liù chù chù shòu
日轮生光，行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú rì lún shēngguāng
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼如日轮生光。

fù cì shànxiàn sè yùn rú shēng wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如声无边际，受、想、
xíng shí yùn rú shēng wú biān jì yǎnchù rú shēng wú biān jì ěr
行、识蕴如声无边际；眼处如声无边际，耳、
bí shé shēn yì chù rú shēng wú biān jì sè chù rú shēng wú biān
鼻、舌、身、意处如声无边际；色处如声无边
jì shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú shēng wú biān jì yǎn
际，声、香、味、触、法处如声无边际；眼
jiè rú shēng wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú shēng wú
界如声无边际，耳、鼻、舌、身、意识界如声无
biān jì sè jiè rú shēng wú biān jì shēng xiāng wèi chù
边际；色界如声无边际，声、香、味、触、
fǎ jiè rú shēng wú biān jì yǎn shí jiè rú shēng wú biān jì ěr bí
法界如声无边际；眼识界如声无边际，耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè rú shēng wú biān jì yǎnchù rú shēng wú biān
舌、身、意识界如声无边际；眼触如声无边
jì ěr bí shé shēn yì chù rú shēng wú biān jì yǎnchù
际，耳、鼻、舌、身、意触如声无边际；眼触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú shēng wú biān jì ěr bí shé shēn
为缘所生诸受如声无边际，耳、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú shēng wú biān jì dì jiè rú shēng
意触为缘所生诸受如声无边际；地界如声
wú biān jì shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú shēng wú biān jì
无边际，水、火、风、空、识界如声无边际；
yīn yuán rú shēng wú biān jì děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēng
因缘如声无边际，等无间缘、所缘缘、增
shàngyuán rú shēng wú biān jì wú míng rú shēng wú biān jì xíng shí
上缘如声无边际；无明如声无边际，行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóutàn kǔ yōunǎo rú shēng wú biān jì
愁叹苦忧恼如声无边际。

fù cì shànxiàn sè yùn rú yǒuqíng jiè wú biān jì shòu
“复次，善现，色蕴如有情界无边际，受、
xiǎng xíng shí yùn rú yǒuqíng jiè wú biān jì yǎnchù rú yǒuqíng jiè
想、行、识蕴如有情界无边际；眼处如有情界
wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù rú yǒuqíng jiè wú biān
无边际，耳、鼻、舌、身、意处如有情界无边
jì sè chù rú yǒuqíng jiè wú biān jì shēng xiāng wèi chù
际；色处如有情界无边际，声、香、味、触、
fǎ chù rú yǒuqíng jiè wú biān jì yǎn jiè rú yǒuqíng jiè wú biān jì ěr
法处如有情界无边际；眼界如有情界无边际，耳、
bí shé shēn yì jiè rú yǒuqíng jiè wú biān jì sè jiè rú yǒuqíng
鼻、舌、身、眼界如有情界无边际；色界如有情
jiè wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú yǒuqíng jiè wú
界无边际，声、香、味、触、法界如有情界无
biān jì yǎn shí jiè rú yǒuqíng jiè wú biān jì ěr bí shé shēn
边际；眼识界如有情界无边际，耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè rú yǒuqíng jiè wú biān jì yǎnchù rú yǒuqíng jiè wú biān jì
意识界如有情界无边际；眼触如有情界无边际，
ěr bí shé shēn yì chù rú yǒuqíng jiè wú biān jì yǎnchùwéi
耳、鼻、舌、身、意触如有情界无边际；眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu rú yǒuqíng jiè wú biān jì ěr bí shé shēn
缘所生诸受如有情界无边际，耳、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú yǒuqíng jiè wú biān jì dì jiè rú
意触为缘所生诸受如有情界无边际；地界如
yǒuqíng jiè wú biān jì shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú yǒuqíng
有情界无边际，水、火、风、空、识界如有情
jiè wú biān jì yīn yuán rú yǒuqíng jiè wú biān jì děng wú jiànyuán
界无边际；因缘如有情界无边际，等无间缘、
suǒyuányuán zēngshàngyuán rú yǒuqíng jiè wú biān jì wú míng rú yǒu
所缘缘、增上缘如有情界无边际；无明如有
qíng jiè wú biān jì xíng shí míng sè liù chù chù shòu
情界无边际，行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú yǒuqíng jiè wú
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼如有情界无
biān jì
边际。

fù cì shànxiàn sè yùn rú dì wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如地无边际，受、想、

xíng shí yùn rú dì wú biān jì yǎn chù rú dì wú biān jì ěr bí
行、识蕴如地无边际；眼处如地无边际，耳、鼻、
shé shēn yì chù rú dì wú biān jì sè chù rú dì wú biān jì
舌、身、意处如地无边际；色处如地无边际，
shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú dì wú biān jì yǎn jiè rú dì
声、香、味、触、法处如地无边际；眼界如地
wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú dì wú biān jì sè
无边际，耳、鼻、舌、身、意界如地无边际；色
jiè rú dì wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú dì wú
界如地无边际，声、香、味、触、法界如地无
biān jì yǎn shí jiè rú dì wú biān jì ěr bí shé shēn yì
边际；眼识界如地无边际，耳、鼻、舌、身、意
shí jiè rú dì wú biān jì yǎn chù rú dì wú biān jì ěr bí shé
识界如地无边际；眼触如地无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì chù rú dì wú biān jì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú dì
身、意触如地无边际；眼触为缘所生诸受如地
wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受
rú dì wú biān jì dì jiè rú dì wú biān jì shuǐ huǒ fēng kōng
如地无边际；地界如地无边际，水、火、风、空、
shí jiè rú dì wú biān jì yīn yuán rú dì wú biān jì děng wú jiàn yuán
识界如地无边际；因缘如地无边际，等无间缘、
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú dì wú biān jì wú míng rú dì wú biān
所缘缘、增上缘如地无边际；无明如地无边
jì xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
际，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú dì wú biān jì
生、老死愁叹苦忧恼如地无边际。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú shuǐ wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如水无边际，受、想、

xíng shí yùn rú shuǐ wú biān jì yǎn chù rú shuǐ wú biān jì ěr bí
行、识蕴如水无边际；眼处如水无边际，耳、鼻、
shé shēn yì chù rú shuǐ wú biān jì sè chù rú shuǐ wú biān jì
舌、身、意处如水无边际；色处如水无边际，
shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú shuǐ wú biān jì yǎn jiè rú shuǐ
声、香、味、触、法处如水无边际；眼界如水
wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú shuǐ wú biān jì sè
无边际，耳、鼻、舌、身、意界如水无边际；色

jiè rú shuǐ wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú shuǐ wú
界如水无边际，声、香、味、触、法界如水无
biān jì yǎn shí jiè rú shuǐ wú biān jì ěr bí shé shēn yì
边际；眼识界如水无边际，耳、鼻、舌、身、意
shí jiè rú shuǐ wú biān jì yǎn chù rú shuǐ wú biān jì ěr bí shé
识界如水无边际；眼触如水无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì chù rú shuǐ wú biān jì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú shuǐ
身、意触如水无边际；眼触为缘所生诸受如水
wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受
rú shuǐ wú biān jì dì jiè rú shuǐ wú biān jì shuǐ huǒ fēng kōng
如水无边际；地界如水无边际，水、火、风、空、
shí jiè rú shuǐ wú biān jì yīn yuán rú shuǐ wú biān jì děng wú jiàn yuán
识界如水无边际；因缘如水无边际，等无间缘、
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú shuǐ wú biān jì wú míng rú shuǐ wú biān
所缘缘、增上缘如水无边际；无明如水无边
jì xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
际，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú shuǐ wú biān jì
生、老死愁叹苦忧恼如水无边际。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú huǒ wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如火无边际，受、想、
xíng shí yùn rú huǒ wú biān jì yǎn chù rú huǒ wú biān jì ěr bí
行、识蕴如火无边际；眼处如火无边际，耳、鼻、
shé shēn yì chù rú huǒ wú biān jì sè chù rú huǒ wú biān jì
舌、身、意处如火无边际；色处如火无边际，
shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú huǒ wú biān jì yǎn jiè rú huǒ
声、香、味、触、法处如火无边际；眼界如火
wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú huǒ wú biān jì
无边际，耳、鼻、舌、身、意识界如火无边际；
sè jiè rú huǒ wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú huǒ
色界如火无边际，声、香、味、触、法界如火
wú biān jì yǎn shí jiè rú huǒ wú biān jì ěr bí shé shēn
无边际；眼识界如火无边际，耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè rú huǒ wú biān jì yǎn chù rú huǒ wú biān jì ěr bí
意识界如火无边际；眼触如火无边际，耳、鼻、
shé shēn yì chù rú huǒ wú biān jì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
舌、身、意触如火无边际；眼触为缘所生诸受

rú huǒ wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
如火无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu rú huǒ wú biān jì dì jiè rú huǒ wú biān jì shuǐ huǒ
诸受如火无边际；地界如火无边际，水、火、
fēng kōng shí jiè rú huǒ wú biān jì yīn yuán rú huǒ wú biān jì
风、空、识界如火无边际；因缘如火无边际，
děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú huǒ wú biān jì
等无间缘、所缘缘、增上缘如火无边际；
wú míng rú huǒ wú biān jì xíng shí míng sè liù chù chù
无明如火无边际，行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú huǒ wú
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼如火无
biān jì
边际。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú fēng wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如风无边际，受、想、
xíng shí yùn rú fēng wú biān jì yǎn chù rú fēng wú biān jì ěr
行、识蕴如风无边际；眼处如风无边际，耳、
bí shé shēn yì chù rú fēng wú biān jì sè chù rú fēng wú biān
鼻、舌、身、意处如风无边际；色处如风无边
jì shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú fēng wú biān jì yǎn jiè
际，声、香、味、触、法处如风无边际；眼界
rú fēng wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú fēng wú biān
如风无边际，耳、鼻、舌、身、意识界如风无边
jì sè jiè rú fēng wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
际；色界如风无边际，声、香、味、触、法界
rú fēng wú biān jì yǎn shí jiè rú fēng wú biān jì ěr bí shé
如风无边际；眼识界如风无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè rú fēng wú biān jì yǎn chù rú fēng wú biān jì ěr
身、意识界如风无边际；眼触如风无边际，耳、
bí shé shēn yì chù rú fēng wú biān jì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
鼻、舌、身、意触如风无边际；眼触为缘所生
zhū shòu rú fēng wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
诸受如风无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhū shòu rú fēng wú biān jì dì jiè rú fēng wú biān jì shuǐ
所生诸受如风无边际；地界如风无边际，水、
huǒ fēng kōng shí jiè rú fēng wú biān jì yīn yuán rú fēng wú biān
火、风、空、识界如风无边际；因缘如风无边

jì děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán rú fēng wú biān
际，等无间缘、所缘缘、增上缘如风无边
jì wú míng rú fēng wú biān jì xíng shí míng sè liù chù
际；无明如风无边际，行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦恼如
fēng wú biān jì
风无边际。

fù cì shànxiàn sè yùn rú xū kōng wú biān jì shòu
“复次，善现，色蕴如虚空无边际，受、
xiǎng xíng shí yùn rú xū kōng wú biān jì yǎnchù rú xū kōng wú biān
想、行、识蕴如虚空无边际；眼处如虚空无边
jì ěr bí shé shēn yì chù rú xū kōng wú biān jì sè
际，耳、鼻、舌、身、意处如虚空无边际；色
chù rú xū kōng wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú xū
处如虚空无边际，声、香、味、触、法处如虚
kōng wú biān jì yǎn jiè rú xū kōng wú biān jì ěr bí shé
空无边际；眼界如虚空无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì jiè rú xū kōng wú biān jì sè jiè rú xū kōng wú biān jì
身、意识界如虚空无边际；色界如虚空无边际，
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú xū kōng wú biān jì yǎn shí jiè
声、香、味、触、法界如虚空无边际；眼识界
rú xū kōng wú biān jì ěr bí shé shēn yì shí jiè rú xū
如虚空无边际，耳、鼻、舌、身、意识界如虚
kōng wú biān jì yǎnchù rú xū kōng wú biān jì ěr bí shé
空无边际；眼触如虚空无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì chù rú xū kōng wú biān jì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
身、意触如虚空无边际；眼触为缘所生诸受
rú xū kōng wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéiyuánsuǒ
如虚空无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēngzhūshòu rú xū kōng wú biān jì dì jiè rú xū kōng wú biān jì
生诸受如虚空无边际；地界如虚空无边际，
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú xū kōng wú biān jì yīn yuán rú
水、火、风、空、识界如虚空无边际；因缘如
xū kōng wú biān jì děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán
虚空无边际，等无间缘、所缘缘、增上缘
rú xū kōng wú biān jì wú míng rú xū kōng wú biān jì xíng shí
如虚空无边际；无明如虚空无边际，行、识、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóutàn kǔ yōunǎo rú xū kōng wú biān jì
愁叹苦忧恼如虚空无边际。

fù cì shànxiàn sè yùn lí jí shànxiàng shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴离集善相，受、想、

xíng shí yùn lí jí shànxiàng yǎnchù lí jí shànxiàng ěr bí
行、识蕴离集善相；眼处离集善相，耳、鼻、

shé shēn yì chù lí jí shànxiàng sè chù lí jí shànxiàng shēng
舌、身、意处离集善相；色处离集善相，声、

xiāng wèi chù fǎ chù lí jí shànxiàng yǎn jiè lí jí shànxiàng
香、味、触、法处离集善相；眼界离集善相，

ěr bí shé shēn yì jiè lí jí shànxiàng sè jiè lí jí shàn
耳、鼻、舌、身、意识界离集善相；色界离集善

xiàng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè lí jí shànxiàng yǎn shí
相，声、香、味、触、法界离集善相；眼识

jiè lí jí shànxiàng ěr bí shé shēn yì shí jiè lí jí shàn
界离集善相，耳、鼻、舌、身、意识界离集善

xiàng yǎnchù lí jí shànxiàng ěr bí shé shēn yì chù lí
相；眼触离集善相，耳、鼻、舌、身、意触离

jí shànxiàng yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí shànxiàng ěr
集善相；眼触为缘所生诸受离集善相，耳、

bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí shànxiàng
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受离集善相；

dì jiè lí jí shànxiàng shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè lí jí shàn
地界离集善相，水、火、风、空、识界离集善

xiàng yīn yuán lí jí shànxiàng děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán
相；因缘离集善相，等无间缘、所缘缘、

zēngshàngyuán lí jí shànxiàng wú míng lí jí shànxiàng xíng shí
增上缘离集善相；无明离集善相，行、识、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóutàn kǔ yōunǎo lí jí shànxiàng
愁叹苦忧恼离集善相。

fù cì shànxiàn sè yùn lí jí fǎ xiàng shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴离集法相，受、想、

xíng shí yùn lí jí fǎ xiàng yǎnchù lí jí fǎ xiàng ěr bí
行、识蕴离集法相；眼处离集法相，耳、鼻、

shé shēn yì chù lí jí fǎ xiàng sè chù lí jí fǎ xiàng shēng
舌、身、意处离集法相；色处离集法相，声、
xiāng wèi chù fǎ chù lí jí fǎ xiàng yǎn jiè lí jí fǎ xiàng
香、味、触、法处离集法相；眼界离集法相，
ěr bí shé shēn yì jiè lí jí fǎ xiàng sè jiè lí jí fǎ xiàng
耳、鼻、舌、身、意界离集法相；色界离集法相，
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè lí jí fǎ xiàng yǎn shí jiè lí jí
声、香、味、触、法界离集法相；眼识界离集
fǎ xiàng ěr bí shé shēn yì shí jiè lí jí fǎ xiàng yǎn
法相，耳、鼻、舌、身、意识界离集法相；眼
chù lí jí fǎ xiàng ěr bí shé shēn yì chù lí jí fǎ xiàng
触离集法相，耳、鼻、舌、身、意触离集法相；
yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí fǎ xiàng ěr bí shé shēn
眼触为缘所生诸受离集法相，耳、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí fǎ xiàng dì jiè lí jí fǎ xiàng
意触为缘所生诸受离集法相；地界离集法相，
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè lí jí fǎ xiàng yīn yuán lí jí fǎ
水、火、风、空、识界离集法相；因缘离集法
xiàng děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán lí jí fǎ xiàng
相，等无间缘、所缘缘、增上缘离集法相；
wú míng lí jí fǎ xiàng xíng shí míng sè liù chù chù shòu
无明离集法相，行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo lí jí fǎ xiàng
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼离集法相。

fù cì shàn xiàn sè yùn rú dìng wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如定无边际，受、想、
xíng shí yùn rú dìng wú biān jì yǎnchù rú dìng wú biān jì ěr
行、识蕴如定无边际；眼处如定无边际，耳、
bí shé shēn yì chù rú dìng wú biān jì sè chù rú dìng wú biān
鼻、舌、身、意处如定无边际；色处如定无边
jì shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú dìng wú biān jì yǎn jiè
际，声、香、味、触、法处如定无边际；眼界
rú dìng wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè rú dìng wú biān
如定无边际，耳、鼻、舌、身、意界如定无边
jì sè jiè rú dìng wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
际；色界如定无边际，声、香、味、触、法界
rú dìng wú biān jì yǎn shí jiè rú dìng wú biān jì ěr bí shé
如定无边际；眼识界如定无边际，耳、鼻、舌、

shēn yì shí jiè rú dìng wú biān jì yǎnchù rú dìng wú biān jì ěr
身、意识界如定无边际；眼触如定无边际，耳、
bí shé shēn yì chù rú dìng wú biān jì yǎnchù wéiyuán suǒ shēng
鼻、舌、身、意触如定无边际；眼触为缘所生
zhūshòu rú dìng wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéiyuán
诸受如定无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhūshòu rú dìng wú biān jì dì jiè rú dìng wú biān jì shuǐ
所生诸受如定无边际；地界如定无边际，水、
huǒ fēng kōng shí jiè rú dìng wú biān jì yīn yuán rú dìng wú biān
火、风、空、识界如定无边际；因缘如定无边
jì děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán rú dìng wú biān
际，等无间缘、所缘缘、增上缘如定无边
jì wú míng rú dìng wú biān jì xíng shí míng sè liù chù
际；无明如定无边际，行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo rú
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼如
dìng wú biān jì
定无边际。

fù cì shàn xiàn sè yùn lí sè yùn zì xìng sè yùn zhēn rú
“复次，善现，色蕴离色蕴自性，色蕴真如
shì fó fǎ shòu xiǎng xíng shí yùn lí shòu yùn děng zì xìng shòu
是佛法；受、想、行、识蕴离受蕴等自性，受
yùn děng zhēn rú shì fó fǎ yǎn chù lí yǎn chù zì xìng yǎn chù zhēn rú
蕴等真如是佛法。眼处离眼处自性，眼处真如
shì fó fǎ ěr bí shé shēn yì chù lí ěr chù děng zì xìng
是佛法；耳、鼻、舌、身、意处离耳处等自性，
ěr chù děng zhēn rú shì fó fǎ sè chù lí sè chù zì xìng sè chù zhēn
耳处等真如是佛法。色处离色处自性，色处真
rú shì fó fǎ shēng xiāng wèi chù fǎ chù lí shēng chù děng
如是佛法；声、香、味、触、法处离声处等
zì xìng shēng chù děng zhēn rú shì fó fǎ yǎn jiè lí yǎn jiè zì xìng
自性，声处等真如是佛法。眼界离眼界自性，
yǎn jiè zhēn rú shì fó fǎ ěr bí shé shēn yì jiè lí ěr jiè
眼界真如是佛法；耳、鼻、舌、身、意界离耳界
děng zì xìng ěr jiè děng zhēn rú shì fó fǎ sè jiè lí sè jiè zì xìng
等自性，耳界等真如是佛法。色界离色界自性，
sè jiè zhēn rú shì fó fǎ shēng xiāng wèi chù fǎ jiè lí shēng
色界真如是佛法；声、香、味、触、法界离声

jiè děng zì xìng shēng jiè děngzhēn rú shì fó fǎ yǎn shí jiè lí yǎn shí
界等自性，声界等真如是佛法。眼识界离眼识
jiè zì xìng yǎn shí jiè zhēn rú shì fó fǎ ěr bí shé shēn
界自性，眼识界真如是佛法；耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè lí ěr shí jiè děng zì xìng ěr shí jiè děngzhēn rú shì fó fǎ
意识界离耳识界等自性，耳识界等真如是佛法。
yǎnchù lí yǎnchù zì xìng yǎnchùzhēn rú shì fó fǎ ěr bí shé
眼触离眼触自性、眼触真如是佛法；耳、鼻、舌、
shēn yì chù lí ěr chùděng zì xìng ěr chùděngzhēn rú shì fó fǎ
身、意触离耳触等自性，耳触等真如是佛法。
yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì
眼触为缘所生诸受离眼触为缘所生诸受自
xìng yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhēn rú shì fó fǎ ěr bí
性，眼触为缘所生诸受真如是佛法；耳、鼻、
shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí ěr chùwéiyuánsuǒshēng
舌、身、意触为缘所生诸受离耳触为缘所生
zhūshòuděng zì xìng ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuděngzhēn rú shì
诸受等自性，耳触为缘所生诸受等真如是
fó fǎ dì jiè lí dì jiè zì xìng dì jiè zhēn rú shì fó fǎ shuǐ
佛法。地界离地界自性，地界真如是佛法；水、
huǒ fēng kōng shí jiè lí shuǐ jiè děng zì xìng shuǐ jiè děngzhēn rú
火、风、空、识界离水界等自性，水界等真如
shì fó fǎ yīn yuán lí yīn yuán zì xìng yīn yuánzhēn rú shì fó fǎ
是佛法。因缘离因缘自性，因缘真如是佛法；
děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán lí děng wú jiànyuánděng
等无间缘、所缘缘、增上缘离等无间缘等
zì xìng děng wú jiànyuánděngzhēn rú shì fó fǎ wú míng lí wú míng
自性，等无间缘等真如是佛法。无明离无明
zì xìng wú míngzhēn rú shì fó fǎ xíng shí míng sè liù chù
自性，无明真如是佛法；行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo lí
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼离
xíngděng zì xìng xíngděngzhēn rú shì fó fǎ
行等自性，行等真如是佛法。

fù cì shànxiàn sè yùn fǎ xìng wú biān jì shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴法性无边际，受、想、

xíng shí yùn fǎ xìng wú biān jì yǎnchù fǎ xìng wú biān jì ěr bí
行、识蕴法性无边际；眼处法性无边际，耳、鼻、

shé shēn yì chù fǎ xìng wú biān jì sè chù fǎ xìng wú biān jì
舌、身、意处法性无边际；色处法性无边际，
shēng xiāng wèi chù fǎ chù fǎ xìng wú biān jì yǎn jiè fǎ xìng
声、香、味、触、法处法性无边际；眼界法性
wú biān jì ěr bí shé shēn yì jiè fǎ xìng wú biān jì sè
无边际，耳、鼻、舌、身、意界法性无边际；色
jiè fǎ xìng wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè fǎ xìng wú
界法性无边际，声、香、味、触、法界法性无
biān jì yǎn shí jiè fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé shēn yì
边无际；眼识界法性无边际，耳、鼻、舌、身、意
shí jiè fǎ xìng wú biān jì yǎn chù fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé
识界法性无边际；眼触法性无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì chù fǎ xìng wú biān jì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fǎ xìng
身、意触法性无边际；眼触为缘所生诸受法性
wú biān jì ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受
fǎ xìng wú biān jì dì jiè fǎ xìng wú biān jì shuǐ huǒ fēng kōng
法性无边际；地界法性无边际，水、火、风、空、
shí jiè fǎ xìng wú biān jì yīn yuán fǎ xìng wú biān jì děng wú jiàn yuán
识界法性无边际；因缘法性无边际，等无间缘、
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán fǎ xìng wú biān jì wú míng fǎ xìng wú biān
所缘缘、增上缘法性无边际；无明法性无边
jì xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
际，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo fǎ xìng wú biān jì
生、老死愁叹苦忧恼法性无边际。

fù cì shàn xiàn sè yùn kōng fǎ xìng wú biān jì shòu
“复次，善现，色蕴空法性无边际，受、
xiǎng xíng shí yùn kōng fǎ xìng wú biān jì yǎn chù kōng fǎ xìng wú biān
想、行、识蕴空法性无边际；眼处空法性无边
jì ěr bí shé shēn yì chù kōng fǎ xìng wú biān jì sè
际，耳、鼻、舌、身、意处空法性无边际；色
chù kōng fǎ xìng wú biān jì shēng xiāng wèi chù fǎ chù kōng
处空法性无边际，声、香、味、触、法处空
fǎ xìng wú biān jì yǎn jiè kōng fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé
法性无边际；眼界空法性无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì jiè kōng fǎ xìng wú biān jì sè jiè kōng fǎ xìng wú biān jì
身、意界空法性无边际；色界空法性无边际，

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè kōng fǎ xìng wú biān jì yǎn shí jiè
声、香、味、触、法界空法性无边际；眼识界
kōng fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé shēn yì shí jiè kōng fǎ
空法性无边际，耳、鼻、舌、身、意识界空法
xìng wú biān jì yǎnchùkōng fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé
性无边际；眼触空法性无边际，耳、鼻、舌、
shēn yì chùkōng fǎ xìng wú biān jì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
身、意触空法性无边际；眼触为缘所生诸受
kōng fǎ xìng wú biān jì ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒ
空法性无边际，耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēngzhūshòukōng fǎ xìng wú biān jì dì jiè kōng fǎ xìng wú biān jì
生诸受空法性无边际；地界空法性无边际，
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè kōng fǎ xìng wú biān jì yīn yuánkōng
水、火、风、空、识界空法性无边际；因缘空
fǎ xìng wú biān jì děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán
法性无边际，等无间缘、所缘缘、增上缘
kōng fǎ xìng wú biān jì wú míngkōng fǎ xìng wú biān jì xíng shí
空法性无边际；无明空法性无边际，行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóutàn kǔ yōunǎokōng fǎ xìng wú biān jì
愁叹苦忧恼空法性无边际。

fù cì shànxiàn sè yùn xīn wú biān jì sè yùn xīn xíngshēng
“复次，善现，色蕴心无边际，色蕴心行生
gù shòu xiǎng xíng shí yùn xīn wú biān jì shòuyùnděng xīn xíng
故；受、想、行、识蕴心无边际，受蕴等心行
shēng gù yǎnchù xīn wú biān jì yǎnchù xīn xíngshēng gù ěr bí
生故。眼处心无边际，眼处心行生故；耳、鼻、
shé shēn yì chù xīn wú biān jì ěr chùděng xīn xíngshēng gù sè
舌、身、意处心无边际，耳处等心行生故。色
chù xīn wú biān jì sè chù xīn xíngshēng gù shēng xiāng wèi
处心无边际，色处心行生故；声、香、味、
chù fǎ chù xīn wú biān jì shēngchùděng xīn xíngshēng gù yǎn jiè
触、法处心无边际，声处等心行生故。眼界
xīn wú biān jì yǎn jiè xīn xíngshēng gù ěr bí shé shēn
心无边际，眼界心行生故；耳、鼻、舌、身、
yì jiè xīn wú biān jì ěr jiè děng xīn xíngshēng gù sè jiè xīn wú biān
意界心无边际，耳界等心行生故。色界心无边

jì sè jiè xīn xíngshēng gù shēng xiāng wèi chù fǎ jiè xīn
际，色界心行生故；声、香、味、触、法界心
wú biān jì shēng jiè děng xīn xíngshēng gù yǎn shí jiè xīn wú biān jì
无边际，声界等心行生故。眼识界心无边际，
yǎn shí jiè xīn xíngshēng gù ěr bí shé shēn yì shí jiè xīn
眼识界心行生故；耳、鼻、舌、身、意识界心
wú biān jì ěr shí jiè děng xīn xíngshēng gù yǎnchù xīn wú biān jì
无边际，耳识界等心行生故。眼触心无边际，
yǎnchù xīn xíngshēng gù ěr bí shé shēn yì chù xīn wú biān
眼触心行生故；耳、鼻、舌、身、意触心无边
jì ěr chùděng xīn xíngshēng gù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu xīn
际，耳触等心行生故。眼触为缘所生诸受心
wú biān jì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu xīn xíngshēng gù ěr
无边际，眼触为缘所生诸受心行生故；耳、
bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu xīn wú biān jì ěr
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受心无边际，耳
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuděng xīn xíngshēng gù dì jiè xīn wú biān
触为缘所生诸受等心行生故。地界心无边
jì dì jiè xīn xíngshēng gù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xīn
际，地界心行生故；水、火、风、空、识界心
wú biān jì shuǐ jiè děng xīn xíngshēng gù yīn yuán xīn wú biān jì yīn
无边际，水界等心行生故。因缘心无边际，因
yuán xīn xíngshēng gù děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán
缘心行生故；等无间缘、所缘缘、增上缘
xīn wú biān jì děng wú jiànyuánděng xīn xíngshēng gù wú míng xīn wú
心无边际，等无间缘等心行生故。无明心无
biān jì wú míng xīn xíngshēng gù xíng shí míng sè liù chù
边际，无明心行生故；行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo xīn
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼心
wú biān jì xíngděng xīn xíngshēng gù
无边际，行等心行生故。

fù cì shànxiàn sè yùshàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé
“复次，善现，色蕴善、不善乃至不可得，

shòu xiǎng xíng shí yùshàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé yǎnchù
受、想、行、识蕴善、不善乃至不可得；眼处
shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé ěr bí shé shēn yì chù
善、不善乃至不可得，耳、鼻、舌、身、意处

shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé sè chù shàn bú shàn nǎi zhì bù kě
善、不善乃至不可得；色处善、不善乃至不可
dé shēng xiāng wèi chù fǎ chù shàn bú shàn nǎi zhì bù kě
得，声、香、味、触、法处善、不善乃至不可
dé yǎn jiè shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé ěr bí shé shēn
得；眼界善、不善乃至不可得，耳、鼻、舌、身、
yì jiè shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé sè jiè shàn bú shàn nǎi zhì
意界善、不善乃至不可得；色界善、不善乃至
bù kě dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè shàn bú shàn nǎi zhì
不可得，声、香、味、触、法界善、不善乃至
bù kě dé yǎn shí jiè shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé ěr bí
不可得；眼识界善、不善乃至不可得，耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé yǎn chù shàn
舌、身、意识界善、不善乃至不可得；眼触善、
bú shàn nǎi zhì bù kě dé ěr bí shé shēn yì chù shàn
不善乃至不可得，耳、鼻、舌、身、意触善、
bú shàn nǎi zhì bù kě dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shàn bú
不善乃至不可得；眼触为缘所生诸受善、不
shàn nǎi zhì bù kě dé ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ
善乃至不可得，耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēng zhū shòu shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé dì jiè shàn bú shàn
生诸受善、不善乃至不可得；地界善、不善
nǎi zhì bù kě dé shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè shàn bú shàn
乃至不可得，水、火、风、空、识界善、不善
nǎi zhì bù kě dé yīn yuán shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé děng wú
乃至不可得；因缘善、不善乃至不可得，等无
jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé
间缘、所缘缘、增上缘善、不善乃至不可得；
wú míng shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé xíng shí míng sè liù
无明善、不善乃至不可得，行、识、名色、六
chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧
nǎo shàn bú shàn nǎi zhì bù kě dé
恼善、不善乃至不可得。

fù cì shàn xiàn sè yùn wú dòng shòu xiǎng xíng
“复次，善现，色蕴无动，受、想、行、

shí yùn wú dòng yǎn chù wú dòng ěr bí shé shēn yì chù
识蕴无动；眼处无动，耳、鼻、舌、身、意处

wú dòng sè chù wú dòng shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú
无动；色处无动，声、香、味、触、法处无
dòng yǎn jiè wú dòng ěr bí shé shēn yì jiè wú dòng
动；眼界无动，耳、鼻、舌、身、意界无动；
sè jiè wú dòng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú dòng yǎn
色界无动，声、香、味、触、法界无动；眼
shí jiè wú dòng ěr bí shé shēn yì shí jiè wú dòng yǎn
识界无动，耳、鼻、舌、身、意识界无动；眼
chù wú dòng ěr bí shé shēn yì chù wú dòng yǎnchùwéi
触无动，耳、鼻、舌、身、意触无动；眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu wú dòng ěr bí shé shēn yì chùwéi
缘所生诸受无动，耳、鼻、舌、身、意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu wú dòng dì jiè wú dòng shuǐ huǒ fēng
缘所生诸受无动；地界无动，水、火、风、
kōng shí jiè wú dòng yīn yuán wú dòng děng wú jiàn yuán suǒ yuán
空、识界无动；因缘无动，等无间缘、所缘
yuán zēngshàng yuán wú dòng wú míng wú dòng xíng shí míng
缘、增上缘无动；无明无动，行、识、名
sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁
tàn kǔ yōunǎo wú dòng
叹苦忧恼无动。

fù cì shànxiàn sè yùn rú shī zǐ hǒu shòu xiǎng
“复次，善现，色蕴如师子吼，受、想、
xíng shí yùn rú shī zǐ hǒu yǎnchù rú shī zǐ hǒu ěr bí shé
行、识蕴如师子吼；眼处如师子吼，耳、鼻、舌、
shēn yì chù rú shī zǐ hǒu sè chù rú shī zǐ hǒu shēng xiāng
身、意处如师子吼；色处如师子吼，声、香、
wèi chù fǎ chù rú shī zǐ hǒu yǎn jiè rú shī zǐ hǒu ěr bí
味、触、法处如师子吼；眼界如师子吼，耳、鼻、
shé shēn yì jiè rú shī zǐ hǒu sè jiè rú shī zǐ hǒu shēng
舌、身、意界如师子吼；色界如师子吼，声、
xiāng wèi chù fǎ jiè rú shī zǐ hǒu yǎn shí jiè rú shī zǐ hǒu
香、味、触、法界如师子吼；眼识界如师子吼，
ěr bí shé shēn yì shí jiè rú shī zǐ hǒu yǎnchù rú shī zǐ
耳、鼻、舌、身、意识界如师子吼；眼触如师子
hǒu ěr bí shé shēn yì chù rú shī zǐ hǒu yǎnchùwéiyuán
吼，耳、鼻、舌、身、意触如师子吼；眼触为缘

suǒshēngzhūshòu rú shī zǐ hǒu ěr bí shé shēn yì chùwéi
所生诸受如师子吼，耳、鼻、舌、身、意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu rú shī zǐ hǒu dì jiè rú shī zǐ hǒu shuǐ huǒ
缘所生诸受如师子吼；地界如师子吼，水、火、
fēng kōng shí jiè rú shī zǐ hǒu yīn yuán rú shī zǐ hǒu děng wú
风、空、识界如师子吼；因缘如师子吼，等无
jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán rú shī zǐ hǒu wú míng rú shī
间缘、所缘缘、增上缘如师子吼；无明如师
zǐ hǒu xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
子吼，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo rú shī zǐ hǒu
有、生、老死愁叹苦忧恼如师子吼。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà ruònéng rú shì sī wéi
“善现当知！诸菩萨摩诃萨若能如是思惟

guānchá jué wù yùnděng suí shùn bō rě bō luó mì duō biànnéngyuǎn
观察觉悟蕴等，随顺般若波罗蜜多，便能远
lí kuángchǎnzhuò yì yì néngyuǎn lí jiāomànzhuò yì yì néngyuǎn lí
离诳谄作意，亦能远离憍慢作意，亦能远离
zì zànzhuò yì yì néngyuǎn lí huǐ tā zhuò yì yì néngyuǎn lí wǒ
自赞作意，亦能远离毁他作意，亦能远离我
xiǎngzhuò yì yì néngyuǎn lí míng lì zhuò yì yì néngyuǎn lí wǔ gài
想作意，亦能远离名利作意，亦能远离五盖
zhuò yì yì néngyuǎn lí jí qiānzhuò yì yóu cǐ yì néngyuánmǎn yī
作意，亦能远离嫉慳作意，由此亦能圆满一
qiè nán dé xī yǒuzhēnjìng gōng dé yì néngyuánmǎnyánjìng fó tǔ yì
切难得希有真净功德，亦能圆满严净佛土，亦
néngyuánmǎn wú shàng fó fǎ suǒ wèi wú shàngzhèngděng pú tí
能圆满无上佛法，所谓无上正等菩提。”

shí bó qié fànshuō shì jīng yǐ wú liàng pú sà mó hē sà zhòng
时，薄伽梵说是经已，无量菩萨摩诃萨众

cí shì pú sà ér wéishàngshǒu jù shòushànxiàn jí shè lì zǐ ā nán
慈氏菩萨而为上首，具寿善现及舍利子、阿难
tuó děngzhū dà shēngwén bìngzhūtiān lóng ā sù luò děng yī qiè
陀等诸大声闻，并诸天、龙、阿素洛等，一切
dà zhòngwén fó suǒshuō jiē dà huān xǐ xìn shòufèngxíng
大众闻佛所说皆大欢喜、信受奉行。

dà bō rě jīng dì wǔ huì
大般若经第五会

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì³²
唐西明寺沙门玄则制³²

gài wén shēn shēn yāo yāo yàn jū ér yù liú huì fèn fèn fěi fěi
盖闻申申夭夭，宴居而欲流诲；愤愤悻悻，
lí zuò ér sī qǐng yì kuàng shēn cí zhī yuǎn jū biàn zhī zhī wěi zhào
离座而思请益。况深慈之远鞠、遍知之委照，
miào gǎn zhī qián tōng xuán jī zhī shèng kòu qí yú shuō yě hé néng
妙感之潜通、玄机之盛扣，其于说也，何能
yǐ hū shén yùn zhī lái jí xié jǐng jí líng shān zhī shàng fù dòng
已乎！神运之来，亟谐景集，灵山之上，复动
xī shēng liáng yóu xīn tú yì wú qíng āi nán fú zhì shí xiàng zhī wéi
希声。良由心涂易芜、情霭难拂，滞识象之为
shí mèi kōng sè zhī jí kōng qǐ zhī fú fǎ tǐ fǎ rú bù yī bú èr
识、昧空色之即空，岂知夫法体法如不一不二，
xìng xiàng wéi jì yán lǜ mò xún jì wú yī zài ér kě shū yòu wú bú zài
性相唯寂言虑莫寻。既无一在而可舒，又无不在
ér kě juǎn liàng fēi zhào zhèn zhī kě dǎo yòu fēi chén zhú zhī kě suí
而可卷，谅非兆朕之可导，又非尘躅之可随，
sī zé xíng bù xíng yǐ zhù bú zhù yǐ guān wú èr zhī xìng yǔ èr bú èr
斯则行不行矣！住不住矣！观无二之性与二不二，
zé fēi yī zhī míng zài yī héng yī gù fēn zhī zé wàn chuǎn chéng zhī
则非一之名在一恒一，故纷之则万舛、澄之
zé yī rú yī rú wèi xiàn ér yì qū zhī yī yì wèi yì ér míng yì zhī
则一如。一如未限而义区之，一义未易而名异之，
yī míng wèi gǎi ér xiǎng mào zhī yī xiǎng wèi pài ér qǔ luàn zhī guò cǐ
一名未改而想贸之，一想未派而取乱之。过此

³² 大正藏：西明寺沙门玄则撰；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则制

yǐ wǎng qí bù yá yǐ gù zhèngshèng zhī yǔ dà xīn huí xiàng zhī
已³³往，其不涯矣。故正乘之与大心、回向之

yǔ suí xǐ wàng zhī zé jiè dìng huì yùn cún zhī zé xiǎng xīn jiàn dào
与随喜，忘之则戒定慧蕴，存之则想心见倒。

fú jiàn shēng sǐ zhě sān yǒu zhuó niè pán zhě èr shèng shì gù zhī shēng
夫见生死者三有，著涅槃者二乘，是故知生

sǐ kōng sī chū sān jiè yǐ zhī niè pán kōng sī guò èr dì yǐ shì wǔ
死空斯出三界矣！知涅槃空斯过二地矣！释五

huā zhī shòu jì nǎi zhèng pú tí chuāi qī bǎo zhī jiào liàng fāng shēn fú dé
华之授记乃证菩提，攄七宝之校量方深福德。

tiān gòng tiān hù jiā dǐng zàn ér tú yīn shén zhòu shén zhū yǔ líng xiáng
天供天护，加顶赞而徒殷；神咒神珠，语灵祥

ér bù jí pū wéi cǐ huì wèi chuán zī rǎng fán èr shí sì pǐn
而不极。铺惟此会，未传兹壤。凡二十四品，

jīn yì chōng shí juàn qí wěi wěi tōng yùn xīn xīn kě fèng zhě gù dāng
今译充十卷。其饗饗通韵、新新渴奉者，固当

bù yǐ dǐ yǔ ér qīng jī zhēn yǐ
不以抵羽而轻积珍矣！

³³ 大正藏：以；永乐北藏及龙藏：已

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí liù
大般若波罗蜜多经卷第五百五十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn shàn xiàn pǐn dì yī
第五分善现品第一

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zhù wáng shè chéng jiù fēng shān dǐng yǔ dà
一时，薄伽梵住王舍城鹞峰山顶，与大
bì chū zhòng wàn èr qiān rén jù jiē ā luó hàn jù shòu shàn xiàn shè
苾刍众万二千人俱，皆阿罗汉，具寿善现、舍
lì zǐ děng ér wéi shàng shǒu chú ā nán tuó dú jū xué dì fù yǒu wú
利子等而为上首，除阿难陀独居学地。复有无
liàng wú shù pú sà mó hē sà dé wú ài biàn cí shì pú sà miào jí
量无数菩萨摩诃萨得无碍辩，慈氏菩萨、妙吉
xiáng pú sà děng ér wéi shàng shǒu
祥菩萨等而为上首。

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē rǔ yǐ biàn cái yīng wéi pú sà
尔时，世尊告善现曰：“汝以辩才应为菩萨
mó hē sà zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō lìng zhū pú sà mó hē sà
摩诃萨众宣示般若波罗蜜多，令诸菩萨摩诃萨
zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì duō sù dé chéng bàn
众修行般若波罗蜜多速得成办。”

shí shè lì zǐ zuò shì niàn yán jù shòu shàn xiàn wéi yǐ zì lì
时，舍利子作是念言：“具寿善现为以自力
wéi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō wéi shì
为诸菩萨摩诃萨众宣示般若波罗蜜多？为是
rú lái wēi shén zhī lì
如来威神之力？”

ěr shí shàn xiàn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán
尔时，善现知舍利子心之所念，便告之言：

zhū fó dì zǐ yǒusuǒxuān shì jiē shì rú lái wēishén zhī lì hé yǐ
“诸佛弟子有所宣示，皆是如来威神之力。何以
gù shè lì zǐ fó wèi dì zǐ xuān shì fǎ yào bǐ yī fó jiào jīng qín
故？舍利子，佛为弟子宣示法要，彼依佛教精勤
xiū xué nǎi zhì zhèng dé zhū fǎ shí xìng zhèng yǐ wèi tā yǒusuǒxuān shì
修学，乃至证得诸法实性，证已为他有所宣示，
ruò yǔ fǎ xìng néng bù xiāng wéi jiē shì rú lái wēishén suǒ zhì yì shì
若与法性能不相违，皆是如来威神所致，亦是
suǒ zhèng fǎ xìng děng liú shì gù wǒ dāng wèi zhū pú sà xuān shì bō rě
所证法性等流，是故我当为诸菩萨宣示般若
bō luó mì duō jiē shì rú lái wēishén zhī lì
波罗蜜多，皆是如来威神之力。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán shì zūn shǐ³⁴ wǒ wèi zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“世尊使³⁴我为诸菩萨
mó hē sà zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō lìng zhū pú sà mó hē sà
摩诃萨众宣示般若波罗蜜多，令诸菩萨摩诃萨
zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì duō sù dé chéng bàn shì zūn suǒ yán
³⁵众修行般若波罗蜜多速得成办。世尊！所言
zhū pú sà zhě hé fǎ zēng yǔ wèi wéi pú sà shì zūn wǒ bú jiàn yǒu
诸菩萨者，何法增语谓为菩萨？世尊！我不见有
fǎ kě míng pú sà mó hē sà yì bú jiàn yǒu fǎ kě míng bō rě bō luó
法可名菩萨摩诃萨，亦不见有法可名般若波罗
mì duō shì zūn wǒ yú pú sà jí pú sà fǎ bú jiàn bù dé yì fù
蜜多。世尊！我于菩萨及菩萨法不见不得，亦复
bú jiàn bù dé bō rě bō luó mì duō yún hé shǐ wǒ wèi zhū pú sà mó hē
不见不得般若波罗蜜多，云何使我为诸菩萨摩诃
sà zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō shì zūn wǒ jiào hé děng pú
萨众宣示般若波罗蜜多？世尊！我教何等菩
sà mó hē sà xiū xíng hé děng bō rě bō luó mì duō lìng sù chéng bàn
萨摩诃萨修行何等般若波罗蜜多令速成办？

shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén shuō shì yǔ xīn bù chén
“世尊！若菩³⁶萨摩诃萨闻说是语，心不沉
mò yì bú³⁷ tuì qū bù jīng bú bù rú shuō ér zhù xiū xíng bō rě
没亦不³⁷退屈、不惊、不怖，如说而住修行般若

³⁴ 大正藏：便；永乐北藏及龙藏：使

³⁵ 大正藏：萨；永乐北藏及龙藏：萨摩诃萨

³⁶ 大正藏：菩；永乐北藏及龙藏：若菩

³⁷ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：不

bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà yīngjiào bō rě bō luó mì duō lìng
波罗蜜多，是菩萨摩诃萨应教³⁸般若波罗蜜多令

sù chéngbàn ruò wú suǒ zhí jí shì bō rě bō luó mì duō
速成办，若无所执即³⁹是般若波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō yīng rú shì xué wèi bù zhí zhuó shì pú sà xīn hé yǐ gù
蜜多，应如是学，谓不执著是菩萨心。何以故？

shì xīn fēi xīn běn xìng jìng gù
是心非心本性净故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán wéi yǒu shì xīn fēi xīn xìng
时，舍利子问善现言：“为有是心非心性

fǒu
不？”

shàn xiàn fǎn wèn shè lì zǐ yán xīn fēi xīn xìng ruò yǒu ruò wú wéi
善现反问舍利子言：“心非心性若有若无为

kě dé fǒu
可得不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shàn xiàn biàn yǔ shè lì zǐ yán xīn fēi xīn xìng ruò yǒu ruò wú jì
善现便语舍利子言：“心非心性若有若无既

bù kě dé rú hé kě wèn wéi yǒu shì xīn fēi xīn xìng fǒu
不可得，如何可问为有是心非心性不？”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé děng míng wéi xīn fēi xīn
时，舍利子问善现言：“何等名为心非心

xìng
性？”

shàn xiàn dá yán ruò wú biàn huài yì wú fēn bié shì zé míng wéi
善现答言：“若无变坏亦无分别，是则名为

xīn fēi xīn xìng
心非心性。”

shí shè lì zǐ zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi chéng
时，舍利子赞善现言：“善哉！善哉！诚

rú suǒ shuō fó shuō rén zhě zhù wú zhēng dìng zuì wéi dì yī shí rú
如所说。佛说仁者住无诤定最为第一，实如

³⁸ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：教

³⁹ 大正藏：即是所执即；永乐北藏及龙藏：即

shèng yán ruò pú sà mó hē sà wénshuō shì yǔ xīn bù chénmò yì wú
圣言。若菩萨摩诃萨闻说是语，心不沉没亦无
tuì qū bù jīng bú bù rú shuō ér zhù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
退屈、不惊、不怖，如说而住修行般若波罗蜜多，
shì pú sà mó hē sà yǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn
是菩萨摩诃萨已于无上正等菩提得不退转。
ruò pú sà mó hē sà rú shì guānchá xīn fēi xīn xìng shì pú sà mó hē
若菩萨摩诃萨如是观察心非心性，是菩萨摩诃
sà bù lí bō rě bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng yù qín xiū xué huò shēng
萨不离般若波罗蜜多。若诸有情欲勤修学或声
wén dì huò dú jué dì huò pú sà dì jiē yú bō rě bō luó mì duō
闻地、或独觉地、或菩萨地，皆于般若波罗蜜多，
yīng cháng tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú shuō xiū
应常听闻、受持、读诵、令善通利、如说修
xíng suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēnshēn jiào zhōng
行。所以者何？于此般若波罗蜜多甚深教中，
guǎng shuō yī qiè suǒ yīng xué fǎ zhū pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō
广说一切所应学法。诸菩萨摩诃萨于此般若波
luó mì duō jīng qín xiū xué yú yī qiè chù jiē dé shàn qiǎo
罗蜜多精勤修学，于一切处皆得善巧。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán wǒ yú pú sà xīn bù zhī yì
尔时，善现复白佛言：“我于菩萨心不知亦
bù dé wǒ yú pú sà mó hē sà zhòng jí yú bō rě bō luó mì duō jù
不得，我于菩萨摩诃萨众及于般若波罗蜜多俱
bú jiàn yǒu shí shì kě dé yún hé lìng wǒ wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng
不见有实事可得，云何令我为诸菩萨摩诃萨众
xuān shì bō rě bō luó mì duō shì zūn wǒ guān yī qiè ruò shēng ruò
宣示般若波罗蜜多？世尊！我观一切若生若
miè ruò rǎn ruò jìng dōu bù kě dé ér yú qí zhōng shuō yǒu pú sà
灭、若染若净都不可得，而于其中说有菩萨、
bō rě míngděng biàn yǒu yí huǐ shì zūn pú sà děng míng jù wú jué dìng
般若名等便有疑悔。世尊！菩萨等名俱无决定
yì wú zhù chù suǒ yǐ zhě hé pú sà míngděng dōu wú suǒ yǒu wú
亦无住处。所以者何？菩萨名等都无所有，无
suǒ yǒu fǎ wú dìng wú zhù ruò pú sà mó hē sà wén shuō shì shì xīn bù
所有法无定无住。若菩萨摩诃萨闻说是事，心不
chénmò yì wú tuì qū bù jīng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē
沉没亦无退屈、不惊、不怖，当知是菩萨摩诃

sà jué dìng ān zhù bú tuì zhuǎn dì yǐ wú suǒ zhù ér wéi fāng biàn zhù wú
萨决定安住不退转地，以无所住而为方便住无
suǒ zhù
所住。

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō bù yīng zhù sè yì bù yīng zhù shòu xiǎng xíng shí
蜜多，不应住色，亦不应住受、想、行、识。

suǒ yǐ zhě hé ruò zhù yú sè biàn zuò sè xíng fēi xíng shēn bō rě bō
所以者何？若住于色，便作色行，非行深般若波

luó mì duō ruò zhù shòu xiǎng xíng shí biàn zuò shòu xiǎng
罗蜜多；若住受、想、行、识，便作受、想、

xíng shí xíng fēi xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé fēi
行、识行，非行深般若波罗蜜多。所以者何？非

zuò xíng zhě néng shè shòu bō rě bō luó mì duō ruò bù néng shè shòu bō
作、行者能摄受般若波罗蜜多，若不能摄受般

rě bō luó mì duō zé bù néng xiū xí bō rě bō luó mì duō ruò bù néng
若般若波罗蜜多则不能修习般若波罗蜜多，若不能

xiū xí bō rě bō luó mì duō zé bù néng yuán mǎn bō rě bō luó mì duō
修习般若波罗蜜多则不能圆满般若波罗蜜多，

ruò bù néng yuán mǎn bō rě bō luó mì duō zé bù néng chéng bàn yī qiè
若不能圆满般若波罗蜜多则不能成办一切

zhì zhì ruò bù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì biàn bù néng yì suǒ yì yǒu
智智，若不能成办一切智智便不能益所益有

qíng suǒ yǐ zhě hé sè bù yīng shè shòu shòu xiǎng xíng shí
情。所以者何？色不应摄受受、想、行、识，

yì bù yīng shè shòu bō rě bō luó mì duō yì bù yīng shè shòu sè bù kě
亦不应摄受般若波罗蜜多，亦不应摄受色，不可

shè shòu gù jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí yì bù kě shè shòu gù
摄受故即非色，受、想、行、识亦不可摄受故

jí fēi shòu xiǎng xíng shí bō rě bō luó mì duō yì bù kě shè
即非受、想、行、识，般若波罗蜜多亦不可摄

shòu gù biàn fēi bō rě bō luó mì duō
受故便非般若波罗蜜多。

zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xué shēn shēn bō rě bō luó mì
“诸菩萨摩诃萨应如是学甚深般若波罗蜜

duō ruò rú shì xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì míng pú sà wú
多，若如是学甚深般若波罗蜜多，是名菩萨无

suǒ shè shòu sān mó dì lún guǎng dà zī jù wú liàng wú chū bù wéi yī
所摄受三摩地轮，广大资具无量无出，不为一

qiè shēng wén dú jué zhī suǒ yǐn duō yì bú shè shòu yī qiè zhì zhì
切声闻、独觉之所引夺，亦不摄受一切智智。

suǒ yǐ zhě hé shì yī qiè zhì zhì fēi qǔ xiàng xiū dé zhū qǔ xiàng zhě
所以者何？是一切智智非取相修得，诸取相者

jiē shì fán nǎo ruò qǔ xiū dé yī qiè zhì zhì zhě zé shèng jūn fàn zhì yú
皆是烦恼。若取修得一切智智者，则胜军梵志于

yī qiè zhì zhì bù yīng xìn jiě shì shèng jūn fàn zhì suī yóu xìn jiě lì guī
一切智智不应信解，是胜军梵志虽由信解力归

qù fó fǎ míng suí xìn xíng ér néng yǐ shǎo fēn zhì guān yī qiè fǎ xìng
趣佛法，名随信行，而能以少分智观一切法性

kōng wù rù yī qiè zhì zhì jì wù rù yǐ bù qǔ sè xiàng yì bù
空，悟入一切智智。既悟入已不取色相，亦不

qǔ shòu xiǎng xíng shí xiàng bù yǐ xǐ lè guān jiàn cǐ zhì bù
取受、想、行、识相，不以喜乐观见此智，不

yǐ dé wén guān jiàn cǐ zhì bù yǐ nèi sè guān jiàn cǐ zhì bù yǐ wài
以得闻观见此智，不以内色观见此智，不以外

sè guān jiàn cǐ zhì bù yǐ nèi wài sè guān jiàn cǐ zhì yì bù lí sè
色观见此智，不以内外色观见此智，亦不离色

guān jiàn cǐ zhì bù yǐ nèi shòu xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì
观见此智；不以内受、想、行、识观见此智，

bù yǐ wài shòu xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì bù yǐ nèi wài shòu
不以外受、想、行、识观见此智，不以内外受、

xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì yì bù lí shòu xiǎng xíng shí
想、行、识观见此智，亦不离受、想、行、识

guān jiàn cǐ zhì shèng jūn fàn zhì yǐ rú shì děng zhū lí xiàng mén yú
观见此智。胜军梵志以如是等诸离相门，于

yī qiè zhì zhì shēn shēng xìn jiě míng suí xìn xíng yú yī qiè fǎ jiē wú
一切智智深生信解，名随信行，于一切法皆无

qǔ zhuó rú shì fàn zhì yǐ lí xiàng mén yú yī qiè zhì zhì dé xìn jiě
取著。如是梵志以离相门，于一切智智得信解

yǐ yú yī qiè fǎ jiē bù qǔ xiàng yì bù sī wéi wú xiàng zhū fǎ
已，于一切法皆不取相，亦不思惟无相诸法。

rú shì fàn zhì yóu shèng jiě lì yú yī qiè fǎ bù qǔ bù shě wú dé
如是梵志由胜解力，于一切法不取、不舍、无得、

wú zhèng shí bǐ fàn zhì yú zì xìn jiě nǎi zhì niè pán yì bù qǔ zhuó
无证。时，彼梵志于自信解乃至涅槃亦不取著，

yǐ zhēn fǎ xìng wéi dìng liàng gù
以真法性为定量故。

shì zūn shì pú sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！是菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多，
bú shèshòu sè yì bú shèshòushòu xiǎng xíng shí suī yú zhū
不摄受色，亦不摄受受、想、行、识，虽于诸
fǎ wú suǒ shèshòu ruò wèi yuán mǎn rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
法无所摄受，若未圆满如来十力、四无所畏、
sì wú ài jiě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng zhōng bù zhōng dào rù bō
四无碍解及十八佛不共法等，终不中道入般
niè pán dāng zhī rú shì zhū pú sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì
涅槃。当知如是诸菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜
duō suī wú qǔ zhuó ér néng chéng bàn yī qiè zhì zhì lì yì ān lè yī
多，虽无取著而能成办一切智智，利益安乐一
qiè yǒu qíng
切有情。

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yīng rú shì guān hé wèi bō rě bō luó mì duō shì shéi bō rě
蜜多，应如是观：何谓般若波罗蜜多？是谁般若
bō luó mì duō ruò fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé shì bō rě bō luó mì
波罗蜜多？若法无所有、不可得，是般若波罗蜜
duō yé wú suǒ yǒu zhōng wú bǐ wú cǐ hé suǒ xì zhǔ shì zūn ruò
多耶？无所有中无彼无此何所系属？世尊！若
pú sà mó hē sà yú rú shì shì shěnguānchá shí xīn bù chén mò yì wú
菩萨摩诃萨于如是事审观察时，心不沉没亦无
tuì qū bù jīng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà bù lí bō rě
退屈、不惊、不怖，当知是菩萨摩诃萨不离般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé yīn yuán gù sè lí sè xìng
时，舍利子问善现言：“何因缘故色离色性，
shòu xiǎng xíng shí lí shòu xiǎng xíng shí xìng bō rě bō
受、想、行、识离受、想、行、识性，般若波
luó mì duō lí bō rě bō luó mì duō xìng ér shuō pú sà mó hē sà bù
罗蜜多离般若波罗蜜多性，而说菩萨摩诃萨不
lí bō rě bō luó mì duō
离般若波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì sè lí sè xìng shòu
善现答言：“如是！如是！色离色性，受、
xiǎng xíng shí lí shòu xiǎng xíng shí xìng bō rě bō luó mì
想、行、识离受、想、行、识性，般若波罗蜜
duō lí bō rě bō luó mì duō xìng rú shì zhū fǎ xiàng yì lí xìng xìng
多离般若波罗蜜多性。如是诸法，相亦离性，性
yì lí xiàng xiàng yì lí xiàng xìng yì lí xìng néng xiàng suǒ xiàng
亦离相，相亦离相，性亦离性，能相、所相
jù bù kě dé ruò pú sà mó hē sà néng rú shí zhī rú shì yì zhě bù
俱不可得。若菩萨摩诃萨能如实知如是义者，不
lí bō rě bō luó mì duō
离般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà yú cǐ
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨于此
zhōng xué sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì yé
中学，速能成办一切智智耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yú
善现答言：“如是！如是！若菩萨摩诃萨于
cǐ zhōng xué sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì hé yǐ gù shè lì
此中学，速能成办一切智智。何以故？舍利
zǐ shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ wú shēng miè gù shè lì zǐ
子，是菩萨摩诃萨知一切法无生灭故。舍利子，
ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng zé wéi lín jìn yī qiè zhì zhì
若菩萨摩诃萨能如是行，则为邻近一切智智。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà ruò xíng sè wéi xíng
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨若行色为行
xiàng ruò xíng sè shēng wéi xíng xiàng ruò xíng sè huài wéi xíng xiàng ruò
相，若行色生为行相，若行色坏为行相，若
xíng sè miè wéi xíng xiàng ruò xíng sè kōng wéi xíng xiàng ruò wèi wǒ néng xíng
行色灭为行相，若行色空为行相，若谓我能行，
shì xíng yǒu suǒ dé ruò xíng shòu xiǎng xíng shí wéi xíng xiàng ruò
是行有所得。若行受、想、行、识为行相，若
xíng shòu xiǎng xíng shí shēng wéi xíng xiàng ruò xíng shòu xiǎng
行受、想、行、识生为行相，若行受、想、
xíng shí huài wéi xíng xiàng ruò xíng shòu xiǎng xíng shí miè wéi xíng
行、识坏为行相，若行受、想、行、识灭为行
xiàng ruò xíng shòu xiǎng xíng shí kōng wéi xíng xiàng ruò wèi wǒ
相，若行受、想、行、识空为行相，若谓我

néng xíng shì xíng yǒu suǒ dé ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn
能行，是行有所得。若菩萨摩诃萨作如是念：

wǒ shì pú sà néng xíng bō rě bō luó mì duō shì wéi xíng xiàng
‘我是菩萨，能行般若波罗蜜多。’是为行相。

ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn néng rú shì xíng zhě shì xiū xíng
若菩萨摩诃萨作如是念：‘能如是行者，是修行

bō rě bō luó mì duō yì wéi xíng xiàng dāng zhī shì pú sà wú fāng
般若波罗蜜多。’亦为行相，当知是菩萨无方

biàn shàn qiǎo
便善巧。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà dāng yún
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨当云

hé xíng míng xíng bō rě bō luó mì duō
何行，名行般若波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán zhū pú sà mó hē sà ruò bù xíng sè bù xíng
善现答言：“诸菩萨摩诃萨若不行色，不行

sè xiàng bù xíng sè shēng bù xíng sè huài bù xíng sè miè bù xíng
色相，不行色生，不行色坏，不行色灭，不行

sè kōng shì xíng bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà ruò bù xíng
色空，是行般若波罗蜜多。诸菩萨摩诃萨若不行

shòu xiǎng xíng shí bù xíng shòu xiǎng xíng shí xiàng bù
受、想、行、识，不行受、想、行、识相，不

xíng shòu xiǎng xíng shí shēng bù xíng shòu xiǎng xíng shí
行受、想、行、识生，不行受、想、行、识

huài bù xíng shòu xiǎng xíng shí miè bù xíng shòu xiǎng xíng
坏，不行受、想、行、识灭，不行受、想、行、

shí kōng shì xíng bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà bù qǔ xíng
识空，是行般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨不取行，

bù qǔ bù xíng bù qǔ yì xíng yì bù xíng bù qǔ fēi xíng fēi bù xíng
不取不行，不取亦行亦不行，不取非行非不行，

yú bù qǔ yì bù qǔ shì xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shè
于不取亦不取，是行般若波罗蜜多。何以故？舍

lì zǐ yǐ yī qiè fǎ jiē bù kě qǔ bù kě suí xíng bù kě zhí shòu
利子，以一切法皆不可取，不可随行，不可执受，

lí xìng xiàng gù rú shì míng wéi zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú
离性相故，如是名为诸菩萨摩诃萨于一切法无

shēng dìng lún guǎng dà zī jù wú liàng wú chū bú gòng yī qiè shēng wén
生定轮，广大资具无量无出，不共一切声闻、

dú jué ruò pú sà mó hē sà ān zhù cǐ dìng jí zhèng wú shàng zhèng
独觉。若菩萨摩诃萨安住此定，疾证无上正
děng pú tí
等菩提。”

ěr shí shànxiànchéng fó shén lì fù gào dà dé shè lì zǐ yán
尔时，善现承佛神力，复告大德舍利子言：

ruò pú sà mó hē sà suī ān zhù cǐ dìng ér bú jiàn cǐ dìng yì bù
“若菩萨摩诃萨虽安住此定，而不见此定亦不

zhuó cǐ dìng yì bú niànyán wǒ yú cǐ dìng yǐ zhèng dāng rù
著此定，亦不念言：‘我于此定已、正、当入。’

bǐ rú shì děng sī wéi fēn bié yóu cǐ dìng lì yī qiè bù qǐ dāng zhī
彼如是等思惟分别，由此定力一切不起，当知

yǐ wéiguò qù rú lái yīng zhèngděng jué shòu yǔ wú shàng zhèngděng
已为过去如来、应、正等觉授与无上正等

pú tí bú tuì zhuǎn jì
菩提不退转记。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán ruò pú sà mó hē sà yóuzhù
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨由住

cǐ dìng yǐ wéiguò qù zhū fó shì zūnxiànqiánshòu jì shì pú sà mó hē
此定，已为过去诸佛世尊现前授记，是菩萨摩诃

sà wéinéngxiǎn shì rú shì dìngfǒu
萨为能显示如是定不？”

shànxiàn dá yán fú yě shè lì zǐ hé yǐ gù shì shàn
善现答言：“不也！舍利子，何以故？是善

nán zǐ yú rú shì dìng wú zhī wú xiǎng
男子于如是定无知无想。”

shè lì zǐ yán jù shòushuō bǐ zhūshànnán zǐ yú rú shì dìng
舍利子言：“具寿说彼诸善男子于如是定

wú zhī wú xiǎng yé
无知无想耶？”

shànxiàn bào yán wǒ dìngshuō bǐ zhūshànnán zǐ yú rú shì dìng
善现报言：“我定说彼诸善男子于如是定

wú zhī wú xiǎng suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū dìng wú suǒ yǒu gù bǐ
无知无想。所以者何？如是诸定无所有故。彼

shànnán zǐ yú rú shì dìng wú zhī wú xiǎng rú shì zhū dìng yú yī qiè fǎ
善男子于如是定无知无想，如是诸定于一切法

yì wú zhī wú xiǎng suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ wú suǒ yǒu gù
亦无知无想。所以者何？以一切法无所有故。”

shí bó qié fàn zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
时，薄伽梵赞善现言：“善哉！善哉！如汝
suǒ shuō gù wǒ shuō rǔ zhù wú zhēng dìng zuì wéi dì yī zhū pú sà mó
所说。故我说汝住无诤定最为第一。诸菩萨摩
hē sà yù xué bō rě bō luó mì duō yīng rú shì xué ruò rú shì xué míng
诃萨欲学般若波罗蜜多应如是学，若如是学名
xué bō rě bō luó mì duō
学般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng rú
时，舍利子便白佛言：“若菩萨摩诃萨能如
shì xué míng zhēn xué bō rě bō luó mì duō yé
是学，名真学般若波罗蜜多耶？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xué míng
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨能如是学，名
zhēn xué bō rě bō luó mì duō
真学般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是学
shí yú hé fǎ xué
时，于何法学？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí fēi yú
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨如是学时，非于
fǎ xué hé yǐ gù shè lì zǐ rú zhū yú fū yì shēng suǒ zhí fēi
法学。何以故？舍利子，如诸愚夫异生所执，非
yī qiè fǎ rú shì yǒu gù
一切法如是有故。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò ěr zhū fǎ rú hé ér
时，舍利子复白佛言：“若尔，诸法如何而
yǒu
有？”

fó gào shè lì zǐ rú wú suǒ yǒu rú shì ér yǒu ruò yú rú shì
佛告舍利子：“如无所有如是而有。若于如是
wú suǒ yǒu fǎ bù néng liǎo dá shuō wéi wú míng yú fū yì shēng yú yī
无所有法不能了达，说为无明。愚夫异生于一
qiè fǎ wú suǒ yǒu xìng wú míng tān ài zēng shàng shì lì fēn bié zhí zhuó
切法无所有性，无明贪爱增上势力分别执著
duàn cháng èr biān yóu cǐ bù zhī bú jiàn zhū fǎ wú suǒ yǒu xìng fēn bié
断常二边，由此不知不见诸法无所有性分别

zhū fǎ yóu fēn bié gù biànshēng zhí zhuó yóu zhí zhuó gù fēn bié zhū fǎ
诸法，由分别故便生执著，由执著故分别诸法
wú suǒ yǒu xìng yóu cǐ yú fǎ bú jiàn bù zhī yǐ yú zhū fǎ bú jiàn bù
无所有性，由此于法不见不知。以于诸法不见不
zhī fēn bié guò qù wèi lái xiàn zài yóu fēn bié gù tān zhuó míng sè zhuó
知，分别过去未来现在，由分别故贪著名色，著
míng sè gù fēn bié zhí zhuó wú suǒ yǒu fǎ yú wú suǒ yǒu fǎ fēn bié zhí
名色故分别执著无所有法，于无所有法分别执
zhuó gù yú rú shí dào bù zhī bú jiàn bù néng chū lí sān jiè shēng sǐ
著故，于如实道不知不见，不能出离三界生死，
bú xìn dì fǎ bù jué shí jì shì gù duò zài yú fū shù zhōng yóu sī
不信谛法，不觉实际，是故堕在愚夫数中。由斯，
pú sà mó hē sà zhòng yú fǎ xìng xiàng dōu wú zhí zhuó
菩萨摩诃萨众于法性相都无执著。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是学
shí qǐ bù qiú xué yī qiè zhì zhì
时，岂不求学一切智智？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí yì bù
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨如是学时，亦不
qiú xué yī qiè zhì zhì rán zhū pú sà rú shì xué shí suī wú suǒ xué
求学一切智智。然诸菩萨如是学时，虽无所学，
ér míng zhēn xué yī qiè zhì zhì sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì⁴⁰”
而名真学一切智智，速能成办一切智智⁴⁰。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán shì zūn shè yǒu rén
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！设有人
lái zuò rú shì wèn huàn shì ruò xué yī qiè zhì zhì bǐ yì néng chéng
来作如是问：‘幻士若学一切智智，彼亦能成
bàn yī qiè zhì zhì fǒu wǒ dé cǐ wèn dāng yún hé dá?⁴¹’
办一切智智不？’我得此问当云何答？”

fó gào shàn xiàn wǒ huán wèn nǐ suí nǐ yì dá yú yì
佛告⁴¹善现：“我还问汝，随汝意答。于意
yún hé huàn yì sè shòu xiǎng xíng shí fǒu
云何？幻异色、受、想、行、识不？”

shàn xiàn dá yán huàn bú yì sè sè bú yì huàn huàn jí
善现答言：“幻不异色，色不异幻，幻即

⁴⁰ 大正藏：智故；永乐北藏及龙藏：智

⁴¹ 大正藏：言；永乐北藏及龙藏：告

shì sè sè jí shì huàn shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
是色，色即是幻，受、想、行、识亦复如是。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé wǔ qǔ yùn zhōng qǐ xiǎng
佛告善现：“于意云何？五取蕴中起想

děng xiǎng shī shè yán shuō jiǎ míng pú sà mó hē sà fǒu
等想，施設言说假名菩萨摩诃萨不？”

shàn xiàn duì yuē⁴² rú shì shì zūn
善现对曰⁴²：“如是！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà qiú qù wú shàng zhèng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨求趣无上正

děng pú tí xiū xué bō rě bō luó mì duō yī qiè jiē rú huàn shì xiū
等菩提，修学般若波罗蜜多，一切皆如幻士修

xué hé yǐ gù huàn shì jí shì wǔ qǔ yùn gù suǒ yǐ zhě hé wǒ
学。何以故？幻士即是五取蕴故。所以者何？我

shuō wǔ yùn yǎn děng liù gēn jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu
说五蕴、眼等六根，皆如幻化都非实有。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xīn xué dà
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨新学大

shèng wén rú shì shuō qí xīn jiāng wú jīng bù tuì qū
乘闻如是说，其心将无惊怖退屈？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xīn xué dà shèng qīn jìn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨新学大乘亲近

è yǒu wén rú shì shuō xīn biàn jīng bù zé shēng tuì qū ruò jìn shàn yǒu
恶友，闻如是说心便惊怖则生退屈。若近善友，

suī wén cǐ shuō ér bù jīng bù yì wú tuì qū
虽闻此说而不惊怖亦无退屈。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi pú sà è
具寿善现复白佛言：“何等名为菩萨恶

yǒu
友？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà è yǒu zhě wèi jiào pú sà yàn lí
佛告善现：“诸菩萨恶友者，谓教菩萨厌离

bō rě bō luó mì duō shě pú tí xīn qǔ zhū fǎ xiàng lìng xué qǔ xiàng
般若波罗蜜多，舍菩提心取诸法相，令学取相

shì sù shū diǎn lìng xué shēng wén xiāng yīng jīng fǎ yòu lìng xí jìn zhòng
世俗书典，令学声闻相应经法，又令习近众

⁴² 大正藏：曰；永乐北藏及龙藏：白

mó shì yè cǐ děng míng wéi pú sà è yǒu
魔事业，此等名为菩萨恶友。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi pú sà shàn yǒu
具寿善现复白佛言：“何等名为菩萨善友？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà shàn yǒu zhě wèi jiào pú sà qín xiū
佛告善现：“诸菩萨善友者，谓教菩萨勤修
bō rě bō luó mì duō nǎi zhì wèi shuō mó shì mó guò lìng qí jué zhī
般若波罗蜜多，乃至为说魔事、魔过，令其觉知
fāng biàn qì shě cǐ pú sà míng wéi xīn xué pú sà dà shì zhuāng yán
方便弃舍，此菩萨⁴³名为新学菩萨大誓庄严
zhēn jìng shàn yǒu
真净善友。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pú sà zhě shì hé jù yì
具寿善现复白佛言：“菩萨⁴⁴者是何句义？”

fó gào shàn xiàn xué yī qiè fǎ wú zhuó wú ài jué yī qiè fǎ
佛告善现：“学一切法无著无碍，觉一切法
wú zhuó wú ài qiú zhèng pú tí gù míng pú sà
无著无碍，求证菩提故名菩萨。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán cǐ fù hé yuán míng mó hē sà
具寿善现复白佛言：“此复何缘名摩诃
sà
萨？”

fó gào shàn xiàn yǐ zhū pú sà yú dà yǒu qíng zhòng zhōng dāng
佛告善现：“以诸菩萨于大有情众中当
wéi shàng shǒu gù fù míng mó hē sà
为上首故，复名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán wǒ jīn yào shuō mó hē sà yì
时，舍利子便白佛言：“我今乐说摩诃萨义，
wéi yuàn tīng xǔ
惟⁴⁵愿听许！”

fó gào shè lì zǐ suí rǔ yì shuō
佛告舍利子：“随汝意说。”

⁴³ 大正藏：等；永乐北藏及龙藏：菩萨

⁴⁴ 大正藏：言菩；永乐北藏及龙藏：菩

⁴⁵ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shè lì zǐ yán yǐ zhū pú sà fāngbiànshànqiǎo wèi zhū yǒuqíng
舍利子言：“以诸菩萨方便善巧，为诸有情

xuānshuō fǎ yào lìng duàn wǒ jiàn yǒuqíngjiàn mìngzhějiàn bǔ tè
宣说法要，令断我见、有情见、命者见、补特

qié luó jiàn yǒujiàn wú jiàn duànchángjiànděng yī rú shì yì míng
伽罗见、有见、无见、断常见等，依如是义名

mó hē sà
摩诃萨。”

ěr shí shànxiàn yì bó fó yán wǒ jīn yào shuō mó hē sà yì
尔时，善现亦白佛言：“我今乐说摩诃萨义，

wéi yuàntīng xǔ
惟⁴⁶愿听许！”

fó gào shànxiàn suí rǔ yì shuō
佛告善现：“随汝意说。”

shànxiàn bó yán yǐ zhū pú sà fā pú tí xīn wú děngděng xīn
善现白言：“以诸菩萨发菩提心、无等等心、

shēngwén dú jué bù néng yǐn xīn yú rú shì xīn yì bù zhí zhuó suǒ yǐ
声闻独觉不能引心，于如是心亦不执著。所以

zhě hé yī qiè zhì xīn shì zhēn wú lòu bú duò sān jiè bù yīng yú zhōng
者何？一切智心是真无漏不堕三界，不应于中

ér shēng zhí zhuó yī rú shì yì míng mó hē sà
而生执著。依如是义名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ wèn shànxiàn yán hé yīn yuán gù yú rú shì
时，舍利子问善现言：“何因缘故，于如是

xīn yì bù zhí zhuó
心亦不执著？”

shànxiàn dá yán rú shì zhū xīn wú xīn xìng gù bù yīng zhí zhuó
善现答言：“如是诸心无心性故不应执著。”

shí mǎn cí zǐ yì bó fó yán wǒ jīn yào shuō mó hē sà yì
时，满慈子亦白佛言：“我今乐说摩诃萨义，

wéi yuàntīng xǔ
惟⁴⁷愿听许！”

fó gào mǎn cí zǐ suí rǔ yì shuō
佛告满慈子：“随汝意说。”

mǎn cí zǐ yán yǐ zhū pú sà pǔ wèi lì lè yī qiè yǒuqíng pī
满慈子言：“以诸菩萨普为利乐一切有情被

⁴⁶ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

⁴⁷ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

dà yuàn kǎi gù fā qù dà shèng gù chéng dà shèng gù míng mó hē
大愿铠故，发趣大乘故，乘大乘故，名摩诃
sà
萨。”

ěr shí shànxiànbian bó fó yán rú shì zūnshuōzhū pú sà mó
尔时，善现便白佛言：“如世尊说诸菩萨摩

hē sà pī dà yuàn kǎi qí hé yán zhū pú sà mó hē sà pī dà yuàn
诃萨被大愿铠，齐何言诸菩萨摩诃萨被大愿
kǎi
铠？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn wǒ yīng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨作如是念：我应

dù tuō wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng rù wú yú yī bō niè pán jiè suī
度脱无量无数无边有情入无余依般涅槃界。虽
zuò shì shì ér wú yǒu fǎ jí zhū yǒuqíng dé niè pánzhě hé yǐ gù
作是事，而无有法及诸有情得涅槃者。何以故？

zhū fǎ shí xìng fǎ yīng ěr gù pì rú huàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qú
诸法实性法应尔故。譬如幻师或彼弟子，于四衢
dào huà zuò dà zhòng hù xiāng jiā hài yú yì yún hé cǐ zhōng yǒu shí
道化作大众互相加害，于意云何？此中有实
xiāng hài shì fǒu
相害事不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī xiàn
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽现

dù tuō wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng rù wú yú yī bō niè pán jiè ér
度脱无量无数无边有情入无余依般涅槃界，而
wú yǒu fǎ jí zhū yǒuqíng dé niè pánzhě ruò pú sà mó hē sà wén rú
无有法及诸有情得涅槃者。若菩萨摩诃萨闻如

shì shì bù jīng bú bù yì wú tuì qū dāng zhī shì pú sà mó hē sà
是事，不惊、不怖亦无退屈，当知是菩萨摩诃萨
pī dà yuàn kǎi
被大愿铠。”

ěr shí shànxiànbian bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
尔时，善现便白佛言：“如我解佛所说义者，

zhū pú sà mó hē sà bù pī dà yuàn kǎi dāng zhī shì wéi pī dà yuàn
诸菩萨摩诃萨不被大愿铠，当知是为被大愿

kǎi
铠。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé yī qiè
佛告善现：“如是！如是！所以者何？一切

zhì zhì wú zào wú zuò yī qiè yǒu qíng yì wú zào wú zuò zhū pú sà mó
智智无造无作，一切有情亦无造无作，诸菩萨摩

hē sà wèi yù ráo yì bǐ yǒu qíng gù pī dà yuàn kǎi suǒ yǐ zhě hé
诃萨为欲饶益彼有情故被大愿铠。所以者何？

sè fēi zào fēi bú zào fēi zuò fēi bú zuò shòu xiǎng xíng shí yì
色非造非不造，非作非不作，受、想、行、识亦

fēi zào fēi bú zào fēi zuò fēi bú zuò hé yǐ gù sè nǎi zhì shí bù
非造非不造，非作非不作。何以故？色乃至识不

kě dé gù
可得故。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
具寿善现便白佛言：“如我解佛所说义者，

sè nǎi zhì shí wú rǎn wú jìng suǒ yǐ zhě hé sè wú fù wú tuō shòu
色乃至识无染无净。所以者何？色无缚无脱，受、

xiǎng xíng shí yì wú fù wú tuō
想、行、识亦无缚无脱。”

shí mǎn cí zǐ wènshànxiànyán zūnzhěshuō sè wú fù wú tuō
时，满慈子问善现言：“尊者说色无缚无脱，

shuōshòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú tuō yé
说受、想、行、识亦无缚无脱耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì
善现答言：“如是！如是！”

mǎn cí zǐ yán shuō hé děng sè wú fù wú tuō shuō hé děng
满慈子言：“说何等色无缚无脱？说何等

shòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú tuō yé
受、想、行、识亦无缚无脱耶？”

shànxiàn dá yán shuō rú huàn shì sè wú fù wú tuō shuō rú
善现答言：“说如幻士色无缚无脱，说如

huàn shì shòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú tuō suǒ yǐ zhě hé
幻士受、想、行、识亦无缚无脱。所以者何？

sè nǎi zhì shí wú suǒyǒu gù wú fù wú tuō yuǎn lí gù wú fù wú tuō
色乃至识无所有故无缚无脱，远离故无缚无脱，

jì jìng gù wú fù wú tuō wú shēngmiè gù wú fù wú tuō shì míng pú
寂静故无缚无脱，无生灭故无缚无脱，是名菩

sà fā qù dà shèng pī dà yuàn kǎi
萨发趣大乘被大愿铠。”

shí mǎn cí zǐ wén rú shì shuō huān xǐ xìn shòu mò rán ér zhù
时，满慈子闻如是说，欢喜信受默然而住。

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán zhū pú sà mó hē sà fā qù
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨发趣

dà shèng yún hé dà shèng yún hé pú sà fā qù dà shèng rú shì
大乘，云何大乘？云何菩萨发趣大乘？如是

dà shèng cóng hé chù chū zhì hé chù zhù shéi fù chéng shì dà shèng
大乘从何处出、至何处住？谁复乘是大乘

ér chū ”

fó gào shànxiàn yán dà shèngzhě jí shì wú liàng wú shù zēng
佛告善现：“言大乘者，即是无量无数增

yǔ wú biāngōng dé gòngsuǒ chéng gù yún hé pú sà fā qù dà shèng
语，无边功德共所成故。云何菩萨发趣大乘

zhě wèi zhū pú sà qín xiū liù zhǒng bō luó mì duō néng cóng yī dì jìn
者，谓诸菩萨勤修六种波罗蜜多，能从一地进

qù yī dì shì míng pú sà fā qù dà shèng rú shì dà shèng cóng hé
趣一地，是名菩萨发趣大乘。如是大乘从何

chù chū zhì hé chù zhù zhě wèi cǐ dà shèng cóng sān jiè zhōng chū zhì yī
处出至何处住者，谓此大乘从三界中出、至一

qiè zhì zhì zhōng zhù rán yǐ wú èr wéi fāng biàn gù wú chū wú zhù shéi
切智智中住，然以无二为方便故无出无住。谁

fù chéng shì dà shèng chū zhě dōu wú chéng shì dà shèng chū zhě suǒ
复乘是大乘出者？都无乘是大乘出者。所

yǐ zhě hé néng chéng suǒ chéng rú shì èr fǎ jù wú suǒ yǒu wú
以者何？能乘、所乘如是二法俱无所有，无

suǒ yǒu zhōng shéi chéng hé fǎ kě míng shèng zhě ”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán rú shì dà shèng pǔ shèng yī
具寿善现复白佛言：“如是大乘普胜一

qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng rú shì dà shèng yǔ xū kōng děng
切世间天、人、阿素洛等，如是大乘与虚空等。

pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng dà
譬如虚空，普能容受无量无数无边有情，大

shèng yì ěr pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng yòu rú
乘亦尔，普能容受无量无数无边有情。又如

xū kōng wú lái wú qù wú zhù kě jiàn dà shèng yì ěr wú lái
虚空，无来无去、无住可见，大乘亦尔，无来
wú qù wú zhù kě jiàn yòu rú xū kōng qián hòu zhōng jì jiē
无去、无住可见。又如虚空，前、后、中际皆
bù kě dé dà shèng yì ěr qián hòu zhōng jì jiē bù kě dé
不可得，大乘亦尔，前、后、中际皆不可得，
sān shì píngděng gù míng dà shèng
三世平等故名大乘。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì rú
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！如
rǔ suǒ shuō
汝所说。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán shì zūn xiān jiào dà dé shàn xiàn
时，满慈子便白佛言：“世尊先教大德善现
wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō ér jīn hé
为诸菩萨摩诃萨众宣示般若波罗蜜多，而今何
gù nǎi shuō dà shèng
故乃说大乘？”

ěr shí shàn xiàn jí bó fó yán wǒ shuō dà chéng jiāng wú
尔时，善现即白佛言：“我说大乘，将无
wéi yuè suǒ shuō bō rě bō luó mì duō
违越所说般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn rǔ shuō dà shèng jiē shùn bō rě bō luó mì
佛告善现：“汝说大乘，皆顺般若波罗蜜
duō wú suǒ wéi yuè
多无所违越。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wǒ dōu bù dé qián jì hòu jì
具寿善现复白佛言：“我都不得前际后际
zhōng jì pú sà sè wú biān gù pú sà yì wú biān shòu xiǎng xíng
中际菩萨。色无边故菩萨亦无边，受、想、行、
shí wú biān gù pú sà yì wú biān jí sè lí sè pú sà wú suǒ yǒu
识无边故菩萨亦无边；即色，离色，菩萨无所有
bù kě dé jí shòu xiǎng xíng shí lí shòu xiǎng xíng
不可得；即受、想、行、识，离受、想、行、
shí pú sà yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì shì zūn wǒ yú cǐ
识，菩萨亦无所有不可得。如是，世尊！我于此
děng yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú zhū
等一切法，以一切种、一切处、一切时，求诸

pú sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ wèi zhū pú sà xuān
菩萨都无所见竟不可得，云何令我为诸菩萨宣
shì bō rě bō luó mì duō
示般若波罗蜜多？

fù cì shì zūn yán pú sà zhě dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì
“复次，世尊！言菩萨者，但有假名都无自

xìng rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
性。如说我等毕竟不生，但有假名都无自性，

zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng cǐ zhōng
诸法亦尔毕竟不生，但有假名都无自性。此中

hé děng shì sè bì jìng bù shēng ruò bì jìng bù shēng zé bù míng sè
何等是色毕竟不生？若毕竟不生则不名色。

hé děng shì shòu xiǎng xíng shí bì jìng bù shēng ruò bì jìng bù shēng
何等是受、想、行、识毕竟不生？若毕竟不生

zé bù míng shòu xiǎng xíng shí shì zūn sè shì pú sà bù kě
则不名受、想、行、识。世尊！色是菩萨不可

de shòu xiǎng xíng shí shì pú sà yì bù kě dé cǐ bù kě dé
得，受、想、行、识是菩萨亦不可得，此不可得

yì bù kě dé wǒ yú rú shì yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù
亦不可得。我于如是一切法，以一切种、一切处、

yī qiè shí qiú zhū pú sà jiē bù kě dé dāng jiào hé děng fǎ xiū
一切时，求诸菩萨皆不可得，当教何等法？修

hé děng fǎ yú hé děng chù shí zhèng hé děng fǎ
何等法？于何等处、时证何等法？

fù cì shì zūn zhū fó pú sà shēn shēn bō rě bō luó mì duō
“复次，世尊！诸佛菩萨甚深般若波罗蜜多，

dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu
但有假名都无自性。如说我等毕竟不生，但有

jiǎ míng dōu wú zì xìng zhū fǎ yì ěr dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
假名都无自性，诸法亦尔，但有假名都无自性。

hé děng shì sè jì bù kě qǔ yì bù kě shēng hé děng shì shòu xiǎng
何等是色既不可取亦不可生？何等是受、想、

xíng shí jì bù kě qǔ yì bù kě shēng zhū fǎ zì xìng jì bù kě qǔ
行、识既不可取亦不可生？诸法自性既不可取

yì bù kě shēng ruò fǎ wú xìng yì bù kě shēng cǐ wú shēng fǎ yì bù
亦不可生，若法无性亦不可生，此无生法亦不

kě shēng wǒ qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng shēn shēn bō rě bō luó mì duō
可生，我岂能以毕竟不生甚深般若波罗蜜多，

jiào bì jìng bù shēng pú sà mó hē sà shì zūn lí bù shēng fǎ wú fǎ
教毕竟不生 菩萨摩诃萨？世尊！离不生 法无法
kě dé yì wú pú sà néng xíng wú shàng zhèng děng pú tí
可得，亦无菩萨能行无上 正等菩提。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén shuō shì yǔ bù jīng bú bù
“世尊！若菩萨摩诃萨闻说是语不惊、不怖，

dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ
当知是菩萨摩诃萨能行深般若波罗蜜多。所以

zhě hé ruò shí pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān
者何？若时菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观

chá zhū fǎ shì shí pú sà mó hē sà jí bù qǔ sè suǒ yǐ zhě hé
察诸法，是时菩萨摩诃萨即不取色。所以者何？

sè wú shēng jí fēi sè sè wú miè yì fēi sè jì wú shēng wú miè jí
色无生 即非色，色无灭亦非色，既⁴⁸无生 无灭即

wú èr wú bié ruò shuō sè jí rù wú èr fǎ shù ruò shí pú sà mó
无二无别；若说色，即入无二法数。若时菩萨摩

hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān chá zhū fǎ shì shí pú sà mó
诃萨行深般若波罗蜜多 观察诸法，是时菩萨摩

hē sà jí bù qǔ shòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé shòu
诃萨即不取受、想、行、识。所以者何？受、

xiǎng xíng shí wú shēng jí fēi shòu xiǎng xíng shí shòu
想、行、识无生 即非受、想、行、识，受、

xiǎng xíng shí wú miè yì fēi shòu xiǎng xíng shí jì wú shēng
想、行、识无灭亦非受、想、行、识，既无生

wú miè jí wú èr wú bié ruò shuō shòu xiǎng xíng shí jí rù
无灭即无二无别。若说受、想、行、识，即入

wú èr fǎ shù
无二法数。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán rú wǒ lǐng jiě rén suǒ shuō yì
时，舍利子谓善现言：“如我领解仁所说义，

zhū pú sà děng bì jìng bù shēng ruò ěr hé yuán yǒu zhū pú sà wèi dù
诸菩萨等毕竟不生，若尔，何缘有诸菩萨为度

wú liàng wú shù yǒu qíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú liàng
无量无数有情，修多百千难行苦行，备受无量

shēng sǐ dà kǔ
生死大苦？”

⁴⁸ 大正藏：即；永乐北藏及龙藏：既

shànxiànbàoyán fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu pú
善现报言：“非我于彼无生法中，许有菩

sà wèi dù wú liàng wú shù yǒu qíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng bèi
萨为度无量无数有情，修多百千难行苦行，备

shòu wú liàng shēng sǐ dà kǔ rán zhū pú sà suī wéi cǐ shì ér yú qí
受无量生死大苦，然诸菩萨虽为此事，而于其

zhōng wú kǔ xíng xiǎng hé yǐ gù shè lì zǐ ruò yú kǔ xíng zuò kǔ
中无苦行想。何以故？舍利子，若于苦行作苦

xíng xiǎng bù néng ráo yì wú biān yǒu qíng shì gù pú sà yú zhū kǔ xíng
行想，不能饶益无边有情，是故菩萨于诸苦行

zuò lè xíng xiǎng yú nán xíng xíng zuò yì xíng xiǎng yú zhū yǒu qíng zuò fù
作乐行想，于难行行作易行想，于诸有情作父

mǔ jí jǐ shēn xiǎng wèi dù bǐ gù fā pú tí xīn yóu cǐ nǎi néng zuò
母及己身想，为度彼故发菩提心，由此乃能作

dà ráo yì ěr shí pú sà zuò shì sī wéi rú wǒ zì xìng yú yī
大饶益。尔时，菩萨作是思惟：“如我自性，于一

qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù shí qiú bù kě dé nèi wài zhū
切法，以一切种、一切处、时求不可得，内外诸

fǎ yì fù rú shì dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé ruò zhù cǐ xiǎng biàn
法亦复如是，都无所有皆不可得。”若住此想便

bú jiàn yǒu nán xíng kǔ xíng yóu cǐ néng wèi wú biān yǒu qíng xiū duō bǎi qiān
不见有难行苦行，由此能为无边有情修多百千

nán xíng kǔ xíng yǔ yǒu qíng lèi zuò dà ráo yì
难行苦行，与有情类作大饶益。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán shì zhū pú sà shí wú shēng
时，舍利子问善现言：“是诸菩萨实无生

fǒu
不？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì yī qiè pú sà jiē shí wú
善现答言：“如是！如是！一切菩萨皆实无

shēng
生。”

shè lì zǐ yán wéi dàn pú sà shí shì wú shēng wéi yī qiè zhì
舍利子言：“为但菩萨实是无生，为一切智

yì shí wú shēng
亦实无生？”

shàn xiàn dá yán cǐ yī qiè zhì yì shí wú shēng
善现答言：“此一切智亦实无生。”

shè lì zǐ yán wéidàn yī qiè zhì shí shì wú shēng wéizhū yì
舍利子言：“为但一切智实是无生，为诸异

shēng lèi yì shí wú shēng
生类亦实无生？”

shànxiàn dá yán zhū yì shēng lèi yì shí wú shēng
善现答言：“诸异生类亦实无生。”

shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà jiē shí wú shēng zhū pú sà fǎ
舍利子言：“若诸菩萨皆实无生，诸菩萨法

yì yīng wú shēng ruò yī qiè zhì shí shì wú shēng yī qiè zhì fǎ yì yīng
亦应无生；若一切智实是无生，一切智法亦应

wú shēng ruò yì shēng lèi shí shì wú shēng yì shēng lèi fǎ yì yīng wú
无生；若异生类实是无生，异生类法亦应无

shēng ruò ěr pú sà dé yī qiè zhì yīng wú shēng fǎ néngzhèng wú
生。若尔，菩萨得一切智，应无生法能证无

shēng
生。”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ wú shēng fǎ zhōngyǒu dé yǒu
善现答言：“我意不许无生法中有得有

zhèng hé yǐ gù wú shēng fǎ zhōngzhèng dé wú gù
证。何以故？无生法中证、得无故。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ shēng fǎ zhèngshēng fǎ wéi xǔ wú
舍利子言：“为许生法证生法，为许无

shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yé
生法证无生法耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēng fǎ zhèngshēng fǎ yì bù
善现答言：“我意不许生法证生法，亦不

xǔ wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
许无生法证无生法。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ wéi xǔ wú
舍利子言：“为许生法证无生法，为许无

shēng fǎ zhèngshēng fǎ yé
生法证生法耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yì
善现答言：“我意不许生法证无生法，亦

bù xǔ wú shēng fǎ zhèngshēng fǎ
不许无生法证生法。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě yīng wú dé zhèng
舍利子言：“若如是者应无得、证？”

shànxiàn dá yán suī yǒu dé zhèng ér fēi shí yǒu
善现答言：“虽有得、证而非实有。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ wèishēng fǎ shēng wéi xǔ yǐ shēng fǎ
舍利子言：“为许未生法生，为许已生法

shēng yé
生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ wèishēng fǎ shēng yì bù xǔ
善现答言：“我意不许未生法生，亦不许
yǐ shēng fǎ shēng
已生法生。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ shēngshēng wéi xǔ bù shēngshēng
舍利子言：“为许生生，为许不生
yé
耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēngshēng yì bù xǔ bù shēng
善现答言：“我意不许生生，亦不许不生
shēng
生。”

shè lì zǐ yán rén zhě yú suǒshuō wú shēng fǎ yào biànshuō
舍利子言：“仁者于所说无生法，乐辩说
wú shēngxiàng yé
无生相耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yú suǒshuō wú shēng fǎ yì bú yào biàn
善现答言：“我于所说无生法，亦不乐辩
shuō wú shēngxiàng
说无生相。”

shè lì zǐ yán yú wú shēng fǎ qǐ wú shēngyán cǐ wú shēng
舍利子言：“于无生法起无生言，此无生
yán yì wú shēngfǒu
言亦无生不？”

shànxiàn dá yán yú wú shēng fǎ qǐ wú shēngyán cǐ fǎ jí
善现答言：“于无生法起无生言，此法及
yán jù wú shēng yì ér suí shì sù shuō wú shēngxiàng
言俱无生义，而随世俗说无生相。”

shí shè lì zǐ zànshànxiànyán shuō fǎ rénzhōngrén wéi dì yī
时，舍利子赞善现言：“说法人中仁为第一，
chú fó shì zūn wú néng jí zhě suǒ yǐ zhě hé suí suǒ wèn jié zhǒng
除佛世尊无能及者。所以者何？随所问诘种

zhǒng fǎ mén jiē néng chóu dá
种 法 门 皆 能 酬 答。”

shàn xiàn bào yán zhū fó dì zǐ yú yī qiè fǎ wú yī zhuó zhě
善 现 报 言：“诸 佛 弟 子 于 一 切 法 无 依 著 者，
fǎ ěr jiē néng suí suǒ wèn jié yī yī chóu dá zì zài wú wèi suǒ yǐ
法 尔 皆 能 随 所 问 诘， 一 一 酬 答 自 在 无 畏。 所 以
zhě hé yī yī qiè fǎ wú suǒ yī gù
者 何？ 以 一 切 法 无 所 依 故。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi ruò zhū
时， 舍 利 子 谓 善 现 言：“善 哉！ 善 哉！ 若 诸
pú sà néng zuò rú shì suí wèn ér dá wéi yóu hé děng bō luó mì duō wēi
菩 萨 能 作 如 是 随 问 而 答， 为 由 何 等 波 罗 蜜 多 威
lì suǒ bàn
力 所 办？”

shàn xiàn bào yán cǐ shì bō rě bō luó mì duō wēi lì suǒ bàn
善 现 报 言：“此 是 般 若 波 罗 蜜 多 威 力 所 办。
suǒ yǐ zhě hé shuō yī qiè fǎ wú suǒ yī zhǐ yào yóu bō rě bō luó
所 以 者 何？ 说 一 切 法 无 所 依 止， 要 由 般 若 波 罗
mì duō dá yī qiè fǎ wú suǒ yī gù shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà
蜜 多 达 一 切 法 无 所 依 故。 舍 利 子， 若 菩 萨 摩 诃 萨
wén rú shì yǔ xīn bù mí mèn yì wú yí huò dāng zhī shì pú sà néng zhù
闻 如 是 语 心 不 迷 闷 亦 无 疑 惑， 当 知 是 菩 萨 能 住
rú shì zhù héng bù shě lí yì cháng bù lí dà bēi zuò yì
如 是 住 恒 不 舍 离， 亦 常 不 离 大 悲 作 意。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán ruò zhū pú sà zhù rú shì zhù
时， 舍 利 子 谓 善 现 言：“若 诸 菩 萨 住 如 是 住
héng bù shě lí yì cháng bù lí rú shì zuò yì zhě zé yī qiè yǒu qíng
恒 不 舍 离， 亦 常 不 离 如 是 作 意 者， 则 一 切 有 情
yīng shì pú sà suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè yǒu qíng yì yú cǐ zhù jí
应 是 菩 萨。 所 以 者 何？ 以 一 切 有 情 亦 于 此 住 及
cǐ zuò yì cháng bù shě lí bō rě dà bēi xìng píng děng gù zé zhū pú
此 作 意 常 不 舍 离， 般 若 大 悲 性 平 等 故， 则 诸 菩
sà yǔ zhū yǒu qíng yīng wú chā bié
萨 与 诸 有 情 应 无 差 别。”

shàn xiàn bào yuē shàn zāi shàn zāi suī sì nán wǒ ér chéng
善 现 报 曰：“善 哉！ 善 哉！ 虽 似 难 我 而 成
wǒ yì hé yǐ gù shè lì zǐ yī qiè yǒu qíng wú zì xìng gù dāng
我 义。 何 以 故？ 舍 利 子， 一 切 有 情 无 自 性 故， 当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú zì xìng yī qiè yǒu qíng xìng yuǎn lí gù
知如是住及作意亦无自性；一切有情性远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì xìng yì yuǎn lí yī qiè yǒu qíng wú jué zhī
当知如是住及作意性亦远离；一切有情无觉知
gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī yóu cǐ yīn yuán
故，当知如是住及作意亦无觉知。由此因缘，
shì zhū pú sà yú rú shì zhù jí cǐ zuò yì cháng bù shě lí yǔ zhū yǒu
是诸菩萨于如是住及此作意常不舍离，与诸有
qíng yì wú chā bié ruò zhū pú sà néng rú shì zhī wú suǒ zhì ài shì xíng
情亦无差别。若诸菩萨能如是知无所障碍，是行
bō rě bō luó mì duō wǒ yì yù lìng yī qiè pú sà yǐ cǐ zuò yì xíng
般若波罗蜜多，我意欲令一切菩萨以此作意，行
shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多。”

dì wǔ fēn tiān dì shì yǔ sì wàn tiān zǐ jù lái jí huì hù shì sì 第五分天帝品第二

ěr shí tiān dì shì yǔ sì wàn tiān zǐ jù lái jí huì hù shì sì
尔时，天帝释与四万天子俱来集会，护世四
tiān wáng yǔ èr wàn tiān zǐ jù lái jí huì suǒ hē jiè zhǔ dà fàn tiān wáng
天王与二万天子俱来集会，索诃界主大梵天王
yǔ wàn fàn zhòng jù lái jí huì fù yǒu wǔ qiān jìng jū tiān zhòng jù lái
与万梵众俱来集会，复有五千净居天众俱来
jí huì shì zhū tiān zhòng yè guǒ shēn guāng duì fó wēi guāng jiē xī bú
集会，是诸天众业果身光，对佛威光皆悉不
xiàn
现。

shí tiān dì shì bó shàn xiàn yán jīn yǒu wú liàng zhū tiān zǐ děng
时，天帝释白善现言：“今有无量诸天子等，
yù wén dà dé xuān shì bō rě bō luó mì duō wéi yuàn dà dé āi mǐn wèi
欲闻大德宣示般若波罗蜜多，唯愿大德哀愍为
shuō yún hé pú sà yīng zhù bō rě bō luó mì duō
说：云何菩萨应住般若波罗蜜多？”

ěr shí shàn xiàn gào dì shì yán wú chéng fó lì wèi zhū tiān
尔时，善现告帝释言：“吾承佛力，为诸天
zhòng xuān shì bō rě bō luó mì duō rú zhū pú sà suǒ yīng ān zhù rǔ
众宣示般若波罗蜜多，如诸菩萨所应安住。汝

zhūtiānděng wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě jīn jiē yīng fā zhūyǒu yǐ
诸天等，未发无上菩提心者今皆应发。诸有已

rù shēngwén dú jué zhèng xìng lí shēng bú fù néng fā dà pú tí xīn
入声闻、独觉正性离生，不复能发大菩提心。

hé yǐ gù jiāo shī jiā bǐ yú shēng sǐ yǒuxiàn ài gù qí zhōngruò
何以故？憍尸迦，彼于生死有限碍故。其中若

yǒunéng fā wú shàng zhèng děng jué xīn wǒ yì suí xǐ hé yǐ gù
有能发无上正等觉心，我亦随喜。何以故？

jiāo shī jiā zhūyǒushèngrén yīng qiú shèng fǎ wǒ zhōng bù ài tā shèng
憍尸迦，诸有胜人应求胜法，我终不碍他胜

shàn pǐn
善品。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今

shàn néng quàn zhū pú sà
善能劝诸菩萨。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán wǒ jì zhī ēn yún hé bú bào
具寿善现便白佛言：“我既知恩云何不报！

wèi guò qù fó jí zhū dì zǐ jiào zhū pú sà zhǒng zhǒng fǎ yào fāng biàn
谓过去佛及诸弟子，教诸菩萨种种法要，方便

qù rù bō luó mì duō rú lái ěr shí yì yú zhōng xué jīn zhèng wú
趣入波罗蜜多。如来尔时亦于中学，今证无

shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún ráo yì wǒ děng gù wǒ jīn
上正等菩提，转妙法轮饶益我等。故我今

zhě yīng suí fó jiào shè shòu hù niàn cǐ zhū pú sà lìng jí zhèng dé wú
者应随佛教，摄受护念此诸菩萨，令疾证得无

shàng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì lè yī qiè shì zé míng wéi bào bǐ
上菩提，转妙法轮利乐一切，是则名为报彼

ēn dé
恩德。”

ěr shí shàn xiàn yǔ dì shì yán rǔ děng zhū tiān jiē yīng dì tīng
尔时，善现语帝释言：“汝等诸天皆应谛听，

dāng wèi rǔ shuō zhū pú sà zhòng yú shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yīng zhù
当为汝说诸菩萨众于深般若波罗蜜多所应住

xiàng
相。

jiāo shī jiā zhū pú sà zhòng dà shì zhuāng yán fā qù dà shèng
“憍尸迦，诸菩萨众大誓庄严发趣大乘，

yīng yǐ kōngxiàng ān zhù bō rě bō luó mì duō bù yīngzhù sè yì bù
应 以 空 相 安 住 般 若 波 罗 蜜 多 ， 不 应 住 色 ， 亦 不
yīngzhù shòu xiǎng xíng shí bù yīngzhù yù liú guǒ yì bù yīng
应 住 受 、 想 、 行 、 识 ； 不 应 住 预 流 果 ， 亦 不 应
zhù yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí bù yīngzhù cǐ
住 一 来 、 不 还 、 阿 罗 汉 果 、 独 觉 菩 提 ； 不 应 住 此
shì sè yì bù yīngzhù cǐ shì shòu xiǎng xíng shí bù yīngzhù
是 色 ， 亦 不 应 住 此 是 受 、 想 、 行 、 识 ； 不 应 住
cǐ shì yù liú guǒ yì bù yīngzhù cǐ shì yī lái bù huán ā luó hàn
此 是 预 流 果 ， 亦 不 应 住 此 是 一 来 、 不 还 、 阿 罗 汉
guǒ dú jué pú tí bù yīngzhù sè shòu xiǎng xíng shí ruò
果 、 独 觉 菩 提 ； 不 应 住 色 、 受 、 想 、 行 、 识 若
cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú
常 若 无 常 、 若 乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不
jìng ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
净 、 若 空 若 不 空 ； 不 应 住 预 流 果 乃 至 独 觉 菩 提 ，
jiē shì wú wéi suǒ xiǎn shì zhēn fú tián yīng shòu gòng yǎng bù yīngzhù
皆 是 无 为 所 显 ， 是 真 福 田 ， 应 受 供 养 ； 不 应 住
yù liú guǒ jí qī fǎn yǒu bì rù niè pán bù yīngzhù yī lái guǒ wèi
预 流 果 ， 极 七 返 有 必 入 涅 槃 ； 不 应 住 一 来 果 ， 未
zhì jiū jìng yī lái cǐ jiān dìng jìn zhòng kǔ bù yīngzhù bù huán guǒ
至 究 竟 ， 一 来 此 间 定 尽 众 苦 ； 不 应 住⁴⁹ 不 还 果 ，
wǎng bǐ miè dù bú fù huán lái bù yīngzhù ā luó hàn guǒ jīn shì dìng
往 彼 灭 度 不 复 还 来 ； 不 应 住 阿 罗 汉 果 ， 今 世 定
rù wú yú niè pán bù yīngzhù dú jué guǒ chāoshēng wén dì bú zhì fó
入 无 余 涅 槃 ； 不 应 住 独 觉 果 ， 超 声 闻 地 不 至 佛
dì ér bō niè pán bù yīngzhù fó wú wéi suǒ xiǎn shì zhēn fú tián
地 ， 而 般 涅 槃 ； 不 应 住 佛 ， 无 为 所 显 ， 是 真 福 田 ，
yīng shòu gòng yǎng chāo zhū shēng wén dú jué děng dì lì lè wú liàng
应 受 供 养 ， 超 诸 声 闻 、 独 觉 等 地 ， 利 乐 无 量
wú shù yǒu qíng lìng rù wú yú bō niè pán jiè jiǎ shǐ yī qiè yǒu qíng jiè
无 数 有 情 ， 令 入 无 余 般 涅 槃 界 ， 假 使 一 切 有 情 界
jìn yì rù wú yú bō niè pán jiè
尽 ， 亦 入 无 余 般 涅 槃 界 。”

shí shè lì zǐ zuò shì niàn yán ruò ěr pú sà dāng yún hé
时 ， 舍 利 子 作 是 念 言 ：“ 若 尔 ， 菩 萨 当 云 何

⁴⁹ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：往

zhù
住？”

ěr shí shànxiàn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn biànwèi zhī yuē
尔时，善现知舍利子心之所念，便谓之曰：

yú yì yún hé rú lái zhī xīn wéi hé suǒ zhù
“于意云何？如来之心为何所住？”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiànyán rú lái zhī xīn dōu wú suǒ zhù
时，舍利子语善现言：“如来之心都无所住，

yǐ wú suǒ zhù gù míng rú lái wèi bú zhù yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi
以无所住故名如来，谓不住有为界，亦不住无为

jiè yì fēi bú zhù
界，亦非不住。”

shànxiàn bào yán pú sà yì ěr rú zhū rú lái yú yī qiè fǎ
善现报言：“菩萨亦尔，如诸如来于一切法

xīn wú suǒ zhù yì fēi bú zhù wèi zhū pú sà yú shēn bō rě bō luó mì
心无所住亦非不住，谓诸菩萨于深般若波罗蜜

duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yīng rú shì zhù yīng rú shì xué
多，以无所得而为方便，应如是住、应如是学。”

ěr shí zhòng zhōng yǒu zhū tiān zǐ qiè zuò shì niàn zhū yào chā
尔时，众中有诸天子窃作是念：“诸药叉

děng yán cí zhòu jù zhǒng zhǒng chā bié suī fù yǐn mì ér wǒ děng bèi
等言词咒句，种种差别虽复隐密，而我等辈

yóu kě liǎo zhī dà dé shànxiàn yú shēn bō rě bō luó mì duō suī yǐ
犹可了知，大德善现于深般若波罗蜜多，虽以

zhǒng zhǒng yán cí xiǎn shì ér wǒ děng bèi jìng bù néng jiě
种种言词显示，而我等辈竟不能解。”

jù shòu shànxiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告彼言：

wǒ yú cǐ zhōng wú shuō wú shì rǔ yì bù wén dāng hé suǒ jiě
“我于此中无说无示，汝亦不闻，当何所解？”

shí zhū tiān zǐ fù zuò shì niàn zūn zhě shànxiàn yú cǐ yì zhōng
时，诸天子复作是念：“尊者善现于此义中

yù lìng yì jiě ér zhuǎn shēn xì nán kě cè liáng
欲令易解，而转深细难可测量。”

jù shòu shànxiàn zhī bǐ tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn fù gào zhī yán
具寿善现知彼天子心之所念，复告之言：

zhū yǒu yù zhèng yù zhù yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
“诸有欲证欲住预流、一来、不还、阿罗汉果、

dú jué pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yào yī cǐ rěn nǎi
独觉菩提、诸佛无上正等菩提，要依此忍乃
néngzhèngzhù
能证住。”

shí zhūtiān zǐ zuò shì niànyán dà dé shànxiàn yú jīn yù wèi
时，诸天子作是念言：“大德善现于今欲为
hé děngyǒuqíngshuō hé děng fǎ
何等有情说何等法？”

jù shòushànxiàn zhī zhūtiān zǐ xīn zhī suǒ niàn ér gào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，而告彼言：
wú jīn yù wèi rú huànyǒuqíngshuō rú huàn fǎ bǐ yú suǒ shuō wú
“吾今欲为如幻有情说如幻法，彼于所说无
wén wú jiě wú suǒzhèng gù
闻、无解、无所证故。”

shí zhūtiān zǐ fù zuò shì niàn wéitīng fǎ zhě rú fǎ rú huàn
时，诸天子复作是念：“为听法者如⁵⁰法如幻，
wéi yú yǒuqíng yù liú guǒděng yì jiē rú huàn
为余有情预流果等亦皆如幻？”

shànxiàn zhī bǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán yú yǒuqíng lèi
善现知彼心之所念，便告之言：“余有情类
ruò yù liú guǒ ruò yī lái guǒ ruò bù huánguǒ ruò ā luó hàn guǒ
若预流果、若一来果、若不还果、若阿罗汉果、
ruò dú jué pú tí ruò fó wú shàngzhèngděng pú tí yì jiē rú huàn
若独觉菩提、若佛无上正等菩提亦皆如幻。”

shí zhūtiān zǐ wènshànxiànyán qǐ zhū rú lái yīng zhèng
时，诸天子问善现言：“岂诸如来、应、正
děng jué suǒzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì jiē rú huàn
等觉所证无上正等菩提亦皆如幻？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì nǎi zhì niè pán yì fù rú
善现答言：“如是！如是！乃至涅槃亦复如
huàn
幻。”

shí zhūtiān zǐ wènshànxiànyán qǐ kě niè pán yì fù rú
时，诸天子问善现言：“岂可涅槃亦复如
huàn
幻？”

⁵⁰ 大正藏：及；永乐北藏及龙藏：如

shànxiàn dá yán shè gèng yǒu fǎ shèng niè pán zhě yì fù rú huàn

善现答言：“设更有法胜涅槃者亦复如幻，

hé kuàng niè pán hé yǐ gù zhū tiān zǐ huàn yǔ yǒu qíng jí yī qiè
何况涅槃！何以故？诸天子，幻与有情及一切

fǎ nǎi zhì niè pán wú èr wú bié jīe bù kě dé bù kě shuō gù
法乃至涅槃无二无别，皆不可得、不可说故。”

shí shè lì zǐ zhí dà zàng mǎn cí zǐ dà yǐn guāng děng
时，舍利子、执大藏、满慈子、大饮光等

wèn qǐng xǐ yán suǒ shuō bō rě bō luó mì duō rú shì shèn shēn shéi
问庆喜言：“所说般若波罗蜜多如是甚深，谁

néng xìn shòu
能信受？”

qǐng xǐ dá yán yǒu bú tuì zhuǎn zhū pú sà zhòng yú cǐ suǒ
庆喜答言：“有不退转诸菩萨众，于此所

shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēn xìn shòu fù yǒu wú liàng jù
说甚深般若波罗蜜多能深信受，复有无量具

zú zhèng jiàn bǔ tè qié luó jí yuàn yuán mǎn zhū ā luó hàn yú cǐ suǒ
足正见补特伽罗及愿圆满诸阿罗汉，于此所

shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu
说甚深般若波罗蜜多亦能信受。”

ěr shí shàn xiàn zuò rú shì yán rú shì suǒ shuō shèn shēn bō rě
尔时，善现作如是言：“如是所说甚深般若

bō luó mì duō wú néng xìn shòu suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng wú fǎ kě
波罗蜜多无能信受。所以者何？此中无法可

xiǎn kě shì gù xìn shòu zhě yì bù kě dé
显可示故，信受者亦不可得。”

shí tiān dì shì zuò shì niàn yán zūn zhě shàn xiàn yù dà fǎ yǔ
时，天帝释作是念言：“尊者善现雨大法雨，

wǒ yīng huà zuò wēi miào xiāng⁵¹ huā fèng sǎn gòng yǎng zuò shì niàn yǐ
我应化作微妙香⁵¹华奉散供养。”作是念已，

jí biàn huà zuò wēi miào xiāng⁵² huā sǎn shàn xiàn shàng
即便化作微妙香⁵²华散善现上。

ěr shí shàn xiàn zuò shì niàn yán jīn suǒ sǎn huā yú zhū tiān
尔时，善现作是念言：“今所散华，于诸天

chù wèi céng jiàn yǒu shì huā wēi miào dìng fēi shuǐ lù cǎo mù suǒ shēng
处未曾见有。是华微妙，定非水陆草木所生，

⁵¹ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

⁵² 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

yīng shì zhū tiāncóng xīn huàchū
应是诸天从心化出。”

shí tiān dì shì jì zhī shànxiàn xīn zhī suǒniàn wèishànxiànyán
时，天帝释既知善现心之所念，谓善现言：

cǐ suǒ sànhuā shí fēi shuǐ lù cǎo mù suǒshēng yì fēi zhū tiāncóng
“此所散华，实非水陆草木所生，亦非诸天从

xīn huàchū yǐ suǒ sànhuā wú shēngxìng gù
心化出，以所散华无生性故。”

jù shòushànxiàn yǔ dì shì yán cǐ huā bù shēngbiàn wú huā
具寿善现语帝释言：“此华不生便无华

xìng
性。”

shí tiān dì shì zuò shì niànyán zūn zhě shànxiàn jué huì shēn
时，天帝释作是念言：“尊者善现觉慧深

guǎng bú huài jiǎ míng ér shuō shí yì
广，不坏假名而说实义。”

zuò shì niàn yǐ bó shànxiànyán rú shì rú shì chéng
作是念已，白善现言：“如是！如是！诚

rú zūnjiào zhū pú sà zhòng yú zhū fǎ zhōng yīng suí zūnzhě suǒshuō ér
如尊教。诸菩萨众于诸法中，应随尊者所说而

xué
学。”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，善现语帝释言：“如是！如是！如汝

suǒshuō zhū pú sà zhòng yú zhū fǎ zhōng jiē yīng suí wǒ suǒshuō ér xué
所说。诸菩萨众于诸法中，皆应随我所以说而学。

jiāo shī jiā zhū pú sà zhòng suí wǒ suǒshuō yú shēn bō rě
“憍尸迦，诸菩萨众随我所以说，于深般若

bō luó mì duō rú shì xué shí bù yī yù liú guǒxué bù yī yī lái
波罗蜜多如是学时，不依预流果学，不依一来、

bù huán ā luó hàn guǒxué bù yī dú jué pú tí xué ruò bù yī cǐ
不还、阿罗汉果学，不依独觉菩提学，若不依此

zhū dì ér xué biàn xué zhū fó yī qiè zhì zhì ruò xué zhū fó yī qiè zhì
诸地而学便学诸佛一切智智，若学诸佛一切智

zhì zé xué wú liàng wú biān fó fǎ ruò xué wú liàng wú biān fó fǎ zé bù
智则学无量无边佛法，若学无量无边佛法则不

xué sè shòu xiǎng xíng shí yǒuzēngyǒujiǎn ruò bù xué sè
学色、受、想、行、识有增有减，若不学色、

shòu xiǎng xíng shí yǒuzēngyǒujiǎn zé bù xué sè shòu xiǎng
受、想、行、识有增有减则不学色、受、想、
xíng shí yǒu qǔ yǒushě ruò bù xué sè shòu xiǎng xíng shí yǒu
行、识有取有舍，若不学色、受、想、行、识有
qǔ yǒushě zé bù xué yī qiè fǎ yǒu kě shèshòu jí kě mièhuài ruò bù
取有舍则不学一切法有可摄受及可灭坏，若不
xué yī qiè fǎ yǒu kě shèshòu jí kě mièhuài zé bù xué yī qiè zhì zhì yǒu
学一切法有可摄受及可灭坏则不学一切智智有
kě shèshòu jí kě mièhuài zhū pú sà zhòng rú shì xué shí míngwéizhēn
可摄受及可灭坏。诸菩萨众如是学时，名为真
xué yī qiè zhì zhì sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
学一切智智，速能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán ruò zhū pú sà bù xué yī qiè
时，舍利子问善现言：“若诸菩萨不学一切
zhì zhì yǒu kě shèshòu jí kě mièhuài shì zhū pú sà rú shì xué shí
智智有可摄受及可灭坏，是诸菩萨如是学时，
míngwéizhēnxué yī qiè zhì zhì sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yé
名为真学一切智智，速能证得一切智智耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn
善现答言：“如是！如是！以无所得为方便
gù
故。”

ěr shí tiān dì shì wènshè lì zǐ yán pú sà suǒ xué shènshēn
尔时，天帝释问舍利子言：“菩萨所学甚深
bō rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú
般若波罗蜜多，当于何求？”

shè lì zǐ yán pú sà suǒ xué shènshēn bō rě bō luó mì duō
舍利子言：“菩萨所学甚深般若波罗蜜多，
dāng yú shànxiàn suǒ shuō zhōng qiú
当于善现所说中求。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán shì shéishén lì wéi yī chí gù
时，天帝释问善现言：“是谁神力为依持故，
lìng shè lì zǐ zuò rú shì shuō
令舍利子作如是说？”

shànxiàn dá yán rú lái shén lì wéi yī chí gù lìng shè lì zǐ
善现答言：“如来神力为依持故，令舍利子
zuò rú shì shuō
作如是说。”

tiān dì shì yán fù shéishén lì wéi yī chí gù zūnzhěnéngshuō
天帝释言：“复谁神力为依持故，尊者能说

shènsēn bō rě bō luó mì duō
甚深般若波罗蜜多？”

shànxiànbào yán rú lái shén lì wéi yī chí gù lìng wǒ néng
善现报言：“如来神力为依持故，令我能够

shuōshènsēn bō rě bō luó mì duō
说甚深般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā rǔ zhī suǒ wèn pú sà suǒ xué shènsēn bō rě bō
“憍尸迦，汝之所问‘菩萨所学甚深般若波

luó mì duō dāng yú hé qiú zhě jiāo shī jiā pú sà suǒ xué shènsēn
罗蜜多，当于何求？’者，憍尸迦，菩萨所学甚

shēn bō rě bō luó mì duō bù yīng jí sè qiú bù yīng lí sè qiú bù
深般若波罗蜜多，不应即色求，不应离色求；不

yīng jí shòu xiǎng xíng shí qiú bù yīng lí shòu xiǎng xíng
应即受、想、行、识求，不应离受、想、行、

shí qiú hé yǐ gù sè fēi bō rě bō luó mì duō yì fēi lí sè bié
识求。何以故？色非般若波罗蜜多，亦非离色别

yǒu bō rě bō luó mì duō shòu xiǎng xíng shí fēi bō rě bō luó
有般若波罗蜜多；受、想、行、识非般若波罗

mì duō yì fēi lí shòu xiǎng xíng shí bié yǒu bō rě bō luó mì
蜜多，亦非离受、想、行、识别有般若波罗蜜

duō
多。”

shí tiān dì shì bó shànxiànyán shènsēn bō rě bō luó mì duō
时，天帝释白善现言：“甚深般若波罗蜜多

shì dà bō luó mì duō shì wú liàng bō luó mì duō shì wú biān bō luó mì
是大波罗蜜多，是无量波罗蜜多，是无边波罗蜜

duō
多。”

shànxiànbào yán rú shì rú shì hé yǐ gù jiāo shī jiā
善现报言：“如是！如是！何以故？憍尸迦，

sè wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān shòu xiǎng
色无边故，当知般若波罗蜜多亦无边，受、想、

xíng shí wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān
行、识无边故，当知般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā suǒ yuán wú biān gù dāng zhī bō rě
“复次，憍尸迦，所缘无边故，当知般若

bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yún hé suǒ yuán wú biān gù
波罗蜜多亦无边。憍尸迦，云何所缘无边故，
dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān wèi yī qiè fǎ qián zhōng
当知般若波罗蜜多亦无边？谓一切法前、中、
hòu jì jiē bù kě dé shuō wéi wú biān fǎ wú biān gù suǒ yuán wú biān
后际皆不可得说为无边，法无边故所缘无边，
yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yì shuō wú biān
由此般若波罗蜜多亦说无边。

fù cì jiāo shī jiā yī qiè fǎ wú biān gù dāng zhī bō rě
“复次，憍尸迦，一切法无边故，当知般若
bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yún hé yī qiè fǎ wú biān gù
波罗蜜多亦无边。憍尸迦，云何一切法无边故，
dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān wèi yī qiè fǎ biān bù kě
当知般若波罗蜜多亦无边？谓一切法边不可
dé suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí qián zhōng hòu biān jiē bù kě
得。所以者何？色乃至识前、中、后边皆不可
dé yóu cǐ bō rě bō luó mì duō qián zhōng hòu biān yì bù kě dé
得，由此般若波罗蜜多前、中、后边亦不可得
gù shuō wú biān
故说无边。

fù cì jiāo shī jiā yǒu qíng wú biān gù dāng zhī bō rě
“复次，憍尸迦，有情无边故，当知般若
bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yún hé yǒu qíng wú biān gù
波罗蜜多亦无边。憍尸迦？云何有情无边故，
dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā fēi yǒu qíng lèi
当知般若波罗蜜多亦无边？憍尸迦，非有情类
qí shù shènduō jì suàn qí biān bù kě dé gù shuō wéi wú biān
其数甚多，计算其边不可得故说为无边。”

tiān dì shì yán wèi hé yì gù zuò rú shì shuō
天帝释言：“为何义故作如是说？”

shàn xiàn dá yán wǒ jīn wèn rǔ suí rǔ yì dá yú yì yún
善现答言：“我今问汝，随汝意答。于意云
hé yán yǒu qíng zhě hé fǎ zēng yǔ
何？言有情者何法增语？”

tiān dì shì yán yán yǒu qíng zhě fēi fǎ zēng yǔ dàn shì jiǎ lì
天帝释言：“言有情者非法增语，但是假立

kè míng suǒ shè wú shì míng suǒ shè wú yuán míng suǒ shè
客名所摄、无事名所摄、无缘名所摄。”

shànxiàn fù gàotiān dì shì yán yú yì yún hé cǐ zhōng pō
善现复告天帝释言：“于意云何？此中颇

yǒuzhēn shí yǒuqíng kě xiǎn shì fǒu
有真实有情可显示不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàngàoyán wú shí yǒuqíng kě xiǎn shì gù shuōwéi wú biān
善现告言：“无实有情可显示故说为无边。

jiāo shī jiā yú yì yún hé jiǎ shǐ rú lái yīng zhèngděngjué jīng
憍尸迦，于意云何？假使如来、应、正等觉经

rú jìng qié shā shù dà jié yǐ wú biān yīn shuōyǒuqíng lèi wú liàngmíng zì
如殄伽沙数大劫，以无边音说有情类无量名字，

cǐ zhōng pō yǒuzhēn shí yǒuqíngyǒushēngmiè fǒu
此中颇有真实有情有生灭不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé hé yǐ gù yǐ zhū yǒuqíng
天帝释言：“不也！大德！何以故？以诸有情

běnxìngjìng gù
本性净故。”

shànxiàngàoyán yóu cǐ gù shuō yǒuqíng wú biān gù dāng
善现告言：“由此故说：有情无边故，当

zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān wú xìngshēnshēn jù wú biān gù
知般若波罗蜜多亦无边。无性甚深，俱无边故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百五十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí qī
大般若波罗蜜多经卷第五百五十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn sū dǔ bō pǐn dì sān
第五分窄堵波品第三

ěr shí zhòng zhōng tiān dì shì děng yù jiè zhū tiān dà fàn wáng
尔时，众中天帝释等，欲界诸天大梵王
děng sè jiè zhū tiān jí yú shén xiān huān xǐ yǒng yuè tóng shí sān fǎn
等，色界诸天及余神仙，欢喜踊跃，同时三返
gāo shēng chàng yán qí zāi qí zāi fǎ xìng shēn miào rú lái chū
高声唱言：“奇哉！奇哉！法性深妙。如来出
shì yǐ shéntōng lì jiā shàn xiàn děng xuān shuō kāi shì ruò zhū pú sà bù
世以神通力加善现等宣说开示，若诸菩萨不
lí bō rě bō luó mì duō wǒ děng yú bǐ gōng jìng gòng yǎng rú fó shì
离般若波罗蜜多，我等于彼恭敬供养如佛世
zūn
尊。”

ěr shí fó gào zhū tiān děng yán rú shì rú shì ruò zhū
尔时，佛告诸天等言：“如是！如是！若诸
pú sà bù lí bō rě bō luó mì duō rǔ zhū tiān děng jiē yīng gòng yǎng rú
菩萨不离般若波罗蜜多，汝诸天等皆应供养如
fó shì zūn
佛世尊。”

tiān děng dāng zhī wǒ yú wǎng xī rán dēng fó shí lián huā
“天等当知！我于往昔然灯佛时，莲华
wáng dū sì qú dào shǒu jiàn rán dēng fó xiàn wǔ jīng huā bù fā yǎn ní
王都四衢道首见然灯佛，献五茎华，布发掩泥
wén zhèng fǎ yào bù lí bō rě bō luó mì duō shí bǐ rú lái yǔ
闻正法要，不离般若波罗蜜多。时，彼如来与
wǒ shòu jì rǔ yú lái shì guò wú shù jié dāng chéng rú lái hào
我授⁵³记：‘汝于来世过无数劫，当成如来，号

⁵³ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

wéinéng jì xuānshuō bō rě bō luó mì duō yǔ zhū yǒuqíng zuò dà ráo
为能寂，宣说般若波罗蜜多与诸有情作大饶
yì 益。””

shí zhūtiānděng jù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，诸天等俱白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì rú shì bō rě bō luó mì duō jù dà wēishén lìng zhū pú sà sù
善逝！如是般若波罗蜜多具大威神，令诸菩萨速
néng yǐn shè yī qiè zhì zhì
能引摄一切智智。”

ěr shí shì zūn zhī zhūtiānděng sì zhòngyún jí tóngwéimíngzhèng
尔时，世尊知诸天等四众云集同为明证，

jí biàn gù mìngtiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ
即便顾命天帝释言：“憍尸迦，若善男子、善女
rénděngnéng yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú
人等能于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读

sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō
诵、精勤修学、如理思惟，或复为他书写、解说，
mó jí juànshǔ rén fēi rénděng sì qiú qí duǎnzhōng bù néng dé zāi
魔及眷属、人非人等伺求其短终不能得，灾

hèng jí yì jiē bù néng hài ruò zhūtiān zǐ yǐ fā wú shàngzhèngděng jué
横疾疫皆不能害。若诸天子已发无上正等觉
xīn wèishàntīngwén shòu chí dú sòngshènshēn bō rě bō luó mì duō
心，未善听闻、受持、读诵甚深般若波罗蜜多，

jiē yīng lái zhì shì shànnán zǐ shàn nǚ rén suǒ zhì xīn tīngwén shòu
皆应来至是善男子、善女人所，至心听闻、受
chí dú sòng lìng jí tōng lì zhuǎnwèi tā shuō
持、读诵，令极通利转为他说。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděngnéng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能

yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō ruò zài
勤修学、如理思惟，或复为他书写、解说，若在

kōngzhái kuàng yě xiǎndào jí wēinànchù zhūtiānshànshéncháng lái
空宅、旷野、险道及危难处，诸天善神常来
yōng hù lìng wú jīngkǒng
拥护令无惊恐。”

shí sì tiānwáng jí tiān dì shì fàn tiānwángděng hé zhǎng
时，四天王及天帝释、梵天王等，合掌

gōngjìng jù bó fó yán ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngnéng yú bō
恭敬俱白佛言：“若善男子、善女人等能于般

rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū
若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修

xué rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō wǒ děngjuàn
学、如理思惟，或复为他书写、解说，我等眷

shǔ cháng suí shǒu hù bú lìng yī qiè zāi hòng qīn nǎo
属常随守护，不令一切灾横侵恼。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，天帝释复白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngfèng shì bō rě bō luó mì duō
善逝！是善男子、善女人等奉事般若波罗蜜多，

shèshòu rú shì xiàn fǎ gōng dé shì zūn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
摄受如是现法功德。世尊！若善男子、善女人

děngshèshòu bō rě bō luó mì duō zé jù shèshòu bù shī jìng jiè
等摄受般若波罗蜜多，则具摄受布施、净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō
说。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngnéng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能

yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō suǒ huò
勤修学、如理思惟，或复为他书写、解说，所获

gōng dé rǔ yīng dì tīng jí shàn zuò yì dāng wèi rǔ shuō
功德，汝应谛听，极善作意！当为汝说。”

tiān dì shì yán wěi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
天帝释言：“唯然！愿说！我等乐闻。”

fó yán jiāo shī jiā ruò yǒu zhū è wài dào fàn zhì ruò zhū è
佛言：“憍尸迦，若有诸恶外道梵志，若诸恶

mó huò mó juàn shǔ ruò yú bào è zēng shàng màn zhě yù zuò zhǒng zhǒng
魔或魔眷属，若余暴恶增上慢者，欲作种种

bù ráo yì shì bǐ shì xīng xīn zì zāoyānghuò jiàndāngtiǎnmiè bù guǒ
不饶益事，彼适兴心自遭殃祸，渐当殄灭不果
suǒyuàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
所愿。何以故？憍尸迦，是善男子、善女人等
néng yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng
能于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō fǎ
精勤修学、如理思惟，或复为他书写、解说，法
ěr néng lìng qǐ è xīn zhě zì zāoyānghuò bù guǒ suǒyuàn
尔能令起恶心者自遭殃祸不果所愿。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng fèng shì bō rě
“憍尸迦，是善男子、善女人等奉事般若
bō luó mì duō huò rú shì děnggōng dé shèng lì rú yǎomiào yào míng
波罗蜜多，获如是等功德胜利。如有妙药名
yuē mò qí shì yào wēi shì néng xiāozhòng dú rú shì miào yào suí suǒ zài
曰莫耆，是药威势能销众毒，如是妙药随所在
chù zhū dú chóng lèi bù néng bī jìn yǒu dà dú shé jī xíng qiú shí
处，诸毒虫类不能逼近。有大毒蛇饥行求食，
yù jiàn shēng lèi yù shì dàn zhī qí shēng bù sǐ bēn qù miào yào shé
遇见生类欲螫噉之，其生怖死奔趣妙药，蛇
wén yào qì xún biàn tuì zǒu hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì miào yào
闻药气寻便退走。何以故？憍尸迦，如是妙药
jù dà wēi shì néng yì shēn mìng xiāo fú zhòng dú dāng zhī bō rě bō
具大威势，能益身命销伏众毒。当知般若波
luó mì duō jù dà wēi shì yì fù rú shì ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
罗蜜多具大威势亦复如是，若善男子、善女人
děng zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
等，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō zhū è rén děng yù yú qí suǒ
思惟，或复为他书写、解说，诸恶人等欲于其所
zuò bù ráo yì bì dāngtiǎnmiè wú suǒ néng wéi bō rě wēi shén néng cuī
作不饶益，必当殄灭无所能为，般若威神能摧
bǐ gù
彼故。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng sì dà tiān
“憍尸迦，是善男子、善女人等，四大天
wáng jí yú tiānzhòng bìng zhū shén xiān cháng lái yōng hù bú lìng yī qiè
王及余天众并诸神仙常来拥护，不令一切

zāi hòng qīn nǎo zhū fó pú sà yì cháng hù niàn rú fǎ suǒ qiú wú
灾横侵恼，诸佛、菩萨亦常护念，如法所求无
bù mǎn zú yán cí wēi sù wén jiē jìng shòu fā yán chēng liáng yǔ bù
不满足，言词威肃闻皆敬受，发言称量语不
xuān zá jiān shì shàn yǒu shēn zhī ēn bào bù wéi qiān jí fèn hèn
喧杂，坚事善友深知恩报，不为悭嫉、忿恨、
fù nǎo chǎn kuáng jiāo dēng yīn bì qí xīn hé yǐ gù jiāo
覆恼、谄、谤、**憍**⁵⁴等隐蔽其心。何以故？憍
shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bō rě wēi lì tiáo fú shēn xīn
尸迦，是善男子、善女人等般若威力调伏身心，
lìng qí yuǎn lí tān chēn chī dēng suí mián chán jié shì shàn
令其远离贪、瞋、痴等睡眠、缠、结。是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jù niàn zhèng zhī cí bēi xǐ shě cháng
男子、善女人等具念正知慈、悲、喜、舍，常
zuò shì niàn wǒ bù yīng suí qiān tān pò jiè fèn huì xiè dài
作是念：‘我不应随悭贪、破戒、忿恚、懈怠、
sǎn luàn yú chī shì lì ér zhuǎn ruò suí bǐ zhuǎn zé wǒ bù shī
散乱、愚痴势力而转，若随彼转，则我布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ miào huì bù chéng yán jìng sè
净戒、安忍、精进、静虑、妙慧不成，严净色
shēn shàng bù néng dé kuàng dé wú shàng zhèng děng pú tí gù wǒ bù
身尚不能得，况得无上正等菩提！故我不
yīng suí bǐ lì zhuǎn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ sī wéi
应随彼力转。’是善男子、善女人等由此思惟
cháng dé zhèng niàn zhū è fán nǎo bú bì qí xīn
常得正念，诸恶烦恼不蔽其心。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng yú bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等能于般若
bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi huò fù wèi tā shū xiě jiě shuō huò rú shì děng gōng
如理思惟，或复为他书写、解说，获如是等功
dé shèng lì
德胜利。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“如是般若波罗蜜多

⁵⁴ 大正藏：娇；永乐北藏及龙藏：憍

shènwéi xī yǒu néngtiáo pú sà lìng lí gāo xīn huíxiàngsuǒ qiú yī qiè
甚为希有，能调菩萨令离高心，回向所求一切
zhì zhì
智智。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán yún hé bō rě bō luó mì duō
尔时，佛告天帝释言：“云何般若波罗蜜多

shènwéi xī yǒu néngtiáo pú sà lìng lí gāo xīn huíxiàngsuǒ qiú yī qiè
甚为希有，能调菩萨令离高心，回向所求一切
zhì zhì
智智？”

tiān dì shì yán ruò zhū pú sà bù yī bō rě bō luó mì duō wú
天帝释言：“若诸菩萨不依般若波罗蜜多，无

fāngbiànshànqiǎo gù suī xiū zhūshàn ér qǐ gāo xīn bù néng huíxiàng
方便善巧故，虽修诸善而起高心，不能回向

suǒ qiú yī qiè zhì zhì ruò zhū pú sà néng yī bō rě bō luó mì duō
所⁵⁵求一切智智；若诸菩萨能依般若波罗蜜多，

yǒufāngbiànshànqiǎo gù suǒ xiū zhūshàn néng fú gāo xīn huíxiàngsuǒ
有方便善巧故，所修诸善能伏高心，回向所

qiú yī qiè zhì zhì
求一切智智。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō
说。

jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng néng yú bō rě
“僬尸迦，若善男子、善女人等能于般若

bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng bù wéi yī qiè
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵，不为一切

zāi hèng qīn nǎo ruò zài jūn lǚ jiāozhànzhèn shí zhì xīn niàn sòng rú shì
灾横侵恼。若在军旅交战阵时，至心念诵如是

bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng cí bēi hù niàn bù wéi dāo zhàng
般若波罗蜜多，于诸有情慈悲护念，不为刀仗

zhī suǒ shāng shā suǒ duì yuàn dí jiē qǐ cí xīn shè qǐ è xīn zì rán
之所伤杀，所对怨敌皆起慈心，设起恶心自然

tuì bài shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng ruò zài jūn zhèn dāo jiàn suǒ
退败。是善男子、善女人等，若在军阵刀箭所

⁵⁵ 大正藏：回；永乐北藏及龙藏：回向所

shāng shī mìngsàngshēn zhōng wú shì chù hé yǐ gù jiāo shī jiā
伤失命丧身，终无是处。何以故？憍尸迦，
rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà shénzhòu shì wú shàngzhòu ruò
如是般若波罗蜜多是大神咒、是无上咒，若
néng yú cǐ jīng qín xiū xué bù wéi zì hài bù wéi tā hài bù wéi jù
能于此精勤修学，不为自害、不为他害、不为俱
hài jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yóu sī huò dé yī qiè zhì zhì
害，疾证无上正等菩提。由斯获得一切智智，
guānyǒuqíng lèi xīn xíngchābié suí yí wèizhuàn wú shàng fǎ lún lìng
观有情类心行差别，随宜为转无上法轮，令
rú shuō xíng dé dà ráo yì
如说行得大饶益。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等书

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì qīngjìng chù gòngyǎng gōngjìng huò fù jīng
此般若波罗蜜多，置清净处供养恭敬，或复精
qín shòu chí dú sòng rén fēi rén děng yù qiú qí duǎnzhōng bù néng dé
勤受持、读诵，人非人等欲求其短终不能得，
wéichú sù shì è yè yīngshòu jiāo shī jiā pì rú yǒu rén huò pángshēng
唯除宿世恶业应受。憍尸迦，譬如有人或傍生
lèi rù pú tí shùyuàn huò zhì bǐ yuànbiān rén fēi rén děng bù néng
类，入菩提树院或至彼院边，人非人等不能
shāng hài hé yǐ gù jiāo shī jiā sān shì zhū fó jiē zuò cǐ chù dé dà
伤害。何以故？憍尸迦，三世诸佛皆坐此处得大
pú tí shī zhū yǒuqíng wú kǒng wú bù wú yuàn wú hài shēn xīn
菩提，施诸有情无恐、无怖、无怨、无害身心
ān lè dāng zhī bō rě bō luó mì duō suí suǒ zhù chù yì fù rú shì yī
安乐。当知般若波罗蜜多随所住处亦复如是，一
qiè tiān lóng ā sù luò děng cháng lái shǒu hù dāng zhī shì chù jí
切天、龙、阿素洛等常来守护。当知是处即
zhēn zhì duō yī qiè yǒuqíng jiē yīngjìng lǐ gōngjìng gòngyǎng zūnzhòng
真制多，一切有情皆应敬礼，恭敬供养、尊重
zàn tàn bù yīng zàn shě hé yǐ gù jiāo shī jiā shì zhū yǒuqíng guī yī
赞叹不应暂舍。何以故？憍尸迦，是诸有情归依
chù gù
处故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释复白佛言：“若善男子、善女人

děngshū cǐ bō rě bō luó mì duō zhǒngzhǒngzhuāngyángòngyǎnggōng
 等书此般若波罗蜜多，种种庄严供养恭
 jìng zūnzhòngzàn tàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmánnǎi zhì dēng
 敬、尊重赞叹，复以种种上妙华鬘乃至灯
 míng ér wéigòngyǎng yǒushànnán zǐ shàn nǚ réndēng fó niè pánhòu
 明而为供养。有善男子、善女人等佛涅槃后
 qǐ sū dǔ bō qī bǎoyán shì bǎohánchéng⁵⁶ zhù fó shè lì luó ān zhì
 起窳堵波七宝严饰，宝函盛⁵⁶贮佛设利罗安置
 qí zhōng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàng
 其中，供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上
 miào huāmánnǎi zhì dēng míng ér wéigòngyǎng èr suǒ huò fú hé zhě
 妙华鬘乃至灯明而为供养。二所获福，何者
 wéi duō
 为多？”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán wǒ huánwèn rǔ dāng suí yì
 尔时，佛告天帝释言：“我还问汝，当随意
 dá yú yì yún hé rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì suǒ zhèng wú shàng
 答。于意云何？如来所得一切智智，所证无上
 zhèngděng pú tí jí suǒ yī shēn yī hé děng dào xiū xué ér dé
 正等菩提及所依身，依何等道修学而得？”

tiān dì shì yán jiē yī bō rě bō luó mì duō xiū xué ér dé
 天帝释言：“皆依般若波罗蜜多修学而得。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
 尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
 shuō
 说。

jiāo shī jiā fēi dàn huò dé xiàng hǎo shēn gù shuō míng rú lái
 “憍尸迦，非但获得相好身故说名如来、
 yīng zhèngděng jué yào yóu zhèng dé yī qiè zhì zhì nǎi míng rú lái
 应、正等觉，要由证得一切智智乃名如来、
 yīng zhèngděng jué jiāo shī jiā rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì yào
 应、正等觉。憍尸迦，如来所得一切智智，要
 yóu bō rě bō luó mì duō wéi yīn gù qǐ fó xiàng hǎo shēn dàn wéi yī chù
 由般若波罗蜜多为因故起，佛相好身但为依处，
 ruò bù yī zhǐ fó xiàng hǎo shēn wú yóu ér qǐ shì gù bō rě bō luó mì
 若不依止佛相好身无由而起，是故般若波罗蜜

⁵⁶ 大正藏：成；永乐北藏及龙藏：盛

duō zhèngwéi yīn shēng yī qiè zhì zhì yù lìng cǐ zhì xiànciánxiāng xù
多，正为因生一切智智，欲令此智现前相续
gù fù xiū jí fó xiàngǎoshēn yóu cǐ yuán gù wǒ niè pánhòu
故，复修集佛相好身。由此缘故，我涅槃后，
zhūtiān lóng shén rén fēi rén děng gòngyǎnggōngjìng wǒ shè lì luó
诸天、龙、神、人非人等，供养恭敬我设利罗。

jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū cǐ bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等书此般若

bō luó mì duō zhǒngzhǒngzhuāngyánshòu chí dú sòng fù yǐ zhǒng
波罗蜜多，种种庄严受持、读诵，复以种

zhǒngshàngmiào huāmán nǎi zhì dēngmínggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn
种上妙华鬘乃至灯明供养恭敬、尊重赞

tàn zé wéigòngyǎng yī qiè zhì zhì jí suǒ yī zhǐ fó xiàngǎoshēnbìng
叹，则为供养一切智智及所依止佛相好身并

niè pánhòu fó shè lì luó hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè zhì zhì jí
涅槃后佛设利罗。何以故？憍尸迦，一切智智及

xiàngǎoshēnbìngshè lì luó jiē yǐ bō rě bō luó mì duō wéigēnběn gù
相好身并设利罗，皆以般若波罗蜜多为根本故。

yǐ shì gù jiāo shī jiā shū cǐ bō rě bō luó mì duō zhǒngzhǒngzhuāng
以是故，憍尸迦，书此般若波罗蜜多，种种庄

yángòngyǎnggōngjìng suǒhuò fú jù shèng yǐ qī bǎo qǐ sū dǔ bō
严供养恭敬所获福聚，胜以七宝起窞堵波，

gòngyǎng rú lái shè lì luó fú hé yǐ gù jiāo shī jiā gòngyǎng bō
供养如来设利罗福。何以故？憍尸迦，供养般

rě bō luó mì duō zé wéigòngyǎng yī qiè zhì zhì fó xiàngǎoshēn
若波罗蜜多，则为供养一切智智、佛相好身、

shè lì luó gù
设利罗故。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shàn bù zhōurén yú cǐ bō rě
时，天帝释便白佛言：“瞻部洲人于此般若

bō luó mì duō bù néngshū xiě shòu chí dú sòng gōngjìnggòngyǎng
波罗蜜多，不能书写、受持、读诵、恭敬供养，

bǐ qǐ bù zhī rú shì suǒshuōgōng dé shèng lì
彼岂不知如是所说功德胜利？”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán wǒ huánwèn nǚ dāng suí yì
尔时，佛告天帝释言：“我还问汝，当随意

dá yú yì yún hé shàn bù zhōu nèi yǒu jǐ xǔ rén chéng fó zhèngjìng
答。于意云何？瞻部洲内有几许人成佛证净、

chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng yǒu jǐ xǔ rén dé yù liú guǒ
成法证净、成僧证净？有几许人得预流果
nǎi zhì ā luó hàn guǒ yǒu jǐ xǔ rén fā xīn dìng qù dú jué pú tí
乃至阿罗汉果？有几许人发心定趣独觉菩提？
yǒu jǐ xǔ rén fā xīn dìng qù wú shàng pú tí
有几许人发心定趣无上菩提？”

tiān dì shì yán shàn bù zhōu nèi yǒu shǎo xǔ rén chéng sān zhèng
天帝释言：“瞻部洲内有少许人成三证
jìng zhuǎn shǎo xǔ rén dé yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ zhuǎn shǎo
净，转少许人得预流果乃至阿罗汉果，转少
xǔ rén fā xīn dìng qù dú jué pú tí zhuǎn shǎo xǔ rén fā xīn dìng qù wú
许人发心定趣独觉菩提，转少许人发心定趣无
shàng pú tí
上菩提。”

fó yán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所说。
jiāo shī jiā shàn bù zhōu nèi jí shǎo fēn rén fā xīn dìng qù wú
“憍尸迦，瞻部洲内极少分人发心定趣无
shàng pú tí yú zhōng shǎo fēn jì fā xīn yǐ jīng qín xiū xué qù pú tí
上菩提，于中少分既发心已，精勤修学趣菩提
xíng yú zhōng shǎo fēn jīng qín xiū xué pú tí xíng shí yú cǐ bō rě bō
行；于中少分精勤修学菩提行时，于此般若波
luó mì duō shēn xīn xìn shòu yú zhōng shǎo fēn shēn xìn shòu yǐ xiū xíng
罗蜜多深心信受；于中少分深信受已，修行
bō rě bō luó mì duō yú zhōng shǎo fēn jì xiū xíng yǐ jiàn cì ān zhù
般若波罗蜜多；于中少分既修行已，渐次安住
bú tuì zhuǎn dì yú zhōng shǎo fēn zhù cǐ dì yǐ jí zhèng wú shàng
不退转地；于中少分住此地已，疾证无上
zhèng děng pú tí
正等菩提。”

jiāo shī jiā ruò zhū pú sà yǐ dé ān zhù bú tuì zhuǎn dì qiú
“憍尸迦，若诸菩萨已得安住不退转地，求
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí nǎi néng shēn xīn xìn shòu bō rě shòu
证无上正等菩提，乃能深心信受般若，受
chí dú sòng gōng jìng gòng yǎng shū xiě jiě shuō jiāo shī jiā
持、读诵、恭敬供养、书写、解说。憍尸迦，
wú liàng wú biān zhū yǒu qíng lèi fā pú tí xīn yú zhōng ruò yī ruò èr
无量无边诸有情类发菩提心，于中若一、若二、

ruò sān dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì duō fēn tuì zhù shēng wén dú jué
若三得住菩萨不退转地，多分退住声闻、独觉，
shì gù dāng zhī shàn nán zǐ děng fā pú tí xīn xiū pú sà xíng yù zhù pú
是故当知善男子等发菩提心修菩萨行，欲住菩
sà bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wú liú nán zhě
萨不退转地，疾证无上正等菩提无留难者，
yīng yú bō rě bō luó mì duō shū xiě tīng wén shòu chí dú sòng
应于般若波罗蜜多书写、听闻、受持、读诵、
gòng yǎng gōng jìng wèi tā yǎn shuō hé yǐ gù jiāo shī jiā shì zhū
供养恭敬、为他演说。何以故？憍尸迦，是诸
pú sà yīng zuò shì niàn rú lái xī zhù pú sà wèi shí cháng qín xiū xué
菩萨应作是念：‘如来昔住菩萨位时，常勤修学
rú shì bō rě bō luó mì duō wǒ děng yì yīng jīng qín xiū xué rú shì bō
如是般若波罗蜜多，我等亦应精勤修学。如是般
rě bō luó mì duō shì wǒ dà shī wǒ suí bǐ xué suǒ yuàn dāng mǎn jiāo
若波罗蜜多是我大师，我随彼学所愿当满。’憍
shī jiā yī qiè pú sà ruò fó zhù shì ruò niè pán hòu cháng yīng yī zhǐ
尸迦，一切菩萨若佛住世若涅槃后，常应依止
shèn shēn bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué
甚深般若波罗蜜多精勤修学。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú zhū rú lái
“憍尸迦，若善男子、善女人等于诸如来
bō niè pán hòu wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo qǐ sū
般涅槃后，为供养佛设利罗故，以妙七宝起窠
dǔ bō zhǒng zhǒng zhēn qí jiàn zá yán shì fù chí zhǒng zhǒng tiān miào
堵波，种种珍奇间杂严饰，复持种种天妙
huā mán nǎi zhì dēng míng jìn qí xíng shòu gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn
华鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、尊重赞
tàn yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán
叹。于意云何？是善男子、善女人等由此因缘
huò fú duō fǒu
获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū cǐ
佛言：“憍尸迦，有善男子、善女人等书此

bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shòu chí dú sòng fù chí
般若波罗蜜多，众宝庄严受持、读诵，复持

zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán nǎi zhì dēngmíng gòngyǎnggōngjìng zūn
种 种 上 妙 华 鬘 乃 至 灯 明 ， 供 养 恭 敬 、 尊
zhòngzàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huògōng dé shèn
重 赞 叹 。 是 善 男 子 、 善 女 人 等 所 获 功 德 ， 甚
duō yú qián wú liàng wú shù
多 于 前 无 量 无 数 。

jiāo shī jiā zhì cǐ yī shì ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“ 僇 尸 迦 ， 置 此 一 事 。 若 善 男 子 、 善 女 人 等
yú zhū rú lái bō niè pán hòu wèi gòngyǎng fó shè lì luó gù yǐ miào
于 诸 如 来 般 涅 槃 后 ， 为 供 养 佛 设 利 罗 故 ， 以 妙
qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú shì chōng
七 宝 起 窳 堵 波 ， 种 种 珍 奇 间 杂 严 饰 ， 如 是 充
mǎn yī shàn bù zhōu huò sì dà zhōu huò xiǎo qiān jiè huò zhōng qiān
满 一 瞻 部 洲 、 或 四 大 洲 、 或 小 千 界 、 或 中 千
jiè huò fù sān qiān dà qiān shì jiè jiē chí zhǒngzhǒng tiān miào huāmán
界 、 或 复 三 千 大 千 世 界 ， 皆 持 种 种 天 妙 华 鬘
nǎi zhì dēngmíng jìn qí xíng shòu gòngyǎnggōngjìng zūn zhòngzàn tàn
乃 至 灯 明 ， 尽 其 形 寿 供 养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 。
yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán huò
于 意 云 何 ？ 是 善 男 子 、 善 女 人 等 由 此 因 缘 获
fú duō fǒu
福 多 不 ？ ”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天 帝 释 言 ： “ 甚 多 ！ 世 尊 ！ 甚 多 ！ 善 逝 ！”

fó yán jiāo shī jiā yǒu shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shū cǐ
佛 言 ： “ 僇 尸 迦 ， 有 善 男 子 、 善 女 人 等 书 此
bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shòu chí dú sòng fù chí
般 若 波 罗 蜜 多 ， 众 宝 庄 严 受 持 、 读 诵 ， 复 持
zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán nǎi zhì dēngmíng gòngyǎnggōngjìng zūn
种 种 上 妙 华 鬘 乃 至 灯 明 ， 供 养 恭 敬 、 尊
zhòngzàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
重 赞 叹 ， 是 善 男 子 、 善 女 人 等 所 获 福 聚 ， 甚
duō yú qián wú liàng wú shù jiāo shī jiā zhì rú shì shì jiǎ shǐ sān qiān
多 于 前 无 量 无 数 。 僇 尸 迦 ， 置 如 是 事 。 假 使 三 千
dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn cǐ yī
大 千 世 界 诸 有 情 类 ， 非 前 非 后 皆 得 人 身 ， 此 一
yī rén wèi gòngyǎng fó shè lì luó gù yú zhū rú lái bō niè pán hòu
一 人 为 供 养 佛 设 利 罗 故 ， 于 诸 如 来 般 涅 槃 后 ，

yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú
以妙七宝起窳堵波，种种珍奇间杂严饰，如
shì yī yī gè mǎnsānqiān dà qiān shì jiè fù chí zhǒngzhǒngtiānmiào huā
是一一各满三千大千世界，复持种种天妙华
mán nǎi zhì dēng míng jìn qí xíng shòu gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、尊重赞叹。
yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng yóu cǐ yīn yuán huò fú duō fǒu
于意云何？是诸有情由此因缘获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū
佛言：“僬尸迦，有善男子、善女人等，书
cǐ bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shòu chí dú sòng fù
此般若波罗蜜多，众宝庄严受持、读诵，复
chí zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng
持种种上妙华鬘乃至灯明，供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé
尊重赞叹，是善男子、善女人等，所获功德
shènduō yú qián wú liàng wú shù
甚多于前无量无数。”

shí tiān dì shì biàn bō fó yán rú shì shì zūn rú shì
时，天帝释便白佛言：“如是！世尊！如是！”

shàn shì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng zūn
善逝！若善男子、善女人等，供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī zé wéi gòng yǎng
重赞叹甚深般若波罗蜜多，当知则为供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó yī qiè zhì
恭敬、尊重赞叹过去、未来、现在诸佛一切智
zhì shì zūn qiě zhì shì shì jiǎ shǐ shí fāng gè rú jìng qié shā shù shì
智。世尊！且置是事。假使十方各如殒伽沙数世
jiè yī qiè yǒu qíng fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn cǐ yī yī rén wéi
界一切有情，非前非后皆得人身，此一一人
gòng yǎng fó shè lì luó gù gè yú rú lái bō niè pán hòu yǐ miào qī
供养佛设利罗故，各于如来般涅槃后，以妙七
bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī gè
宝起窳堵波，种种珍奇间杂严饰。如是一一各
mǎn shí fāng jìng qié shā shù zhū fó shì jiè fù chí zhǒngzhǒngtiānmiào huā
满十方殒伽沙数诸佛世界，复持种种天妙华

mán nǎi zhì dēngmíng huò jīng yī jié huò yī jié yú gòngyǎnggōngjìng
鬘乃至灯明，或经一劫或一劫余，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn shì zhū yǒuqíng yóu cǐ yīn yuán suǒ huò fú jù suī fù wú
尊重赞叹。是诸有情由此因缘所获福聚虽复无
liàng ér fù yǒu yú shànnán zǐ děng shū cǐ bō rě bō luó mì duō
量，而复有余善男子等，书此般若波罗蜜多，
zhòngbǎozhuāngyánshòu chí dú sòng fù chí zhǒngzhǒngshàngmiào huā
众宝庄严受持、读诵，复持种种上妙华
mán nǎi zhì dēngmíng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ huò gōng
鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹，所获功
dé shèn duō yú qián wú liàng wú shù
德甚多于前无量无数。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng gòngyǎng bō rě
说。憍尸迦，是善男子、善女人等供养般若
bō luó mì duō gōng dé shàngēn wú liàng wú shù bù kě chēng jì bù kě
波罗蜜多，功德善根无量无数不可称计、不可
sī yì suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng rú
思议。所以者何？甚深般若波罗蜜多，能生如
lái yīng zhèngděngjué yī qiè zhì zhì yī qiè rú lái yīng zhèng
来、应、正等觉一切智智，一切如来、应、正
děngjué yī qiè zhì zhì néng shēng zhū fó shè lì luó gù shì gù jiāo
等觉一切智智，能生诸佛设利罗故。是故，憍
shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng néng shū bō rě bō luó mì duō
尸迦，若善男子、善女人等能书般若波罗蜜多，
zhòngbǎozhuāngyánshòu chí dú sòng fù chí zhǒngzhǒngshàngmiào huā
众宝庄严受持、读诵，复持种种上妙华
mán nǎi zhì dēngmíng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ huò gōng
鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹，所获功
dé yú qián suǒ zào zhū sū dǔ bō jí gòngyǎng fú bǎi bèi wéi shèng
德，于前所造诸窞堵波及供养福，百倍为胜，
qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

dì wǔ fēn shén zǐ pǐn dì sì
第五分神咒品第四

ěr shí zhòngzhōng sì wàntiān zǐ tóngshēnggòng bó tiān dì shì
尔时，众中四万天子同声共白天帝释
yán dà xiān yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō chángyīngtīng
言：“大仙！于此甚深般若波罗蜜多，常应听
wén shòu chí dú sòng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ
闻、受持、读诵、供养恭敬、尊重赞叹。所
yǐ zhě hé ruò néng yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng
以者何？若能于此甚深般若波罗蜜多，至心听
wén shòu chí dú sòng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zé
闻、受持、读诵、供养恭敬、尊重赞叹，则
lìng yī qiè è fǎ sǔn jiǎn shàn fǎ zēng yì
令一切恶法损减，善法增益。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rǔ yīng yú cǐ shēnshēn bō rě
尔时，佛告天帝释言：“汝应于此甚深般若
bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng gòngyǎnggōngjìng
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn suǒ yǐ zhě hé ruò ā sù luò jí è péngdǎng qǐ
尊重赞叹。所以者何？若阿素洛及恶朋党起
rú shì niàn wǒ děngdāng yǔ sān shí sāntiāngòngxīngzhànzhēng ěr
如是念：‘我等当与三十三天共兴战争。’尔
shí rǔ děngyīng gè zhì chéngsòngniàn rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì
时，汝等应各至诚诵念如是甚深般若波罗蜜
duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shí ā sù luò jí bǐ péng
多，供养恭敬、尊重赞叹。时，阿素洛及彼朋
dǎngsuǒ qǐ è xīn zì rán xī miè
党所起恶心自然息灭。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán ruò rú shì zhě shēnshēn bō
时，天帝释便白佛言：“若如是者，甚深般
rě bō luó mì duō shì dà shén zǐ shì dà míng zǐ shì wú shàng zǐ
若波罗蜜多是大神咒、是大明咒、是无上咒、
shì wú děngděng zǐ
是无等等咒。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō hé yǐ gù jiāo shī jiā sān shì zhū fó jiē yī rú shì shènshēn
说。何以故？憍尸迦，三世诸佛皆依如是甚深
bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú
般若波罗蜜多大神咒王，证得无上正等菩
tí wèi zhū yǒu qíng shuō wēi miào fǎ jiāo shī jiā yī shēn bō rě bō
提，为诸有情说微妙法。憍尸迦，依深般若波
luó mì duō shì jiān biànyǒu shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì wú
罗蜜多世间便有十善业道、若四静虑、若四无
liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōng ruò yú wú liàng wú biān fó
量、若四无色定、若五神通，若余无量无边佛
fǎ jiē dé chūxiàn jiāo shī jiā yī shēn bō rě bō luó mì duō dà shén
法皆得出现。憍尸迦，依深般若波罗蜜多大神
zhòuwáng shì jiān biànyǒu pú sà chūxiàn yī pú sà gù shì jiān biàn
咒王，世间便有菩萨出现；依菩萨故，世间便
yǒu shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng
有十善业道、若四静虑、若四无量、若四无色定、
ruò wǔ shéntōng ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē dé chūxiàn
若五神通，若余无量无边佛法皆得出现。

jiāo shī jiā ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué bù chū shì
“憍尸迦，若诸如来、应、正等觉不出世

shí wéiyǒu pú sà yóuxiānsuǒwénshènshēn bō rě bō luó mì duōzēng
时，唯有菩萨，由先所闻甚深般若波罗蜜多增
shàng shì lì wèi zhū yǒu qíng fāngbiàn shī shè shí shàn yè dào sì jìng lǜ
上势力，为诸有情方便施設十善业道、四静虑
děnglǐng qín xiū xué jiāo shī jiā pì rú yè fēn yīn mǎnyuè lún guāng
等令勤修学。憍尸迦，譬如夜分，因满月轮光
míngzhào chù xīng xiù yào děng suí qí shì lì jiē dé zēngshèng rú
明照触，星宿、药等随其势力皆得增盛，如
shì rú lái yīng zhèngděngjué qián yǐ miè dù zhèng fǎ yīn mò hòu
是如来、应、正等觉前已灭度，正法隐没后
wèi chū shí shì jiān suǒ yǒu shàn xíng zhèng xíng yī qiè jiē yī pú sà
未出时，世间所有善行、正行，一切皆依菩萨
chūxiàn pú sà suǒ yǒu fāngbiàn shànqiǎo jiē yī bō rě bō luó mì duō
出现。菩萨所有方便善巧，皆依般若波罗蜜多
ér dé chéngbàn shì gù bō rě bō luó mì duō shì zhū shūshèngshàn fǎ
而得成办，是故般若波罗蜜多是诸殊胜善法
gēnběn
根本。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng dāng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵，当
dé xiàn shì zhǒng zhǒng ráo yì wèi zhū dú yào shuǐ huǒ dāo bīng zāi
得现世种种饶益，谓诸毒药、水火、刀兵、灾
hèng jí yì jiē bù néng hài ruò zāo guān shì yuàn zéi bī pò zhì xīn
横、疾疫皆不能害。若遭官事怨贼逼迫，至心
sòng niàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō ruò zhì qí suǒ zhōng bù wéi bǐ
诵念甚深般若波罗蜜多，若至其所终不为彼
qiǎn fá jiā hài yù qiú qí duǎn jiē bù néng dé hé yǐ gù jiāo shī
谴责加害，欲求其短皆不能得。何以故？憍尸
jiā shēn shēn bō rě bō luó mì duō wēi shén shì lì fǎ lìng ěr gù
迦，甚深般若波罗蜜多，威神势力法令尔故。
jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò yǒu yù zhì guó wáng
憍尸迦，是善男子、善女人等，若有欲至国王、
wáng zǐ dà chén děng chù zhì xīn sòng niàn shēn shēn bō rě bō luó mì
王子、大臣等处，至心诵念甚深般若波罗蜜
duō dìng wéi wáng děng huān xǐ wèn xùn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng
多，定为王等欢喜问讯、供养恭敬、尊重
zàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shēn shēn bō rě bō luó mì duō
赞叹。何以故？憍尸迦，甚深般若波罗蜜多，
cháng yú yǒu qíng yǐn fā zhǒng zhǒng cí bēi shì gù yóu cǐ yīn yuán zhū
常于有情引发种种慈悲事故，由此因缘，诸
qiú duǎn zhě zhǒng zhǒng fāng biàn jiē bù néng dé
求短者种种方便皆不能得。”

shí yǒu zhòng duō wài dào fàn zhì yù qiú fó guò lái zhì fó suǒ
时，有众多外道梵志欲求佛过来诣佛所。
shí tiān dì shì jiàn yǐ niàn yán jīn cǐ zhòng duō wài dào fàn zhì lái
时，天帝释见已念言：“今此众多外道梵志，来
qù fǎ huì sī qiú fó duǎn jiāng fēi bō rě liú nán shì yé wǒ dāng
趣法会伺求佛短，将非般若留难事耶？我当
sòng niàn cóng fó suǒ shòu shēn shēn bō rě bō luó mì duō lìng bǐ xié tú
诵念从佛所受甚深般若波罗蜜多，令彼邪徒
fù dào ér qù niàn yǐ biàn sòng shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú
复道而去。”念已便诵甚深般若波罗蜜多，于
shì zhòng duō wài dào fàn zhì yáo shēn jìng lǐ yòu rào shì zūn fù dào ér qù
是众多外道梵志遥申敬礼，右绕世尊复道而去。

shí shè lì zǐ jiàn yǐ niànyán bǐ yǒu hé yuán shì lái huán
时，舍利子见已念言：“彼有何缘适来还
qù
去？”

fó zhī qí yì gào shè lì zǐ bǐ zhū wàidào lái qiú wǒ shī
佛知其意，告舍利子：“彼诸外道来求我失，
yóutiān dì shì sòngniàn bō rě bō luó mì duōlǐng bǐ huán qù shè lì zǐ
由天帝释诵念般若波罗蜜多令彼还去。舍利子，
wǒ dōu bú jiàn bǐ zhū wàidào yǒu shǎo bái fǎ wéi huái è xīn wèi qiú wǒ
我都不见彼诸外道有少白法，唯怀恶心为求我
guò lái zhì wǒ suǒ shè lì zǐ wǒ dōu bú jiàn yī qiè shì jiānyǒu zhū tiān
过来至我所。舍利子，我都不见一切世间有诸天
mó jí wàidào děng yǒuqíng zhī lèi shuō bō rě shí huái bó è xīn lái
魔及外道等，有情之类说般若时，怀勃恶心来
qiú qí biàn bō rě wēi lì wú néng huài gù
求其⁵⁷便，般若威力无能坏故。”

ěr shí è mó qiè zuò shì niàn jīn fó sì zhòng gōng jìng wéi rào
尔时，恶魔窃作是念：“今佛四众恭敬围绕，
yù sè jiè tiān jiē lái jí huì xuān shuō bō rě bō luó mì duō cǐ
欲、色界天皆来集会，宣说般若波罗蜜多。此
zhōng bì yǒu zhū dà pú sà qīn yú fó qián shòu pú tí jì dāng dé wú
中必有诸大菩萨，亲于佛前受菩提记，当得无
shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún kōng wǒ jìng jiè wǒ dāng wǎng
上正等菩提，转妙法轮空我境界，我当往
zhì pò huài qí péng zuò shì niàn yǐ huà zuò sì jūn fèn wēi yǒng ruì
至破坏其朋⁵⁸。”作是念已，化作四军奋威勇锐
lái yì fó suǒ
来诣佛所。

shí tiān dì shì jiàn yǐ niànyán jiāng fēi è mó huà zuò sī shì
时，天帝释见已念言：“将非恶魔化作斯事，
yù lái nǎo fó bìng yǔ bō rě bō luó mì duō ér zuò liú nán hé yǐ gù
欲来恼佛并与般若波罗蜜多而作留难。何以故？
rú shì sì jūn yán shì shū lì zhū wáng jūn zhòng jiē bù néng jí dìng shì
如是四军严饰殊丽，诸王军众皆不能及，定是
è mó zhī suǒ huà zuò è mó cháng yè sì qiú fó duǎn huài zhū yǒuqíng
恶魔之所化作。恶魔长夜伺求佛短，坏诸有情

⁵⁷ 大正藏：得；永乐北藏及龙藏：其

⁵⁸ 大正藏：眼；永乐北藏及龙藏：朋

suǒ xiū shàn yè wǒ dāng sòng niàn cóng fó suǒ shòu shēn bō rě bō luó
所修善业，我当诵念从佛所受甚深般若波罗
mì duō lìng bǐ è mó fù dào ér qù
蜜多，令彼恶魔复道而去。”

shí tiān dì shì niàn yǐ biàn sòng shēn bō rě bō luó mì duō
时，天帝释念已便诵甚深般若波罗蜜多，
yú shì è mó jiàn tuì ér qù shēn bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu
于是恶魔渐退而去，甚深般若波罗蜜多大神咒
wáng wēi lì bī gù
王威力逼故。

shí yǒu wú liàng sān shí sān tiān jù shí huà zuò tiān miào xiāng huā⁵⁹
时，有无量三十三天俱时化作天妙香⁵⁹华，
yǒng shēn kōng zhōng ér sǎn fó shàng hé zhǎng gōng jìng tóng bó fó yán
踊身空中而散佛上，合掌恭敬同白佛言：
yuàn cǐ bō rě bō luó mì duō zài shàn bù zhōu rén zhōng jiǔ zhù nǎi
“愿此般若波罗蜜多在瞻部洲人中久住，乃
zhì bō rě bō luó mì duō zài shàn bù zhōu rén jiān liú bù dāng zhī shì chù
至般若波罗蜜多在瞻部洲人间流布。当知是处
fó fǎ sēng bǎo cháng bú miè mò ráo yì shì jiān lìng huò shū shèng lì
佛、法、僧宝常不灭没，饶益世间令获殊胜利
yì ān lè
益安乐。”

shí bǐ zhū tiān fù gè huà zuò tiān miào xiāng huā⁶⁰ ér sǎn fó shàng
时，彼诸天复各化作天妙香⁶⁰华而散佛上，
chóng bó fó yán ruò zhū yǒu qíng xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī qiè
重白佛言：“若诸有情修行般若波罗蜜多，一切
è mó jí bǐ juàn shǔ sī qiú qí duǎn bù néng dé biàn
恶魔及彼眷属伺求其短不能得便。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán ruò zhū yǒu qíng dàn wén bō rě
时，天帝释便白佛言：“若诸有情但闻般若
bō luó mì duō gōng dé míng zì dāng zhī rú shì zhū yǒu qíng lèi yǐ céng
波罗蜜多功德名字，当知如是诸有情类，已曾
gòng yǎng wú liàng zhū fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn duō jí shàn
供养无量诸佛，于诸佛所发弘誓愿，多集善
gēn néng chéng shì shì fēi cóng shǎo xiǎo shàn gēn zhōng lái kuàng néng tīng
根能成是事，非从少小善根中来，况能听

⁵⁹ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

⁶⁰ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi zhuǎnwèi
闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟，转为
yǒuqíngshū xiě jiě shuō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ
有情书写、解说，供养恭敬、尊重赞叹！所
yǐ zhě hé yù qiú zhū fó yī qiè zhì zhì yīng yú bō rě bō luó mì duō
以者何？欲求诸佛一切智智，应于般若波罗蜜多
lǐ qù zhōng qiú rú yǒuqíng lèi yù qiú dà bǎo yīng yú dà hǎi fāng biàn
理趣中求，如有情类欲求大宝，应于大海方便
qín qiú
勤求。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō zhū fó suǒ dé yī qiè zhì zhì jiē yī bō rě bō luó mì duō ér dé
说。诸佛所得一切智智，皆依般若波罗蜜多而得
chéng bàn
成办。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán rú lái hé yuán bú zàn bù shī
尔时，庆喜便白佛言：“如来何缘不赞布施
nǎi zhì jìng lù bō luó mì duō wéi zàn bō rě bō luó mì duō
乃至静虑波罗蜜多，唯赞般若波罗蜜多？”

fó gào qìng xǐ yóu cǐ bō rě bō luó mì duō néng yǔ qián wǔ
佛告庆喜：“由此般若波罗蜜多能与前五
bō luó mì duō wéi zūn wéi dǎo gù wǒ piān zàn
波罗蜜多为尊为导，故我偏赞。

fù cì qìng xǐ yú yì yún hé ruò bù huí xiàng yī qiè zhì
“复次，庆喜，于意云何？若不回向一切智
zhì ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě cǐ kě míng wéi zhēn xiū bù shī nǎi zhì
智，而修布施乃至般若，此可名为真修布施乃至
bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn
庆喜对曰：“不也！世尊！”

fó gào qìng xǐ yú yì yún hé ruò lí bō rě bō luó mì duō
佛告庆喜：“于意云何？若离般若波罗蜜多
wéi néng zhēn huí xiàng yī qiè zhì zhì fǒu
为能真回向一切智智不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn
庆喜对曰：“不也！世尊！”

fó gào qìng xǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ shuō bō rě bō luó mì duō
佛告庆喜：“由此因缘，我说般若波罗蜜多

néng yǔ qián wǔ bō luó mì duō wéi zūn wéi dǎo gù wǒ piān zàn
能与前五波罗蜜多为尊为导，故我偏赞。

qìng xǐ dāng zhī pì rú dà dì yǐ zhǒng sǎn zhōng zhòng yuán
“庆喜当知！譬如大地以种散中，众缘

hé hé biàn dé shēng zhǎng yīng zhī dà dì yǔ zhǒng shēng zhǎng wéi suǒ
和合便得生长，应知大地与种生长，为所

yī zhǐ wéi néng jiàn lì rú shì bō rě bō luó mì duō jí suǒ huí xiàng
依止、为能建立。如是般若波罗蜜多及所回向

yī qiè zhì zhì yǔ bù shī děng bō luó mì duō wéi suǒ yī zhǐ wéi néng
一切智智，与布施等波罗蜜多，为所依止、为能

jiàn lì lìng dé shēng zhǎng gù shuō bō rě bō luó mì duō néng yǔ qián
建立，令得生长故，说般若波罗蜜多能与前

wǔ bō luó mì duō wéi zūn wéi dǎo gù wǒ piān zàn qìng xǐ dāng zhī
五波罗蜜多为尊为导，故我偏赞。庆喜当知！

shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì néng shè shòu yī qiè zhì zhì gù piān
甚深般若波罗蜜多亦能摄受一切智智，故偏

zàn shuō
赞说。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán jīn zhě rú lái yīng zhèng
时，天帝释便白佛言：“今者如来、应、正

děng jué yú shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì shuō yóu wèi jìn
等觉，于深般若波罗蜜多功德胜利说犹未尽。

hé yǐ gù wǒ cóng shì zūn suǒ shòu bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng
何以故？我从世尊所受般若波罗蜜多功德胜

lì shèn shēn shèng guǎng liàng wú biān jì shàn nán zǐ děng yú shēn bō
利甚深、甚广、量无边际。善男子等于深般

rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū
若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修

xué rú lǐ sī wéi fù zhuǎn wèi tā shū xiě jiě shuō huò chí zhǒng
学、如理思惟，复转为他书写、解说，或持种

zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng suǒ huò gōng
种上妙华鬘乃至灯明而为供养，所获功

dé yì wú biān jì
德亦无边际。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán wǒ bù shuō cǐ shèn shēn bō rě
尔时，佛告天帝释言：“我不说此甚深般若

bō luó mì duōdànyǒuqiánshuōgōng dé shèng lì shènsēn bō rě bō luó
波罗蜜多但有前说功德胜利，甚深般若波罗

mì duō jù zú wú biāngōng dé shèng lì fēn bié yǎnshuō bù kě jìn gù
蜜多具足无边功德胜利，分别演说不可尽故。

wǒ yì bù shuō yú shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén nǎi zhì gòng
我亦不说于深般若波罗蜜多至心听闻乃至供

yǎng shànnán zǐ děngdànyǒu rú qiánsuǒshuōgōng dé bǐ suǒ huò fú
养，善男子等但有如前所说功德，彼所获福

wú biān jì gù
无边际故。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán wǒ děng zhūtiāncháng suí shǒu
时，天帝释即白佛言：“我等诸天常随守

hù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng bú lìng yī qiè rén fēi rén děng
护是善男子、善女人等，不令一切人非人等

zhǒngzhǒng è yuán zhī suǒ sǔn hài
种种恶缘之所损害。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
尔时，佛告天帝释言：“若善男子、善女人

děng shòu chí dú sòngshènsēn bō rě bō luó mì duō jí guǎngwèi
等，受持、读诵甚深般若波罗蜜多，及广为

tā xuānshuō kāi shì shí yǒu wú liàng bǎi qiāntiān zǐ wèi tīng fǎ gù
他宣说开示。时，有无量百千天子，为听法故

jiē lái jí huì huān xǐ yǒngyuè jìng shòu rú shì shènsēn bō rě bō luó
皆来集会，欢喜踊跃敬受如是甚深般若波罗

mì duō shì zhūtiān zǐ yǐ tiānwēi lì lìngshuō fǎ shī zēng yì biàn cái
蜜多。是诸天子以天威力，令说法师增益辩才

xuānyáng wú jìn bú yào shuō zhě lìng qí yào shuō shēn xīn pí jí lìng dé
宣扬无尽，不乐说者令其乐说，身心疲极令得

kāngqiáng jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shòu chí
康强。憍尸迦，是善男子、善女人等，受持、

dú sòngshènsēn bō rě bō luó mì duō jí guǎngwèi tā xuānshuō kāi shì
读诵甚深般若波罗蜜多，及广为他宣说开示，

dé rú shì děngxiàn fǎ shèng lì
得如是等现法胜利。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等，

yú sì zhòngzhōng xuānshuō rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō xīn
于四众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，心

wú qiè bù bù wéi yī qiè lùn nànsuǒ fú suǒ yǐ zhě hé bǐ yóu rú
无怯怖，不为一切论难所伏。所以者何？彼由如
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwángsuǒ hù chí gù bǐ
是甚深般若波罗蜜多大神咒王所护持故，彼
zhù fǎ kōngdōu bú jiànyǒunéngnàn suǒnàn jí suǒshuō gù yì bú jiàn
住法空都不见有能难、所难及所说故，亦不见
yǒu yú shēn bō rě bō luó mì duōnéng qiú duǎn gù yì fù bú jiànshēn
有于深般若波罗蜜多能求短故，亦复不见甚
shēn bō rě bō luó mì duōyǒuguò shī gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ
深般若波罗蜜多有过失故。憍尸迦，是善男子、
shàn nǚ rén děng wèizhòngxuānshuōshēn bō rě bō luó mì duō dé
善女人等，为众宣说甚深般若波罗蜜多，得
rú shì dēngxiàn fǎ shèng lì
如是等现法胜利。

fù cì jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于
shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi jí guǎngwèi tā shū xiě jiě shuō shì
勤修学、如理思惟，及广为他书写、解说，是
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng xīn bù chénmò yì bù yōu huǐ bù kǒng
善男子、善女人等，心不沉没亦不忧悔、不恐、
bú bù suǒ yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng bú jiàn
不怖。所以者何？是善男子、善女人等，不见
yǒu fǎ kě lìng chénmò yōu huǐ kǒng bù yú zhū fǎ zhōng wú suǒ zhí
有法可令沉没、忧悔、恐怖，于诸法中无所执
zhuó jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu yú bō rě
著。憍尸迦，是善男子、善女人等，由于般若
bō luó mì duō zhì xīn tīngwén nǎi zhì jiě shuō dé rú shì dēngxiàn fǎ
波罗蜜多至心听闻乃至解说，得如是等现法
shèng lì
胜利。

fù cì jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén dēngnéng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi yì zhuǎnwèi tā shū xiě jiě shuō fù
勤修学、如理思惟，亦转为他书写、解说，复

chí zhǒng zhǒng shàng miào huā wǎng nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng shì
持 种 种 上 妙 华 鬘 乃 至 灯 明 而 为 供 养 ， 是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng héng wéi fù mǔ shī zhǎng qīn yǒu
善 男 子 、 善 女 人 等 ， 恒 为 父 母 、 师 长 、 亲 友 、
guó wáng dà chén jí zhū shā mén pó luó mén děng zhī suǒ jìng ài yì
国 王 、 大 臣 及 诸 沙 门 、 婆 罗 门 等 之 所 敬 爱 ， 亦
wéi shí fāng zhū fó pú sà shēng wén dú jué zhī suǒ hù niàn fù
为 十 方 诸 佛 、 菩 萨 、 声 闻 、 独 觉 之 所 护 念 ， 复
wéi shì jiān zhū tiān mó fàn rén jí fēi rén zhī suǒ shǒu wèi yī qiè
为 世 间 诸 天 、 魔 、 梵 、 人 及 非 人 之 所 守 卫 ， 一 切
zāi hèng jiē zì xiāo miè wài dào yì lùn jiē bù néng fú jiāo shī jiā
灾 横 皆 自 消 灭 ， 外 道 异 论 皆 不 能 伏 。 憍 尸 迦 ，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn
是 善 男 子 、 善 女 人 等 ， 由 于 般 若 波 罗 蜜 多 至 心
tīng wén nǎi zhì gòng yǎng dé rú shì děng xiàn fǎ shèng lì
听 闻 乃 至 供 养 ， 得 如 是 等 现 法 胜 利 。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“ 复 次 ， 憍 尸 迦 ， 若 善 男 子 、 善 女 人 等 ，
shū xiě rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhǒng zhǒng zhuāng yán zhì
书 写 如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 种 种 庄 严 置
qīng jìng chù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí cǐ sān qiān
清 净 处 ， 供 养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 。 时 ， 此 三 千
dà qiān guó tǔ jí yú shí fāng wú biān shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng zhòng
大 千 国 土 及 余 十 方 无 边 世 界 ， 所 有 四 大 王 众
tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě cháng lái cǐ chù
天 乃 至 广 果 天 已 发 无 上 菩 提 心 者 ， 常 来 此 处
guān lǐ dú sòng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yòu rào lǐ
观 礼 、 读 诵 ， 供 养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 ， 右 绕 礼
bài hé zhǎng ér qù zhū jìng jū tiān yì cháng lái cǐ guān lǐ dú sòng
拜 合 掌 而 去 。 诸 净 居 天 亦 常 来 此 观 礼 、 读 诵 ，
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yòu rào lǐ bài hé zhǎng ér qù
供 养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 ， 右 绕 礼 拜 合 掌 而 去 。
yǒu dà wēi dé zhū lóng yào chā guǎng shuō nǎi zhì rén fēi rén děng yì
有 大 威 德 诸 龙 、 药 叉 ， 广 说 乃 至 人 非 人 等 ， 亦
cháng lái cǐ guān lǐ dú sòng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
常 来 此 观 礼 、 读 诵 ， 供 养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 ，
yòu rào lǐ bài hé zhǎng ér qù
右 绕 礼 拜 合 掌 而 去 。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyīngzuò shì niàn
“**憍尸迦，是善男子、善女人等应作是念：**

jīn cǐ sān qiān dà qiānguó tǔ jí yú shí fāng wú biān shì jiè yī qiè
‘**今此三千大千国土及余十方无边世界一切**

tiān lóng guǎngshuō nǎi zhì rén fēi rén dēng cháng lái zhì cǐ guān lǐ
天、龙，广说乃至人非人等，常来至此观礼、

dú sòng wǒ suǒ shū xiě shēnshēn bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōngjìng
读诵我所书写甚深般若波罗蜜多，供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn yòurào lǐ bài hé zhǎng ér qù cǐ wǒ zé wéi yǐ shè
尊重赞叹，右绕礼拜合掌而去，此我则为已设

fǎ shī zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒngyuè lìng suǒ huò fú bèi fù zēng
法施。’作是念已欢喜踊跃，令所获福倍复增

zhǎng jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yóu wú biān
长。憍尸迦，是善男子、善女人等，由无边

jiè tiān lóng yào chā ā sù luò dēng cháng suí yōng hù suǒ zhù zhī
界天、龙、药叉、阿素洛等常随拥护，所住之

chù rén fēi rén dēng bù néng sǔn hài wéi chú sù shì dìng è yè yīn xiàn zài
处人非人等不能损害，唯除宿世定恶业因现在

yīng shú huò zhuǎn zhòng è xiàn shì qīng shòu
应熟，或转重恶现世轻受。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yóu shēn bō
“**憍尸迦，是善男子、善女人等，由深般**

rě bō luó mì duō dà wēi shén lì huò rú shì dēng xiàn fǎ shèng lì
若波罗蜜多大威神力，获如是等现法胜利。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释便白佛言：“是善男子、善女人

dēng yǐ hé yàn zhī yǒu cǐ sān qiān dà qiānguó tǔ jí yú shí fāng wú biān
等，以何验知有此三千大千国土及余十方无边

shì jiè tiān lóng yào chā ā sù luò dēng lái zhì qí chù guān lǐ
世界天、龙、药叉、阿素洛等，来至其处观礼、

dú sòng bǐ suǒ shū chí shēnshēn bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōngjìng
读诵彼所书持甚深般若波罗蜜多，供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn hé zhǎng yòurào huān xǐ hù niàn
尊重赞叹，合掌右绕欢喜护念？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
尔时，佛告天帝释言：“是善男子、善女人

dēng ruò jiàn rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ zài zhī chù yǒu
等，若见如是甚深般若波罗蜜多所在之处有

miàoguāngmíng huòwén qí chù yì xiāngfēn yù huò fù wényǒuwēi xì
妙光明，或闻其处异香氛郁，或复闻有微细
yuè yīn dāng zhī ěr shí yǒu dà shén lì wēi dé chì shèng zhū tiān lóngděng
乐音，当知尔时有大神力威德炽盛诸天、龙等，
lái zhì qí chùguān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū chí shènshēn bō rě bō luó mì
来至其处观礼、读诵彼所书持甚深般若波罗蜜
duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé zhǎngyòuràohuān xǐ hù
多，供养恭敬、尊重赞叹，合掌右绕欢喜护
niàn
念。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，
xiū xiān jìng xíng yán lì qí chù zhì xīn gòngyǎngshènshēn bō rě bō luó
修鲜净行严丽其处，至心供养甚深般若波罗
mì duō dāng zhī ěr shí yǒu dà shén lì wēi dé chì shèng zhū tiān lóng
蜜多，当知尔时有大神力威德炽盛诸天、龙
děng lái zhì qí chù guān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū chí shènshēn bō rě bō
等来至其处，观礼、读诵彼所书持甚深般若波
luó mì duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé zhǎngyòuràohuān
罗蜜多，供养恭敬、尊重赞叹，合掌右绕欢
xǐ hù niàn jiāo shī jiā suí yǒu rú shì jù dà shén lì wēi dé chì shèng
喜护念。憍尸迦，随有如是具大神力威德炽盛
zhū tiān lóngděng lái zhì qí chù cǐ zhōngsuǒyǒu è guǐ xié shén jīng
诸天、龙等来至其处，此中所有恶鬼、邪神惊
bù tuì sàn wú gǎnzhù zhě yóu cǐ yīn yuán shì shànnán zǐ shàn nǚ
怖退散无敢住者。由此因缘，是善男子、善女
rén děng xīn biànguǎng dà qǐ jìngshèng jiě suǒ xiū shàn yè bèi fù zēng
人等，心便广大起净胜解，所修善业倍复增
míng zhū yǒusuǒ wéi jiē wú zhàng ài yǐ shì gù jiāo shī jiā shèn
明，诸有所为皆无障碍。以是故，憍尸迦，甚
shēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ zài chù yīngdāngzhōu zā chú qù fèn huī
深般若波罗蜜多随所在处，应当周匝除去粪秽，
sǎo shì tú zhì xiāngshuǐsàn sǎ fū shèbǎozuò ér ān zhì zhī shāoxiāng
扫拭涂治香水散洒，敷设宝座而安置之，烧香
sàn huā ér wéi gòngyǎng
散华而为供养。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，

ruò néng rú shì gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shènsēn bō rě bō
若能如是供养恭敬、尊重赞叹甚深般若波
luó mì duō jué dìngdāng dé shēn xīn wú juàn shēn xīn ān lè shēn xīn
罗蜜多，决定当得身心无倦、身心安乐、身心
tiáoróu shēn xīn qīng lì xì xīn bō rě bō luó mì duō yè qǐn xī shí
调柔、身心轻利。系心般若波罗蜜多，夜寢息时
wú zhū è mèng wéi dé shàn mèng wèijiàn rú lái yīng zhèngděng
无诸恶梦，唯得善梦，谓见如来、应、正等
jué shēnzhēn jīn sè xiànghǎozhuāngyán fàng dà guāngmíng pǔ zhào yī
觉身真金色相好庄严，放大光明普照一
qiè shēngwén pú sà gōngjìng wéirào shēnchǔzhòngzhōngwén fó wèi
切，声闻、菩萨恭敬围绕，身处众中闻佛为
shuō bù shī děng liù bō luó mì duō jí yú shàngēnxiāngyìng fǎ yì huò
说布施等六波罗蜜多及余善根相应法义。或
yú mèngzhōngjiàn pú tí shù qí liànggāoguǎngzhòngbǎozhuāngyán yǒu
于梦中见菩提树，其量高广众宝庄严，有
dà pú sà wǎng yì shù xià jié jiā fū zuòzhèng dé wú shàngzhèngděng
大菩萨往诣树下，结跏趺坐证得无上正等
pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng huò yú mèngzhōngjiàn yǒu
菩提，转妙法轮度有情众。或于梦中见有
wú liàng wú shù pú sà lùn yì jué zé zhǒngzhǒng fǎ yì huò yú mèng
无量无数菩萨论义决择⁶¹种种法义。或于梦
zhōngjiàn yǒu wú liàng wú shù pú sà xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng
中见有无量无数菩萨修行六种波罗蜜多，成
shú yǒuqíng yánjìng fó tǔ huíxiàngshèshòu yī qiè zhì zhì huò yú
熟有情、严净佛土，回向摄受一切智智。或于
mèngzhōngjiàn shí fāng jiè gè yǒu wú liàng nà yǔ duō fó yì wén qí
梦中见十方界各有无量那庾多佛，亦闻其
shēng wèimǒu shì jiè yǒumǒu rú lái yīng zhèngděng jué ruò gān bǎi
声，谓某世界有某如来、应、正等觉若干百
qiānshēngwén pú sà gōngjìng wéirào shuō rú shì fǎ huò yú mèngzhōng
千声闻、菩萨恭敬围绕说如是法。或于梦中
jiàn shí fāng jiè gè yǒu wú liàng nà yǔ duō fó rù bō niè pán bǐ yī yī
见十方界各有无量那庾多佛入般涅槃，彼一一
fó bō niè pán hòu gè yǒu shī zhǔ wèi gòngyǎng fó shè lì luó gù yǐ
佛般涅槃后，各有施主为供养佛设利罗故，以

⁶¹ 大正藏：择；永乐北藏及龙藏：投

miào qī bǎo gè qǐ wú liàng dà sū dǔ bō fù yú yī yī sū dǔ bō suǒ
妙七宝各起无量大窞堵波，复于一一窞堵波所，
gè chí wú liàng shàng miào huā fǎ nǎi zhì dēng míng jīng wú liàng jié gòng
各持无量上妙华鬘乃至灯明，经无量劫供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
养恭敬、尊重赞叹。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng jiàn rú shì lèi
“憍尸迦，是善男子、善女人等见如是类

zhū shàn mèng xiàng ruò shuì ruò jué shēn xīn ān lè zhū tiān shén děng yì
诸善梦相，若睡若觉身心安乐。诸天神等益
qí jīng qì lìng bǐ zì jué shēn tǐ qīng biàn yóu cǐ yīn yuán bù duō
其精气，令彼自觉身体轻便，由此因缘，不多
fān zhuó yǐn shí yī yào yī fú wò jù yú sì gòng yǎng qí xīn
贪著饮食、医药、衣服、卧具，于四供养其心
qīng wēi rú yú qié shī rù shèng miào dìng yóu bǐ dìng lì zī rùn shēn xīn
轻微，如瑜伽师入胜妙定，由彼定力滋润身心，
cóng dìng chū yǐ suī yù měi shàn ér xīn qīng wēi cǐ yì rú shì hé yǐ
从定出已虽遇美膳而心轻微，此亦如是。何以
gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ sān qiān
故？憍尸迦，是善男子、善女人等，由此三千
dà qiān guó tǔ jí yú shí fāng wú biān shì jiè zhū fó pú sà dú jué
大千国土及余十方无边世界诸佛、菩萨、独觉、
shēng wén tiān lóng yào chā ā sù luò děng cí bēi hù niàn yǐ
声闻、天、龙、药叉、阿素洛等慈悲护念，以
miào jīng qì míng shù shēn xīn lìng qí zhì yǒng tǐ chōng shèng gù
妙精气冥澍身心，令其志勇体充盛故。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù dé rú shì
“憍尸迦，若善男子、善女人等欲得如是

xiàn fǎ shèng lì yú shēn bō rě bō luó mì duō yīng cháng tīng wén
现法胜利，于深般若波罗蜜多，应常听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng
受持、读诵、精勤修学、如理思惟，广为有情
xuān shuō kāi shì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suī
宣说开示。憍尸迦，若善男子、善女人等，虽
yú bō rě bō luó mì duō bù néng tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，不能听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō kāi shì ér wèi
勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，而为

zhèng fǎ jiǔ zhù shì jiān lì lè yǒuqíng bú miè mò gù shū xiě rú shì
正法久住世间，利乐有情不灭没故，书写如是
shènshēn bō rě bō luó mì duō zhòngbǎoyán shì fù chí wú liàngshàng
甚深般若波罗蜜多，众宝严饰，复持无量上
miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
妙华鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹，
yì dé rú qián suǒ shuō shèng lì
亦得如前所说胜利。

大般若波罗蜜多经卷第五百五十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百五十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn shè lì luó pǐn dì wǔ
第五分设利罗品第五

fù cì jiāo shī jiā jiǎ shǐ chōng mǎn cǐ shàn bù zhōu fó shè
“复次，憍尸迦，假使充满此赡部洲佛设
lì luó yǐ wéi yī fēn yǒu shū bō rě bō luó mì duō shēn miào fǎ mén fù
利罗以为一分，有书般若波罗蜜多深妙法门复
wéi yī fēn yú sī èr fēn rǔ qǔ hé zhě ”
为二分，于斯二分，汝取何者？”

tiān dì shì yán wǒ yì nìng qǔ shēn miào bō rě bō luó mì duō
天帝释言：“我意宁取深妙般若波罗蜜多。
suǒ yǐ zhě hé wǒ yú zhū fó shè lì luó suǒ fēi bú xìn shòu gòng yǎng
所以者何？我于诸佛设利罗所，非不信受供养
gōng jìng rán zhū fó shēn jí shè lì luó jiē yīn bō rě bō luó mì duō
恭敬，然诸佛身及设利罗，皆因般若波罗蜜多
shēn miào fǎ mén ér chū shēng gù jiē yóu bō rě bō luó mì duō shēn miào
深妙法门而出世故，皆由般若波罗蜜多深妙
fǎ mén gōng dé wēi lì suǒ xūn xiū gù nǎi wéi yī qiè shì jiān tiān rén
法门功德威力所熏修故，乃为一切世间天、人、
ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng
阿素洛等供养恭敬。

shì zūn rú wǒ zuò zài sān shí sān tiān shàn fǎ diàn zhōng tiān dì
“世尊！如我坐在三十三天善法殿中天帝
zuò shàng wèi zhū tiān zhòng xuān shuō zhèng fǎ shí yǒu wú liàng zhū tiān zǐ
座上，为诸天众宣说正法时，有无量诸天子
děng lái zhì wǒ suǒ tīng wǒ suǒ shuō gòng yǎng gōng jìng yòu rào ér qù
等，来至我所听我所说，供养恭敬，右绕而去。
wǒ ruò bú zài bǐ fǎ zuò shí zhū tiān zǐ děng yì lái qí chù suī bú jiàn
我若不在彼法座时，诸天子等亦来其处，虽不见
wǒ rú wǒ zài shí gòng yǎng gōng jìng xián yán cǐ chù shì tiān dì shì wèi
我如我在时供养恭敬，咸言：‘此处是天帝释为

zhūtiānděngshuō fǎ zhī zuò wǒděng jiē yīng rú tiānzhǔ zài gòngyǎng
诸天等说法之座，我等皆应如天主在，供养
gōngjìng yòurào ér qù fó shè lì luó yì fù rú shì shēnmiào bō
恭敬，右绕而去。’佛设利罗亦复如是，深妙般
rě bō luó mì duōwéi yīn yǐn shēng yī qiè zhì zhì zhī suǒ yī zhǐ gù wéi
若波罗蜜多为因引生，一切智智之所依止故，为
yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děnggòngyǎnggōngjìng shì gù wǒ
一切世间天、人、阿素洛等供养恭敬。是故我
shuō yú èr fēnzhōng wǒ yì nìng qǔ shēnmiào bō rě bō luó mì duō
说于二分中，我意宁取深妙般若波罗蜜多。

shì zūn jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān shì jiè fó shè lì luó yǐ wéi
“世尊！假使充满三千世界佛设利罗以为
yī fēn yǒushū bō rě bō luó mì duōshēnmiào fǎ mén fù wéi yī fēn
一分，有书般若波罗蜜多深妙法门复为一分，
yú sī èr fēn wǒ yì nìng qǔ shēnmiào bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ
于斯二分，我意宁取深妙般若波罗蜜多。所以
zhě hé wǒ yú zhū fó shè lì luó suǒ fēi bú xìn shòugòngyǎnggōngjìng
者何？我于诸佛设利罗所，非不信受供养恭敬，
rán zhū fó shēn jí shè lì luó jiē yīn bō rě bō luó mì duōshēnmiào fǎ
然诸佛身及设利罗，皆因般若波罗蜜多深妙法
mén ér chūshēng gù jiē yóu bō rě bō luó mì duōshēnmiào fǎ méngōng
门而出生故，皆由般若波罗蜜多深妙法门功
dé wēi lì suǒ xūn xiū gù nǎi wéi yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
德威力所熏修故，乃为一切世间天、人、阿素洛
děnggòngyǎnggōngjìng
等供养恭敬。

shì zūn rú fù zhàirén bù wèizhàizhǔ jí biàn qīn jìn fèng shì
“世尊！如负责人怖畏债主，即便亲近奉事
guówáng yī wáng shì lì dé miǎn bù wèi fǎn wéizhàizhǔ bù wèigòng
国王，依王势力得免怖畏，反为债主怖畏供
yǎng suǒ yǐ zhě hé bǐ rén yī fù guówáng shì lì wángsuǒ shèshòu
养。所以者何？彼人依附国王势力，王所摄受
jù wēi shì gù wáng yù bō rě bō luó mì duō fó shè lì luó yù yī
具威势故。王喻般若波罗蜜多，佛设利罗喻依
wángzhě yóu yī bō rě bō luó mì duō gù dé shì jiāngòngyǎnggōngjìng
王者，由依般若波罗蜜多故，得世间供养恭敬。
zhū fó suǒ dé yī qiè zhì zhì yì yī bō rě bō luó mì duō ér dé chéng
诸佛所得一切智智，亦依般若波罗蜜多而成

bàn gù wǒ nìng qǔ shēnmào bō rě bō luó mì duō
办故，我宁取深妙般若波罗蜜多。

shì zūn pì rú wú jià dà bǎoshén zhū jù wú liàngzhǒng
“世尊！譬如无价大宝神珠，具无量种

shèngmiào wēi dé suí suǒ zhù chùyǒu cǐ shénzhū rén fēi rén děng bù
胜妙威德，随所住处有此神珠，人非人等不

néng wéi hài shè yǒu nán zǐ huò fù nǚ rén wéi guǐ suǒ zhí shēn xīn kǔ
能为害。设有男子或复女人，为鬼所执身心苦

nǎo ruò yǒu chí cǐ shénzhū shì zhī yóuzhū wēi lì guǐ biànshě qù zhū
恼，若有持此神珠示之，由珠威力鬼便舍去。诸

yǒu rè bìng huò fēng huò tán huò èr huò sān hé hé wéi bìng ruò yǒu
有热病或风、或痰、或二、或三和合为病，若有

xì cǐ shénzhū zhuó shēn rú shì zhū bìng wú bù chú yù cǐ zhū zài àn
系此神珠著身，如是诸病无不除愈。此珠在暗

néng zuò zhào míng rè shí néng liáng hán shí néng nuǎn suí dì fāng suǒ yǒu
能作照明，热时能凉寒时能暖，随地方所有

cǐ shénzhū shí jié tiáo hé bù hán bù rè ruò dì fāng suǒ yǒu cǐ shén
此神珠，时节调和 不寒不热。若地方所有此神

zhū shé xiē děng dú wú gǎn tíng zhǐ shè yǒu nán zǐ huò fù nǚ rén wéi
珠，蛇蝎等毒无敢停止。设有男子或复女人，为

dú suǒ zhòng chǔ tòng nán rěn ruò yǒu chí cǐ shénzhū lìng jiàn zhū wēi shì
毒所中楚痛难忍，若有持此神珠令见，珠威势

gù dú jí xiāo miè ruò zhū yǒu qíng shēn yīng lài jí è chuāng zhǒng
故毒即消灭。若诸有情身婴癞疾、恶疮、肿

pào mù xuàn yì děng yǎn bìng ěr bìng bí bìng shé bìng
疱、目眩、翳⁶²等眼病、耳病、鼻病、舌病、

hóu bìng shēn bìng zhū zhī jié bìng dài cǐ shénzhū zhòng bìng jiē yù
喉病、身病、诸支节病，带此神珠众病皆愈。

ruò zhū chí zhǎo quán jǐng děng zhōng qí shuǐ zhuó huì huò jiāng kū kòu yǐ
若诸池沼泉井等中，其水浊秽或将枯涸，以

zhū tóu zhī shuǐ biàn yíng mǎn xiāng jié chéng jìng jù bā gōng dé ruò yǐ
珠投之水便盈满，香洁澄净具八功德。若以

qīng huáng chì bái hóng zǐ bì lǜ zá qǐ zhǒng zhǒng sè yī guǒ cǐ shén
青黄赤白红紫碧绿杂绮种种色衣，裹此神

zhū tóu zhī yú shuǐ shuǐ suí yī cǎi zuò zhǒng zhǒng sè rú shì wú jià dà
珠投之于水，水随衣彩作种种色。如是无价大

⁶² 大正藏：瞖；永乐北藏及龙藏：翳

bǎoshénzhū wēi dé wú biānshuō bù néng jìn ruò zhì xiāng qiè yì lìng qí
宝神珠，威德无边说不能尽，若置箱篋亦令其
qì jù zú chéng jiù wú biānwēi dé shè kōng xiāng qiè yóu céng zhì zhū
器具足成就无边威德。设空箱篋由曾置珠，
qí qì réng wéi zhòng rén ài zhòng
其器仍为众人爱重。”

ěr shí qīng xǐ wèn dì shì yán rú shì shénzhū wéi tiān dú yǒu
尔时，庆喜问帝释言：“如是神珠为天独有，
rén yì yǒu yé
人亦有耶？”

tiān dì shì yán rén zhōng tiān shàng jù yǒu cǐ zhū ruò zài rén
天帝释言：“人中、天上俱有此珠，若在人
zhōng xíng xiǎo ér zhòng ruò zài tiān shàng xíng dà ér qīng yòu rén zhōng zhū
中形小而重，若在上形大而轻；又人中珠
xiàng bú jù zú zài tiān shàng zhě qí xiàng zhōu yuán tiān shàng shén zhū
相不具足，在上者其相周圆；天上神珠
wēi dé shū shèng wú liàng bèi shù guò rén suǒ yǒu
威德殊胜，无量倍数过人所有。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shēn miào bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“深妙般若波罗蜜多
yì fù rú shì wéi zhòng dé běn néng miè wú liàng è bú shàn fǎ suí suǒ
亦复如是，为众德本能灭无量恶不善法，随所
zài chù miè zhū yǒu qíng shēn xīn kǔ nǎo rén fēi rén děng bù néng wéi hài
在处灭诸有情身心苦恼，人非人等不能为害。
rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì jí yú wú liàng wú biān gōng dé jiē yīn bō
如来所得一切智智及余无量无边功德，皆因般
rě bō luó mì duō fó shè lì luó yóu zhū gōng dé suǒ xūn xiū gù shì
若波罗蜜多。佛舍利罗，由诸功德所熏修故，是
zhū gōng dé suǒ yī qì gù fó niè pán hòu kān shòu yī qiè shì jiān tiān
诸功德所依器故，佛涅槃后堪受一切世间天、
rén ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng shì gù wǒ shuō yú èr fēn zhōng
人、阿素洛等供养恭敬。是故我说于二分中，
wǒ yì nìng qǔ shēn miào bō rě bō luó mì duō
我意宁取深妙般若波罗蜜多。

shì zūn jiǎ shǐ chōng mǎn shí fāng gè rú jìng qié shā jiè fó shè
“世尊！假使充满十方各如殑伽沙界佛设
lì luó yǐ wéi yī fēn yǒu shū bō rě bō luó mì duō shēn miào fǎ mén fù
利罗以为一分，有书般若波罗蜜多深妙法门复

wéi yī fēn yú sī èr fēn wǒ yì nìng qǔ shēnmiào bō rě bō luó mì
为 一 分， 于 斯 二 分， 我 意 宁 取 深 妙 般 若 波 罗 蜜
duō suǒ yǐ zhě hé wǒ yú zhū fó shè lì luó suǒ fēi bú xìn shòu gòng
多。 所 以 者 何？ 我 于 诸 佛 设 利 罗 所， 非 不 信 受 供
yǎng gōng jìng rán zhū fó shēn jí shè lì luó jiē yīn bō rě bō luó mì
养 恭 敬， 然 诸 佛 身 及 设 利 罗， 皆 因 般 若 波 罗 蜜
duō shēn miào fǎ mén ér chū shēng gù jiē yóu bō rě bō luó mì duō shēn
多 深 妙 法 门 而 出 生 故， 皆 由 般 若 波 罗 蜜 多 深
miào fǎ mén gōng dé wēi lì suǒ xūn xiū gù nǎi wéi yī qiè shì jiān tiān
妙 法 门 功 德 威 力 所 熏 修 故， 乃 为 一 切 世 间 天、
rén ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng
人、 阿 素 洛 等 供 养 恭 敬。

fù cì shì zūn shēnmiào bō rě bō luó mì duō néng shēng rú
“ 复 次， 世 尊！ 深 妙 般 若 波 罗 蜜 多 能 生 如
lái yī qiè zhì zhì rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì néng shēng fó shēn jí shè
来 一 切 智 智， 如 来 所 得 一 切 智 智 能 生 佛 身 及 设
lì luó shì gù gòng yǎng rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi gòng yǎng
利 罗， 是 故 供 养 如 是 般 若 波 罗 蜜 多， 则 为 供 养
sān shì zhū fó yī qiè zhì zhì jí shè lì luó
三 世 诸 佛 一 切 智 智 及 设 利 罗。

fù cì shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù dé
“ 复 次， 世 尊！ 若 善 男 子、 善 女 人 等 欲 得
cháng jiàn shí fāng zhū fó dāng xíng dāng xiū shēn bō rě bō luó mì
常 见 十 方 诸 佛， 当 行 当 修 甚 深 般 若 波 罗 蜜
duō 。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔 时， 佛 告 天 帝 释 言：“ 如 是！ 如 是！ 如 汝 所
shuō jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yī bō rě bō luó
说。 僬 尸 迦， 过 去 未 来 现 在 诸 佛， 皆 依 般 若 波 罗
mì duō zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí shì gù rú lái gòng yǎng
蜜 多， 证 得 无 上 正 等 菩 提， 是 故 如 来 供 养
gōng jìng
恭 敬。”

tiān dì shì yán rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà wú shàng
天 帝 释 言：“ 如 是 般 若 波 罗 蜜 多 是 大、 无 上
bō luó mì duō yī qiè rú lái jiē yī bō rě bō luó mì duō zhī zhū yǒu
波 罗 蜜 多， 一 切 如 来 皆 依 般 若 波 罗 蜜 多 知 诸 有

qíng xīn xíngchā bié
情心行差别。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā shì gù pú sà mó hē sà zhòngcháng yè xiū xíngshèn
说。憍尸迦，是故菩萨摩诃萨众长夜修行甚
shēn bō rě bō luó mì duō wéi rú shí zhī zhū yǒuqíng lèi xīn xíngchā bié
深般若波罗蜜多，为如实知诸有情类心行差别。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán zhū pú sà zhòng wéi dàn yīng xíng
时，天帝释复白佛言：“诸菩萨众为但应行
bō rě bō luó mì duō wéi yì yīng xíng yú wǔ bō luó mì duō
般若波罗蜜多，为亦应行余五波罗蜜多？”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán zhū pú sà zhòng yīng jù xíng liù
尔时，佛告天帝释言：“诸菩萨众应具行六
bō luó mì duō rán xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
波罗蜜多，然行布施、净戒、安忍、精进、静虑
guānzhū fǎ shí jiē yǐ bō rě bō luó mì duō ér wéi shàngshǒu jiāo shī
观诸法时，皆以般若波罗蜜多而为上首。憍尸
jiā rú shàn bù zhōu suǒ yǒu zhū shù zhī tiáo jīng gàn huā yè guǒ
迦，如瞻部洲所有诸树，枝条、茎干、华叶、果
shí suī yǒuzhǒngzhǒng xíng lèi bù tóng ér qí yīn yǐng dōu wú chā bié
实，虽有种种形类不同，而其荫影都无差别。

rú shì liù zhǒng bō luó mì duō suī gè yǒu yì ér yóu bō rě bō luó mì
如是六种波罗蜜多虽各有异，而由般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo shè shòu huí xiàng yī qiè zhì zhì zhū xiàng chā bié
多方便善巧，摄受回向一切智智，诸相差别
dōu bù kě dé
都不可得。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“甚深般若波罗蜜多
chéng jiù guǎng dà yuán mǎn wú liàng wú biān gōng dé ruò yǒu shū chí rú
成就广大圆满无量无边功德，若有书持如
shì bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒngzhǒng shàng
是般若波罗蜜多，众宝严饰，复持种种上
miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
妙华鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹、
shǒu hù bù shě fù yǒu shū chí rú shì bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo
守护不舍。复有书持如是般若波罗蜜多，众宝

yán shì zhuǎn shī tā rén shòu chí dú sòng cǐ èr fú jù hé zhě
严饰，转施他人受持、读诵。此二福聚，何者
wéi duō
为多？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán wǒ huán wèn rǔ suí rǔ yì
尔时，佛告天帝释言：“我还问汝，随汝意
dá ruò zhū yǒu qíng cóng tā qǐng dé fó shè lì luó chéng yǐ bǎo hán zhì
答。若诸有情从他请得佛设利罗，盛以宝函置
qīng jìng chù fù chí zhǒng zhǒng shàng miào huā fán nǎi zhì dēng míng gòng
清净处，复持种种上妙华鬘乃至灯明，供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shǒu hù bù shě ruò fù yǒu rén cóng
养恭敬、尊重赞叹、守护不舍。若复有人从
tā qǐng dé fó shè lì luó fēn shī yǔ tā lìng qí gòng yǎng yú yì yún
他请得佛设利罗，分施与他令其供养。于意云
hé cǐ èr fú jù hé zhě wéi shèng
何？此二福聚，何者为胜？”

tiān dì shì yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě cǐ èr fú jù
天帝释言：“如我解佛所说义者，此二福聚，
hòu zhě wéi shèng
后者为胜。”

ěr shí fó zàn tiān dì shì yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞天帝释言：“善哉！善哉！如汝
suǒ shuō jiāo shī jiā shū chí bō rě bō luó mì duō ruò zì gòng yǎng
所说。憍尸迦，书持般若波罗蜜多，若自供养，
ruò zhuǎn shī tā shòu chí dú sòng cǐ èr fú jù hòu zhě wéi duō
若转施他受持、读诵，此二福聚，后者为多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等，
néng yǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù rú shí wèi tā fēn bié jiě
能以般若波罗蜜多甚深义趣，如实为他分别解
shuō suǒ huò fú jù fù shèng shī tā duō bǎi qiān bèi jìng cǐ fǎ shī yīng
说，所获福聚复胜施他多百千倍，敬此法师应
rú jìng fó
如敬佛。”

dì wǔ fēn jīng diǎn pǐn dì liù
第五分经典品第六

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào zhǎn zhuǎn
瞻部洲诸有情类，皆令安住十善业道，展转

nǎi zhì pǔ jiào shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē
乃至普教十方殑伽沙等诸佛世界诸有情类，皆

lìng ān zhù shí shàn yè dào yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ
令安住十善业道。于意云何？是善男子、善女

rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū chí
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书持

bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shī tā dú sòng suǒ huò fú
般若波罗蜜多，众宝庄严施他读诵，所获福

jù shènduō yú qián
聚甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng
瞻部洲诸有情类，皆令安住四静虑、四无量、

sì wú sè dìng wǔ shéntōng zhǎn zhuǎn nǎi zhì pǔ jiào shí fāng jìng qié shā
四无色定、五神通，展转乃至普教十方殑伽沙

děng zhū fó shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú
等诸佛世界诸有情类，皆令安住四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé shì shàn nán zǐ
量、四无色定、五神通。于意云何？是善男子、

shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū chí
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书持

bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī tā dú sòng suǒ huò fú
般若波罗蜜多，众宝庄严施他读诵，所获福
jù shènduō yú qián
聚甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shū
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等书
chí bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán zì héng dú sòng bù rú
持般若波罗蜜多，众宝庄严自恒读诵，不如
yǒu rén shū chí bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī tā dú sòng
有人书持般若波罗蜜多，众宝庄严施他读诵。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shū
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等书
chí bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī tā dú sòng bù rú
持般若波罗蜜多，众宝庄严施他读诵，不如
yǒu rén yú shēn bō rě bō luó mì duō shàn zhī yì qù wèi tā jiě shuō
有人于深般若波罗蜜多，善知义趣为他解说。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán yīng wèi hé děng zhū yǒu qíng lèi
时，天帝释便白佛言：“应为何等诸有情类，
jiě shuō bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù
解说般若波罗蜜多甚深义趣？”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng bù
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等，不
zhī bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù yīng wèi jiě shuō hé yǐ gù
知般若波罗蜜多甚深义趣，应为解说。何以故？
jiāo shī jiā yú dāng lái shì yǒu shànnán zǐ shàn nǚ rén děng qiú qù
憍尸迦，于当来世，有善男子、善女人等求趣
wú shàng zhèng děng pú tí wén tā xuān shuō xiāng sì bō rě bō luó mì
无上正等菩提，闻他宣说相似般若波罗蜜
duō xīn biàn mí miù tuì shī zhōng dào
多，心便迷谬退失中道。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán hé děng míng wéi xiāng sì bō rě
时，天帝释复白佛言：“何等名为相似般若
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā yú dāng lái shì yǒu zhū zī wú yī chī diān
佛言：“憍尸迦，于当来世有诸苾刍愚痴颠
dǎo suī yù xuān shuō zhēn shí bō rě bō luó mì duō ér diān dǎo shuō
倒，虽欲宣说真实般若波罗蜜多，而颠倒说

xiāng sì bō rě bō luó mì duō yún hé bì chūdiāndǎoxuānshuōxiāng sì
相似般若波罗蜜多。云何苾刍颠倒宣说相似
bō rě bō luó mì duō wèi bǐ bì chūwèi fā wú shàng pú tí xīn zhě
般若波罗蜜多？谓彼苾刍为发无上菩提心者
shuō sè huài gù míng wéi wú cháng fēi cháng wú gù míng wéi wú
说：‘色坏故名为无常，非常无故名为无
cháng shuō shòu xiǎng xíng shí huài gù míng wéi wú cháng
常。’说：‘受、想、行、识坏故名为无常，
fēi cháng wú gù míng wéi wú cháng fù zuò shì shuō ruò rú shì qiú
非常无故名为无常。’复作是说：‘若如是求
shì xíng bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā rú shì míng wéi diāndǎoxuān
是行般若波罗蜜多。’憍尸迦，如是名为颠倒宣
shuō xiāng sì bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā bù yīng yǐ sè huài gù
说相似般若波罗蜜多。憍尸迦，不应以色坏故
guān sè wú cháng bù yīng yǐ shòu xiǎng xíng shí huài gù guān shòu
观色无常，不应以受、想、行、识坏故观受、
xiǎng xíng shí wú cháng dàn yīng yǐ cháng wú gù guān sè nǎi zhì shí
想、行、识无常，但应以常无故观色乃至识
wéi wú cháng yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
为无常。以是故，憍尸迦，若善男子、善女人
děng yú shēn bō rě bō luó mì duō shàn zhī yì qù wèi tā jiě shuō qí
等于深般若波罗蜜多，善知义趣为他解说，其
fú shènduō
福甚多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教
shàn bù zhōu yī qiè yǒu qíng jiē lìng zhù yù liú guǒ huò yī lái guǒ
赡部洲一切有情，皆令住预流果、或一来果、
huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí zhǎn zhuǎn nǎi
或不还果、或阿罗汉果、或独觉菩提，展转乃
zhì pǔ jiào shí fāng gè rú jìng qié shā shù shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē lìng
至普教十方各如殑伽沙数世界一切有情，皆令
zhù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yú yì yún hé shì shàn nán zǐ
住预流果乃至独觉菩提。于意云何？是善男子、
shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū chí
佛言：“憍尸迦，有善男子、善女人等书持

bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī tā dú sòng jiàoshòujiào
般若波罗蜜多，众宝庄严施他读诵，教授教

jiè bǐ yǒuqíngyán rǔ yīngjīng qín xiū xué bō rě bō luó mì duōxiāngyìng
诫彼有情言：‘汝应精勤修学般若波罗蜜多相应

fó fǎ dìngdāngzhèng dé yī qiè zhì zhì shì shànnán zǐ shàn nǚ
佛法，定当证得一切智智。’是善男子、善女

rénděngsuǒhuò fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī
人等所获福聚甚多于前。何以故？憍尸迦，一

qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí jiē
切预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提，皆

shì bō rě bō luó mì duōsuǒ liú chū gù wèi bǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
是般若波罗蜜多所流出故。谓彼证得一切智智，

jiàohuà wú liàng wú biānyǒuqíng lìng chéng yù liú nǎi zhì dú jué wú biān
教化无量无边有情，令成预流乃至独觉无边

jì gù
际故。

fù cì jiāo shī jiā ruòshàn bù zhōuzhūyǒuqíng lèi jiē fā
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类，皆发

wú shàngzhèngděng jué xīn zhǎnzhuǎn nǎi zhì shí fāng gè rú jìng qié shā
无上正等觉心，展转乃至十方各如殒伽沙

jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā wú shàngzhèngděng jué xīn yǒushànnán zǐ
界一切有情，皆发无上正等觉心。有善男子、

shàn nǚ rén dēngshū chí bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī
善女人等书持般若波罗蜜多，众宝庄严施

lìng dú sòng yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ
令读诵。于意云何？是善男子、善女人等由此

yīn yuán dé fú duōfǒu
因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū chí
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书持

bō rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyánzhuǎn shī yǔ yī yǐ yú wú
般若波罗蜜多，众宝庄严转施与一已于无

shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎnzhě lìng qín xiū xué shì shànnán zǐ
上正等菩提不退转者令勤修学，是善男子、

shàn nǚ rén dēngsuǒ huò fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā
善女人等所获福聚甚多于前。何以故？憍尸迦，
rú shì pú sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō jí dé yuánmǎn lìng shēn bō
如是菩萨修行般若波罗蜜多疾得圆满，令深般
rě bō luó mì duō guǎng xíng liú bù
若波罗蜜多广行流布。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi jiē fā
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类，皆发
wú shàng zhèng děng jué xīn zhǎn zhuǎn nǎi zhì shí fāng gè rú jìng qié shā
无上正等觉心，展转乃至十方各如殒伽沙
jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn yǒu shàn nán zǐ
界一切有情，皆发无上正等觉心。有善男子、
shàn nǚ rén dēng shū chí bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shī
善女人等书持般若波罗蜜多，众宝庄严施
lìng dú sòng fù yǐ qiǎo miào wén yì jiě shì yú yì yún hé shì shàn
令读诵，复以巧妙文义解释。于意云何？是善
nán zǐ shàn nǚ rén dēng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng shū chí
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书持
bō rě bō luó mì duō zhuǎn shī yǔ yī yǐ yú wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多，转施与一已于无上正等菩
tí bú tuì zhuǎn zhě lìng qí dú sòng fù yǐ qiǎo miào wén yì jiě shì shì
提不退转者令其读诵，复以巧妙文义解释，是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēngsuǒ huò fú jù shènduō yú qián
善男子、善女人等所获福聚甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi jiē yú
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类，皆于
wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn zhǎn zhuǎn nǎi zhì shí fāng gè
无上正等菩提得不退转，展转乃至十方各
rú jìng qié shā jiè yī qiè yǒuqíng jiē yú wú shàng zhèng děng pú tí dé
如殒伽沙界一切有情，皆于无上正等菩提得
bú tuì zhuǎn yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng shū chí bō rě bō luó mì
不退转。有善男子、善女人等书持般若波罗蜜
duō zhòng bǎo zhuāng yán shī lìng dú sòng yú yì yún hé shì shàn nán
多，众宝庄严施令读诵。于意云何？是善男

zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǐ yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú
佛言：“憍尸迦，已于无上正等菩提得不

tuì zhuǎn zhū pú sà zhōng yǒu yī pú sà zuò rú shì yán wǒ jīn xīn
退转诸菩萨中，有一菩萨作如是言：‘我今欣

yào jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí jì bá yǒu qíng shēng sǐ zhòng
乐疾证无上正等菩提，济拔有情生死众

kǔ ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wéi chéng bǐ shì shū chí bō
苦。’若善男子、善女人等为成彼事，书持般

rě bō luó mì duō zhòng bǎo zhuāng yán shī lìng dú sòng shì shàn nán zǐ
若波罗蜜多，众宝庄严施令读诵，是善男子、

shàn nǚ rén děng suǒ huò fú jù shènduō yú qián wú liàng wú shù
善女人等，所获福聚甚多于前无量无数。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē yú
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类，皆于

wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn zhǎn zhuǎn nǎi zhì shí fāng gè
无上正等菩提得不退转，展转乃至十方各

rú jìng qié shā jiè yī qiè yǒu qíng jiē yú wú shàng zhèng děng pú tí dé
如殄伽沙界一切有情，皆于无上正等菩提得

bú tuì zhuǎn yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū chí bō rě bō luó mì
不退转。有善男子、善女人等书持般若波罗蜜

duō zhòng bǎo zhuāng yán shī lìng dú sòng fù yǐ qiǎo miào wén yì jiě shì
多，众宝庄严施令读诵，复以巧妙文义解释。

yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé
于意云何？是善男子、善女人等由此因缘得

fú duō fǒu
福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā yǐ yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú
佛言：“憍尸迦，已于无上正等菩提得不

tuì zhuǎn zhū pú sà zhōng yǒu yī pú sà zuò rú shì yán wǒ jīn xīn
退转诸菩萨中，有一菩萨作如是言：‘我今欣

yào jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí jì bá yǒu qíng shēng sǐ zhòng
乐疾证无上正等菩提，济拔有情生死众

kǔ ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděngwèichéng bǐ shì shū chí bō
苦。’若善男子、善女人等为成彼事，书持般
rě bō luó mì duō zhòngbǎozhuāngyán shī lìng dú sòng fù yǐ qiǎomiào
若波罗蜜多，众宝庄严施令读诵，复以巧妙
wén yì jiě shì shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suǒhuò fú jù shèn
文义解释，是善男子、善女人等，所获福聚甚
duō yú qián wú liàng wú shù
多于前无量无数。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì shì zūn rú shì
时，天帝释便白佛言：“如是！世尊！如是！

shàn shì shì zūn rú shì pú sà mó hē sà zhuǎn jìn wú shàngzhèng
善逝！世尊！如是⁶³菩萨摩诃萨转近无上正
děng pú tí rú shì rú shì yīng yǐ bō rě bō luó mì duō zhuǎngèng yīn
等菩提，如是如是应以般若波罗蜜多，转更殷
qín jiàoshòujiào jiè yīng yǐ shàngmiào yǐn shí yī fú wò jù yī
勤教授教诫，应以上妙饮食、衣服、卧具、医
yào jí yú zī jù gòngyǎngōngjìng lìng wú fá shǎo ruòshànnán zǐ
药及余资具，供养恭敬令无乏少。若善男子、
shàn nǚ rénděngnéng yǐ rú shì fǎ shī cái shī shèshòugòngyǎng bǐ
善女人等能以如是法施、财施，摄受供养彼
pú sà mó hē sà shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ yīn yuánhuò
菩萨摩诃萨，是善男子、善女人等由此因缘获
fú wú liàng suǒ yǐ zhě hé bǐ pú sà mó hē sà yào yóu rú shì fǎ
福无量。所以者何？彼菩萨摩诃萨要由如是法
shī cái shī shèshòugòngyǎng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
施、财施摄受供养，疾证无上正等菩提，
wèi zhū yǒuqíngzuò dà ráo yì
为诸有情作大饶益。”

ěr shí shànxiànzàn dì shì yán shàn zāi shàn zāi shànnéng
尔时，善现赞帝释言：“善哉！善哉！善能

shèshòu quàn lì hù zhù zhū pú sà mó hē sà lìng jí zhèng dé suǒ
摄受、劝励、护助诸菩萨摩诃萨，令疾证得所
qiú wú shàngzhèngděng pú tí
求无上正等菩提。

jiāo shī jiā rǔ jīn yǐ zuò fó shèng dì zǐ suǒyīngzuò shì hé
“僬尸迦，汝今已作佛圣弟子所应作事。何

⁶³ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：是

yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè rú lái zhū shèng dì zǐ wèi yù ráo yì zhū
以故？憍尸迦，一切如来诸圣弟子，为欲饶益诸
yǒuqíng gù fǎ ěr shèshòu quàn lì hù zhù zhū pú sà mó hē sà
有情故，法尔摄受、劝励、护助诸菩萨摩诃萨，
lǐng jí zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé yī
令疾证得所求无上正等菩提。所以者何？一
qiè rú lái shēng wén dú jué shì jiān shèng shì jiē yóu pú sà mó hē
切如来、声闻、独觉世间胜事，皆由菩萨摩诃
sà zhòng ér dé chū xiàn hé yǐ gù jiāo shī jiā ruò wú pú sà mó
萨众而得出现。何以故？憍尸迦，若无菩萨摩
hē sà fā pú tí xīn zé wú pú sà mó hē sà néng xué liù zhǒng bō luó
诃萨发菩提心，则无菩萨摩诃萨能学六种波罗
mì duō ruò wú pú sà mó hē sà xiū xué liù zhǒng bō luó mì duō zé
蜜多；若无菩萨摩诃萨修学六种波罗蜜多，则
wú pú sà mó hē sà néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ruò wú pú
无菩萨摩诃萨能证无上正等菩提；若无菩
sà mó hē sà zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zé wú rú lái shēng
萨摩诃萨证得无上正等菩提，则无如来、声
wén dú jué shì jiān shèng shì shì gù rú lái zhū shèng dì zǐ wèi yù
闻、独觉世间胜事。是故如来诸圣弟子，为欲
lì lè zhū yǒuqíng gù fǎ yīng shèshòu quàn lì hù zhù zhū pú sà
利乐诸有情故，法应摄受、劝励、护助诸菩萨
zhòng lìng xué liù zhǒng bō luó mì duō néng jí zhèng dé yī qiè zhì zhì
众，令学六种波罗蜜多，能疾证得一切智智，
jìn wèi lái jì lì lè yǒuqíng
尽未来际利乐有情。”

dì wǔ fēn huíxiàngpǐn dì qī
第五分回向品第七

ěr shí cí shì pú sà wèishànxiànyán pú sà suí xǐ huíxiàng
尔时，慈氏菩萨谓善现言：“菩萨随喜回向

jù xíngzhū fú yè shì yú yú yǒuqíng shī jiè xiū děngzhū fú yè shì
俱行诸福业事，于余有情施、戒、修等诸福业事

wéi zuì wéishèng wéi zūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàngwéi
为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为

wú shàng
无上。”

ěr shí shànxiànwèn cí shì pú sà yán ruò zhū pú sà suǒ qǐ
尔时，善现问慈氏菩萨言：“若诸菩萨所起

suí xǐ huíxiàng zhī xīn pǔ yuán wú liàng wú shù shì jiè yī yī shì jiè
随喜回向之心，普缘无量无数世界，一一世界

wú liàng wú shù yǐ rù niè pánzhū fó shì zūn cóngchū fā xīn nǎi zhì
无量无数已入涅槃诸佛世尊，从初发心乃至

chéng fó zhǎnzhuǎn nǎi zhì rù bō niè pán rú shì nǎi zhì fǎ jiāng miè
成佛，展转乃至入般涅槃，如是乃至法将灭

jìn yú qí zhōngjiān suǒ yǒu liù zhǒng bō luó mì duōxiāngyìngshàngēn
尽，于其中间所有六种波罗蜜多相应善根，

ruò zhū dì zǐ shī jiè xiū děngzhū fú yè shì jí xué wú xué wú lòu
若诸弟子施、戒、修等诸福业事及学、无学无漏

shàngēn ruò fó jiè yùn dìngyùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì
善根，若佛戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智

jiàn yùn ruò wèi lì lè yī qiè yǒuqíng dà cí dà bēi jí yú wú liàng wú
⁶⁴见蕴，若为利乐一切有情大慈大悲及余无量无

biān fó fǎ ruò shuō fǎ yào ruò yī fǎ yào xué zhū shàngēn ruò fó
边佛法，若说法要，若依法要学诸善根，若佛

shì zūn bō niè pán hòu zhū yǒuqíng lèi suǒ zhòng shàngēn hé jí chēng
世尊般涅槃后，诸有情类所种善根，合集称

liáng xiànrán fā qǐ zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào suí xǐ zhī xīn
量，现前发起最尊最胜、最上最妙随喜之心。

fù yǐ rú shì suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòng
复以如是随喜俱行诸福业事，与诸有情平等共

⁶⁴ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知

yǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yuàn cǐ shàn gēngòng yǒu qíng
有回向无上正等菩提：‘愿此善根共有情
lèi yīn fā wú shàngzhèngděng pú tí yú yì yún hé bǐ zhū pú
类，引发无上正等菩提。’于意云何？彼诸菩
sà yuán rú shì shì qǐ rú shì xíngxiàng suí xǐ huí xiàng xīn wéi yǒu
萨缘如是事，起如是行相，随喜回向心，为有
rú shì suǒ yuán kě dé rú bǐ pú sà suǒ qǔ xiàng fǒu
如是所缘可得，如彼菩萨所取相不？”

cí shì pú sà dá shàn xiàn yán bǐ zhū pú sà yuán rú shì shì
慈氏菩萨答善现言：“彼诸菩萨缘如是事，
qǐ rú shì xíngxiàng suí xǐ huí xiàng xīn shí wú rú shì suǒ yuán kě dé
起如是行相随喜回向心，实无如是所缘可得，
rú bǐ pú sà suǒ qǔ zhī xiàng
如彼菩萨所取之相。”

jù shòu shàn xiàn wèi cí shì pú sà yán ruò wú rú shì suǒ yuán
具寿善现谓慈氏菩萨言：“若无如是所缘
zhū shì rú bǐ pú sà suǒ qǔ xiàng zhě bǐ zhū pú sà suí xǐ huí xiàng
诸事，如彼菩萨所取相者，彼诸菩萨随喜回向，
qǐ bù jiē chéng xiǎng xīn jiàn dào suǒ yǐ zhě hé rú yǒu zhí zhuó wú
岂不皆成想心见倒？所以者何？如有执著无
suǒ yǒu shì wú cháng wèi cháng shí kǔ wèi lè wú wǒ wèi wǒ bú
所有事，无常谓常，实苦谓乐，无我谓我，不
jìng wèi jìng yóu sī fā qǐ xiǎng xīn jiàn dào rú suǒ yuán shì shí wú suǒ
净谓净，由斯发起想心见倒。如所缘事实无所
yǒu pú tí jí xīn yì yīng rú shì ruò ěr yī qiè yīng wú chā bié
有，菩提及心亦应如是。若尔，一切应无差别，
cǐ zhōng hé děng shì suǒ yuán shì hé děng shì suí xǐ xīn hé děng
此中何等是所缘事？何等是随喜心？何等
shì pú tí hé děng shì huí xiàng yún hé pú sà yuán rú shì shì qǐ
是菩提？何等是回向？云何菩萨缘如是事，起
suí xǐ xīn huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
随喜心回向无上正等菩提？”

cí shì pú sà bào shàn xiàn yán rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng
慈氏菩萨报善现言：“如是所起随喜回向，
bù yīng duì bǐ xīn xué dà shèng pú sà qián shuō suǒ yǐ zhě hé bǐ
不应对彼新学大乘菩萨前说。所以者何？彼
wén rú shì suí xǐ huí xiàng suǒ yǒu xìn yào gōng jìng zhī xīn jiē dāng miè
闻如是随喜回向，所有信乐恭敬之心皆当灭

mò rú shì suí xǐ huí xiàng zhī fǎ yīng wéi bú tuì zhuǎn pú sà mó hē
没。如是随喜回向之法，应为不退转菩萨摩诃
sà huò céng gòng yǎng wú liàng zhū fó jiǔ fā dà yuàn duō zhí shàn
萨，或曾供养无量诸佛、久发大愿、多植善
gēn wèi duō shàn yǒu suǒ shè shòu zhě fēn bié kāi shì suǒ yǐ zhě hé bǐ
根、为多善友所摄受者分别开示。所以者何？彼
wén rú shì suí xǐ huí xiàng bù jīng bú bù bú tuì bú mò
闻如是随喜回向，不惊、不怖、不退、不没。

zhū pú sà zhòng yīng yǐ rú shì suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì
“诸菩萨众应以如是随喜俱行诸福业事，
huí xiàng suǒ qiú yī qiè zhì zhì dāng yú ěr shí yīng zuò shì niàn suǒ kě
回向所求一切智智。当于尔时应作是念：‘所可
yòng xīn suí xǐ huí xiàng cǐ suǒ yòng xīn jìn miè lí biàn cǐ
用心随喜回向，此所用心尽、灭、离、变，此
suǒ yuán shì jí zhū shàn gēn jiē yì rú xīn jìn miè lí biàn
所缘事及诸善根，皆亦如心尽、灭、离、变。
cǐ zhōng hé děng shì suǒ yòng xīn fù yǐ hé děng wéi suǒ yuán shì jí
此中何等是所用心？复以何等为所缘事及
zhū shàn gēn ér shuō suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì
诸善根，而说随喜回向无上正等菩提？是
xīn yú xīn lǐ bù yīng yǒu suí xǐ huí xiàng yǐ wú èr xīn jù shí qǐ gù
心于心理不应有随喜回向，以无二心俱时起故。
xīn yì bù kě suí xǐ huí xiàng xīn zì xìng gù shì gù suí xǐ huí xiàng
心亦不可随喜回向，心自性故，是故随喜回向
zhī xīn jí suǒ yuán shì jiē bù kě dé
之心及所缘事皆不可得。’”

shí tiān dì shì bó shàn xiàn yán xīn xué dà shèng zhū pú sà
时，天帝释白善现言：“新学大乘诸菩萨
zhòng wén rú shì shì qí xīn jiāng wú jīng bú tuì mò yún hé pú
众闻如是事其心将无惊、怖、退、没？云何菩
sà yú suǒ yuán shì qǐ suí xǐ xīn yún hé shè shòu suí xǐ jù xíng zhū fú
萨于所缘事起随喜心？云何摄受随喜俱行诸福
yè shì huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
业事，回向无上正等菩提？”

ěr shí jù shòu shàn xiàn yī cí shì pú sà zuò rú shì yán zhū
尔时，具寿善现依慈氏菩萨作如是言：“诸
pú sà zhòng pǔ yuán shí fāng yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué duàn
菩萨众普缘十方一切如来、应、正等觉，断

zhūyǒu lù jué xì lùn dào tiǎnzhū yún wù cuī zhū jí cì shě zhū zhòng
诸有路绝戏论道，殄诸云雾摧诸棘刺，舍诸重
dàn dài dé jǐ lì jìn zhū yǒu jié zhèng zhì jiě tuō dào xīn zì zài dì
担逮得己利，尽诸有结正智解脱，到心自在第
yī jiū jìng rù wú yú yī niè pán jiè zhě cóng chū fā xīn nǎi zhì chéng
一究竟，入无余依涅槃界者，从初发心乃至成
fó zhǎn zhuǎn nǎi zhì rù bō niè pán rú shì nǎi zhì fǎ jiāng miè mò
佛，展转乃至入般涅槃，如是乃至法将灭没，
yú qí zhōng jiān suǒ yǒu gōng dé jí zhū dì zǐ suǒ zhòng shàngēn hé
于其中间所有功德，及诸弟子所种善根，合
jí chēng liáng xiàn qián fā qǐ zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào suí xǐ
集称量，现前发起最尊最胜、最上最妙随喜
zhī xīn fù chí rú shì suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì huí xiàng wú shàng
之心。复持如是随喜俱行诸福业事，回向无上
zhèng děng pú tí shì zhū pú sà yún hé bú duò xiǎng xīn jiàn dào
正等菩提。是诸菩萨云何不堕想心见倒？”

cí shì pú sà wèi shàn xiàn yán ruò zhū pú sà yú zì suǒ qǐ suí
慈氏菩萨谓善现言：“若诸菩萨于自所起随

xǐ huí xiàng xīn děng zhū fǎ wú xīn děng xiǎng zé bú duò yú xiǎng xīn jiàn
喜回向心等诸法无心等想，则不堕于想心见
dào ruò zhū pú sà yú zì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng xīn děng zhū fǎ yǒu xīn
倒；若诸菩萨于自所起随喜回向心等诸法有心
děng xiǎng zé biàn duò yú xiǎng xīn jiàn dào yòu zhū pú sà yǐ rú shì xīn
等想，则便堕于想心见倒。又诸菩萨以如是心，
niàn fó dì zǐ gōng dé shàngēn ér shēng suí xǐ zhèng zhī cǐ xīn jìn
念佛弟子功德善根而生随喜，正知此心尽、
miè lí biàn fēi néng suí xǐ zhèng zhī bǐ fǎ qí xìng yì rán
灭、离、变，非能随喜，正知彼法，其性亦然
fēi suǒ suí xǐ yòu zhèng liǎo dá néng huí xiàng xīn fǎ xìng yì ěr fēi néng
非所随喜；又正了达能回向心法性亦尔，非能
huí xiàng jí zhèng liǎo zhī suǒ huí xiàng fǎ qí xìng yì ěr fēi suǒ huí
回向，及正了知所回向法其性亦尔，非所回
xiàng ruò yǒu néng yī rú shì suǒ shuō suí xǐ huí xiàng shì zhèng fēi xié
向。若有能依如是所说随喜回向是正非邪，
zhū pú sà zhòng jiē yīng fā qǐ rú shì suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng
诸菩萨众皆应发起如是随喜回向无上正等
pú tí
菩提。

yòuzhū pú sà pǔ yuánguò qù wèi lái xiànzài zhū fó shì zūn
“又诸菩萨普缘过去、未来、现在诸佛世尊
suǒyǒugōng dé ruò zhū dì zǐ suǒyǒushàngēn ruò yì shēng lèi suǒyǒu
所有功德，若诸弟子所有善根，若异生类所有
shàngēn ruò pángshēng qù tīngwénzhèng fǎ suǒyǒushàngēn ruò yú tiān
善根，若傍生趣听闻正法所有善根，若余天、
lóngguǎngshuō nǎi zhì rén fēi rén dēngtīngwénzhèng fǎ fā pú tí xīn
龙广说乃至人、非人等听闻正法发菩提心，
rú shì yī qiè hé jí chēngliáng xiànjián fā qǐ zuì zūn zuì shèng zuì
如是一切合集称量，现前发起最尊最胜、最
shàng zuì miào suí xǐ zhī xīn jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng
上最妙随喜之心，既随喜已回向无上正等
pú tí yú rú shì shí ruò zhèng jiě liǎozhūnéng suí xǐ huí xiàng zhī fǎ
菩提。于如是时，若正解了诸能随喜回向之法
jìn miè lí biàn zhū suǒ suí xǐ huí xiàng zhī fǎ qí xìng yì rán
尽、灭、离、变，诸所随喜回向之法其性亦然，
suī⁶⁵ rú shì zhī ér néng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí fù
虽⁶⁵如是知而能随喜回向无上正等菩提。复
yú shì shí ruò zhèng jiě liǎodōu wú yǒu fǎ kě néng suí xǐ huí xiàng yú
于是时，若正解了都无有法可能随喜回向于
fǎ suī rú shì zhī ér néng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
法，虽如是知而能随喜回向无上正等菩提，
biàn bú duò yú xiǎng xīn jiàndào suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yú néng
便不堕于想心见倒。所以者何？是诸菩萨于能
suí xǐ huí xiàng zhī xīn jí suǒ suí xǐ huí xiàng zhī fǎ bù shēng zhí zhuó
随喜回向之心及所随喜回向之法不生执著，
shì míng wú shàng suí xǐ huí xiàng ruò zhū pú sà yú néng suí xǐ huí xiàng
是名无上随喜回向。若诸菩萨于能随喜回向
zhī fǎ qǐ néng suí xǐ huí xiàng fǎ xiǎng yú suǒ suí xǐ huí xiàng zhī fǎ
之法，起能随喜回向法想，于所随喜回向之法，
qǐ suǒ suí xǐ huí xiàng fǎ xiǎng ér qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
起所随喜回向法想，而起随喜回向无上正
děng pú tí zé biànduò yú xiǎng xīn jiàndào suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng jiē
等菩提，则便堕于想心见倒，所起随喜回向皆
xié
邪。

⁶⁵ 大正藏：离；永乐北藏及龙藏：虽

pú sà yīng zhī fāngbiànyuǎn lí ruò zhū pú sà yú suǒ xiū zuò
“菩萨应知方便远离。若诸菩萨于所修作

zhū fú yè shì rú shí liǎo zhī yuǎn lí jì jìng yú néng suí xǐ huí xiàng
诸福业事，如实了知远离寂静，于能随喜回向

zhī xīn yì rú shí zhī yuǎn lí jì jìng rú shí zhī yǐ xíngshēn bō rě
之心，亦如实知远离寂静，如实知己，行深般若

bō luó mì duō yú zhū fǎ zhōng dōu wú qǔ zhuó ér qǐ suí xǐ huí xiàng
波罗蜜多，于诸法中都无取著，而起随喜回向

wú shàng zhèng děng pú tí zé bú duò yú xiǎng xīn jiàn dào ruò zhū pú
无上正等菩提，则不堕于想心见倒。若诸菩

sà yú suǒ xiū zuò zhū fú yè shì bù rú shí zhī yuǎn lí jì jìng yú
萨于所修作诸福业事，不如实知远离寂静，于

néng suí xǐ huí xiàng zhī xīn yì bù néng zhī yuǎn lí jì jìng yú yī qiè
能随喜回向之心，亦不能知远离寂静，于一切

fǎ zhí zhuó zhū xiàng ér qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
法执著诸相，而起随喜回向无上正等菩提，

zé biàn duò yú xiǎng xīn jiàn dào
则便堕于想心见倒。

ruò zhū pú sà yú yǐ miè dù zhū fó shì zūn jí zhū dì zǐ gōng
“若诸菩萨于已灭度诸佛世尊及诸弟子功

dé shàngēn yù zhèng fā qǐ suí xǐ huí xiàng yīng zuò shì niàn rú
德善根，欲正发起随喜回向，应作是念：‘如

fó shì zūn jí zhū dì zǐ jiē yǐ miè dù zì xìng fēi yǒu gōng dé shàngēn
佛世尊及诸弟子皆已灭度，自性非有，功德善根

yì fù rú shì wǒ suǒ fā qǐ suí xǐ huí xiàng jí suǒ huí xiàng wú shàng
亦复如是。我所发起随喜回向及所回向无上

pú tí xìngxiàng yì ěr dōu bù kě dé rú shí zhī yǐ yú zhū shàn
菩提，性相亦尔都不可得。’如实知己，于诸善

gēn fā shēng suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí biàn néng bù
根发生随喜回向无上正等菩提，便能不

shēng xiǎng xīn jiàn dào bù qǔ xiàng gù fó suǒ tīng xǔ míng zhèng suí
生想心见倒；不取相故，佛所听许，名正随

xǐ huí xiàng pú tí ruò zhū pú sà yǐ qǔ xiàng wéi fāng biàn xíng shēn bō
喜回向菩提。若诸菩萨以取相为方便，行深般若

rě bō luó mì duō yú yǐ miè dù fó jí dì zǐ gōng dé shàngēn qǔ
若波罗蜜多，于已灭度佛及弟子功德善根，取

xiàng suí xǐ huí xiàng pú tí shì wéi fēi shàn suí xǐ huí xiàng ruò zhū pú
相随喜回向菩提，是为非善随喜回向。若诸菩

sà bù qǔ xiàngwéifāngbiàn hángshēn bō rě bō luó mì duō yú yǐ miè
萨不取相为方便，行深般若波罗蜜多，于已灭
dù fó jí dì zǐ gōng dé shàngēn lí xiàng suí xǐ huí xiàng pú tí shì
度佛及弟子功德善根，离相随喜回向菩提，是
míngwéishàn suí xǐ huí xiàng
名为善随喜回向。”

cí shì pú sà wènshànxiànyán yún hé pú sà yú fó jí dì zǐ
慈氏菩萨问善现言：“云何菩萨于佛及弟子
gōng dé shàngēnděng jiē bù qǔ xiàng ér néng suí xǐ huí xiàng pú tí
功德善根等皆不取相，而能随喜回向菩提？”

shànxiàn dá yán yīng zhī pú sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō fāng
善现答言：“应知菩萨所学般若波罗蜜多方
biànshànqiǎo suī bù qǔ xiàng ér suǒ zuò chéng fēi lí bō rě bō luó
便善巧，虽不取相而所作成，非离般若波罗
mì duō yǒu néng zhèng qǐ suí xǐ huí xiàng shì gù pú sà yù chéng suǒ
蜜多，有能正起随喜回向，是故菩萨欲成所
zuò yīng xué bō rě bō luó mì duō
作，应学般若波罗蜜多。”

cí shì pú sà wèishànxiànyán mò zuò shì shuō suǒ yǐ zhě hé
慈氏菩萨谓善现言：“莫作是说。所以者何？
yǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhōng fó jí dì zǐ gōng dé shàngēn
以甚深般若波罗蜜多中，佛及弟子功德善根
dōu bù kě dé suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng pú tí yì bù kě dé
都不可得，所起随喜回向菩提亦不可得。

cǐ zhōng pú sà yīng zuò shì guān guò qù rú lái jí zhū dì
“此中菩萨应作是观：‘过去如来及诸弟
zǐ gōng dé shàngēnxìng jiē yǐ miè suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng zhī xīn jí dà
子功德善根性皆已灭，所起随喜回向之心及大
pú tí xìng jiē jì miè wǒ ruò yú bǐ qǔ xiàng fēn bié fā shēng suí xǐ
菩提性皆寂灭。我若于彼取相分别，发生随喜
huí xiàng zhī xīn zhū fó shì zūn jiē suǒ bù xǔ suǒ yǐ zhě hé yú yǐ
回向之心，诸佛世尊皆所不许。所以者何？于已
miè dù fó dì zǐ děng qǔ xiàng fēn bié suí xǐ huí xiàng shì zé míng wéi
灭度佛弟子等取相分别随喜回向，是则名为
dà yǒu suǒ dé guò qù yǐ miè wú suǒ yǒu gù wèi lái xiàn zài fó dì
大有所得，过去已灭无所有故，未来、现在佛弟
zǐ děng wèi zhì bú zhù yì bù kě dé ruò bù kě dé fēi qǔ xiàng jìng
子等，未至不住亦不可得，若不可得非取相境，

ruò qǔ qí xiàng fā shēng suí xǐ huí xiàng pú tí biànduòdiāndǎo
若取其相发生随喜回向菩提便堕颠倒。’

shì gù pú sà yù yú rú lái jí zhū dì zǐ gōng dé shàngēn
“是故菩萨欲于如来及诸弟子功德善根，

zhèng fā suí xǐ huí xiàng pú tí bù yīng yú zhōng qǐ yǒusuǒ dé qǔ xiàng
正发随喜回向菩提，不应于中起有所得取相

fēn bié suí xǐ huí xiàng ruò yú qí zhōng qǐ yǒusuǒ dé qǔ xiàng fēn bié
分别随喜回向。若于其中起有所得取相分别

suí xǐ huí xiàng fó bù shuō bǐ yǒu dà yì lì suǒ yǐ zhě hé rú shì
随喜回向，佛不说彼有大义利。所以者何？如是

suí xǐ huí xiàng zhī xīn wàng xiǎng fēn bié míng zá dú gù rú yǒu yǐn shí
随喜回向之心，妄想分别名杂毒故。如有饮食，

sū jù shàngmiào sè xiāng měi wèi ér zá dú yào yú fū qiǎn shí tān qǔ
虽具上妙色香美味而杂毒药，愚夫浅识贪取

dàn zhī chū suī shì yì hòubiàn dà kǔ rú shì yī lèi bǔ tè qié luó
嗽之，初虽适意后便大苦。如是一类补特伽罗，

bú shàn shòu chí bú shàn guān chá shēn shēn bō rě bō luó mì duō bú
不善受持，不善观察甚深般若波罗蜜多，不

shàn tōng dá shēn shēn yì qù ér gào dà shèng zhōng xìng zhě yuē lái!
善通达甚深义趣，而告大乘种姓⁶⁶者曰：‘来！

shàn nán zǐ rǔ yú sān shì zhū fó shì zūn jiè děng wǔ yùn jí yú wú liàng
善男子，汝于三世诸佛世尊戒等五蕴及余无量

wú biān gōng dé ruò fó dì zǐ suǒ zhòng shàngēn ruò fó shì zūn shòu zhū
无边功德，若佛弟子所种善根，若佛世尊授诸

pú sà shēng wén dú jué sān pú tí jì bǐ yǒu qíng lèi suǒ zhòng shàn
菩萨、声闻、独觉三菩提记，彼有情类所种善

gēn ruò zhū tiān rén ā sù luò děng suǒ zhòng shàngēn rú shì yī
根，若诸天、人、阿素洛等所种善根，如是一

qiè hé jí chēng liáng xiàn qián suí xǐ huí xiàng pú tí rú shì suǒ shuō
切合集称量，现前随喜回向菩提。’如是所说

suí xǐ huí xiàng yǐ yǒusuǒ dé wéi fāng biàn gù pì rú shì jiān zá dú
随喜回向，以有所得为方便故，譬如世间杂毒

yǐn shí pú sà zhōng xìng bǔ tè qié luó bù yīng suí bǐ suǒ shuō ér xué
饮食，菩萨种姓⁶⁷补特伽罗不应随彼所说而学。

shì gù dà dé yīng shuō yún hé zhù pú sà shèng shàn nán zǐ
“是故，大德！应说云何住菩萨乘善男子

⁶⁶ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：姓

⁶⁷ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：姓

děng yīng yú sān shì shí fāngzhū fó jí dì zǐ dēnggōng dé shàngēn suí
等，应于三世十方诸佛及弟子等功德善根随
xǐ huí xiàng kě míng wú dú
喜回向可名无毒？”

shànxiàn dá yán ruò zhū pú sà yù bú bàng fó ér fā suí xǐ
善现答言：“若诸菩萨欲不谤佛而发随喜

huí xiàng xīn zhě yīngzuò shì niàn rú zhū rú lái yīng zhèngděng
回向心者，应作是念：‘如诸如来、应、正等
jué rú shí tōng dá gōng dé shàngēn yǒu rú shì xìng yǒu rú shì xiàng
觉如实通达功德善根，有如是性、有如是相、
yǒu rú shì fǎ ér kě suí xǐ wǒ jīn yì yīng rú shì suí xǐ rú zhū rú
有如是法而可随喜。我今亦应如是随喜，如诸如
lái yīng zhèngděng jué rú shí tōng dá yīng yǐ rú shì zhū fú yè shì
来、应、正等觉如实通达，应以如是诸福业事
huí xiàng pú tí wǒ jīn yì yīng rú shì huí xiàng ruò zuò rú shì suí xǐ
回向菩提；我今亦应如是回向。’若作如是随喜
huí xiàng zé bú bàng fó bù zá zhòng dú lí zhūguò jù shànshùn
回向，则不谤佛，不杂众毒，离诸过咎，善顺
fó jiào
佛教。

fù cì pú sà yīngzuò rú shì suí xǐ huí xiàng rú jiè yùn
“复次，菩萨应作如是随喜回向，如戒蕴

děng bú duòsān jiè fēi sān shì shè suí xǐ huí xiàng yì yīng rú shì
等不堕三界、非三世摄，随喜回向亦应如是。
suǒ yǐ zhě hé rú bǐ zhū fǎ zì xìngkōng gù bú duòsān jiè fēi sān
所以者何？如彼诸法自性空故，不堕三界非三
shì shè suí xǐ huí xiàng yì fù rú shì ruò néng rú shì suí xǐ huí xiàng
世摄，随喜回向亦复如是。若能如是随喜回向，
bù zá zhòng dú wú suǒ shī huài ruò bù rú shì suí xǐ huí xiàng dāng zhī
不杂众毒无所失坏；若不如是随喜回向，当知
shì xié suí xǐ huí xiàng ruò zhū pú sà zuò rú shì niàn rú zhū rú lái
是邪随喜回向。若诸菩萨作如是念：‘如诸如来、
yīng zhèngděng jué rú shí tōng dá zhū gōng dé děng yǒu rú shì fǎ
应、正等觉，如实通达诸功德等，有如是法，
kě yī cǐ fǎ fā shēng wú dào suí xǐ huí xiàng wǒ jīn yì yīng yī rú shì
可依此法发生无倒随喜回向。我今亦应依如是
fǎ fā shēng suí xǐ huí xiàng zhī xīn shì wéizhèng fā suí xǐ huí
法，发生随喜回向之心。’是为正发随喜回

xiàng
向。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今
nǎi néng wèi zhū pú sà zuò dà fó shì shàn xiàn dāng zhī jiǎ shǐ sān qiān
乃能为诸菩萨作大佛事。善现当知！假使三千
dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi yī qiè jiē dé sì jìng lǜ sì wú liàng
大千世界诸有情类，一切皆得四静虑、四无量、
sì wú sè dìng wǔ shén tōng děng shì chū shì jiān yǒu xiàng gōng dé shì
四无色定、五神通等世、出世间有相功德。是
yī pú sà suǒ qǐ wú dào suí xǐ huí xiàng yú bǐ gōng dé wéi zuì wéi
一菩萨所起无倒随喜回向，于彼功德为最为
shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上。

fù cì shàn xiàn jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“复次，善现，假使三千大千世界一切有
qíng jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī yī zhù rú jìng qié shā jié
情，皆发无上正等觉心，一一住如殒伽沙劫，
yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn jiē chí shàng miào yī fú yǐn shí wò
以有所得而为方便，皆持上妙衣服、饮食、卧
jù yī yào jí yú lè jù gōng jìng gòng yǎng rú jìng qié shā shì jiè yǒu
具、医药及余乐具，恭敬供养如殒伽沙世界有
qíng cháng wú jiàn duàn yú yì yún hé shì zhū pú sà yóu cǐ yīn yuán
情常无间断。于意云何？是诸菩萨由此因缘
dé fú duō fǒu
得福多不？”

shàn xiàn duì yuē shènduō shì zūn rú shì fú jù ruò yǒu xíng
善现对曰：“甚多！世尊！如是福聚若有形
sè shí fāng gè rú jìng qié shā jiè bù néng róng shòu
色，十方各如殒伽沙界不能容受。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。若
yī pú sà yóu shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù fā qǐ wú dào
一菩萨由深般若波罗蜜多所摄受故，发起无倒
suí xǐ huí xiàng suǒ huò gōng dé yú qián pú sà yǒu xiàng fú jù bǎi bèi
随喜回向所获功德于前菩萨有相福聚，百倍
wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi
为胜，千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为

shèng
胜。”

ěr shí sì dà tiānwáng gè yǔ juànshǔ èr wàntiān zǐ jù dǐng
尔时，四大天王各与眷属二万天子俱，顶
lǐ fó zú hé zhǎngōngjìng bō yán shì zūn shì zhū pú sà suǒ
礼佛足，合掌恭敬，白言：“世尊！是诸菩萨所
qǐ wú dào suí xǐ huíxiàng shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
起无倒随喜回向，甚深般若波罗蜜多方便善
qiǎosuǒ shèshòu gù wēi lì guǎng dà shèngqián suǒshuō yǒu suǒ dé shī duō
巧所摄受故，威力广大胜前所说有所得施多
bǎiqiānbèi
百千倍。”

shí tiān dì shì nǎi zhì tā huà zì zài tiānwáng gè yǔ juànshǔ shí
时，天帝释乃至他化自在天王各与眷属十
wàntiān zǐ jù jiē chí zhǒngzhǒng tiān miào huā fán tú sǎnděng xiāng
万天子俱，皆持种种天妙华鬘、涂散等香、
yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài zhòng miào zhēn qí zòu
衣服、璎珞、宝幢、幡盖、众妙、珍奇，奏
tiānyuè yīn ér gòngyǎng fó dǐng lǐ fó zú hé zhǎng bō yán shì
天乐音而供养佛，顶礼佛足，合掌白言：“是
zhū pú sà suǒ qǐ wú dào suí xǐ huíxiàng shènsēn bō rě bō luó mì duō
诸菩萨所起无倒随喜回向，甚深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎosuǒ shèshòu gù wēi lì guǎng dà shèngqián suǒshuō yǒu
方便善巧所摄受故，威力广大胜前所说有
suǒ dé shī duō bǎiqiānbèi
所得施多百千倍。”

shí dà fàn wáng guǎng shuō nǎi zhì sè jiū jìng tiān gè yǔ wú liàng
时，大梵王广说乃至色究竟天各与无量
bǎiqiāntiānzhòng qián yì fó suǒ dǐng lǐ fó zú hé zhǎngōngjìng
百千天众，前诣佛所，顶礼佛足，合掌恭敬
jù fā shēng yán xī yǒu shì zūn shì zhū pú sà suǒ qǐ wú dào suí
俱发声言：“希有！世尊！是诸菩萨所起无倒随
xǐ huíxiàng shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎosuǒ shèshòu
喜回向，甚深般若波罗蜜多方便善巧所摄受
gù wēi lì guǎng dà shèngqián suǒshuō yǒu suǒ dé shī duō bǎiqiānbèi
故，威力广大胜前所说有所得施多百千倍。”

ěr shí fó gào jìng jū tiānděngzhū tiānzhòng yán qiě zhì sān
尔时，佛告净居天等诸天众言：“且置三

qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā wú shàngzhèngděngjué xīn jiǎ
千大千世界一切有情皆发无上正等觉心。假
shǐ shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā wú
使十方殒伽沙等诸佛世界，一切有情皆发无
shàngzhèngděngjué xīn yī yī zhù rú jìng qié shā jié yǐ yǒusuǒ dé ér
上正等觉心，一一住如殒伽沙劫，以有所得而
wéifāngbiàn jiē chíshàngmiào yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí
为方便，皆持上妙衣服、饮食、卧具、医药及
yú lè jù gōngjìng gòngyǎng rú jìng qié shā shì jiè yǒuqíngcháng wú jiàn
余乐具，恭敬供养如殒伽沙世界有情常无间
duàn ruò yǒu pú sà pǔ yuánsān shì zhū fó shì zūn suǒ yǒu jiè yùn dìng
断。若有菩萨普缘三世诸佛世尊所有戒蕴、定
yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhī⁶⁸ jiàn yùn jí yú wú liàng wú biān
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱知⁶⁸见蕴及余无量无边
fó fǎ ruò zhū dì zǐ suǒ yǒu shàngēn ruò yú yǒuqíng suǒ xiū shàn fǎ
佛法，若诸弟子所有善根，若余有情所修善法，
rú shì yī qiè hé jí chēngliáng xiànrán fā qǐ zuì zūn zuì shèng zuì
如是一切合集称量，现前发起最尊最胜、最
shàng zuì miào suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì fù chí rú shì suí xǐ jù xíng
上最妙随喜俱行诸福业事。复持如是随喜俱行
zhū fú yè shì huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí rú shì suǒ qǐ suí
诸福业事，回向无上正等菩提。如是所起随
xǐ huí xiàng suǒ huò gōng dé shèng qián suǒ shuō yǒu xiàng fú jù wú liàng
喜回向所获功德，胜前所说有相福聚无量
wú biān bù kě chēng jì
无边不可称计。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán rú shì zūnshuōxiànrán fā qǐ
尔时，善现便白佛言：“如世尊说现前发起
zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì yún hé
最尊最胜、最上最妙随喜俱行诸福业事。云何
míng wéi zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào suí xǐ jù xíng zhū fú yè
名为最尊最胜、最上最妙随喜俱行诸福业
shì
事？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà yú sān shì fǎ bù qǔ bù shě
佛告善现：“若诸菩萨于三世法不取、不舍、

⁶⁸ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：知

bú niàn bù dé zhī wú yǒu fǎ yǐ zhèng dāngshēng zhī wú yǒu
不念、不得，知无有法已、正、当生，知无有
fǎ yǐ zhèng dāngmiè rú fǎ shí xìng fā shēng suí xǐ huí xiàng wú
法已、正、当灭，如法实性发生随喜回向无
shàngzhèngděng pú tí rú shì míngwéi zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì
上正等菩提，如是名为最尊最胜、最上最
miào suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì
妙随喜俱行诸福业事。

fù cì shànxiàn ruòzhū pú sà yù yú sān shì zhū fó shì zūn
“复次，善现，若诸菩萨欲于三世诸佛世尊

jī dì zǐ děng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
及弟子等布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若，

jí zhèng jiě tuō jiě tuō zhì jiànxiāngyìngshàngēn fā shēng wú dào suí
及正解脱、解脱智见相应善根，发生无倒随

xǐ huí xiàng yīngzuò shì niàn rú zhēn jiě tuō bù shī jìng jiè
喜回向，应作是念：‘如真解脱，布施、净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě xiāngyìngshàngēn yì fù rú shì
安忍、精进、静虑、般若相应善根亦复如是；

rú zhēn jiě tuō jiè yùn dìngyùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì
如真解脱，戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智

jiàn yùn xiāngyìngshàngēn yì fù rú shì rú zhēn jiě tuō suǒ yǒu shèng jiě
见蕴相应善根亦复如是；如真解脱，所有胜解

yì fù rú shì rú zhēn jiě tuō suí xǐ huí xiàng yì fù rú shì rú
亦复如是；如真解脱，随喜回向亦复如是；如

zhēn jiě tuō yī qiè guò qù yǐ miè zhū fǎ yì fù rú shì rú zhēn jiě tuō
真解脱，一切过去已灭诸法亦复如是；如真解脱，

yī qiè wèi lái wèi shēng zhū fǎ yì fù rú shì rú zhēn jiě tuō yī qiè
一切未来未生诸法亦复如是；如真解脱，一切

xiàn zài xiàn zhuǎn zhū fǎ yì fù rú shì rú zhēn jiě tuō guò qù wú liàng
现在现转诸法亦复如是；如真解脱，过去无量

wú shù shì jiè zhū fó shì zūn jí dì zǐ děng yì fù rú shì rú zhēn jiě
无数世界诸佛世尊及弟子等亦复如是；如真解

tuō wèi lái wú liàng wú shù shì jiè zhū fó shì zūn jí dì zǐ děng yì fù
脱，未来无量无数世界诸佛世尊及弟子等亦复

rú shì rú zhēn jiě tuō xiàn zài wú liàng wú shù shì jiè zhū fó shì zūn jí
如是；如真解脱，现在无量无数世界诸佛世尊及

dì zǐ děng yì fù rú shì rú shì zhū fǎ zhēn rú fǎ xìng wú xiàng wú
弟子等亦复如是。如是诸法真如法性，无向无

bèi wú fù wú tuō wú rǎn wú jìng wǒ yú rú shì gōng dé shàngēnxiàn
背、无缚无脱、无染无净。我于如是功德善根现
qián suí xǐ yǐ wú yí zhuǎn jí wú shī huài wú xiàng wú dé ér wéi
前随喜，以无移转及无失坏、无相、无得而为
fāngbiàn huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí rú shì míngwéi zuì zūn zuì
方便，回向无上正等菩提，如是名为最尊最
shèng zuì shàng zuì miào suí xǐ huí xiàng
胜、最上最妙随喜回向。’

shànxiàndāng zhī rú shì wú dào suí xǐ huí xiàng suǒ huò gōng
“善现当知！如是无倒随喜回向所获功
dé yú shí fāngmiàn gè rú jìng qié shā shù shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā
德，于十方面各如殄伽沙数世界一切有情，皆发
wú shàng zhèngděng jué xīn yī yī zhù rú jìng qié shā jié yǐ yǒu suǒ dé
无上正等觉心，一一住如殄伽沙劫，以有所得
ér wéi fāngbiàn jiē chí shàngmiào yī fú yǐn shí wò jù yī yào
而为方便，皆持上妙衣服、饮食、卧具、医药
jí yú lè jù gōngjìng gòngyǎng shí fāng gè rú jìng qié shā jiè yī qiè yǒu
及余乐具，恭敬供养十方各如殄伽沙界一切有
qíngcháng wú jiàn duàn suǒ huò shī fú jí yú shí fāng jìng qié shā děng
情常无间断，所获施福，及于十方殄伽沙等
zhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng yī yī zhù rú jìng qié shā jié yǐ yǒu suǒ
诸佛世界一切有情，一一住如殄伽沙劫，以有所
dé ér wéi fāngbiàn suǒ xiū jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
得而为方便，所修净戒、安忍、精进、静虑、般
rě xiāngyìng shàngēn bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū
若相应善根，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬
bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
波尼杀昙倍亦复为胜。”

大般若波罗蜜多经卷第五百五十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi wǔ shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百五十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn dì yù pǐn dì bā
第五分地狱品第八

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú shì wú dào suí xǐ huí xiàng
时，舍利子便白佛言：“如是无倒随喜回向，
jiē yóu bō rě bō luó mì duō wēi lì chéng bàn
皆由般若波罗蜜多威力成办。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，舍利子复白佛言：“如是般若波罗蜜多
néng zuò zhào míng jiē yīng jìng lǐ shì jiān zhū fǎ bù néng rǎn wū néng chú
能作照明皆应敬礼，世间诸法不能染污，能除
yì àn néng fā guāng míng néng shī lì ān néng wéi dǎo shǒu yǔ zhū
翳暗能发光明，能施利安能为导首，与诸
máng zhě zuò jìng yǎn mù yǔ shè àn tú zuò míng dēng jù yǐn shī dào zhě
盲者作净眼目，与涉暗徒作明灯炬，引失道者
lìng rù zhèng lù xiǎn zhū fǎ xìng jí sà pó rě shì yī qiè fǎ wú miè
令入正路，显诸法性即萨婆若，示一切法无灭
wú shēng shì zhū pú sà mó hē sà mǔ néng lìng zhū fó jù zhuàn sān
无生，是诸菩萨摩诃萨母，能令诸佛具转三
zhuàn shí èr xíng xiàng wú shàng fǎ lún wú yī hù zhě wéi zuò yī hù
转、十二行相无上法轮，无依护者为作依护，
néng chú yī qiè shēng sǐ kǔ nǎo kāi shì zhū fǎ wú xìng wéi xìng shì zūn
能除一切生死苦恼，开示诸法无性为性。世尊！
zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō yīng yún hé zhù
诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多应云何住？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨于深般若波罗

mì duō yīng rú fó zhù jìng shì bō rě bō luó mì duō yīng rú jìng shì zhū
蜜多应如佛住，敬事般若波罗蜜多应如敬事诸

fó shì zūn
佛世尊。”

shí tiān dì shì zuò shì niànyán jīn shè lì zǐ hé yīn hé yuán
时，天帝释作是念言：“今舍利子何因何缘

wèn fó sī shì
问佛斯事？”

niàn yǐ biàn wèn shè lì zǐ yán yǐ hé yīn yuán ér zuò shì
念已便问舍利子言：“以何因缘而作是

wèn
问？”

shí shè lì zǐ bào dì shì yán qián fó shì zūn shuō zhū pú sà
时，舍利子报帝释言：“前佛世尊说诸菩萨

shēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng
甚深般若波罗蜜多所摄受故，所起随喜回向

jù xíng zhū fú yè shì jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shèng yǒu suǒ dé
俱行诸福业事，疾能证得一切智智，胜有所得

pú sà suǒ xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
菩萨所修布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

xiāng yìng shàn gēn shì gù wǒ jīn zuò rú shì wèn
相应善根，是故我今作如是问。

jiāo shī jiā rú shēng máng zhòng ruò bǎi ruò qiān wú jìng yǎn
“憍尸迦，如生盲众若百若干，无净眼

zhě fāng biàn yǐn dǎo jìn shàng bù néng qù rù zhèng dào kuàng néng yuǎn
者方便引导，近尚不能趣入正道，况能远

dá fēng lè dà chéng rú shì qián wǔ bō luó mì duō zhū shēng máng zhòng
达丰乐大城！如是前五波罗蜜多诸生盲众，

ruò wú bō rě bō luó mì duō jìng yǎn zhě dǎo shàng bù néng qù pú sà
若无般若波罗蜜多净眼者导，尚不能趣菩萨

zhèng dào kuàng néng zhèng rù yī qiè zhì chéng jiāo shī jiā bù shī
正道，况能证入一切智城！憍尸迦，布施

děng wǔ bō luó mì duō yào yóu bō rě bō luó mì duō míng yǒu mù zhě
等五波罗蜜多，要由般若波罗蜜多，名有目者。

fù yóu bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu míng dào bǐ àn
复由般若波罗蜜多之所摄受，名到彼岸。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán yún hé pú sà yīn fā bō rě bō
时，舍利子复白佛言：“云何菩萨引发般若波

luó mì duō
罗蜜多？”

fó gào shè lì zǐ ruò zhū pú sà bù yǐn fā sè shòu xiǎng
佛告舍利子：“若诸菩萨不引发色、受、想、
xíng shí yì bú jiàn sè shòu xiǎng xíng shí shì jí míng
行、识，亦不见色、受、想、行、识，是即名
wéi yǐn fā bō rě bō luó mì duō
为引发般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò zhū pú sà yǐn fā bō rě bō
时，舍利子复白佛言：“若诸菩萨引发般若波
luó mì duō wéi chéng hé fǎ
罗蜜多，为成何法？”

fó gào shè lì zǐ ruò zhū pú sà yǐn fā bō rě bō luó mì duō
佛告舍利子：“若诸菩萨引发般若波罗蜜多，
yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ chéng wú suǒ chéng gù dé míng bō rě bō luó
于一切法都无所成，无所成故得名般若波罗
mì duō
蜜多。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释便白佛言：“如是般若波罗蜜多
qǐ bù néng chéng yī qiè zhì zhì
岂不能成一切智智？”

fó yán jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō yì bù néng
佛言：“憍尸迦，如是般若波罗蜜多亦不能
chéng yī qiè zhì zhì hé yǐ gù jiāo shī jiā rú yǒu suǒ dé rú
成一切智智。何以故？憍尸迦，如有所得，如
yǒu míng xiǎng rú yǒu zào lì bù néng chéng gù
有名想，如有造立，不能成故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò ěr bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“若尔，般若波罗蜜多
yún hé shuō chéng yī qiè zhì zhì
云何说成一切智智？”

fó yán jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō yú suǒ yǐn fā
佛言：“憍尸迦，如是般若波罗蜜多于所引发
yī qiè zhì zhì wú suǒ chéng gù shuō míng wéi chéng
一切智智，无所成故说名为成。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shèn qí shì zūn rú shì
时，天帝释便白佛言：“甚奇！世尊！如是
bō rě bō luó mì duō bú wéi shēng miè yī qiè fǎ gù bú wéi chéng huài
般若波罗蜜多不为生灭一切法故，不为成坏

yī qiè fǎ gù chūxiàn shì jiān ér yǔ shì jiān zuò ráo yì shì
一切法故出现世间，而与世间作饶益事。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán ruò zhū pú sà qǐ rú shì xiǎng
尔时，善现便白佛言：“若诸菩萨起如是想，
zé biànshě yuǎnshēnshēn bō rě bō luó mì duō
则便舍远甚深般若波罗蜜多。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì fù yǒu yīn yuánshě yuǎn bō
佛告善现：“如是！如是！复有因缘舍远般
rě bō luó mì duō wèishēng shì xiǎng shēnshēn bō rě bō luó mì duō
若波罗蜜多，谓生是想：‘甚深般若波罗蜜多
kōng wú suǒyǒu jí biànshě yuǎnshēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ
空无所有。’即便舍远甚深般若波罗蜜多。所
yǐ zhě hé pú sà bō rě bō luó mì duō fēi kōng fēi yǒu wú suǒ fēn
以者何？菩萨般若波罗蜜多非空非有、无所分
bié。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó shuō bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“佛说般若波罗蜜多
wèixiǎn hé fǎ
为显何法？”

fó gào shànxiàn wǒ shuō bō rě bō luó mì duō bú wèixiǎn sè
佛告善现：“我说般若波罗蜜多不为显色，
yì bú wèixiǎnshòu xiǎng xíng shí bú wèixiǎn yù liú guǒ yì
亦不为显受、想、行、识；不为显预流果，亦
bú wèixiǎn yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
不为显一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多
jí shì guǎng dà bō luó mì duō
即是广大波罗蜜多。”

fó gào shànxiàn hé yuán rǔ shuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“何缘汝说甚深般若波罗蜜多
jí shì guǎng dà bō luó mì duō
即是广大波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò
善现答言：“甚深般若波罗蜜多于色不作
dà bú zuòxiǎo bú zuò jí bú zuò sǎn yú shòu xiǎng xíng
大、不作小、不作集、不作散，于受、想、行、

shí yì bú zuò dà bú zuò xiǎo bú zuò jí bú zuò sàn yú fó shí
识亦不作大、不作小、不作集、不作散；于佛十

lì bú zuò qiáng bú zuò ruò yú yī qiè zhì bú zuò guǎng bú zuò xiá
力不作强、不作弱，于一切智不作广、不作狭。

ruò zhū pú sà qǐ rú shì xiǎng fēi xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù?
若诸菩萨起如是想，非行般若波罗蜜多。何以故？

rú shì zhū xiǎng fēi shēn bō rě bō luó mì duō děng liú guǒ gù shèn shēn
如是诸想，非深般若波罗蜜多等流果故。甚深

bō rě bō luó mì duō ruò qǐ shì xiǎng wǒ dāng dù tuō ruò gān yǒu qíng
般若波罗蜜多若起是想：‘我当度脱若干有情

rù wú yú yī bō niè pán jiè shì zé míng wéi dà yǒu suǒ dé fēi yǒu
入无余依般涅槃界。’是则名为大有所得，非有

suǒ dé néng yǒu suǒ bàn hé yǐ gù shì zūn yǒu qíng wú shēng gù
所得能有所办。何以故？世尊！有情无生故，

dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú shēng yǒu qíng wú zì xìng gù yuǎn
当知般若波罗蜜多亦无生；有情无自性故、远

lí gù bù kě sī yì gù wú miè huài gù wú jué zhī gù dāng zhī
离故、不可思议故、无灭坏故、无觉知故，当知

bō rě bō luó mì duō yì wú zì xìng guǎng shuō nǎi zhì yì wú jué zhī
般若波罗蜜多亦无自性，广说乃至亦无觉知。

shì zūn yǒu qíng lì jī jí gù dāng zhī rú lái lì yì jī jí
世尊！有情力积集故，当知如来力亦积集。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò zhū pú sà yú shēn bō rě
时，舍利子便白佛言：“若诸菩萨于深般若

bō luó mì duō néng shēng xìn jiě wú yí wú huò yì bù mí miù shì
波罗蜜多能生信解，无疑、无惑亦不迷谬，是

zhū pú sà cóng hé chù mò lái shēng cǐ jiān jī xíng jiǔ rú yú shēn fǎ
诸菩萨从何处没来生此间？积行久如于深法

yì néng suí jué liǎo
义能随觉了？”

fó yán shè lì zǐ shì zhū pú sà cóng tā fāng jiè suǒ shì zhū
佛言：“舍利子，是诸菩萨从他方界所事诸

fó fǎ huì zhōng mò lái shēng cǐ jiān shè lì zǐ shì zhū pú sà yǐ duō
佛法会中没来生此间。舍利子，是诸菩萨已多

qīn jìn zhū fó shì zūn céng wén⁶⁹ cǐ zhōng shèn shēn fǎ yì yǐ jīng wú
亲近诸佛世尊，曾闻⁶⁹此中甚深法义，已经无

⁶⁹ 大正藏：问；永乐北藏及龙藏：闻

liàng wú shù dà jié xiū jí bǎiqiānnánxíng kǔ xíng chéng dà yuàn lì lái
量无数大劫，修集百千难行苦行，乘大愿力来
shēng cǐ tǔ yú shēn bō rě bō luó mì duō ruò jiàn ruò wén shēng dà huān
生此土。于深般若波罗蜜多若见若闻生大欢
xǐ biàn zuò shì niàn wǒ jīn jiàn fó wén fó suǒ shuō yóu cǐ
喜，便作是念：‘我今见佛，闻佛所说。’由此
yīn yuán gōng jìng xìn shòu
因缘恭敬信受。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
kě jiàn wén yé
可见闻耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán ruò zhū pú sà yú shēn bō rě
具寿善现复白佛言：“若诸菩萨于深般若
bō luó mì duō néng qín xiū xué shì zhū pú sà jī xíng jiǔ rú
波罗蜜多能勤修学，是诸菩萨积行久如？”

fó yán shàn xiàn cǐ yīng fēn bié yǒu zhū pú sà cóng chū fā
佛言：“善现，此应分别。有诸菩萨从初发
xīn yù zhēn shàn yǒu fāng biàn shè shòu jí néng xiū xué shēn shēn bō rě
心，遇真善友方便摄受，即能修学甚深般若
bō luó mì duō yú shēn fǎ mén néng shēng xìn jiě yǒu zhū pú sà suī
波罗蜜多，于深法门能生信解。有诸菩萨虽
céng zhí yù duō bǎiqiān fó yú zhū fó suǒ qín xiū fàn xíng ér yǒu suǒ
曾值遇多百千佛，于诸佛所勤修梵行，而有所
dé wéi fāng biàn gù yú shēn bō rě bō luó mì duō bù néng xiū xué wén
得为方便故，于深般若波罗蜜多不能修学，闻
shuō bō rě bō luó mì duō bù shēng xìn jiě jí biàn shě qù shàn xiàn dāng
说般若波罗蜜多不生信解即便舍去。善现当
zhī shì zhū pú sà guò qù fó suǒ wén shuō bō rě bō luó mì duō wú xìn
知！是诸菩萨过去佛所闻说般若波罗蜜多，无信
jìng xīn shě zhòng ér qù jīn wén bō rě bō luó mì duō wú xìn jìng xīn
敬心舍众而去，今闻般若波罗蜜多，无信敬心
huán fù shě qù bǐ yú bō rě bō luó mì duō ruò shēn ruò xīn jiē bù
还复舍去。彼于般若波罗蜜多，若身若心皆不
hé hé bù hé hé gù zào zuò zēng zhǎng gǎn è huì yè yóu cǐ yè
和合，不和合故，造作增长感恶慧业，由此业

gù wénshēn bō rě bō luó mì duō huǐ bàngyànshě
故，闻深般若波罗蜜多毁谤厌舍。”

shànxiàndāng zhī ruò zhū pú sà huǐ bàngyànshě shēnshēn bō
“善现当知！若诸菩萨毁谤厌舍甚深般

rě bō luó mì duō dāng zhī zé wéi huǐ bàngyànshě yī qiè zhì zhì ruò
若波罗蜜多，当知则为毁谤厌舍一切智智，若

huǐ bàngyànshě yī qiè zhì zhì jí huǐ bàngyànshě sān shì zhū fó yóu
毁谤厌舍一切智智，即毁谤厌舍三世诸佛。由

cǐ yīn yuán zào zuò zēng zhǎng hài zhèng fǎ zuì yóu cǐ zuì gù jīng lì
此因缘，造作增长害正法罪，由此罪故经历

duō shí shòu zhū zhòng kǔ wèi bǐ suǒ zào zuì jí zhòng gù duō bǎi qiān
多时受诸重苦，谓彼所造罪极重故，多百千

suì duò dà dì yù cǐ jiè tā fāng wǎng hái lún zhuǎn shòu zhū zhòng
岁堕大地狱，此界、他方往还轮转，受诸重

kǔ bù dé jiě tuō cǐ jiè huǒ shuǐ fēng jié qǐ shí yí zhì tā fāng dà
苦不得解脱，此界火、水、风劫起时移置他方大

dì yù nèi tā fāng huǒ shuǐ fēng jié qǐ shí yí zhì cǐ jiè dà dì yù
地狱内，他方火、水、风劫起时移置此界大地狱

zhōng rú shì lún huí jīng wú shù jié shòu dà dì yù jí nán rěn kǔ
中，如是轮回经无数劫，受大地狱极难忍苦。

bǐ hài fǎ zuì yè shì shāowēi cóng dì yù chū duò pángshēng qù rú
彼害法罪业势稍微，从地狱出堕傍生趣，如

qián zhǎn zhuǎn cǐ jiè tā fāng duō jié lún huí shòu zhū jù kǔ bǐ hài
前展转此界、他方，多劫轮回受诸剧苦。彼害

fǎ zuì yè shì jiàn bó tuō pángshēng qù duò guǐ qù zhōng cǐ jiè tā
法罪业势渐薄，脱傍生趣堕鬼趣中，此界、他

fāng lún huí zhǎn zhuǎn shòu zhū zhòng kǔ jīng wú liàng jié bǐ hài fǎ yè
方轮回展转，受诸重苦经无量劫。彼害法业

yú shì jiāng jìn miǎn è guǐ qù lái shēng rén zhōng jù shòu rén jiān pín
余势将尽，免饿鬼趣来生人中，具受人间贫

qióng xià jiàn wán yú jí bìng chǒu lòu děng kǔ shàng bù wén
穷、下贱、顽愚、疾病、丑陋等苦，尚不闻

yǒu fó fǎ sēng míng kuàng néng jīng qín xiū zhū shàn yè yǐ zhū
有佛、法、僧名，况能精勤修诸善业！以诸

è yè hài zhèng fǎ gù shòu rú shì lèi yuán mǎn kǔ guǒ
恶业害正法故，受如是类圆满苦果。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán hài zhèng fǎ yè yǔ wǔ wú jiàn
时，舍利子便白佛言：“害正法业与五无间，

cǐ èr è xíngwéixiāng sì fǒu
此二恶行为相似不？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán wù wèi cǐ yè sì wǔ wú jiàn
尔时，佛告舍利子言：“勿谓此业似五无间。

suǒ yǐ zhě hé wǔ wú jiàn yè suī gǎnzhòng kǔ ér bù kě bǐ huǐ bàng
所以者何？五无间业虽感重苦，而不可比毁谤

zhèng fǎ wèi bǐ wénshuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō huǐ bàng jù
正法，谓彼闻说甚深般若波罗蜜多，毁谤拒

nì yán cǐ bō rě bō luó mì duō fēi zhēn fó yǔ bù yīng xiū xué
逆言：‘此般若波罗蜜多，非真佛语，不应修学，

fēi fǎ fēi lǜ fēi dà shī jiào yóu cǐ yīn yuán qí zuì jí zhòng
非法、非律、非大师教。’由此因缘其罪极重，

bù kě yǐ bǐ wǔ wú jiàn yè
不可以比五无间业。”

shè lì zǐ cǐ hài fǎ rén zì bàng zhèng fǎ yì jiào tā bàng
“舍利子，此害法人自谤正法亦教他谤，

zì huài qí shēn yì lìng tā huài zì yǐn dú yào yì lìng tā yǐn zì shī
自坏其身亦令他坏，自饮毒药亦令他饮，自失

shēngtiān jiě tuō lè guǒ yì lìng tā shī zì chí jī shēn zú dì yù huǒ yì
生天解脱乐果亦令他失，自持其身足地狱火亦

lìng tā zú zì chén kǔ hǎi yì lìng tā nì zì bú xìn jiě shēnshēn bō
令他足，自沉苦海亦令他溺，自不信解甚深般

rě bō luó mì duō yì jiào tā rén lìng bú xìn jiě mí miù diān dǎo shè lì
若波罗蜜多亦教他人令不信解迷谬颠倒。舍利

zǐ wǒ yú bō rě bō luó mì duō shàng bú yù lìng hài zhèng fǎ zhě wén
子，我于般若波罗蜜多，尚不欲令害正法者闻

qí míng zì kuàngdāng wèi shuō shè lì zǐ hài zhèng fǎ zhě wǒ
其名字，况当为说！舍利子，害正法者，我

shàng bù tīng zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng jǔ mù guān shì kuàngdāng
尚不听住菩萨乘善男子等举目观视，况当

gòng zhù shè lì zǐ hài zhèng fǎ zhě wǒ shàng bù tīng pī fú jiā shā
共住！舍利子，害正法者，我尚不听被服袈裟，

kuàngshòu gòng yǎng hé yǐ gù shè lì zǐ hài zhèng fǎ zhě zhǔ duò hēi
况受供养！何以故？舍利子，害正法者堕黑

àn lèi rú chòu làn fèn rú huì wō luó rú lài bìng rén shèn kě
暗类，如臭烂粪，如秽蜗螺，如癞病人，甚可

yàn è zhū yǒu xìn yòng hài fǎ zhě yán yì shòu rú qián suǒ shuō dà kǔ
厌恶。诸有信用害法者言，亦受如前所说大苦。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán hé yuán bù shuō hài zhèng fǎ zhě
时，舍利子复白佛言：“何缘不说害正法者

dāng lái suǒ shòu è qù shēn liàng
当来所受恶趣身量？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán zhǐ bù xū shuō bǐ qù shēn
尔时，佛告舍利子言：“止！不须说彼趣身

liàng hū⁷⁰ hài fǎ zhě wén yǐ jīng huáng xīn dùn yōu chóu rú zhòng dú jiàn
量，忽⁷⁰害法者闻已惊惶，心顿忧愁如中毒箭，

shēn jiàn kū cuì rú bèi jié miáo bǐ huò wén zhī dāng ǒu rè xuè sàng shī
身渐枯頹如被截苗。彼或闻之当呕热血，丧失

shēn mìng huò jìn sǐ kǔ gù wǒ bù shuō bǐ qù shēn liàng
身命或近死苦故，我不说彼趣身量。”

shí shè lì zǐ fù chóng qǐng yán wéi⁷¹ yuàn wèi shuō zuò hòu
时，舍利子复重请言：“惟⁷¹愿为说，作后

míng jiè
明诫！”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán wǒ xiān shuō bǐ shòu kǔ duō jié
尔时，佛告舍利子言：“我先说彼受苦多劫，

zú yǔ hòu rén zuò dà míng jiè dāng lái zì lèi shàn nán zǐ děng wén wǒ
足与后人作大明诫。当来自类善男子等，闻我

qián shuō hài zhèng fǎ bào nìng shě shēn mìng zhōng bú bàng fǎ wù wǒ
前说害正法报，宁舍身命终不谤法，勿我

dāng lái cháng shí shòu kǔ
当来长时受苦。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán zhū yǒu cōng míng shàn nán zǐ
尔时，善现便白佛言：“诸有聪明善男子

děng yīng shàn shǒu hù shēn yǔ yì yè bǐ qǐ bù yóu yǔ è yè gù
等应善守护身、语、意业。彼岂不由语恶业故，

è qù rén zhōng cháng shí shòu kǔ
恶趣人中长时受苦？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì yú wǒ zhèng fǎ pí nài
佛言：“善现，如是！如是！于我正法毗奈

yē zhōng dāng yǒu yú chī zhū chū jiā zhě bǐ suī chēng wǒ wéi qí dà
耶中，当有愚痴诸出家者，彼虽称我为其大

shī ér yú wǒ shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō huǐ bàng jù nì
师，而于我说甚深般若波罗蜜多毁谤、拒逆。

⁷⁰ 大正藏：勿；永乐北藏及龙藏：忽

⁷¹ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shànxiàndāng zhī ruò yǒu huǐ bàng shēnshēn bō rě zé wéi huǐ bàng wú
善现当知！若有毁谤甚深般若则为毁谤无
shàng pú tí ruò yǒu huǐ bàng wú shàng pú tí zé wéi huǐ bàng sān shì zhū
上菩提，若有毁谤无上菩提则为毁谤三世诸
fó ruò yǒu huǐ bàng sān shì zhū fó zé wéi huǐ bàng yī qiè zhì zhì ruò
佛，若有毁谤三世诸佛则为毁谤一切智智，若
yǒu huǐ bàng yī qiè zhì zhì zé huǐ bàng fǎ ruò huǐ bàng fǎ zé huǐ bàng
有毁谤一切智智则毁谤法，若毁谤法则毁谤
sēng ruò huǐ bàng sēng zé biàn zào zuò wú liàng zuì yè ruò yǒu zào zuò wú
僧，若毁谤僧则便造作无量罪业，若有造作无
liàng zuì yè zé biàn shè shòu wú biān kǔ bào
量罪业则便摄受无边苦报。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán bǐ yú chī rén jǐ yīn yuán gù
具寿善现复白佛言：“彼愚痴人几因缘故，
huǐ bàng jù nì shēnshēn bō rě
毁谤、拒逆甚深般若？”

fó gào shànxiàn yóu èr yīn yuán yī wéi xié mó zhī suǒ shān
佛告善现：“由二因缘。一、为邪魔之所扇
huò èr yú shēn fǎ bù néng xìn jiě
惑。二、于深法不能信解。”

fù cì shànxiàn yóu sì yīn yuán huǐ bàng jù nì shēnshēn
“复次，善现，由四因缘毁谤、拒逆甚深
bō rě yī wéi è yǒu zhī suǒ yòu kuáng èr wéi bù néng qín xiū
般若。一、为恶友之所诱谤。二、为不能勤修
shàn fǎ sān wéi huái è xǐ qiú tā guò sì wéi jí dù zì zàn huǐ
善法。三、为怀恶喜求他过。四、为嫉妬自赞毁
tā yóu jù rú shì zhū yīn yuán gù bǐ yú chī rén huǐ bàng jù nì
他。由具如是诸因缘故，彼愚痴人毁谤、拒逆
shēnshēn bō rě bō luó mì duō fā qǐ wú biān jí zhòng è yè
甚深般若波罗蜜多，发起无边极重恶业。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán bǐ yú chī rén bù qín jīng jìn
尔时，善现复白佛言：“彼愚痴人不勤精进，
yú fó suǒ shuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō shí nán xìn jiě
于佛所说甚深般若波罗蜜多实难信解。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì
佛告善现：“如是！如是！”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

yún hé shēnshēn jí nán xìn jiě
云何甚深极难信解？”

fó gàoshànxiàn sè fēi fù fēi tuō hé yǐ gù sè yǐ wú
佛告善现：“色非缚非脱。何以故？色以无

xìngwéi zì xìng gù shòu xiǎng xíng shí fēi fù fēi tuō hé yǐ gù
性为自性故。受、想、行、识非缚非脱。何以故？

shòu xiǎng xíng shí jiē yǐ wú xìngwéi zì xìng gù fù cì shàn
受、想、行、识皆以无性为自性故。复次，善

xiàn sè qián hòu zhōng jì fēi fù fēi tuō hé yǐ gù sè qián
现，色前、后、中际非缚非脱。何以故？色前、

hòu zhōng jì jiē yǐ wú xìngwéi zì xìng gù shòu xiǎng xíng shí
后、中际皆以无性为自性故。受、想、行、识

qián hòu zhōng jì fēi fù fēi tuō hé yǐ gù shòu xiǎng xíng
前、后、中际非缚非脱。何以故？受、想、行、

shí qián hòu zhōng jì jiē yǐ wú xìngwéi zì xìng gù
识前、后、中际皆以无性为自性故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

ruò bù jīng qín shēnshēn jí nán xìn jiě
若不精勤甚难信解。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé sè
佛言：“善现，如是！如是！所以者何？色

qīngjìng jí guǒqīngjìng sè qīngjìng gù guǒ yì qīngjìng shòu xiǎng
清净即果清净，色清净故果亦清净；受、想、

xíng shí qīngjìng jí guǒqīngjìng shòu xiǎng xíng shí qīngjìng gù
行、识清净即果清净，受、想、行、识清净故

guǒ yì qīngjìng fù cì shànxiàn sè qīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng
果亦清净。复次，善现，色清净即一切智清净，

yī qiè zhì qīngjìng gù sè yì qīngjìng shì sè qīngjìng yǔ yī qiè zhì qīng
一切智清净故色亦清净，是色清净与一切智清

jìng cóngběn yǐ lái wú èr wú bié wú duàn wú huài shòu
净，从本已来无二、无别、无断、无坏；受、

xiǎng xíng shí qīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng yī qiè zhì qīngjìng gù
想、行、识清净即一切智清净，一切智清净故

shòu xiǎng xíng shí yì qīngjìng shì shòu xiǎng xíng shí qīng
受、想、行、识亦清净，是受、想、行、识清

jìng yǔ yī qiè zhì qīngjìng cóngběn yǐ lái wú èr wú bié wú duàn
净与一切智清净，从本已来无二、无别、无断、

wú huài
无坏。”

dì wǔ fēn qīng jìng pǐn dì jiǔ
第五分 清净品 第九

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì qīng jìng zuì wéi
尔时，舍利子白佛言：“世尊！如是清净最为

shèn shēn
甚深。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng shì dà guāng míng
舍利子言：“如是清净是大光明。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng wú dé wú xiàn guān
舍利子言：“如是清净无得、无现观。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng wú suǒ shēng qǐ
舍利子言：“如是清净无所生起。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng bù shēng sān jiè
舍利子言：“如是清净不生三界。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng wú zhī wú jiě
舍利子言：“如是清净无知无解。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán rú shì qīng jìng yú sè wú zhī yú shòu xiǎng
舍利子言：“如是清净于色无知，于受、想、

xíng shí yì wú zhī
行、识亦无知。”

fó yán rú shì jí qīng jìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán shènsēn bō rě bō luó mì duō jí qīngjìng gù
舍利子言：“甚深般若波罗蜜多极清净故，

yú yī qiè zhì wú sǔn wú yì
于一切智无损无益。”

fó yán rú shì jí qīngjìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

shè lì zǐ yán shènsēn bō rě bō luó mì duō jí qīngjìng gù
舍利子言：“甚深般若波罗蜜多极清净故，

yú yī qiè fǎ wú qǔ wú shě
于一切法无取无舍。”

fó yán rú shì jí qīngjìng gù
佛言：“如是！极清净故。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán wǒ qīngjìng gù sè shòu
尔时，善现便白佛言：“我清净故色、受、

xiǎng xíng shí yì qīngjìng
想、行、识亦清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán wǒ qīngjìng gù guǒ yì qīngjìng
善现复言：“我清净故果亦清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán wǒ qīngjìng gù yī qiè zhì yì qīngjìng
善现复言：“我清净故一切智亦清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán wǒ qīngjìng gù wú dé wú xiànguān
善现复言：“我清净故无得、无现观。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán wǒ wú biān gù sè shòu xiǎng xíng
善现复言：“我无边故色、受、想、行、

shí yì wú biān
识亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán ruò zhū pú sà néng rú shì jué shì wéi bō rě
善现复言：“若诸菩萨能如是觉，是为般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán rú shì bō rě bō luó mì duō fēi cǐ àn fēi
善现复言：“如是般若波罗蜜多非此岸、非

bǐ àn fēi zhōngjiān
彼岸、非中间。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是！毕竟净故。”

shànxiàn fù yán ruò zhū pú sà qǐ rú shì xiǎng shě yuǎn bō rě
善现复言：“若诸菩萨起如是想，舍远般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànxiàn shì zhū pú sà zhuómíng
佛言：“善哉！善哉！善现，是诸菩萨著名

zhuóxiàng
著相。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán xī yǒu shì zūn shàn wéi pú
具寿善现便白佛言：“希有！世尊！善为菩

sà yú shēn bō rě bō luó mì duō kāi shì fēn bié jiū jìng zhuóxiàng
萨于深般若波罗蜜多，开示分别究竟著相。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán yún hé pú sà yú shēn bō rě
时，舍利子问善现言：“云何菩萨于深般若

bō luó mì duōsuǒ qǐ zhuóxiàng
波罗蜜多所起著相？”

shànxiàn dá yán ruò zhū pú sà yú sè wèikōng shì míngwéizhuó
善现答言：“若诸菩萨于色谓空，是名为著；

yú shòu xiǎng xíng shí wèikōng shì míngwéizhuó yú sān shì fǎ
于受、想、行、识谓空，是名为著；于三世法

wèi sān shì fǎ shì míngwéizhuó wèi zhū pú sà chū fā xīn shí wú liàng
谓三世法，是名为著，谓诸菩萨初发心时无量

fú shēng shì míngwéizhuó
福生，是名为著。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán hé yuán rú shì yì míngwéi
时，天帝释问善现言：“何缘如是亦名为

zhuó
著？”

shànxiàn dá yán zhí yǒu xīn gù wèi zhí cǐ xīn néngzhèng huí
善现答言：“执有心故，谓执此心能正回

xiàng wú shàng pú tí gù míngwéizhuó jiāo shī jiā xīn běnxìngkōng
向无上菩提，故名为著。僣尸迦，心本性空

bù néng huí xiàng ruò zhū pú sà yù jiào tā rén qù dà pú tí yīng suí
不能回向。若诸菩萨欲教他人趣大菩提，应随

shí xiàng shì xiàn quàngǎo zàn lì qīng xǐ yú zì wú sǔn yì bù
实相示现、劝导、赞励、庆喜，于自无损亦不

sǔn tā zhū fó shì zūntóngsuǒ kāi xǔ yuǎn lí yī qiè fēn bié zhí zhuó
损他，诸佛世尊同所开许，远离一切分别执著。”

ěr shí shì zūn zànshànxiànyuē shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝善

néngwèizhū pú sà shuō fēn bié zhuóxiàng lìng zhū pú sà jué zhī yuǎn lí
能为诸菩萨说分别著相，令诸菩萨觉知远离。

fù yǒu cǐ yú wēi xì zhí zhuódāngwèi rǔ shuō rǔ yīng dì tīng
复有此余微细执著当为汝说，汝应谛听！”

shànxiàn bó yán wěi rán yuànshuō
善现白言：“唯然！愿说！”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà shèngshànnán zǐ děng yú zhū fó suǒ
佛告善现：“若菩萨乘善男子等于诸佛所

qǔ xiàng yì niàn suí suǒ qǔ xiàng jiē míng zhí zhuó ruò yú sān shì zhū fó
取相忆念，随所取相皆名执著；若于三世诸佛

shì zūn wú lòu fǎ zhōngshēnshēng suí xǐ jì suí xǐ yǐ gòngzhū yǒuqíng
世尊无漏法中深生随喜，既随喜已共诸有情

huíxiàng pú tí yì míng zhí zhuó zhū fǎ shí xìng fēi sān shì shè bù
回向菩提，亦名执著。诸法实性非三世摄，不

kě qǔ xiàng bù kě pānyuán yì wú jiàn wén jué zhī shì gù yú wú
可取相、不可攀缘，亦无见闻觉知事故，于无

shàng jué bù kě huíxiàng
上觉不可回向。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán zhū fǎ shí xìng zuì wéishèn
尔时，善现便白佛言：“诸法实性最为甚

shēn
深。”

fó yán rú shì běnxìng lí gù
佛言：“如是！本性离故。”

shànxiàn fù yán rú shì bō rě bō luó mì duō jiē yīng jìng lǐ
善现复言：“如是般若波罗蜜多皆应敬礼。”

fó yán rú shì fǎ xìng wú zuò wú jué zhī gù
佛言：“如是！法性无作、无觉知故。”

shànxiàn fù yán zhū fǎ běnxìng wú suǒ zào zuò wú jué zhī yé
善现复言：“诸法本性无所造作、无觉知耶？”

fó yán rú shì zhū fǎ běnxìng wéi yī wú èr wú zào wú zuò bù kě jué zhī bù kě fēn bié ruò zhū pú sà néng rú shì zhī jí néng yuǎn lí yī qiè zhí zhuó
佛言：“如是诸法本性唯一，无二、无造、无作，不可觉知、不可分别。若诸菩萨能如是知，即能远离一切执著。”

shànxiàn fù yán rú shì bō rě bō luó mì duō nán kě jué zhī
善现复言：“如是般若波罗蜜多难可觉知。”

fó yán rú shì wú zhī zhě gù
佛言：“如是！无知者故。”

shànxiàn fù yán rú shì bō rě bō luó mì duō bù kě sī yì
善现复言：“如是般若波罗蜜多不可思议。”

fó yán rú shì fēi xīn xīn suǒ néng liǎo zhī gù
佛言：“如是！非心、心所能了知故。”

shànxiàn fù yán rú shì bō rě bō luó mì duō wú suǒ zào zuò
善现复言：“如是般若波罗蜜多无所造作。”

fó yán rú shì yǐ zhū zuò zhě bù kě dé gù
佛言：“如是！以诸作者不可得故。”

shànxiàn fù yán yún hé pú sà yīng xíng bō rě bō luó mì duō
善现复言：“云何菩萨应行般若波罗蜜多？”

fó yán pú sà ruò bù xíng sè yì fù bù xíng shòu xiǎng xíng shí shì xíng bō rě bō luó mì duō ruò bù xíng sè kōng yì fù
佛言：“菩萨若不行色，亦复不行受、想、行、识，是行般若波罗蜜多；若不行色空，亦复

bù xíng shòu xiǎng xíng shí kōng shì xíng bō rě bō luó mì duō
不行受、想、行、识空，是行般若波罗蜜多；

ruò bù xíng sè bù yuán mǎn xiàng yì fù bù xíng shòu xiǎng xíng shí
若不行色不圆满相，亦复不行受、想、行、识

bù yuán mǎn xiàng shì xíng bō rě bō luó mì duō suǒ yī zhě hé sè
不圆满相，是行般若波罗蜜多。所以者何？色

bù yuán mǎn jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bù yuán mǎn jí fēi
不圆满即非色，受、想、行、识不圆满即非

shòu xiǎng xíng shí ruò bù rú shì xíng shì xíng bō rě bō luó mì
受、想、行、识，若不如是行，是行般若波罗蜜
duō。”
多。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
尔时，善现便白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì néng yú zhí zhuóshuō wú zhuóxiàng
善逝！能于执著说无著相。”

fó gàoshànxiàn ruò bù xíng sè shòu xiǎng xíng shí wú
佛告善现：“若不行色、受、想、行、识无

zhí zhuóxiàng shì xíng bō rě bō luó mì duō ruò zhū pú sà néng rú shì
执著相，是行般若波罗蜜多。若诸菩萨能如是

xíng biàn yú zhū sè shòu xiǎng xíng shí bù shēng zhí zhuó yú
行，便于诸色、受、想、行、识不生执著，于

yù liú guǒ nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng zhí zhuó suǒ yǐ
预流果乃至无上正等菩提不生执著。所以

zhě hé chāo yī qiè zhuó wú zhàng ài jué míng sà pó rě rú shì
者何？超一切著无障碍觉名萨婆若。如是，

shànxiàn ruò zhū pú sà yù chāozhūzhuó yīngxíng bō rě bō luó mì duō
善现，若诸菩萨欲超诸著，应行般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán xī yǒu shì zūn shènsēn fǎ
具寿善现复白佛言：“希有！世尊！甚深法

xìng ruò shuō bù shuō jù wú zēngjiǎn
性若说不说俱无增减。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì pì rú xū kōng jiǎ shǐ
佛告善现：“如是！如是！譬如虚空，假使

zhū fó jìn qí shòuliàng huò zàn huò huǐ ér bǐ xū kōng wú zēng wú jiǎn
诸佛尽其寿量或赞或毁，而彼虚空无增无减，

shènsēn fǎ xìng yì fù rú shì ruò shuō bù shuō jù wú zēngjiǎn pì rú
甚深法性亦复如是，若说不说俱无增减。譬如

huàn shì yú zàn huǐ shí wú xǐ wú yōu bù zēng bù jiǎn shènsēn fǎ
幻士，于赞毁时无喜无忧、不增不减，甚深法

xìng yì fù rú shì ruò shuō bù shuō rú běn wú yì
性亦复如是，若说不说如本无异。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě
具寿善现复白佛言：“诸菩萨众行深般若

bō luó mì duō shèn wéi nán shì wèi shēn bō rě bō luó mì duō ruò xiū bù
波罗蜜多甚为难事，谓深般若波罗蜜多若修不

xiū wú zēng wú jiǎn wú jìn wú tuì zhū pú sà zhòng xiū xíng bō rě bō
修无增无减、无进无退。诸菩萨众修行般若波
luó mì duō rú xiū xū kōng dōu wú suǒ yǒu zhū pú sà zhòng wǒ děng
罗蜜多，如修虚空都无所有。诸菩萨众，我等
yǒu qíng jiē yīng jìng lǐ zūn zhòng zàn tàn suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà
有情皆应敬礼、尊重赞叹，所以者何？诸菩萨
zhòng wèi dù yǒu qíng pī gōng dé kǎi rú yǒu yù yǔ xū kōng zhàn zhēng pī
众为度有情被功德铠，如有欲与虚空战 诤被
jiān gù kǎi zhū pú sà zhòng wèi dù yǒu qíng pī gōng dé kǎi rú yǒu jiàn
坚固铠；诸菩萨众为度有情被功德铠，如有健
zhě yù bá xū kōng zhì gāo shèng chù zhū pú sà zhòng wèi rú xū kōng zhū
者欲拔虚空置高胜处。诸菩萨众为如虚空诸
yǒu qíng lèi qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí míng dà yǒng měng dé
有情类，求趣无上正等菩提，名大勇猛，得
dà jīng jìn bō luó mì duō
大精进波罗蜜多。”

shí yǒu bì chū zuò rú shì niàn yīng lǐ bō rě bō luó mì duō
时，有苾刍作如是念：“应礼般若波罗蜜多，
cǐ zhōng dōu wú zhū fǎ shēng miè
此中都无诸法生灭。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán pú sà yù xué shēn shēn bō rě
时，天帝释问善现言：“菩萨欲学甚深般若
bō luó mì duō dāng rú hé xué
波罗蜜多，当如何学？”

shàn xiàn dá yán pú sà yù xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō
善现答言：“菩萨欲学甚深般若波罗蜜多，
dāng rú xū kōng jīng qín xiū xué
当如虚空精勤修学。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán ruò zhū yǒu qíng néng xué bō rě
时，天帝释便白佛言：“若诸有情能学般若
bō luó mì duō yún hé shǒu hù
波罗蜜多，云何守护？”

ěr shí shàn xiàn yǔ dì shì yán rǔ jiàn shì fǎ kě shǒu hù
尔时，善现语帝释言：“汝见是法可守护
fǒu
不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàn yǔ yán ruò zhū pú sà rú dà bō rě bō luó mì duō suǒ
善现语言：“若诸菩萨如大般若波罗蜜多所

shuō ér xíng jí wéishǒu hù ruò lí bō rě bō luó mì duō rén fēi rén
说而行，即为守护。若离般若波罗蜜多，人非人

děng jiē dé qí biàn
等皆得其便。

jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū
“憍尸迦，若欲守护行深般若波罗蜜多诸

pú sà zhě bú yì yǒu rén fā qín jīng jìn shǒu hù xū kōng tángshè qú
菩萨者，不异有人发勤精进守护虚空，唐设劬

láo dōu wú suǒ yì jiāo shī jiā yǒu néng shǒu hù xiǎng shēng děng fǒu
劳都无所益。憍尸迦，有能守护响声等不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàn yǔ yán ruò yù shǒu hù xíngshēn bō rě bō luó mì duō
善现语言：“若欲守护行深般若波罗蜜多

zhū pú sà zhě yì fù rú shì tángshè qú láo dōu wú suǒ yì
诸菩萨者亦复如是，唐设劬劳都无所益。”

jiāo shī jiā zhū pú sà zhòng xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“憍尸迦，诸菩萨众行深般若波罗蜜多，

suī zhī zhū fǎ jiē rú xiǎng děng ér bù guānjiàn yì bù xiǎn shì néng rú
虽知诸法皆如响等，而不观见亦不显示能如

shì zhù shì xíng bō rě bō luó mì duō
是住，是行般若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn wēi shén lì gù lìng cǐ sān qiān dà qiān shì jiè sì
尔时，世尊威神力故，令此三千大千世界四

dà tiān wáng jí tiān dì shì dà fàn wáng děng yī qiè tiān zhòng lái zhì
大天王，及天帝释、大梵王等一切天众来诣

fó suǒ dǐng lǐ shuāng zú què zhù yī miàn yǐ fó shén lì yú shí
佛所，顶礼双足，却住一面。以佛神力，于十

fāng jiè gè jiàn qiān fó xuān shuō bō rě bō luó mì duō míng zì xiàng
方界各见千佛宣说般若波罗蜜多，名字相

zhuàng jiē tóng yú cǐ qǐng shuō bō rě bō luó mì duō bì chū zhòng shǒu
状皆同于此，请说般若波罗蜜多苾刍众首

jiē míng shàn xiàn wèn nán bō rě bō luó mì duō zhū tiān zhòng shǒu jiē míng
皆名善现，问难般若波罗蜜多诸天众首皆名

dì shì
帝释。

ěr shí shì zūngàoshànxiànyuē cí shì pú sà dāngzhèng wú
尔时，世尊告善现曰：“慈氏菩萨当证无

shàngzhèngděngjué shí jí yǐ cǐ míng yì yú cǐ chùxuānshuō bō rě
上正等觉时，即以此名亦于此处宣说般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán cí shì pú sà dāngzhèng wú
尔时，善现便白佛言：“慈氏菩萨当证无

shàngzhèngděngjué shí yǐ hé děng míng jí yú cǐ chùxuānshuō bō rě
上正等觉时，以何等名即于此处宣说般若

bō luó mì duō
波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn cí shì pú sà dāngzhèng wú shàngzhèngděng
佛告善现：“慈氏菩萨当证无上正等

jué shí bù shuō sè kōng fǎ bù shuōshòu xiǎng xíng shí kōng fǎ
觉时，不说色空法，不说受、想、行、识空法；

bù shuō sè fù tuō fǎ bù shuōshòu xiǎng xíng shí fù tuō fǎ
不说色缚脱法，不说受、想、行、识缚脱法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

zuì wéiqīngjìng
最为清净。”

fó gàoshànxiàn sè qīngjìng gù shènsēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“色清净故，甚深般若波罗蜜多

zuì wéiqīngjìng shòu xiǎng xíng shí qīngjìng gù shènsēn bō rě
最为清净；受、想、行、识清净故，甚深般若

bō luó mì duō zuì wéiqīngjìng xū kōngqīngjìng gù shènsēn bō rě bō
波罗蜜多最为清净；虚空清净故，甚深般若波

luó mì duō zuì wéiqīngjìng sè wú rǎn gù shènsēn bō rě bō luó mì
罗蜜多最为清净；色无染故，甚深般若波罗蜜

duō zuì wéiqīngjìng shòu xiǎng xíng shí wú rǎn gù shènsēn bō
多最为清净；受、想、行、识无染故，甚深般

rě bō luó mì duō zuì wéiqīngjìng xū kōng wú rǎn gù shènsēn bō rě
若波罗蜜多最为清净；虚空无染故，甚深般若

bō luó mì duō zuì wéiqīngjìng
波罗蜜多最为清净。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū yǒuqíngshòu chí dú sòng
具寿善现复白佛言：“若诸有情受持、读诵

shènsēn bō rě bō luó mì duō zhōng bú hòng sǐ yì wú hòngbìng jí
甚深般若波罗蜜多，终不横死亦无横病及
hèngyānghuò chángwéi wú liàng bǎi qiāntiānshéngōng jìng wéi rào suí zhú
横殃祸，常为无量百千天神恭敬围绕随逐
shǒu hù ruò shànán zǐ shàn nǚ rén dēng yú hēi bái yuè gè dì bā rì
守护。若善男子、善女人等于黑白月各第八日、
dì shí sì rì dì shí wǔ rì zài zài chùchù dú sòngjiǎngshuōshēnshēn
第十四日、第十五日，在在处处读诵讲说甚深
bō rě bō luó mì duō dānghuò wú biāngōng dé shèng lì
般若波罗蜜多，当获无边功德胜利。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shànxiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现
dāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duōshuō tīngděng shí duōyǒu liú nàn
当知！甚深般若波罗蜜多说、听等时多有留难。
suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì duō shì dà zhēnbǎoduō zhū
所以者何？甚深般若波罗蜜多是大珍宝多诸
yuàn zéi yú yī qiè fǎ wú zhuó wú qǔ hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ
怨贼，于一切法无著无取。何以故？以一切法
dōu wú suǒyǒu bù kě dé gù shànxiàndāng zhī shènsēn bō rě bō
都无所有、不可得故。善现当知！甚深般若波
luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ dé gù fēi néng rǎn wū fēi suǒ rǎn wū
罗蜜多，于一切法无所得故，非能染污非所染污。
hé yǐ gù wú fǎ bù néng rǎn wú fǎ gù yǐ wú rǎn gù shuō míng wú
何以故？无法不能染无法故。以无染故说名无
rǎn bō luó mì duō yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wú rǎn wū gù yú yī
染波罗蜜多，由此般若波罗蜜多无染污故，余一
qiè fǎ yì wú rǎn wū ruò yú rú shì yì bù fēn bié shì xíng bō rě bō
切法亦无染污。若于如是亦不分别，是行般若波
luó mì duō shànxiàndāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duō wú fēn bié
罗蜜多。善现当知！甚深般若波罗蜜多无分别
gù yú yī qiè fǎ wú jiàn bú jiàn wú qǔ wú shě
故，于一切法不见不见、无取无舍。”

shí yǒu wú liàng bǎi qiāntiān zǐ zhù xū kōngzhōng huān xǐ yǒng
时，有无量百千天子住虚空中，欢喜踊
yuè hù xiāngqìngwèi tóngshēngchàngyán wǒ děng jīn zhě yú shàn bù
跃互相庆慰，同声唱言：“我等今者于瞻部
zhōujiàn fó dì èr zhuànmiào fǎ lún
洲见佛第二转妙法轮。”

ěr shí shì zūngàoshànxiànyuē rú shì fǎ lún fēi dì yī zhuàn
尔时，世尊告善现曰：“如是法轮非第一转

yì fēi dì èr shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú zhuàn huán gù
亦非第二，甚深般若波罗蜜多无转还故。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多

shì wéiguǎng dà bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fù wú zhuó suī zhèng
是为广大波罗蜜多，于一切法无缚无著，虽证

pú tí ér wú suǒ zhèng suī zhuàn fǎ lún ér wú suǒ zhuàn wú fǎ kě
菩提而无所证，虽转法轮而无所转，无法可

shì wú fǎ kě xiǎn wú fǎ kě dé wú fǎ kě zhuàn wú fǎ kě
示、无法可显、无法可得、无法可转、无法可

huán yǐ yī qiè fǎ bì jìng bù shēng yì fù bú miè bù shēng miè gù wú
还，以一切法毕竟不生亦复不灭，不生灭故无

zhuàn wú huán
转无还。”

ěr shí shì zūngàoshànxiànyuē rú shì rú shì suǒ yǐ
尔时，世尊告善现曰：“如是！如是！所以

zhě hé yǐ kōng wú xiàng wú yuàn wú zuò wú shēng wú miè
者何？以空、无相、无愿、无作、无生、无灭、

wú xìng fǎ zhōng ruò zhuàn ruò huán jù bù kě dé ruò néng rú shì xuān
无性法中，若转若还俱不可得。若能如是宣

shuō kāi shì shì míngshàn jìng xuānshuō bō rě bō luó mì duō cǐ zhōng
说开示，是名善净宣说般若波罗蜜多，此中

dōu wú shuō zhě shòu zhě yì wú zuò zhèng dé niè pán zhě yì wú shuō
都无说者、受者，亦无作证得涅槃者，亦无说

fǎ zuò fú tián zhě fú tián wú gù fú xìng yì kōng biǎo shì míng yán jiē
法作福田者，福田无故福性亦空，表示名言皆

bù kě dé gù míngguǎng dà bō luó mì duō
不可得，故名广大波罗蜜多。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

shì wéi wú biān bō luó mì duō rú tài xū kōng wú biān jì gù shì wéi
是为无边波罗蜜多，如太虚空无边际故；是为

zhèngděng bō luó mì duō yǐ yī qiè fǎ xìng píngděng gù shì wéi yuǎn
正等波罗蜜多，以一切法性平等故；是为远

lí bō luó mì duō yǐ yī qiè fǎ bì jìng kōng gù shì wéi nán fú bō luó
离波罗蜜多，以一切法毕竟空故；是为难伏波罗

mì duō yī yī qiè fǎ bù kě dé gù shì wéi wú jì bō luó mì duō
蜜多，以一切法不可得故；是为无迹波罗蜜多，
yī yī qiè fǎ wú míng tǐ gù shì wéi wú xíng bō luó mì duō yī yī qiè
以一切法无名体故；是为无行波罗蜜多，以一切
fǎ wú wǎng lái gù shì wéi wú duó bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù kě
法无往来故；是为无夺波罗蜜多，以一切法不可
qǔ gù shì wéi wú jìn bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù kě jìn gù
取故；是为无尽波罗蜜多，以一切法不可尽故；
shì wéi wú shēng bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù kě shēng gù shì wéi
是为无生波罗蜜多，以一切法不可生故；是为
wú zuò bō luó mì duō yī zhū zuò zhě bù kě dé gù shì wéi wú zhī bō
无作波罗蜜多，以诸作者不可得故；是为无知波
luó mì duō yī zhū zhī zhě bù kě dé gù shì wéi wú zhuǎn bō luó mì
罗蜜多，以诸知者不可得故；是为无转波罗蜜
duō zhū sǐ shēng zhě bù kě dé gù shì wéi wú gòu bō luó mì duō
多，诸死生者不可得故；是为无垢波罗蜜多，
fán nǎo jìng gù shì wéi wú rǎn bō luó mì duō yī suǒ yī chù bù kě dé
烦恼净故；是为无染波罗蜜多，以所依处不可得
gù shì wéi wú huài bō luó mì duō lí qián jì gù shì wéi rú huàn
故；是为无坏波罗蜜多，离前际故；是为如幻
bō luó mì duō yī yī qiè fǎ jiē bù shēng gù shì wéi rú mèng bō luó
波罗蜜多，以一切法皆不生故；是为如梦波罗
mì duō shì zhū yì shí píngděng xìng gù shì wú xì lùn bō luó mì duō
蜜多，是诸意识平等性故；是无戏论波罗蜜多，
jué zhū xì lùn píngděng xìng gù shì wú sī lǜ bō luó mì duō zhū sī lǜ
觉诸戏论平等性故；是无思虑波罗蜜多，诸思虑
fǎ bì jìng wú gù shì wú dòng zhuǎn bō luó mì duō zhù fǎ jiè gù
法毕竟无故；是无动转波罗蜜多，住法界故；
shì wéi lí rǎn bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù xū wàng gù shì wú zuò
是为离染波罗蜜多，以一切法不虚妄故；是无作
yòng bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù shì wéi jì jìng bō luó
用波罗蜜多，于一切法无分别故；是为寂静波罗
mì duō yī qiè fǎ xiàng bù kě dé gù shì wú fán nǎo bō luó mì duō
蜜多，一切法相不可得故；是无烦恼波罗蜜多，
lí guò shī gù shì wú yǒu qíng bō luó mì duō yǒu qíng shí jì bù kě dé
离过失故；是无有情波罗蜜多，有情实际不可得
gù shì wéi wú duàn bō luó mì duō yī yī qiè fǎ wú děng qǐ gù
故；是为无断波罗蜜多，以一切法无等起故；

shì wú èr biān bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù shì wú qǔ
是无二边波罗蜜多，于一切法无执著故；是无取
zhuó bō luó mì duō yú èr shèng dì wú fēn bié gù shì wú fēn bié bō
著波罗蜜多，于二乘地无分别故；是无分别波
luó mì duō jué zhū fēn bié píngděngxìng gù shì wéi wú liàng bō luó mì
罗蜜多，觉诸分别平等性故；是为无量波罗蜜
duō wú liàng fǎ gù shì wéi wú qǐ bō luó mì duō lí wǒ fǎ gù
多，无量法故；是为无起波罗蜜多，离我法故；
shì wéi xū kōng bō luó mì duō yú yī qiè fǎ jiē wú ài gù shì wéi bù
是为虚空波罗蜜多，于一切法皆无碍故；是为不
shēng bō luó mì duō yī yī qiè fǎ jiē bù qǐ gù shì wéi wú cháng bō
生波罗蜜多，以一切法皆不起故；是为无常波
luó mì duō yī yī qiè fǎ cháng wú xìng gù shì míngwéi kǔ bō luó mì
罗蜜多，以一切法常无性故；是名为苦波罗蜜
duō shì bī nǎo fǎ píngděngxìng gù shì wéi wú wǒ bō luó mì duō
多，是遍恼法平等性故；是为无我波罗蜜多，
yú yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù shì míngwéi kōng bō luó mì duō yī yī
于一切法无执著故；是名为空波罗蜜多，以一
qiè fǎ bù kě dé gù shì wéi wú xiàng bō luó mì duō yī yī qiè fǎ lí
切法不可得故；是为无相波罗蜜多，以一切法离
zhūxiàng gù shì wéi wú yuàn bō luó mì duō yī yī qiè fǎ wú suǒ chéng
诸相故；是为无愿波罗蜜多，以一切法无所成
gù shì míngwéi lì bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù kě qū gù shì
故；是名为力波罗蜜多，以一切法不可屈故；是
wú liàng fó fǎ bō luó mì duō guòshùliàng gù shì wú suǒ wèi bō luó mì
无量佛法波罗蜜多，过数量故；是无所畏波罗蜜
duō xīn wú qiè gù shì wéizhēn rú bō luó mì duō yī yī qiè fǎ bù
多，心无怯故；是为真如波罗蜜多，以一切法不
xū wàng gù shì wéi zì rán bō luó mì duō yī yī qiè fǎ wú zì xìng
虚妄故；是为自然波罗蜜多，以一切法无自性
gù”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。”

dì wǔ fēn bù sī yì pǐn dì shí zhī yī
第五分不思議品第十之一

shí tiān dì shì zuò shì niànyán ruò yǒu dàn wén shēn shēn bō rě
时，天帝释作是念言：“若有但闻甚深般若

bō luó mì duō dāng zhī yǐ céng gòng yǎng zhū fó fā hóng shì yuàn
波罗蜜多，当知已曾供养诸佛、发弘誓愿，

kuàng néng shòu chí dú sòng shū xiě wèi tā yǎn shuō rú jiào xiū xíng
况能受持、读诵、书写、为他演说、如教修行！

dāng zhī shì rén yǐ yú guò qù wú liàng fó suǒ qīn jìn gòng yǎng duō
当知是人已于过去无量佛所，亲近供养、多

zhòng shàngēn céng wén bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú
种善根，曾闻般若波罗蜜多，闻已受持、读

sòng shū xiě wèi tā yǎn shuō rú jiào xiū xíng huò yú cǐ jīng néng
诵、书写、为他演说、如教修行，或于此经能

wèn néng dá yóu xiān fú lì jīn⁷² bàn cǐ shì ruò zhū yǒu qíng yǐ céng
问能答，由先福力今⁷²办此事。若诸有情已曾

gòng yǎng wú liàng zhū fó gōng dé chún jìng wén shēn bō rě bō luó mì duō
供养无量诸佛功德纯净，闻深般若波罗蜜多，

qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù
其心不惊、不恐、不怖。”

shí shè lì zǐ zhī tiān dì shì xīn zhī suǒ niàn biàn bó fó yán
时，舍利子知天帝释心之所念，便白佛言：

ruò zhū pú sà yú shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng xìn jiě dāng
“若诸菩萨于深般若波罗蜜多能生信解，当

zhī shì rén rú bú tuì zhuǎn zhū dà pú sà suǒ yǐ zhě hé rú shì bō
知是人如不退转诸大菩萨。所以者何？如是般

rě bō luó mì duō lǐ qù shēn shēn jí nán xìn jiě ruò yú qián shì bù jiǔ
若波罗蜜多理趣甚深极难信解，若于前世不久

xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù yú fó qián qǐng wèn tīng shòu
修行甚深般若波罗蜜多，不于佛前请问听受，

bù yú fó suǒ duō zhòng shàngēn qǐ zàn dé wén jí néng xìn jiě ruò
不于佛所多种善根，岂暂得闻即能信解？若

yǒu wén shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō huǐ bàng jù nì dāng zhī
有闻说甚深般若波罗蜜多毁谤、拒逆，当知

⁷² 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：今

shì rén xiān shì yǐ yú shēnshēn bō rě bō luó mì duō huǐ bàng jù nì
是人先世已于甚深般若波罗蜜多毁谤、拒逆。
suǒ yǐ zhě hé rú shì yú rénshàngēnshǎo gù yú shēn bō rě bō luó
所以者何？如是愚人善根少故，于深般若波罗
mì duō bù shēngjìng xìn wèicéngqǐngwèn fó jí dì zǐ shēnshēn yì gù
蜜多不生净信；未曾请问佛及弟子甚深义故，
wénshuō bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù huǐ bàng jù nì
闻说般若波罗蜜多甚深义趣毁谤、拒逆。”

ěr shí tiān dì shì wèishè lì zǐ yán rú shì bō rě bō luó mì
尔时，天帝释谓舍利子言：“如是般若波罗蜜
duō lǐ qù shēnshēn jí nán xìn jiě zhū yǒu wèi jiǔ xìn yào xiū xíngshēnshēn
多理趣甚深极难信解，诸有未久信乐修行甚深
bō rě bō luó mì duō wénshuō cǐ zhōngshēnshēn yì qù bù shēng xìn jiě
般若波罗蜜多，闻说此中甚深义趣不生信解，
wèiwéi xī yǒu ruò rén lǐ jìngshēnshēn bō rě bō luó mì duō jí wéi lǐ
未为希有。若人礼敬甚深般若波罗蜜多，即为礼
jìng yī qiè zhì zhì
敬一切智智。”

shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō hé yǐ
舍利子言：“如是！如是！如汝所说。何以
gù jiāo shī jiā rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì jiē cóng bō rě bō luó
故？憍尸迦，如来所得一切智智，皆从般若波罗
mì duō ér dé shēng gù shēnshēn bō rě bō luó mì duō fù yóu rú lái
蜜多而得生故，甚深般若波罗蜜多复由如来
yī qiè zhì zhì ér dé yǒu gù jiāo shī jiā zhū pú sà zhòngyīng rú shì xíng
一切智智而得有故。憍尸迦，诸菩萨众应如是行、
yīng rú shì zhù yīng rú shì xuéshēnshēn bō rě bō luó mì duō
应如是住、应如是学甚深般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán zhū pú sà zhòngyún hé xíngshēn
时，天帝释便白佛言：“诸菩萨众云何行深
bō rě bō luó mì duō míngzhùshēn bō rě bō luó mì duō míngxuéshēn
般若波罗蜜多，名住深般若波罗蜜多，名学深
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？”

ěr shí fó zàntiān dì shì yán shàn zāi shàn zāi rǔ chéng
尔时，佛赞天帝释言：“善哉！善哉！汝承
fó lì néngwèn rú lái rú shì shēn yì
佛力，能问如来如是深义。

jiāo shī jiā zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō
“**憍尸迦，诸菩萨众行深般若波罗蜜多，**
ruò bú zhù sè yì bú zhù cǐ shì sè shì wéi xué sè ruò bú zhù shòu
若不住色，亦不住此是色，是为学色；若不住受、
xiǎng xíng shí yì bú zhù cǐ shì shòu xiǎng xíng shí shì
想、行、识，亦不住此是受、想、行、识，是
wéi xué shòu xiǎng xíng shí fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà zhòng
为学受、想、行、识。复次，憍尸迦，诸菩萨众
xíng shēn bō rě bō luó mì duō ruò bù xué sè yì bù xué cǐ shì sè
行深般若波罗蜜多，若不学色，亦不学此是色，
shì bú zhù sè ruò bù xué shòu xiǎng xíng shí yì bù xué cǐ shì
是不住色；若不学受、想、行、识，亦不学此是
shòu xiǎng xíng shí shì bú zhù shòu xiǎng xíng shí jiāo
受、想、行、识，是不住受、想、行、识。憍
shī jiā shì míng pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yì míng zhù shēn
尸迦，是名菩萨行深般若波罗蜜多，亦名住深
bō rě bō luó mì duō yì míng xué shēn bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多，亦名学深般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，舍利子便白佛言：“如是般若波罗蜜多
zuì wéi shēn nán kě cè liáng nán kě zhí qǔ wú yǒu xiàn liàng
最为甚深，难可测量，难可执取，无有限量。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō shè lì zǐ zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō ruò
说。舍利子，诸菩萨众行深般若波罗蜜多，若
bú zhù sè shēn shēn xìng yì bú zhù cǐ shì sè shēn shēn xìng shì wéi xué
不住色甚深性，亦不住此是色甚深性，是为学
sè shēn shēn xìng ruò bú zhù shòu xiǎng xíng shí shēn shēn xìng yì
色甚深性；若不住受、想、行、识甚深性，亦
bú zhù cǐ shì shòu xiǎng xíng shí shēn shēn xìng shì wéi xué shòu
不住此是受、想、行、识甚深性，是为学受、
xiǎng xíng shí shēn shēn xìng fù cì shè lì zǐ zhū pú sà zhòng
想、行、识甚深性。复次，舍利子，诸菩萨众
xíng shēn bō rě bō luó mì duō ruò bù xué sè shēn shēn xìng yì bù xué
行深般若波罗蜜多，若不学色甚深性，亦不学
cǐ shì sè shēn shēn xìng shì wéi bú zhù sè shēn shēn xìng ruò bù xué shòu
此是色甚深性，是为不住色甚深性；若不学受、

xiǎng xíng shí shènshēnxìng yì bù xué cǐ shì shòu xiǎng xíng
想、行、识甚深性，亦不学此是受、想、行、
shí shènshēnxìng shì wéi bú zhùshòu xiǎng xíng shí shènshēnxìng
识甚深性，是为不住受、想、行、识甚深性。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō jì
时，舍利子复白佛言：“如是般若波罗蜜多既
zuì shènshēn nán kě cè liáng nán kě zhí qǔ wú yǒuxiànliàng zé nán
最甚深，难可测量，难可执取，无有限量则难
xìn jiě dàn yīng wèi bǐ bú tuì zhuǎn wèi zhū pú sà shuō bǐ yú cǐ zhōng
信解，但应为彼不退转位诸菩萨说，彼于此中
wú yí wú huò bù mí miù gù
无疑无惑不迷谬故。”

shí tiān dì shì wènshè lì zǐ yán ruò wèi wèishòu jì zhū pú
时，天帝释问舍利子言：“若为未受记诸菩
sà shuō dāng yǒu hé dá ? ”
萨说，当有何咎？”

shè lì zǐ yán bǐ wén jīng bù huòshēng huǐ bàng yóu cǐ yīn
舍利子言：“彼闻惊怖或生毁谤，由此因
yuán jiǔ shòu dà kǔ nán dé wú shàngzhèngděng pú tí
缘久受大苦，难得无上正等菩提。”

tiān dì shì yán pō yǒu pú sà wèi dé shòu jì wénshēn bō rě bō
天帝释言：“颇有菩萨未得受记闻深般若波
luó mì duō xīn bù jīng bù bù shēng huǐ bàng shēn xìn jiě yé
罗蜜多，心不惊怖，不生毁谤，深信解耶？”

shè lì zǐ yán yǒu shì pú sà jiǔ fā wú shàngzhèngděng jué
舍利子言：“有！是菩萨久发无上正等觉
xīn jiǔ xiū pú sà mó hē sà xíng suī wèi dé shòu dà pú tí jì bú
心，久修菩萨摩诃萨行，虽未得受大菩提记，不
guò yī fó huò èr fó suǒ dìngdāng dé shòu dà pú tí jì
过一佛或二佛所，定当得受大菩提记。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō shè lì zǐ ruò zhū pú sà wèi dé shòu jì wénshēn bō rě bō
说。舍利子，若诸菩萨未得受记，闻深般若波
luó mì duō xīn bù jīng bù shēnshēng xìn jiě dāng zhī jiǔ fā dà pú
罗蜜多，心不惊怖，深生信解，当知久发大菩
tí xīn duōzhòngshàngēn shì duōshànyǒu
提心，多种善根，事多善友。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán wǒ jīn yào shuō shǎo fēn pì yù
时，舍利子便白佛言：“我今乐说少分譬喻，

wéi yuàn tīng xǔ
惟⁷³愿听许！”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán suí rǔ yì shuō
尔时，佛告舍利子言：“随汝意说。”

shí shè lì zǐ bó yán shì zūn rú pú sà shèng shàn nán zǐ
时，舍利子白言：“世尊！如菩萨乘善男子

děng zì mèng jiàn zuò miào pú tí zuò dāng zhī shì rén jìn zhèng wú shàng
等自梦见坐妙菩提座，当知是人近证无上

zhèng děng pú tí ruò yǒu dé wén shēn shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù
正等菩提。若有得闻甚深般若波罗蜜多，心不

jīng bù shēn shēng xìn jiě yì fù rú shì dāng zhī shì rén jiǔ fā wú
惊怖，深生信解亦复如是。当知是人久发无

shàng zhèng děng jué xīn shàng ēn chéng shú huò yǐ dé shòu dà pú tí jì
上正等觉心善根成熟，或已得受大菩提记，

huò jìn dāng shòu dà pú tí jì jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
或近当受大菩提记，疾证无上正等菩提。”

shì zūn pì rú yǒu rén yóu xíng kuàng yě jīng guò xiǎn dào bǎi
“世尊！譬如有人游行旷野，经过险道百

yú shàn nà huò èr huò sān nǎi zhì wǔ bǎi jiàn zhū chéng yì wáng dū qián
踰缮那或二、或三乃至五百，见诸城邑王都前

xiàng wèi fàng mù rén yuán lín tián děng jiàn shì xiàng yǐ biàn zuò shì niàn
相，谓放牧人园林田等，见是相已便作是念：

chéng yì wáng dū qù cǐ fēi yuǎn zuò shì niàn yǐ shēn yì tài rán
‘城邑王都去此非远。’作是念已身意泰然，

bú wèi è shòu è zéi jī kě rú shì pú sà dé wén bō rě bō luó mì
不畏恶兽恶贼饥渴。如是菩萨得闻般若波罗蜜

duō shēn xīn xìn jìng dāng zhī bù jiǔ shòu pú tí jì jí zhèng wú shàng
多深心信敬，当知不久受菩提记，疾证无上

zhèng děng pú tí wú duò shēng wén dú jué dì wèi hé yǐ gù
正等菩提，无堕声闻、独觉地畏。何以故？

yǐ dé jiàn wén gōng jìng xìn shòu shēn shēn bō rě bō luó mì duō wú shàng
已得见闻恭敬信受甚深般若波罗蜜多无上

pú tí zhī qián xiàng gù
菩提之前相故。”

⁷³ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shì zūn pì rú yǒurén yù guān dà hǎi jiàn cì wǎng qù jīng
“世尊！譬如有人欲观大海，渐次往趣经

lì duō shí bú jiànshān lín biànzhuò shì niàn jīn guān cǐ xiàng dà hǎi
历多时不见山林便作是念：‘今观此相，大海

fēi yuǎn suǒ yǐ zhě hé jìn dà hǎi àn dì bì jiàn xià wú zhūshān
非远。所以者何？近大海岸，地必渐下无诸山

lín bǐ rén ěr shí suī wèijiàn hǎi ér jiàn jìn xiàng huān xǐ yōngyuè
林。’彼人尔时虽未见海，而见近相欢喜踊跃。

rú shì pú sà dé wén bō rě bō luó mì duōshēn xīn xìn jìng dāng zhī bù
如是菩萨得闻般若波罗蜜多深心信敬，当知不

jiǔ shòu pú tí jì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí hé yǐ gù
久受菩提记，疾证无上正等菩提。何以故？

yǐ dé jiàn wénshēnshēn bō rě bō luó mì duō wú shàng pú tí zhī qián
已得见闻甚深般若波罗蜜多无上菩提之前

xiàng gù
相故。”

shì zūn pì rú chūn shí huāguǒ shù děng gù yè yǐ duò zhī
“世尊！譬如春时华果树等，故叶已堕枝

tiáo zī rùn zhòng rén jiàn zhī xiánzuò shì niàn xīn huāguǒ yè dāngchū
条滋润，众人见之咸作是念：‘新华果叶当出

fēi jiǔ suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū shù děng xīn huāguǒ yè xiānxiàngxiàn
非久。所以者何？此诸树等新华果叶先相现

gù rú shì pú sà dé wén bō rě bō luó mì duōshēn xīn xìn jìng dāng
故。’如是菩萨得闻般若波罗蜜多深心信敬，当

zhī bù jiǔ shòu pú tí jì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shí
知不久受菩提记，疾证无上正等菩提。时，

zhòng huì zhōngyǒu zhū tiān zǐ jiàn yǐ huān xǐ zuò shì niànyán xiānzhū
众会中有诸天子，见已欢喜作是念言：‘先诸

pú sà dé cǐ xiàng yǐ bù jiǔ biànshòu dà pú tí jì jīn cǐ pú sà
菩萨得此相已，不久便受大菩提记，今此菩萨

yì dé shì xiàng bù jiǔ dāngshòu dà pú tí jì
亦得是相，不久当受大菩提记。’

shì zūn pì rú nǚ rén huáirèn jiàn jiǔ qí shēn zhuǎnzhòng
“世尊！譬如女人怀妊渐久，其身转重

dòng zhǐ bù ān yǐn shí shuìmián xī jiē jiǎnshǎo bù xǐ duō yǔ yàn
动止不安，饮食睡眠悉皆减少，不喜多语厌

chángsuǒ zuò shòu kǔ tòng gù zhòng shì dùn xī yǒu yì mǔ rén jiàn shì
常所作，受苦痛故众事顿息，有异母人见是

xiàng yǐ jí zhī cǐ nǚ bù jiǔ chǎnshēng rú shì pú sà dé wén bō rě
相已，即知此女不久产生。如是菩萨得闻般若
bō luó mì duōshēn xīn xìn jìng dāng zhī bù jiǔ shòu pú tí jì jí zhèng
波罗蜜多深心信敬，当知不久受菩提记，疾证
wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
无上正等菩提，能尽未来利乐一切。”

ěr shí fó zànshè lì zǐ yán shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，佛赞舍利子言：“善哉！善哉！汝今

shànshuō pú sà pì yù jiē shì rú lái wēishén zhī lì
善说菩萨譬喻，皆是如来威神之力。”

大般若波罗蜜多经卷第五百五十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí
大般若波罗蜜多经卷第五百六十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn bù sī yì pǐn dì shí zhī èr
第五分不思議品第十之二

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán shèn qí shì zūn yú zhū
尔时，善现便白佛言：“甚奇！世尊！于诸

pú sà shàn néng fù zhǔ shàn néng hù niàn
菩萨善能付嘱、善能护念。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé zhū
佛言：“善现，如是！如是！所以者何？诸

pú sà zhòng wéi yù cháng yè lì lè duō shēng āi mǐn shì jiān zhū zhòng
菩萨众为欲长夜利乐多生哀愍世间诸众

shēng⁷⁴ gù yù lìng tiān rén huò dà yì lì ān lè shì gù qiú zhèng wú
生⁷⁴故，欲令天、人获大义利安乐事故，求证无

shàng zhèng děng pú tí wèi zhū yǒu qíng xuān shuō fǎ yào
上正等菩提，为诸有情宣说法要。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě
具寿善现复白佛言：“诸菩萨众行深般若

bō luó mì duō yún hé xiū xí shēn bō rě bō luó mì duō lìng sù yuán
波罗蜜多，云何修习甚深般若波罗蜜多令速圆

mǎn
满？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨依深般若波罗蜜多，

bú jiàn sè zēng bú jiàn sè jiǎn ér xíng bō rě bō luó mì duō bú jiàn shòu
不见色增，不见色减而行般若波罗蜜多，不见受、

xiǎng xíng shí zēng bú jiàn shòu xiǎng xíng shí jiǎn ér xíng bō
想、行、识增，不见受、想、行、识减而行般

rě bō luó mì duō bú jiàn shì fǎ bú jiàn fēi fǎ ér xíng bō rě bō luó
若波罗蜜多，不见是法，不见非法而行般若波罗

⁷⁴ 大正藏：大生众；永乐北藏及龙藏：诸众生

mì duō shì zhū pú sà xiū xí bō rě bō luó mì duō sù dé yuánmǎn
蜜多，是诸菩萨修习般若波罗蜜多速得圆满。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú lái suǒshuō bù kě sī yì
具寿善现复白佛言：“如来所说不可思议。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì sè yì bù kě sī yì
佛告善现：“如是！如是！色亦不可思议，

shòu xiǎng xíng shí yì bù kě sī yì ruò zhū pú sà xíngshēn bō
受、想、行、识亦不可思议。若诸菩萨行深般

rě bō luó mì duō yú sè bù qǐ bù sī yì xiǎng ér xíng bō rě bō luó
若波罗蜜多，于色不起不思想而行般若波罗

mì duō yú shòu xiǎng xíng shí yì fù bù qǐ bù sī yì xiǎng ér
蜜多，于受、想、行、识亦复不起不思想而

xíng bō rě bō luó mì duō shì zhū pú sà xiū xí bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多，是诸菩萨修习般若波罗蜜多

sù dé yuánmǎn
速得圆满。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

yì qù shènsēn shéinéng xìn jiě
义趣甚深，谁能信解？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà jiǔ xiū shèngxíng yú shēn bō
佛告善现：“若诸菩萨久修胜行，于深般

rě bō luó mì duō néng shēng xìn jiě
若波罗蜜多能生信解。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà zhòngyún hé dé míng
具寿善现复白佛言：“诸菩萨众云何得名

jiǔ xiū shèngxíng
久修胜行？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，

bù fēn bié rú lái shí lì bù fēn bié sì wú suǒ wèi bù fēn bié shí bā
不分别如来十力，不分别四无所畏，不分别十八

fó bú gòng fǎ bù fēn bié yī qiè zhì suǒ yǐ zhě hé rú lái shí lì
佛不共法，不分别一切智。所以者何？如来十力

bù kě sī yì nǎi zhì yī qiè zhì yì bù kě sī yì sè yì bù kě sī yì
不可思议乃至一切智亦不可思议，色亦不可思议，

shòu xiǎng xíng shí yì bù kě sī yì yī qiè fǎ yì bù kě sī yì
受、想、行、识亦不可思议，一切法亦不可思议。

ruò zhū pú sà rú shì xíngzhě dōu wú xíngchù shì xíng bō rě bō luó mì
若诸菩萨如是行者都无行处，是行般若波罗蜜
duō shì zhū pú sà nǎi kě míngwéi jiǔ xiū shèngxíng
多，是诸菩萨乃可名为久修胜行。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多
shì zhēnbǎo jù shì qīngjìng jù rú jìng xū kōng lí yúnyāndēng qí
是珍宝聚、是清净聚，如净虚空离云烟等。奇
zāi bō rě bō luó mì duō yì qù shènsēnduōzhū liú nàn ér jīn guǎng
哉！般若波罗蜜多义趣甚深多诸留难，而今广
shuō liú nàn bù shēng
说留难不生。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì fó shén lì gù liú nàn bù
佛告善现：“如是！如是！佛神力故留难不
shēng shì gù dà shèngshànán zǐ děng yú shēn bō rě bō luó mì duō
生。是故大乘善男子等于深般若波罗蜜多，
ruò yù shū chí dú sòng yǎnshuō nǎi zhì yī suì bì lìng zǒngliǎo
若欲书持、读诵、演说，乃至一岁必令总了。
suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì duō dà bǎoshén zhū duō zhū
所以者何？甚深般若波罗蜜多大宝神珠多诸
zhàng ài
障碍。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán qí zāi è mó cháng yú rú
具寿善现复白佛言：“奇哉！恶魔常于如
shì shènsēn bō rě bō luó mì duō dà bǎoshén zhū yù zuò liú nàn
是甚深般若波罗蜜多大宝神珠欲作留难。”

fó gàoshànxiàn yī qiè è mó suī yú bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“一切恶魔虽于般若波罗蜜多
cháng yù liú nàn lìng zhū pú sà suǒ zuò bù chéng ér yuàn bú suì
常欲留难，令诸菩萨所作不成，而愿不遂。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán shì shéishén lì lìng bǐ è
时，舍利子便白佛言：“是谁神力，令彼恶
mó yú shēn bō rě bù néng liú nàn
魔于深般若不能留难？”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán shì fó shén lì yì shì shí fāng
尔时，佛告舍利子言：“是佛神力亦是十方
yī qiè shì jiè zhū fó shén lì shè lì zǐ yī qiè rú lái yīng zhèng
一切世界诸佛神力。舍利子，一切如来、应、正

děng jué jiē gòng hù niàn xíng shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà zhòng
等觉皆共护念行深般若波罗蜜多诸菩萨众，
lìng zhū è mó bù néng liú nán hé yǐ gù shè lì zǐ ruò zhū pú sà
令诸恶魔不能留难。何以故？舍利子，若诸菩萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǎ ěr jiē méng shí fāng wú liàng wú biān
行深般若波罗蜜多，法尔皆蒙十方无量无边
shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué gòng suǒ hù niàn ruò méng
世界一切如来、应、正等觉共所护念，若蒙
rú lái yīng zhèngděng jué suǒ hù niàn zhě è mó fǎ ěr bù néng liú
如来、应、正等觉所护念者，恶魔法尔不能留
nán yòu shè lì zǐ ruò yǒu jìng xìn shàn nán zǐ děng yú shēn bō rě
难。又舍利子，若有净信善男子等，于深般若
bō luó mì duō shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō
波罗蜜多书写、受持、读诵、修习、思惟、演说
wú zhàng ài zhě yīng zuò shì niàn wǒ jīn shū xiě shòu chí dú sòng
无障碍者，应作是念：‘我今书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎn shuō bō rě bō luó mì duō jiē shì shí fāng yī qiè
修习、思惟、演说般若波罗蜜多，皆是十方一切
shì jiè zhū fó shì zūn shén lì hù niàn lìng dé chéng bàn
世界诸佛世尊神力护念令得成办。’”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò pú sà shèng shàn nán zǐ
时，舍利子便白佛言：“若菩萨乘善男子
děng yú shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě shòu chí dú sòng xiū
等，于深般若波罗蜜多书写、受持、读诵、修
xí sī wéi yǎn shuō jiē shì shí fāng zhū fó shén lì cí bēi hù niàn
习、思惟、演说，皆是十方诸佛神力慈悲护念，
lìng bǐ suǒ zuò shū shèng shàn yè yī qiè è mó bù néng liú nán
令彼所作殊胜善业一切恶魔不能留难。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō
说。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò pú sà shèng shàn nán zǐ
时，舍利子复白佛言：“若菩萨乘善男子
děng yú shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě shòu chí dú sòng xiū
等，于深般若波罗蜜多书写、受持、读诵、修
xí sī wéi yǎn shuō shí fāng shì jiè zhū fó shì zūn jiē gòng shí zhī
习、思惟、演说，十方世界诸佛世尊皆共识知

huān xǐ hù niàn shí fāng shì jiè zhū fó shì zūn cháng yǐ fó yǎn jiē
欢喜护念。十方世界诸佛世尊，常以佛眼皆
gòngguānjiàn cí bēi hù niàn lìng bǐ suǒ xiū wú bù chéngbàn
共观见慈悲护念，令彼所修无不成办。”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò pú sà shèngshànnán zǐ děng yú shēn bō rě bō luó mì duō
说。若菩萨乘善男子等，于深般若波罗蜜多
shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō chángwéi
书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，常为
shí fāng yī qiè shì jiè zhū fó shì zūn fó yǎnguānjiàn shí zhī hù niàn lìng
十方一切世界诸佛世尊佛眼观见识知护念，令
zhū è mó bù néngráonǎo suǒ zuò shàn yè jiē sù chéngbàn ruò pú sà
诸恶魔不能娆恼，所作善业皆速成办。若菩萨
shèngshànnán zǐ děng néng yú bō rě bō luó mì duōshū xiě shòu chí
乘善男子等，能于般若波罗蜜多书写、受持、
dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō dāng zhī yǐ jìn wú shàng pú tí
读诵、修习、思惟、演说，当知已近无上菩提，
è mójuànshǔ bù néng liú nán ruò pú sà shèngshànnán zǐ děngnéngshū
恶魔眷属不能留难。若菩萨乘善男子等能书
bō rě bō luó mì duō zhǒngzhǒngzhuāngyánshòu chí dú sòng gòng
般若波罗蜜多，种种庄严受持、读诵、供
yǎnggōngjìng chángwéizhū fó zhī suǒ hù niàn yóu cǐ yīn yuánhuò dà
养恭敬，常为诸佛之所护念，由此因缘获大
ráo yì
饶益。

fù cì shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīng
“复次，舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经
diǎn fó niè pánhòu liú zhì nánfāngjiàndāngxīngshèng hòucóngnánfāng
典，佛涅槃后流至南方渐当兴盛，后从南方
liú zhì běifāngjiàndāngxīngshèng fēi fó suǒ dé fǎ pí nài yē wú shàng
流至北方渐当兴盛。非佛所得法毗奈耶无上
zhèng fǎ yǒumiè mòxiàng rú lái suǒ dé fǎ pí nài yē wú shàngzhèng fǎ
正法有灭没相，如来所得法毗奈耶无上正法，
jí shì bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīngdiǎn rú shì jīngdiǎn zhù pú
即是般若波罗蜜多甚深经典。如是经典，住菩
sà shèngshànnán zǐ děng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī
萨乘善男子等，书写、受持、读诵、修习、思

wéi yǎnshuō gōngjìng gòngyǎng yī qiè rú lái yīng zhèngděng
惟、演说、恭敬供养。一切如来、应、正等
jué cháng yǐ fó yǎnguānjiàn hù niàn chēngyáng zàn tàn lìng wú yōu
觉，常以佛眼观见护念，称扬赞叹令无忧
kǔ
苦。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，舍利子便白佛言：“如是般若波罗蜜多
shènshēn jīng diǎn hòu shí hòu fēn yú dōng běi fāng guǎng xíng liú bù
甚深经典，后时、后分于东北方广行流布。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì shè lì zǐ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！舍利子，
hòu shí hòu fēn bǐ dōng běi fāng zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng wén
后时、后分彼东北方住菩萨乘善男子等，闻
cǐ bō rě bō luó mì duō shènshēn jīng diǎn ruò néng xìn yào shū xiě
此般若波罗蜜多甚深经典，若能信乐、书写、
shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō gōngjìng gòngyǎng
受持、读诵、修习、思惟、演说、恭敬供养，
dāng zhī bǐ rén jiǔ fā wú shàng zhèngděng jué xīn jiǔ xiū pú sà mó hē
当知彼人久发无上正等觉心、久修菩萨摩訶
sà xíng
萨行。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán bǐ dōng běi fāng hòu shí hòu
时，舍利子复白佛言：“彼东北方后时、后
fēn dāng yǒu jǐ xǔ zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng dé wén bō rě
分，当有几许住菩萨乘善男子等，得闻般若
bō luó mì duō shènshēn jīng diǎn néng shēng xìn yào shū xiě shòu chí
波罗蜜多甚深经典，能生信乐、书写、受持、
dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō gōngjìng gòngyǎng
读诵、修习、思惟、演说、恭敬供养？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán bǐ dōng běi fāng hòu shí hòu
尔时，佛告舍利子言：“彼东北方后时、后
fēn suī yǒu wú liàng zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng ér shǎo dé wén
分，虽有无量住菩萨乘善男子等，而少得闻
shènshēn bō rě bō luó mì duō shēn xīn xìn yào shū xiě shòu chí
甚深般若波罗蜜多，深心信乐、书写、受持、
dú sòng gòngyǎng suī yǒu wú liàng zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng
读诵、供养；虽有无量住菩萨乘善男子等，

wénshēn bō rě bō luó mì duō shēn xīn xìn yào shū xiě shòu chí
闻深般若波罗蜜多， 深心信乐、 书写、 受持、
dú sòng gòngyǎng ér yǎoshǎo fēn xiū xí sī wéi ruò néng wèi tā xuān
读诵、 供养， 而有少分修习思惟， 若能为他宣
shuō kāi shì shēnshēn yì qù shèn wéi nán dé
说开示甚深义趣甚为难得。

shè lì zǐ ruò pú sà shèngshàn nán zǐ děng wén shuō bō rě
“舍利子， 若菩萨乘善男子等闻说般若

bō luó mì duō xīn bù chén mò bù jīng bú bù shēnshēng xìn yào
波罗蜜多， 心不沉没、 不惊、 不怖， 深生信乐、
shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō dāng zhī
书写、 受持、 读诵、 修习、 思惟、 演说， 当知
shì rén yǐ céng qīn jìn gòngyǎng gōngjìng wú liàng rú lái yīng zhèngděng
是人已曾亲近供养恭敬无量如来、 应、 正等
jué jí zhū pú sà qǐng wèn bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì qù shì
觉及诸菩萨， 请问般若波罗蜜多甚深义趣。 是
pú sà shèngshàn nán zǐ děng dīng dāng yuán mǎn zhū pú sà xíng jí zhèng
菩萨乘善男子等定当圆满诸菩萨行， 疾证
wú shàng zhèngděng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì hé yǐ gù
无上正等菩提， 与诸有情作大饶益。 何以故？

shè lì zǐ wǒ cháng wèi bǐ zhù pú sà shèngshàn nán zǐ děng shuō yī
舍利子， 我常为彼住菩萨乘善男子等， 说一
qiè zhì xiāng yìng zhī fǎ shì rén zhuǎn shēn cháng néng xiū jí zhū pú sà
切智相应之法， 是人转身常能修集诸菩萨
xíng sù qù wú shàng zhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng shuō wēi miào fǎ
行， 速趣无上正等菩提， 为诸有情说微妙法，
lǐng qù wú shàng zhèngděng pú tí shì pú sà shèngshàn nán zǐ děng shēn
令趣无上正等菩提。 是菩萨乘善男子等身
xīn ān dìng zhū è mó wáng jí bǐ juàn shǔ shàng bù néng huài qiú qù wú
心安定， 诸恶魔王及彼眷属尚不能坏求趣无

shàng zhèngděng jué xīn hé kuàng qí yú lè xíng è zhě shè lì zǐ
上正等觉心， 何况其余乐行恶者！ 舍利子，
zhù pú sà shèngshàn nán zǐ děng wén shēn bō rě bō luó mì duō xīn dé
住菩萨乘善男子等闻深般若波罗蜜多， 心得
guǎng dà qīng jìng xǐ lè yì néng ān lì wú liàng yǒu qíng wú shàng pú tí
广大清净喜乐， 亦能安立无量有情无上菩提

xiāng yìng shàn fǎ
相应善法。

shè lì zǐ shì pú sà shèngshànnán zǐ děng jīn yú wǒ suǒ
“舍利子，是菩萨乘善男子等今于我所

fā hóng shì yuàn dìngdāng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi lìng
发弘誓愿：‘定当安立无量百千诸有情类，令

fā wú shàngzhèngděngjué xīn xiū pú sà xíng shì xiàn quàndǎo zàn
发无上正等觉心；修菩萨行示现、劝导、赞

lì qīng xǐ lìng yú wú shàngzhèngděng pú tí nǎi zhì dé shòu bú tuì
励、庆喜，令于无上正等菩提乃至得受不退

zhuǎn jì wǒ yú bǐ lèi shēnshēng suí xǐ hé yǐ gù shè lì zǐ
转记。’我于彼类深生随喜。何以故？舍利子，

wǒ guān bǐ rén suǒ fā hóngyuàn xīn yǔ xiāngchèn bǐ yú dāng lái dìng
我观彼人所发弘愿心语相称，彼于当来定

néng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi lìng fā wú shàngzhèngděng
能安立无量百千诸有情类，令发无上正等

jué xīn xiū pú sà xíng shì xiàn quàndǎo zàn lì qīng xǐ lìng
觉心，修菩萨行示现、劝导、赞励、庆喜，令

yú wú shàngzhèngděng pú tí nǎi zhì dé shòu bú tuì zhuǎn jì shì pú
于无上正等菩提乃至得受不退转记。是菩

sà shèngshànnán zǐ děng yì yú guò qù wú liàng fó suǒ fā rú shì yuàn
萨乘善男子等，亦于过去无量佛所发如是愿。

guò qù rú lái yīng zhèngděngjué yì yú bǐ yuànshēnshēng suí xǐ
过去如来、应、正等觉，亦于彼愿深生随喜，

guān bǐ xīn yǔ dìngxiāngchèn gù shì pú sà shèngshànnán zǐ děng xìn
观彼心语定相称故。是菩萨乘善男子等，信

jiě guǎng dà xiū guǎng dà xíng yuànshēng tā fāngzhū fó guó tǔ xiànyǒu
解广大修广大行，愿生他方诸佛国土现有

rú lái yīng zhèngděngjué xuānshuō bō ruò bō luó mì duōshēnshēn fǎ
如来、应、正等觉宣说般若波罗蜜多甚深法

chù bǐ wén bō rě bō luó mì duōshēnshēn fǎ yǐ fù néng ān lì bǐ
处。彼闻般若波罗蜜多甚深法已，复能安立彼

fó tǔ zhōng wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi lìng fā wú shàngzhèngděng
佛土中无量百千诸有情类，令发无上正等

jué xīn xiū pú sà xíng shì xiàn quàndǎo zàn lì qīng xǐ lìng
觉心；修菩萨行示现、劝导、赞励、庆喜，令

yú wú shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn
于无上正等菩提得不退转。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán shèn qí shì zūn fó yú
时，舍利子便白佛言：“甚奇！世尊！佛于

guò qù wèi lái xiàn zài suǒ yǒu zhū fǎ jí zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié
过去、未来、现在所有诸法及诸有情心行差别，
fó pú sà děng wú bú zhèng zhī wú bù jué liǎo shì zūn ruò zhū
佛、菩萨等无不证知、无不觉了。世尊！若诸
pú sà néng yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú
菩萨能于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读
sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng
诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广令
liú bù shì zhū pú sà yú dāng lái shì qiú shēn bō rě bō luó mì duō jīng
流布，是诸菩萨于当来世求深般若波罗蜜多精
qín bù xī bǐ yú bō rě bō luó mì duō wéi yǒu dé shí bù dé shí
勤不息，彼于般若波罗蜜多为有得时、不得时
fǒu
不？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán shì zhū pú sà yú shēn bō rě
尔时，佛告舍利子言：“是诸菩萨于深般若
bō luó mì duō cháng qiú bù xī yī qiè shí dé wú bù dé shí huò
波罗蜜多常求不息，一切时得，无不得时，或
yǒu bù qiú zì rán ér dé zhū fó pú sà cháng hù niàn gù
有不求自然而得，诸佛菩萨常护念故。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zhū pú sà wéi yú bō rě bō
时，舍利子复白佛言：“是诸菩萨为于般若波
luó mì duō xiāng yìng jīng diǎn yī qiè shí dé wú bù dé shí wéi yú
罗蜜多相应经典，一切时得，无不得时，为于
liù zhǒng bō luó mì duō xiāng yìng jīng diǎn yì néng cháng dé
六种波罗蜜多相应经典亦能常得？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà cháng yú bō rě
尔时，佛告舍利子言：“若诸菩萨常于般若
bō luó mì duō xiāng yìng jīng diǎn yǒng měng xìn qiú bú gù shēn mìng yǒu
波罗蜜多相应经典，勇猛信求不顾身命，有
shí bù dé zhū yú jīng diǎn wú yǒu shì chù hé yǐ gù shè lì zǐ
时不得诸余经典，无有是处。何以故？舍利子，
shì zhū pú sà wéi qù wú shàng zhèng děng pú tí shì xiàn quàn dǎo
是诸菩萨为趣无上正等菩提，示现、劝导、
zàn lì qīng xǐ zhū yǒu qíng lèi lìng yú bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
赞励、庆喜诸有情类，令于般若波罗蜜多相应
jīng diǎn jí yú jīng diǎn shòu chí dú sòng yì zì yú zhōng jīng qín xiū xué
经典及余经典受持、读诵，亦自于中精勤修学，

yóu sī fú lì suí suǒshēngchù fǎ ěr cháng yù shēnshēn bō rě bō
由斯福力，随所生处，法尔常遇甚深般若波
luó mì duōxiāngyìngjīngdiǎn jí yú liù zhǒng bō luó mì duōxiāngyìngjīng
罗蜜多相应经典，及余六种波罗蜜多相应经
diǎnhéng bù shě lí
典恒不舍离。”

dì wǔ fēn mó shì pǐn dì shí yī
第五分魔事品第十一

ěr shí jù shòushànxiànbìan bó fó yán shì zūn suǒshuōzhù
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！所说住
pú sà shèngshànnán zǐ děng xiū shàn fǎ shí yǒuzhū mó shì yún hé míng
菩萨乘善男子等修善法时有诸魔事，云何名
wéi pú sà mó shì
为菩萨魔事？”

fó gàoshànxiàn ruò zhū pú sà yù shuō fǎ yàobiàn jiǔ nǎi shēng
佛告善现：“若诸菩萨欲说法要辩久乃生，
pú sà dāng zhī shì wéi mó shì huòshuō fǎ yàobiàn nǎi cù shēng pú sà
菩萨当知是为魔事；或说法要辩乃卒生，菩萨
dāng zhī shì wéi mó shì huòshuō fǎ yàobiànguòliàngshēng pú sà dāng
当知是为魔事；或说法要辩过量生，菩萨当
zhī shì wéi mó shì huòsuǒ yù shuōwèi jìn biàn zhǐ pú sà dāng zhī shì
知是为魔事；或所欲说未尽便止，菩萨当知是
wéi mó shì huòshuō fǎ yàoyán cí luàn zá pú sà dāng zhī shì wéi mó
为魔事；或说法要言词乱杂，菩萨当知是为魔
shì huòshuō fǎ yàoyán cí jiànduàn pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
事；或说法要言词间断，菩萨当知是为魔事；
huòshuō fǎ shí zhūhèng shì qǐ lìng suǒ yù shuō bú suì běn xīn pú sà
或说法时诸横事起，令所欲说不遂本心，菩萨
dāng zhī shì wéi mó shì
当知是为魔事。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà yú shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨于深般若波罗蜜
duōxiāngyìngjīngdiǎnshū xiě děng shí huò pín shēnqiàn qù huògēngxiāng
多相应经典书写等时，或频申欠呿，或更相
chīxiào huò hù xiāngqīnglíng huòshēn xīn zào rǎo huò shī niànsǎnluàn
嗤笑，或互相轻凌，或身心躁扰，或失念散乱，

huòwén jù diāndǎo huò mí huò yì lǐ huò bù dé zī wèi xīn shēng yàn
或文句颠倒，或迷惑义理，或不得滋味心生厌
shě huòhèng shì cù qǐ huò hù xiāngguāizhēng yóu sī děng shì suǒ
舍，或横事卒起，或互相乖诤，由斯等事所
zuò bù chéng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
作不成，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà wénshuō bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨闻说般若波罗蜜

duōxiāngyìngjīng shí huòzuò shì niàn wǒ yú cǐ zhōng bù dé shòu jì
多相应经时，或作是念：‘我于此中不得受记，
hé yòng tīng wéi huòzuò shì niàn cǐ zhōng bù shuō wǒ děng míng zì
何用听为？’或作是念：‘此中不说我等名字，
hé yòng tīng wéi huòzuò shì niàn cǐ zhōng bù shuō wǒ děng shēng
何用听为？’或作是念：‘此中不说我等生
chùchéng yì jù luò hé yòng tīng wéi yóu cǐ děng yuán xīn bù qīng
处城邑聚落，何用听为？’由此等缘心不清
jìng jí cóngzuò qǐ yànshě ér qù wú gù liàn xīn pú sà dāng zhī
净，即从座起厌舍而去，无顾恋心，菩萨当知
shì wéi mó shì shànxiāndāng zhī ruò zhū pú sà wénshuō bō rě bō luó
是为魔事。善现当知！若诸菩萨闻说般若波罗
mì duōxiāngyìngjīng shí xīn bù qīng jìng yànshě qù zhě suí bǐ suǒ qǐ bù
蜜多相应经时，心不清净厌舍去者，随彼所起不
qīngjìng xīn yànshě cǐ jīng jǔ bù duōshǎo biànjiǎn ěr suǒ jié shù gōng
清净心厌舍此经，举步多少，便减尔所劫数功
dé huò ěr suǒ jié zhàng pú tí zuì shòu bǐ zuì yǐ gēng ěr suǒ shí
德，获尔所劫障菩提罪。受彼罪已，更尔所时
fā qín jīng jìn xiū pú sà xíng fāng kě fù běn shì gù míng wéi pú sà mó
发勤精进修菩萨行方可复本，是故名为菩萨魔
shì
事。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà qì shěnéng yīn yī qiè zhì
“复次，善现，若诸菩萨弃舍能引一切智

zhì shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngjīng diǎn xué bù néng yīn yī
智甚深般若波罗蜜多相应经典，学不能引一
qiè zhì zhì suí shùn èr shèngzhū yú jīng diǎn qì shěgēnběn ér pān zhī yè
切智智随顺二乘诸余经典，弃舍根本而攀枝叶，
pú sà dāng zhī shì wéi mó shì hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì
菩萨当知是为魔事。何以故？甚深般若波罗蜜

duōxiāngyìngjīngdiǎn néngshēng pú sà shì chū shì jiān shū shènggōng dé
多相应经典，能生菩萨世、出世间殊胜功德，
yóu sī néng yīn yī qiè zhì zhì ruò xué bō rě bō luó mì duōxiāngyìngjīng
由斯能引一切智智。若学般若波罗蜜多相应经
diǎn jí xué pú sà shì chū shì jiān shū shènggōng dé sù néng yīn fā
典，即学菩萨世、出世间殊胜功德，速能引发
yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī rú chī è gǒu qì shě zhǔ shí
一切智智。善现当知！如痴饿狗，弃舍主食，
fǎn cóng pú shǐ ér qiú mì zhī rú shì dāng lái yǒu zhū pú sà qì shēn
反从仆使而求觅之。如是当来有诸菩萨，弃深
bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn shì yú chī lèi
般若波罗蜜多，求学二乘相应经典，是愚痴类
qì běn qiú mò zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
弃本求末，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn pì rú yǒu rén yù guān xiāng xiàng shēn liàng
“复次，善现，譬如有人欲观香象身量
dà xiǎo xíng lèi shèng liè dé ér bù guān fǎn xún qí jì dāng zhī bǐ lèi
大小形类胜劣，得而不观反寻其迹，当知彼类
shèn wéi yú chī rú shì dāng lái yǒu zhū pú sà qì shēn bō rě bō luó
甚为愚痴。如是当来有诸菩萨，弃深般若波罗
mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn shì yú chī lèi qì běn xún mò
蜜多，求学二乘相应经典，是愚痴类弃本寻末，
zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn pì rú yǒu rén wèi zhēn bǎo gù qiú qù dà
“复次，善现，譬如有人为珍宝故求趣大
hǎi jì zhì hǎi àn bú rù dà hǎi fǎn guān niú jì zuò shì niàn yán
海，既至海岸不入大海反观牛迹，作是念言：
dà hǎi zhōng shuǐ qí liàng shēn guǎng qǐ jí cǐ yé cǐ zhōng yì yīng
‘大海中水其量深广岂及此耶？此中亦应
yǒu zhū zhēn bǎo dāng zhī bǐ lèi shèn wéi yú chī rú shì dāng lái yǒu
有诸珍宝。’当知彼类甚为愚痴。如是当来有
zhū pú sà qì shēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīng
诸菩萨，弃深般若波罗蜜多，求学二乘相应经
diǎn shì yú chī lèi qì běn qiú mò zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
典，是愚痴类弃本求末，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn rú yǒu gōng jiàng huò bǐ dì zǐ yù zào
“复次，善现，如有工匠或彼弟子，欲造

dà diàn rú tiān dì shì shūshèngdiànliàng jiàn bǐ diàn yǐ ér fǎn guī mó⁷⁵
大殿如天帝释殊胜殿量，见彼殿已而反规模⁷⁵

rì yuègōngdiàn dāng zhī bǐ lèi shènwéi yú chī rú shì dāng lái yǒuzhū
日月宫殿，当知彼类甚为愚痴。如是当来有诸

pú sà qì shēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn
菩萨，弃深般若波罗蜜多，求学二乘相应经典，

shì yú chī lèi qì dà qiú xiǎo zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
是愚痴类弃大求小，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn rú yǒu yù jiàn zhuàn lún shèngwáng jiàn
“复次，善现，如有欲见转轮圣王，见

yǐ bù shí shě zhì yú chù jiànxiǎoguówángguān qí xíngxiàng zuò rú shì
已不识舍至余处，见小国王观其形相，作如是

niàn zhuàn lún shèngwáng xíngxiàng wēi dé qǐ shèng yú cǐ dāng zhī
念：‘转轮圣王形相威德岂胜于此？’当知

bǐ lèi shènwéi yú chī rú shì dāng lái yǒuzhū pú sà qì shēn bō rě
彼类甚为愚痴。如是当来有诸菩萨，弃深般若

bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn shì yú chī lèi qì
波罗蜜多，求学二乘相应经典，是愚痴类弃

shèng qiú liè zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
胜求劣，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn rú yǒu jī rén dé bǎi wèiměi shí qì
“复次，善现，如有饥人，得百味美食，弃

ér qiú dàn liù shí rì gǔ fàn dāng zhī bǐ lèi shènwéi yú chī rú shì
而求噉六十日谷饭，当知彼类甚为愚痴。如是

dāng lái yǒuzhū pú sà qì shēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèng
当来有诸菩萨，弃深般若波罗蜜多，求学二乘

xiāngyìngjīngdiǎn shì yú chī lèi qì shèng qiú liè zhōng bù néng dé yī
相应经典，是愚痴类弃胜求劣，终不能得一

qiè zhì zhì
切智智。

fù cì shànxiàn rú yǒu pín rén dé wú jià bǎo qì ér fān
“复次，善现，如有贫人得无价宝，弃而翻

qǔ jiā zhē mò ní dāng zhī bǐ lèi shènwéi yú chī rú shì dāng lái yǒu
取迦遮末尼，当知彼类甚为愚痴。如是当来有

zhū pú sà qì shēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīng
诸菩萨，弃深般若波罗蜜多，求学二乘相应经

⁷⁵ 大正藏：摸；永乐北藏及龙藏：模

diǎn shì yú chī lèi shěshèng qǔ liè zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
典，是愚痴类舍胜取劣，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà ruò zhèngshū xiě shòu chí
“复次，善现，有诸菩萨若正书写、受持、
dú sòng sī wéi xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngjīng shí
读诵、思惟、修习甚深般若波罗蜜多相应经时，
zhòngbiàn cù qǐ yào shuō zhǒngzhǒng chā bié fǎ mén lìng shū xiě děng
众辩卒起，乐说种种差别法门，令书写等
bù dé jiū jìng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
不得究竟，菩萨当知是为魔事。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
kě shū xiě fǒu
可书写不？”

shì zūngào yuē fú yě shànxiàn ruò pú sà shèngshàn nán
世尊告曰：“不也！善现，若菩萨乘善男
zǐ děng shū xiě bō rě bō luó mì duōxiāngyìngjīng shí zuò rú shì niàn
子等，书写般若波罗蜜多相应经时，作如是念：
wǒ yǐ wén zì shū xiě bō rě bō luó mì duō rú shì wén zì jí shì
‘我以文字书写般若波罗蜜多，如是文字即是
bō rě bō luó mì duō huò yī wén zì zhí yǒu bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。’或依文字执有般若波罗蜜多，
pú sà dāng zhī shì wéi mó shì ěr shí yīng jiè bǐ pú sà yán rǔ
菩萨当知是为魔事。尔时，应诫彼菩萨言：‘汝
jīn bù yīng zhí yǒu wén zì néng shū bō rě bō luó mì duō ruò zuò shì zhí
今不应执有文字能书般若波罗蜜多，若作是执
shì wéi mó shì ruò shě cǐ zhí biàn shě mó shì
是为魔事，若舍此执便舍魔事。’

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà shū xiě shòu chí dú sòng
“复次，善现，若诸菩萨书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎnshuō shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngjīng shí
修习、思惟、演说甚深般若波罗蜜多相应经时，
huò niàn guó tǔ chéng yì wáng dū fāng chù shī yǒu huò niàn
或念国土、城邑、王都、方处、师友，或念
fù mǔ qī zǐ juànshǔ bàn lǚ wángchén huò niàn dào zéi
父母、妻子、眷属、伴侣、王臣，或念盗贼、
zhū è qín shòu è rén è guǐ huò niàn zhòng jí jì yuè yóu
诸恶禽兽、恶人、恶鬼，或念众集、伎乐、游

xì bào ēn bào yuàn huàn iàn yǐn shí yī fú wò jù jí yú
戏、报恩、报怨，或念⁷⁶饮⁷⁶食、衣服、卧具及余
zī cái huàn iàn zhì zào wén sòng shū lùn huàn iàn shí jié hán rè fēng jiǎn
资财，或念制造文颂书论，或念时节寒热丰俭，
huàn iàn xiàng mǎ shuǐ huǒ děng shì huàn iàn zhū yú suǒ zuò shì yè
或念象、马、水、火等事，或念诸余所作事业，
pú sà dāng zhī jiē shì mó shì
菩萨当知皆是魔事。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà shū xiě shòu chí dú sòng
“复次，善现，若诸菩萨书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎn shuō shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng jīng shí
修习、思惟、演说甚深般若波罗蜜多相应经时，
dé dà míng lì gōng jìng gòng yǎng bǐ yóu cǐ yuán fèi suǒ zuò yè pú sà
得大名利恭敬供养，彼由此缘废所作业，菩萨
dāng zhī shì wéi mó shì
当知是为魔事。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà shū xiě shòu chí dú sòng
“复次，善现，若诸菩萨书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎn shuō shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng jīng shí
修习、思惟、演说甚深般若波罗蜜多相应经时，
è mó fāng biàn zhí chí zhōng zhōng shì sù shū lùn huò fù èr shèng xiāng
恶魔方便执持种种世俗书论，或复二乘相
yìng jīng diǎn shòu yǔ pú sà zuò rú shì yán rú shì shū diǎn yì wèi shēn
应经典，授与菩萨作如是言：‘如是书典义味深
ào yīng qín xiū xué shě suǒ xí jīng ruò cǐ pú sà fāng biàn shàn qiǎo
奥，应勤修学舍所习经。’若此菩萨方便善巧，
bù yīng shòu zhuó bǐ bù néng yǐn yī qiè zhì zhì ruò cǐ pú sà shòu zhuó
不应受著，彼不能引一切智智。若此菩萨受著
è mó suǒ shòu shū diǎn shě suǒ xí jīng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
恶魔所授书典舍所习经，菩萨当知是为魔事。

fù cì shàn xiàn néng tīng fǎ zhě lè wén ān ruò bō luó mì
“复次，善现，能听法者乐闻般若波罗蜜
duō néng shuō fǎ zhě zhuó lè xiè dài bú yù wèi shuō huò shàng xiāng wéi
多，能说法者著乐懈怠不欲为说，或上相违，
liǎng bù hé hé bú huò shuō shòu pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
两不和合，不获说受，菩萨当知是为魔事。

⁷⁶ 大正藏：饭；永乐北藏及龙藏：饮

fù cì shànxiàn néngtīng fǎ zhě jù niàn huì lì yàowén
“复次，善现，能听法者具念慧力，乐闻

bō rě bō luó mì duō néngshuō fǎ zhě yù wǎng tā fāng bú huò wèishuō
般若波罗蜜多，能说法者欲往他方不获为说，

huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuōshòu pú sà dāng zhī
或上相违，两不和合，不获说受，菩萨当知

shì wéi mó shì
是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě ài zhòng míng lì néng
“复次，善现，能说法者爱重名利，能

tīng fǎ zhě bú yù huì shī huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huò
听法者不欲惠施，或上相违，两不和合，不获

shuōshòu pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
说受，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngtīng fǎ zhě yǒu xìn yào xīn yù wén
“复次，善现，能听法者有信乐心，欲闻

bō rě bō luó mì duō néngshuō fǎ zhě xí sòng bú lì bù néng wèishuō
般若波罗蜜多，能说法者习诵不利不能为说，

huònéngshuōzhě xí sòng tōng lì wèi tā shuō néngtīng fǎ zhě yí bù
或能说者习诵通利乐为他说，能听法者疑不

tōng lì bú yù tīngshòu liǎng bù hé hé bú huòshuōtīng pú sà dāng
通利不欲听受，两不和合，不获说听，菩萨当

zhī shì wéi mó shì
知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě yào wèi tā shuōshēnshēn bō
“复次，善现，能说法者乐为他说甚深般

rě bō luó mì duō néngtīng fǎ zhě bú yù tīngshòu huòshàngxiāngwéi
若波罗蜜多，能听法者不欲听受，或上相违，

liǎng bù hé hé bú huòshuōtīng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
两不和合，不获说听，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngtīng fǎ zhě yào wén bō rě bō luó mì
“复次，善现，能听法者乐闻般若波罗蜜

duō néngshuō fǎ zhě shēn zhòng pí jí miánshuì suǒ fù bù néng wèi
多，能说法者身重疲极，眠睡⁷⁷所覆不能为

shuō huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuōtīng pú sà
说，或上相违，两不和合，不获说听，菩萨

⁷⁷ 大正藏：睡眠；永乐北藏及龙藏：眠睡

dāng zhī shì wéi mó shì

当知是为魔事。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà shū xiě shòu chí dú sòng
“复次，善现，若诸菩萨书写、受持、读诵、

xiū xí sī wéi yǎnshuōshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng jīng shí
修习、思惟、演说甚深般若波罗蜜多相应经时，

huò yǒu rén lái shuō sān è qù zhǒng zhǒng kǔ shì quàn shě pú tí huò
或有人来说三恶趣种种苦事，劝舍菩提，或

yǒu rén lái shuō rén tiān qù zhǒng zhǒng lè shì jiē shì wú cháng kǔ
有人来说人天趣种种乐事，皆是无常、苦、

kōng fēi wǒ quàn rù yuán jì bǐ yóu cǐ yán shū xiě děng shì
空、非我，劝入圆寂。彼由此言：‘书写等事，

bù dé jiū jìng xīn huáichóunǎo pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
不得究竟。’心怀愁恼，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě hào lǐng tú zhòng lè yíng
“复次，善现，能说法者好领徒众，乐营

tā shì bù yōu zì yè néng tīng fǎ zhě yī shēn wú lěi zhuān xiū jǐ shì
他事不忧自业，能听法者一身无累，专修己事

bù yōu tā yè huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuō tīng
不忧他业，或上相违，两不和合，不获说听，

pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě lè chù xuān zá néng tīng
“复次，善现，能说法者乐处喧杂，能听

fǎ zhě bù lè xuān zá huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuō
法者不乐喧杂，或上相违，两不和合，不获说

tīng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
听，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě yù wǎng tā fāng wēi shēn
“复次，善现，能说法者欲往他方危身

mìng chù néng tīng fǎ zhě kǒng shī shēn mìng bú yù gòng wǎng huòshàng
命处，能听法者恐失身命不欲共往，或上

xiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuō tīng pú sà dāng zhī shì wéi mó
相违，两不和合，不获说听，菩萨当知是为魔

shì
事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě yù wǎng tā fāng duō zéi
“复次，善现，能说法者欲往他方多贼、

jí yì jī kě guó tǔ néng tīng fǎ zhě lǜ bǐ jiān xīn bù kěngòngwǎng
疾疫、饥渴国土，能听法者虑彼艰辛不肯共往，
huòshàngxiāngwéi liǎng bù hé hé bú huòshuō tīng pú sà dāng zhī
或上相违，两不和合，不获说听，菩萨当知
shì wéi mó shì
是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě yù wǎng tā fāng suǒ jīng
“复次，善现，能说法者欲往他方，所经
dào lù kuàng yě xiǎn zǔ duō zhū zéi nán jí zhān⁷⁸ tú luó è shòu
道路旷野险阻，多诸贼难及旃荼罗、恶兽、
liè shī dú shé dēng bù néng tīng fǎ zhě yù suí qí qù néng shuō fǎ
猎师、毒蛇等怖。能听法者欲随其去，能说法
zhě fāng biàn shì yán rǔ jīn hé gù wú shì suí wǒ yù wǎng rú shì zhū
者方便试言：‘汝今何故无事随我，欲往如是诸
xiǎn nàn chù yí shàn shěn sī wù hòu yōu huǐ néng tīng fǎ zhě wén yǐ
险难处？宜善审思勿后忧悔。’能听法者闻已
niàn yán shī yīng bú yù lìng wǒ suí wǎng shè gù suí wǎng hé bì wén
念言：‘师应不欲令我随往，设固随往，何必闻
fǎ yóu cǐ yīn yuán bù suí qí qù liǎng bù hé hé bú huò shuō
法？’由此因缘不随其去，两不和合，不获说
tīng pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
听，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn néngshuō fǎ zhě duō yǒu shī zhǔ shuò xiāng zhūi
“复次，善现，能说法者多有施主数相追
suí tīng fǎ zhě lái qǐng shuō ān ruò bō luó mì duō huò qǐng shū xiě shòu
随，听法者来请说般若波罗蜜多，或请书写、受
chí dú sòng rú shuō xiū xíng bǐ duō yuán ài wú xiá jiào shòu néng
持、读诵、如说修行，彼多缘碍无暇教授，能
tīng fǎ zhě qǐ xián hèn xīn hòu suī jiào shòu ér bù tīng shòu liǎng bù hé
听法者起嫌恨心，后虽教授而不听受，两不和
hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng xiū xí shèn shēn
合，不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深
bō rě bō luó mì duō pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
般若波罗蜜多，菩萨当知是为魔事。

fù cì shànxiàn yǒu zhū è mó zuò zhǒng zhǒng xíng zhì pú
“复次，善现，有诸恶魔作种种形，至菩

⁷⁸ 大正藏：旃；永乐北藏及龙藏：旃

sà suǒ fāngbiàn pò huài lìng yú bō rě bō luó mì duōxiāngyìng jīng diǎn
萨所方便破坏，令于般若波罗蜜多相应经典

bù dé shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi wèi tā yǎnshuō
不得书写、受持、读诵、修习、思惟、为他演说。

shì gù shànxiàn zhù pú sà shèngshànnán zǐ děng yú shēn bō rě
是故，善现，住菩萨乘善男子等，于深般若

bō luó mì duōshū xiě děng shí suǒ yǒuzhàng ài pú sà dāng zhī jiē shì
波罗蜜多书写等时所有障碍，菩萨当知皆是

mó shì
魔事。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán hé yuán è mó zuò zhū xíngxiàng
具寿善现便白佛言：“何缘恶魔作诸形像，

zhì pú sà suǒ fāngbiàn pò huài lìng yú bō rě bō luó mì duōxiāngyìng jīng
至菩萨所方便破坏，令于般若波罗蜜多相应经

diǎn bù dé shū xiě nǎi zhì yǎnshuō
典不得书写乃至演说？”

fó gào shànxiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duōnéngshēng rú
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多能生如

lái yī qiè zhì zhì rú lái suǒ yǒu yī qiè zhì zhì néngshēng fó jiào fó
来一切智智，如来所有一切智智能生佛教，佛

jiào néngshēng yǒuqíngmiào huì yǒuqíngmiào huì néngzhèng wú biānzhū fán
教能生有情妙慧，有情妙慧能证无边诸烦

nǎoduàn fán nǎoduànzhě yī qiè è mó bù dé qí biàn bǐ zhū è mó
恼断，烦恼断者一切恶魔不得其便。彼诸恶魔

bù dé biàn gù duōshēng yōu kǔ rú jiàn rù xīn wù wǒ yóu sī shèn
不得便故，多生忧苦如箭入心：‘勿我由斯甚

shēn bō rě bō luó mì duō jìng jiè kòngquē shì gù è mó zuò zhū xíng
深般若波罗蜜多境界空缺。’是故恶魔作诸形

xiàng zhì pú sà suǒ fāngbiàn pò huài lìng yú bō rě bō luó mì duōxiāng
像，至菩萨所方便破坏，令于般若波罗蜜多相

yìng jīng diǎn bù dé shū xiě nǎi zhì yǎnshuō
应经典不得书写乃至演说。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé è mó zuò zhū xíngxiàng
具寿善现复白佛言：“云何恶魔作诸形像，

zhì pú sà suǒ fāngbiàn pò huài
至菩萨所方便破坏？”

fó gào shànxiàn yǒuzhū è mó zuò zhǒngzhǒng xíng zhì pú sà
佛告善现：“有诸恶魔作种种形，至菩萨

suǒ fāng biàn pò huài lìng qí huǐ yàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi
所方便破坏，令其毁厌甚深般若波罗蜜多，谓

zuò shì yán rǔ suǒ xí sòng wú xiàng jīng diǎn fēi zhēn bō rě bō luó mì
作是言：‘汝所习诵无相经典非真般若波罗蜜

duō wǒ suǒ xí sòng yǒu xiàng jīng diǎn shì zhēn bō rě bō luó mì duō
多，我所习诵有相经典是真般若波罗蜜多。’

zuò shì yǔ shí yǒu zhū pú sà wèi dé shòu jì biàn yú bō rě bō luó mì
作是语时，有诸菩萨未得受记，便于般若波罗蜜

duō shèn shēn jīng diǎn xīn shēng yí huò yóu yí huò gù biàn yú bō rě bō
多甚深经典心生疑惑，由疑惑故便于般若波

luó mì duō ér shēng huǐ yàn yóu huǐ yàn gù suì bù shū xiě nǎi zhì yǎn shuō
罗蜜多而生毁厌，由毁厌故遂不书写乃至演说，

pú sà dāng zhī shì wéi mó shì
菩萨当知是为魔事。

fù cì shàn xiàn yǒu zhū è mó zuò zhǒng zhǒng xíng zhì pú
“复次，善现，有诸恶魔作种种形，至菩

sà suǒ wèi pú sà yuē zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō
萨所谓菩萨曰：‘诸菩萨众行深般若波罗蜜多，

wéi zhèng shí jì dé shēng wén guǒ huò néng zhèng dé dú jué pú tí jué
唯证实际得声闻果，或能证得独觉菩提，决

dìng bù néng zhèng dé fó guǒ hé yuán yú cǐ táng shè nǚ láo pú sà
定不能证得佛果，何缘于此唐设劬劳？’菩萨

dāng zhī shì wéi mó shì
当知是为魔事。”

dì wǔ fēn zhēn rú pǐn dì shí èr 第五分真如品第十二

fù cì shàn xiàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě děng
“复次，善现，甚深般若波罗蜜多书写等

shí duō zhū mó shì wéi zuò liú nán pú sà yīng jué jué yǐ jīng qín
时，多诸魔事为作留难。菩萨应觉，觉已精勤，

zhèng niàn zhèng zhī fāng biàn yuǎn lí
正念正知，方便远离。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán rú shì shì zūn rú shì
尔时，善现便白佛言：“如是！世尊！如是！

shàn shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě děng shí duō zhū liú nán
善逝！甚深般若波罗蜜多书写等时多诸留难，

pì rú wú jià dà bǎoshénzhū nán dé jù néngduōzhūyuàn zéi rú shì
譬如无价大宝神珠，难得具能多诸怨贼。如是
bō rě bō luó mì duō lǐ qù shènsēn jù shènggōng dé zhū pú sà zhòng
般若波罗蜜多理趣甚深具胜功德，诸菩萨众
shū xiě dēng shí duōyǒu è mó wèizuò liú nán suī yǒuyào yù ér bù
书写等时，多有恶魔为作留难，虽有乐欲而不
néngchéng suǒ yǐ zhě hé yǒu yú chī zhě wéi mó suǒ mèi xīn xué dà
能成。所以者何？有愚痴者为魔所魅，新学大
shèngshànán zǐ dēng yú shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě dēng shí wèi
乘善男子等于深般若波罗蜜多书写等时为
zuò liú nán
作留难。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì yǒu yú chī zhě fú huì bó
佛告善现：“如是！如是！有愚痴者福慧薄
liè yú guǎng dà fǎ xīn bú xìn yào xīn xué dà shèngshànán zǐ dēng
劣，于广大法心不信乐，新学大乘善男子等
yú shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě dēng shí wèizuò liú nán yú dāng lái
于深般若波罗蜜多书写等时为作留难。于当来
shì yǒu yú chī zhě fú huì bó liè zì yú bō rě bō luó mì duō bù néng
世有愚痴者福慧薄劣，自于般若波罗蜜多不能
xìn yào jiàn tā yú bǐ shū xiě dēng shí chéng mó wēi lì wèizuò zhàng
信乐，见他于彼书写等时，承魔威力为作障
ài dāng zhī bǐ lèi huò zuì wú biān duō jié lún huí shòuzhū jù kǔ
碍，当知彼类获罪无边，多劫轮回受诸剧苦。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà yú shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨于深般若波罗蜜
duō shū xiě dēng shí wú mó shì zhě dāng zhī jiē shì fó wēishén lì suǒ
多书写等时无魔事者，当知皆是佛威神力。所
yǐ zhě hé è mó juànshǔ suī qín fāngbiàn yù zhàng bō rě bō luó mì
以者何？恶魔眷属虽勤方便，欲障般若波罗蜜
duō ér zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì qín fāngbiàn hù niànshè
多，而诸如来、应、正等觉亦勤方便，护念摄
shòu lìng shū xiě dēng wú zhū liú nán
受，令书写等无诸留难。”

fù cì shànxiàn pì rú nǚ rén duōyǒuzhū zǐ huò wǔ huò
“复次，善现，譬如女人多有诸子，或五或
shí nǎi zhì bǎiqiān qí mǔ dé bìng zhū zǐ gè bié qín qiú yī yào xián
十乃至百千，其母得病，诸子各别勤求医药，咸

zuò shì niàn yún hé lìng wǒ mǔ bìng chú yù mìng wú zhàng nán shēn
作是念：‘云何令我母病除愈，命⁷⁹无障难身
míng bú miè jiǔ zhù ān lè kǔ shòu bù shēng zhū miào lè jù xián guī wǒ
名不灭，久住安乐苦受不生，诸妙乐具咸归我
mǔ suǒ yǐ zhě hé shēng yù wǒ děng shì shì jiān shì shèn dà jiān
母？所以者何？生育我等，示世间事，甚大艰
xīn zuò shì niàn yǐ jìng shè fāng biàn qiú ān wěn shì fù hù mǔ shēn
辛。’作是念已，竞设方便，求安隐事覆护母身，
wù wèi wén méng shé xiē fēng yǔ rén fēi rén děng fēi ài suǒ chù
勿为蚊虻、虵蝎、风雨、人非人等非爱所触，
qín jiā xiū shì líng lí zhòng bìng liù gēn qīng jìng wú zhū yōu kǔ fù yǐ
勤加修饰令离众病，六根清净无诸忧苦。复以
zhǒng zhǒng shàng miào lè jù gòng yǎng gōng jìng ér zuò shì yán wǒ mǔ
种种上妙乐具，供养恭敬而作是言：‘我母
cí bēi shēng yù wǒ děng huì shì yī qiè shì jiān shì yè wǒ děng qǐ dé
慈悲生育我等，诲示一切世间事业，我等岂得
bú bào mǔ ēn rú shì rú lái yīng zhèng děng jué cháng yǐ
不报母恩？’如是如来、应、正等觉，常以
zhǒng zhǒng shàn qiǎo fāng biàn hù niàn bō rě bō luó mì duō ruò yǒu shòu
种种善巧方便，护念般若波罗蜜多。若有受
chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō huò shū xiě zhě rú lái yì
持、读诵、修习、思惟、演说或书写者，如来亦
yǐ zhǒng zhǒng fāng biàn qín jiā hù niàn lìng wú sǔn nǎo shí fāng xiàn zài
以种种方便，勤加护念令无损恼。十方现在
yú shì jiè zhōng yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué āi mǐn lì lè zhū
余世界中，一切如来、应、正等觉哀愍利乐诸
yǒu qíng zhě yì yǐ zhǒng zhǒng shàn qiǎo fāng biàn hù niàn bō rě bō luó
有情者，亦以种种善巧方便，护念般若波罗
mì duō lìng zhū è mó bù néng huǐ miè jiǔ zhù lì lè yī qiè shì jiān
蜜多，令诸恶魔不能毁灭，久住利乐一切世间。
suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng rú lái yīng
所以者何？甚深般若波罗蜜多能生如来、应、
zhèng děng jué néng zhèng xiǎn liǎo yī qiè zhì zhì néng shì shì jiān zhū fǎ
正等觉，能正显了一切智智，能示世间诸法
shí xiàng yī qiè zhì zhì yì cóng bǐ shēng
实相，一切智智亦从彼生。

⁷⁹ 大正藏：令；永乐北藏及龙藏：命

shànxiàndāng zhī sān shì zhū fó jiē yī rú shì shènsēn bō
“善现当知！三世诸佛皆依如是甚深般

rě bō luó mì duō jīng qín xiū xuézhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
若波罗蜜多，精勤修学证得无上正等菩提。

shì gù bō rě bō luó mì duōnéngshēng rú lái yīng zhèngděngjué
是故般若波罗蜜多能生如来、应、正等觉，

néngzhèngxiǎnliǎo yī qiè zhì zhì néng shì shì jiānzhū fǎ shí xiàng
能正显了一切智智，能示世间诸法实相。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán yún hé bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“云何般若波罗蜜多

néng shì shì jiānzhū fǎ shí xiàng fó shuō hé fǎ míngwéi shì jiān
能示世间诸法实相？佛说何法名为世间？”

fó gào shànxiàn fó shuō wǔ yùnmíngwéi shì jiān shènsēn bō
佛告善现：“佛说五蕴名为世间。甚深般

rě bō luó mì duōnéng shì shì jiān sè děng wǔ yùn wú biànhuàixiàng gù
若波罗蜜多能示世间色等五蕴无变坏相，故

shuō bō rě bō luó mì duōnéng shì shì jiānzhū fǎ shí xiàng suǒ yǐ zhě hé
说般若波罗蜜多能示世间诸法实相。所以者何？

sè děng wǔ yùn wú zì xìng gù shuōmíngwéikōng wú xiàng wú yuàn
色等五蕴无自性故，说名为空、无相、无愿，

jī zhēn fǎ jiè fēi kōngděng fǎ kě yǒubiànhuài gù shuō bō rě bō luó
即真法界，非空等法可有变坏，故说般若波罗

mì duōnéng shì shì jiānzhū fǎ shí xiàng
蜜多能示世间诸法实相。

fù cì shànxiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jiē
“复次，善现，一切如来、应、正等觉皆

yī bō rě bō luó mì duō pǔ néngzhèng zhī wú liàng wú shù wú biān
依般若波罗蜜多，普能证知无量、无数、无边

yǒuqíng shī shè xīn xíngzhǒngzhǒngchābié gù shuō bō rě bō luó mì duō
有情施設、心行种种差别，故说般若波罗蜜多

néng shì shì jiānzhū fǎ shí xiàng
能示世间诸法实相。

fù cì shànxiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jiē
“复次，善现，一切如来、应、正等觉皆

yī bō rě bō luó mì duō rú shí zhèng zhī wú liàng wú shù wú biānyǒu
依般若波罗蜜多，如实证知无量无数无边有

qíng suǒyǒusǎn xīn yóu fǎ xìng gù wú sǎn xīn xìng suǒyǒulüè xīn
情，所有散心，由法性故，无散心性；所有略心，

jìn gù lí gù wú lüè xīn xìng zhū yǒu tān xīn yóu rú shí xìng
尽故、离故，无略心性；诸有贪心，由如实性，
fēi yǒu tān xīn zhū yǒu chēn xīn yóu rú shí xìng fēi yǒu chēn xīn
非有贪心；诸有瞋心，由如实性，非有瞋心；
zhū yǒu chī xīn yóu rú shí xìng fēi yǒu chī xīn zhū lí tān xīn lí
诸有痴心，由如实性，非有痴心；诸离贪心，离
zhōng fēi yǒu zhū lí chēn xīn lí zhōng fēi yǒu zhū lí chī xīn lí
中非有；诸离瞋心，离中非有；诸离痴心，离
zhōng fēi yǒu suǒ yǒu guǎng xīn wú zēng wú jiǎn yì fēi yuǎn lí
中非有；所有广心，无增无减，亦非远离，
yǐ yuǎn lí gù wú guǎng xīn xìng suǒ yǒu dà xīn wú lái wú qù
已远离故，无广心性；所有大心，无来无去，
yì wú suǒ zhù wú dà xīn xìng zhū wú liàng xīn wú shēng wú miè
亦无所住，无大心性；诸无量心，无生、无灭、
wú zhù wú yì wú suǒ yī zhǐ rú tài xū kōng fēi wú liàng xīn
无住、无异，无所依止，如太虚空，非无量心；
zhū wú jiàn xīn wú xiàng kě dé gù lí zhǒng zhǒng jìng gù fēi wú jiàn
诸无见心，无相可得故，离种种境故，非无见
xīn bù kě jiàn xīn fēi sān yǎn jìng gù wú xīn xìng gù fēi bù kě
心；不可见心，非三眼境故，无心性故，非不可
jiàn xīn yóu cǐ děng yì gù shuō bō rě bō luó mì duō néng shì shì jiān
见心。由此等义，故说般若波罗蜜多能示世间
zhū fǎ shí xiàng
诸法实相。

fù cì shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē
“复次，善现，一切如来、应、正等觉皆
yī bō rě bō luó mì duō rú shí zhèng zhī wú liàng wú shù wú biān yǒu
依般若波罗蜜多，如实证知无量无数无边有
qíng ruò chū ruò mò wèi rú shí zhī bǐ yǒu qíng lèi xīn xīn suǒ fǎ ruò chū
情若出若没，谓如实知彼有情类心、心所法若出
ruò mò jiē yī sè shòu xiǎng xíng shí shēng wèi zhū yǒu qíng
若没，皆依色、受、想、行、识生。谓诸有情
xīn xīn suǒ fǎ huò yǒu yī sè shòu xiǎng xíng shí zhí
心、心所法；或有依色、受、想、行、识，执
rú lái sǐ hòu huò yǒu huò fēi yǒu huò yì yǒu yì fēi yǒu huò fēi yǒu
如来死后或有、或非有、或亦有亦非有、或非有
fēi fēi yǒu cǐ shì dì shí yú jiē yú wàng huò yǒu yī sè shòu
非非有，此是谛实余皆愚妄；或有依色、受、

xiǎng xíng shí zhí wǒ jí shì jiān huò cháng huò wú cháng huò
想、行、识，执我及世间或常、或无常、或
yì cháng yì wú cháng huò fēi cháng fēi wú cháng cǐ shì dì shí yú
亦常亦无常、或非常非无常，此是谛实余
jiē yú wàng huò yǒu yī sè shòu xiǎng xíng shí zhí wǒ jí
皆愚妄；或有依色、受、想、行、识，执我及
shì jiān huò yǒu biān huò wú biān huò yì yǒu biān yì wú biān huò fēi
世间或有边、或无边、或亦有边亦无边、或非
yǒu biān fēi wú biān cǐ shì dì shí yú jiē yú wàng huò yǒu yī sè
有边非无边，此是谛实余皆愚妄；或有依色、
shòu xiǎng xíng shí zhí mìng zhě jí shēn huò fù yì shēn cǐ shì
受、想、行、识，执命者即身或复异身，此是
dì shí yú jiē yú wàng rú shì shàn xiàn yī qiè rú lái yīng
谛实余皆愚妄。如是，善现，一切如来、应、
zhèng děng jué jiē yī bō rě bō luó mì duō rú shí zhèng zhī wú liàng wú
正等觉皆依般若波罗蜜多，如实证知无量无
shù wú biān yǒu qíng ruò chū ruò mò
数无边有情若出若没。

fù cì shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē
“复次，善现，一切如来、应、正等觉皆
yī bō rě bō luó mì duō rú shí zhèng zhī wú liàng wú shù wú biān yǒu
依般若波罗蜜多，如实证知无量无数无边有
qíng ruò chū ruò mò wèi rú shí zhī zhū suǒ yǒu sè shòu xiǎng xíng
情若出若没，谓如实知诸所有色、受、想、行、
shí jiē rú zhēn rú wú èr wú bié shàn xiàn dāng zhī rú lái zhēn rú jí
识皆如真如无二无别。善现当知！如来真如即
wǔ yù zhēn rú wǔ yù zhēn rú jí shì jiān zhēn rú shì jiān zhēn rú jí
五蕴真如，五蕴真如即世间真如，世间真如即
yī qiè fǎ zhēn rú yī qiè fǎ zhēn rú jí yù liú guǒ zhēn rú yù liú
一切法真如，一切法真如即预流果真如，预流
guǒ zhēn rú jí yī lái guǒ zhēn rú yī lái guǒ zhēn rú jí bù huán guǒ
果真如即一来果真如，一来果真如即不还果
zhēn rú bù huán guǒ zhēn rú jí ā luó hàn guǒ zhēn rú ā luó hàn guǒ
真如，不还果真如即阿罗汉果真如，阿罗汉果
zhēn rú jí dú jué pú tí zhēn rú dú jué pú tí zhēn rú jí yī qiè pú
真如即独觉菩提真如，独觉菩提真如即一切菩
sà mó hē sà xíng zhēn rú yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhēn rú jí zhū
萨摩诃萨行真如，一切菩萨摩诃萨行真如即诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí zhēn rú zhū fó wú shàngzhèngděng pú
佛无上正等菩提真如，诸佛无上正等菩
tí zhēn rú jí yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué zhēn rú yī qiè rú
提真如即一切如来、应、正等觉真如，一切如
lái yīng zhèngděngjué zhēn rú jí yī qiè yǒuqíngzhēn rú shànxiàn
来、应、正等觉真如即一切有情真如。善现
dāng zhī rú shì zhēn rú jiē bù xiāng lí fēi yī fēi yì wú jìn
当知！如是真如皆不相离，非一、非异、无尽、
wú èr yì wú èr fēn bù kě fēn bié
无二亦无二分、不可分别。

shànxiàndāng zhī yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jiē
“善现当知！一切如来、应、正等觉皆
yī bō rě bō luó mì duō zhèng yī qiè fǎ zhēn rú jiū jìng fāng dé wú
依般若波罗蜜多，证一切法真如究竟，方得无
shàngzhèngděng pú tí yóu sī gù shuōshēnshēn bō rě bō luó mì duō
上正等菩提。由斯故说甚深般若波罗蜜多，
néngshēng rú lái yīng zhèngděngjué shì rú lái mǔ néng shì rú
能生如来、应、正等觉，是如来母，能示如
lái yīng zhèngděngjué shì jiān shí xiàng shànxiàndāng zhī yī qiè
来、应、正等觉世间实相。善现当知！一切
rú lái yīng zhèngděngjué jiē yī bō rě bō luó mì duō néng rú shí
如来、应、正等觉皆依般若波罗蜜多，能如实
jué zhū fǎ zhēn rú bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng yóu rú shí jué zhēn
觉诸法真如不虚妄性、不变异性，由如实觉真
rú xiàng gù shuō míng rú lái yīng zhèngděngjué
如相故，说名如来、应、正等觉。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
suǒzhèngzhēn rú bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng jí wéishēnshēnnán
所证真如不虚妄性、不变异性，极为甚深难
jiànnánjué yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jiē yòng rú shì zhū
见难觉。一切如来、应、正等觉，皆用如是诸
fǎ zhēn rú bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng xuānshuō kāi shì fēn
法真如不虚妄性、不变异性，宣说、开示、分
bié xiǎnliǎo yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú
别、显了一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩
tí rú shì zhēn rú bù xū wàngxìng bú biàn yì xìngshéinéng xìn jiě
提。如是真如不虚妄性、不变异性谁能信解？

wéiyǒu bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà jí zhūyuànmǎn dà ā luó hàn
唯有不退转菩萨摩诃萨，及诸愿满大阿罗汉，
bìng jù zhèngjiànshànánán zǐ děng wén fó shuō cǐ shènsēnzhēn rú bù
并具正见善男子等，闻佛说此甚深真如不
xū wàngxìng bú biàn yì xìngnéngshēng xìn jiě rú lái wèi bǐ yī zì
虚妄性、不变异性能生信解。如来为彼，依自
suǒzhèngzhēn rú zhī xiàngxiǎn shì fēn bié
所证真如之相显示分别。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé zhēn rú
佛告善现：“如是！如是！所以者何？真如
wú jìn shì gù shènsēn wéiyǒu rú lái xiànděngzhèngjué wú jìn zhēn rú
无尽是故甚深，唯有如来现等正觉无尽真如
shènsēn zhī xiàng wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō kāi shì lìng
甚深之相，为诸菩萨摩诃萨众宣说开示令
shēng xìn jiě
生信解。

shànxiàndāng zhī sè wú jìn gù zhēn rú wú jìn sè shènsēn
“善现当知！色无尽故真如无尽，色甚深
gù zhēn rú shènsēn sè yǔ zhēn rú wú chā bié gù shòu xiǎng
故真如甚深，色与真如无差别故；受、想、
xíng shí wú jìn gù zhēn rú wú jìn shòu xiǎng xíng shí shènsēn
行、识无尽故真如无尽，受、想、行、识甚深
gù zhēn rú shènsēn shòu xiǎng xíng shí yǔ zhēn rú wú chā bié
故真如甚深，受、想、行、识与真如无差别
gù
故。

shànxiàndāng zhī yǎnchù wú jìn gù zhēn rú wú jìn yǎnchù
“善现当知！眼处无尽故真如无尽，眼处
shènsēn gù zhēn rú shènsēn yǎnchù yǔ zhēn rú wú chā bié gù ěr
甚深故真如甚深，眼处与真如无差别故；耳、
bí shé shēn yì chù wú jìn gù zhēn rú wú jìn ěr bí shé
鼻、舌、身、意处无尽故真如无尽，耳、鼻、舌、
shēn yì chù shènsēn gù zhēn rú shènsēn ěr bí shé shēn
身、意处甚深故真如甚深，耳、鼻、舌、身、
yì chù yǔ zhēn rú wú chā bié gù
意处与真如无差别故。

shànxiàndāng zhī sè chù wú jìn gù zhēn rú wú jìn sè chù
“善现当知！色处无尽故真如无尽，色处

shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn sè chù yǔ zhēn rú wú chā bié gù shēng
甚深故真如甚深，色处与真如无差别故；声、
xiāng wèi chù fǎ chù wú jìn gù zhēn rú wú jìn shēng xiāng
香、味、触、法处无尽故真如无尽，声、香、
wèi chù fǎ chù shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn shēng xiāng wèi
味、触、法处甚深故真如甚深，声、香、味、
chù fǎ chù yǔ zhēn rú wú chā bié gù
触、法处与真如无差别故。

shàn xiàn dāng zhī yǎn jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn yǎn jiè
“善现当知！眼界无尽故真如无尽，眼界

shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn yǎn jiè yǔ zhēn rú wú chā bié gù ěr
甚深故真如甚深，眼界与真如无差别故；耳、
bí shé shēn yì jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn ěr bí shé
鼻、舌、身、意识界无尽故真如无尽，耳、鼻、舌、
shēn yì jiè shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn ěr bí shé shēn
身、意识界甚深故真如甚深，耳、鼻、舌、身、
yì jiè yǔ zhēn rú wú chā bié gù
意识界与真如无差别故。

shàn xiàn dāng zhī sè jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn sè jiè
“善现当知！色界无尽故真如无尽，色界

shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn sè jiè yǔ zhēn rú wú chā bié gù shēng
甚深故真如甚深，色界与真如无差别故；声、
xiāng wèi chù fǎ jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn shēng xiāng
香、味、触、法界无尽故真如无尽，声、香、
wèi chù fǎ jiè shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn shēng xiāng wèi
味、触、法界甚深故真如甚深，声、香、味、
chù fǎ jiè yǔ zhēn rú wú chā bié gù
触、法界与真如无差别故。

shàn xiàn dāng zhī yǎn shí jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn yǎn
“善现当知！眼识界无尽故真如无尽，眼

shí jiè shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn yǎn shí jiè yǔ zhēn rú wú chā bié
识界甚深故真如甚深，眼识界与真如无差别
gù ěr bí shé shēn yì shí jiè wú jìn gù zhēn rú wú jìn
故；耳、鼻、舌、身、意识界无尽故真如无尽，
ěr bí shé shēn yì shí jiè shèns hēn gù zhēn rú shèns hēn ěr
耳、鼻、舌、身、意识界甚深故真如甚深，耳、
bí shé shēn yì shí jiè yǔ zhēn rú wú chā bié gù
鼻、舌、身、意识界与真如无差别故。

shànxiàndāng zhī yī qiè fǎ wú jìn gù zhēn rú wú jìn yī
“善现当知！一切法无尽故真如无尽，一

qiè fǎ shēnshēn gù zhēn rú shēnshēn yī qiè fǎ yǔ zhēn rú wú chābié
切法甚深故真如甚深，一切法与真如无差别

gù shì gù zhēn rú jí nán xìn jiě
故，是故真如极难信解。”

大般若波罗蜜多经卷第五百六十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪